

REPUBLIKA SRBIJA
USTAVNI SUD

B I L T E N

Broj 2/2003

BEOGRAD, 2004. godine

S A D R Ž A J

strana

I IZBOR ODLUKA, REŠENJA I ZAKLJUČAKA USTAVNOG SUDA DONETIH OD 1.09.2003. DO 31.12.2003. GODINE	1
1. Zakoni	1
a) Zakoni.....	1
b) Rešenja o pokretanju postupka	53
v) Rešenje o obustavi izvršenja akata ili radnji 58	
2. Uredbe Vlade Republike Srbije.....	61
3. Propisi drugih republičkih organa.....	83
4. Propisi i opšti akti gradova i opština	95
a) Opština i grad.....	97
b) Urbanizam i građevinsko zemljište.....	114
v) Komunalne delatnosti.....	134
g) Lokalni javni prihodi.....	141
d) Mesne zajednice	146
5. Opšti akti preduzeća, ustanova i organizacija.....	149
a) Radni odnosi.....	151
b) Stambeni odnosi.....	163
v) Javna preduzeća.....	188
g) Komore, udruženja, druge organizacije	194
d) Političke stranke	196
6. Ostali akti.....	199
II PISMA NARODNOJ SKUPŠTINI REPUBLIKE SRBIJE	209
III PREDMETNI REGISTAR.....	215

**I IZBOR ODLUKA, REŠENJA I ZAKLJUČAKA
DONETIH OD 1.09.2003. - 31.12.2003. GODINE**

1. ZAKONI

**Zakon o izboru predsednika Republike ("Službeni glasnik RS",
br. 1/90, 79/92 i 73/02)**

- član 2., član 5z. st. 1. i 3. i član 5i. stav 1.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredba člana 5i. stav 3. Zakona o izboru predsednika Republike ("Službeni glasnik RS", br. 1/90, 79/92 i 73/02) nije u saglasnosti s Ustavom.

2. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i ne prihvataju se inicijative za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti člana 5z. st. 1. i 3. i člana 5i. stav 1. Zakona iz tačke 1.

3. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti člana 2. Zakona iz tačke 1.

1. Demokratska stranka Srbije pokrenula je pred Ustavnim sudom postupak za ocenu ustavnosti **člana 5z. st. 1. i 3. i člana 5i. st. 1. i 3. Zakona o izboru predsednika Republike** ("Službeni glasnik RS", br. 1/90, 79/92 i 73/02).

Član 5z. stav 1. Zakona osporava se u delu u kojem se predviđa izlazak na izbore najmanje polovine od ukupnog broja birača upisanih u birački spisak da bi predsednik Republike bio izabran, a član 5z. stav 3. u delu u kojem se održavanje drugog kruga izbora čini zavisnim od toga da li je u prvom krugu izašla najmanje polovina od ukupnog broja birača upisanih u birački spisak u Republici Srbiji. Odredbe člana 5i. st. 1. i 3. Zakona osporavaju se u celini. Predlagač smatra da u osporenim odredbama Zakona postoje *dva oblika neustavnosti*, i to: (1) "neustavnost nastala zbog zakonskog cenzusa" i (2) "povreda ustavne obaveze izbora predsednika Republike".

Prema mišljenju predlagača neustavnost zbog zakonskog cenzusa postoji jer Ustav ne predviđa posebne, dodatne uslove za konstituisanje nijednog od dva državna organa koji se biraju na neposrednim izborima. Predsednik Republike i Narodna skupština se "konstituišu pod istim uslovima, a razlika može biti samo tehničke prirode i uslovljena inokosnom ili kolegijalnom prirodom državnog organa. Zakon o izboru predsednika Republike, protivno Ustavu, uvodi dodatni uslov za konstituisanje predsednika Republike: predsednik Republike ne može biti konstituisan ako na izbore ne izađe najmanje polovina birača, dok se Narodna skupština konstituiše nezavisno od broja birača koji su izašli na izbore". Takođe, osporene odredbe Zakona kroz utvrđeni cenzus omogućavaju da "od volje birača za vršenje aktivnog biračkog prava zavisi da li će predsednik Republike uopšte biti izabran. Volja birača za vršenje aktivnog biračkog prava po mišljenju predlagača tako potvrđuje ili negira instituciju predsednika Republike. To nije ustavna svrha izbora. Izborima se institucije personalizuju, a ne potvrđuju." Ustav ne daje pravo biračima da svojim neizlaskom na izbore osujete konstituisanje i funkcionisanje državnog organa s obzirom da svrha ostvarivanja suverenosti "preko slobodno izabranih predstavnika" (član 2. Ustava) jeste da građani neposredno ili posredno izaberu svoje predstavnike u državne organe. Osporene odredbe Zakona imaju, po mišljenju predlagača, suprotno članu 42. stav 1. Ustava, dejstvo "kao da na izborima "glasaju" i birači koji nisu na izbore izašli".

"Njihovo nevršenje aktivnog biračkog prava, ima u pogledu izbornog ishoda, isto dejstvo kao da su vršili aktivno biračko pravo tako što nisu glasali ni za koga (kao da su glasali za nepostojećeg kandidata)." Ostvarivanje aktivnog biračkog prava kod izbora predstavničkih organa ne može biti ograničeno tuđim nevršenjem prava, a da ne povredi Ustavom zajemčeno aktivno biračko pravo.

Povreda obaveze izbora predsednika Republike, prema navodima predlagača postoji jer "nepostojanje izabranog predsednika Republike remeti odnose izvršne i zakonodavne vlasti i mimo Ustava povećava uticaj Vlade (manje) i Narodne skupštine (više)". Predsednik Narodne skupštine koji, u smislu člana 87. stav 4. Ustava vrši dužnost predsednika Republike kod prevremenog prestanka mandata predsednika "ima ustavni kapacitet da vrši samo reprezentativne nadležnosti predsednika Republike... Suprotno je nemoguće, već zbog toga što bi omogućilo da se jedna institucija izvršne vlasti (predsednik Republike) utopi u zakonodavnu vlast oličenu u predsedniku Narodne skupštine, a bez izabranog predsednika Republike ustavni poredak države se ne ostvaruje i nastaje ozbiljan poremećaj u odnosu državnih organa koji reprezentuju zakonodavnu i izvršnu vlast". Uočljivo je nepostojanje ustavnog pravila o tome ko i koliko dugo vrši dužnost predsednika kad predsedniku istekne mandatni period, a novi predsednik nije izabran, jer "Ustav ne dopušta mogućnost da predsedniku Republike istekne mandat, a da novi ne bude izabran." To proizlazi, smatra predlagač, iz člana 86. stav 4, ali i iz "sistemskog tumačenja Ustava i celine odnosa između Narodne skupštine i predsednika Republike, iz nedostatka ustavnog kapaciteta potencijalnog vršioca dužnosti predsednika Republike, predsednika Narodne skupštine, da vrši većinu nadležnosti predsednika Republike, iz spoja zakonodavne i izvršne vlasti koji tada nastaje". Ustav "koji naređuje da predsednik Republike mora biti izabran pre isteka mandata starog, odriče mogućnost da novi predsednik Republike ne bude izabran pre isteka mandata prethodnog". Prema tome, navodi predlagač postoji obaveza zakonodavca da se u Zakonu predvidi da se u roku od šezdeset dana raspišu izbori i obavi njihovo sprovođenje u celini, i u prvom i u drugom krugu, ako izbori treba da imaju dva kruga.

Ustavni rokovi za izbor predsednika Republike, ističe predlagač, nisu stvar ustavne tehnike, već ustavne suštine. "Njima se čuva kontinuitet funkcionisanja i vršenja nadležnosti državnih organa, omogućuje da se bez osetnih prekida ostvaruju Ustavom utvrđeni odnosi Narodne skupštine i predsednika Republike... predupređuju konflikti koji nastaju kad ista ličnost stekne svojstva predsednika Narodne skupštine i vršioca dužnosti predsednika Republike...". Kako Ustav ne predviđa mogućnost da izbori za Narodnu skupštinu ne uspeju, tako ne predviđa ni mogućnost da izbori za predsednika Republike ne uspeju, pa su i zbog toga osporene odredbe Zakona o cenzusu i mogućem neuspehu izbora za predsednika Republike suprotne Ustavu.

Predlagač, takođe, smatra da je osporena odredba člana 5i. stav 3. Zakona neustavna "najpre zato što Ustav ne dopušta neuspeh izbora za predsednika Republike. Potom, prema jezičkom tumačenju odredbe, predsednik Narodne skupštine u roku od šezdeset dana od okončanja "neuspeh izbora", odlučuje ne samo o tome kada će biti, već i o tome da li će uopšte biti raspisani izbori". U oba slučaja odredba je suprotna ustavnoj obavezi utvrđenoj članom 87. stav 5. Ustava.

2. Ustavnom sudu podnete su i dve inicijative za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti osporenih odredaba Zakona o izboru predsednika Republike.

U jednoj inicijativi se, pored ocene ustavnosti člana 5z. st. 1. i 3. i člana 5i. st. 1. i 3. Zakona, zahteva i ocena ustavnosti člana 2. Zakona, prema kome pravo da bira predsednika Republike ima građanin Republike Srbije koji je istovremeno i jugoslovenski državljanin a navršio je 18 godina života, koji je poslovno

spособan i ima prebivalište na teritoriji Republike Srbije". Ustavnost odredaba člana 5z. st. 1. i 3. i člana 5i. st. 1. i 3. Zakona, u osnovi se osporava iz istih razloga kao i u predlogu Demokratske stranke Srbije, a ustavnost člana 2. Zakona inicijator osporava jer smatra da je u tom članu "pravo da bira predsednika Republike suženo samo na punoletne građane Republike Srbije, koji su istovremeno i jugoslovenski građani, poslovno sposobni i sa prebivalištem na teritoriji Republike Srbije", kao i da je "u članu 5i. stav 1. tog Zakona dalje neustavno suženo to pravo samo na one koji su u biračkim spiskovima, makar oni i ne bili uredni i ažurni".

U drugoj inicijativi se zahteva samo ocena ustavnosti člana 5i. stav 3. Zakona. Inicijator smatra da ovlašćenje predsednika Narodne skupštine da odlučuje o raspisivanju izbora, kako je to uređeno osporenim članom Zakona, nije u saglasnosti sa članom 78. stav 3. i članom 87. stav. 7. Ustava. Naime, prema mišljenju inicijatora, predsednik Narodne skupštine ne može da odlučuje o raspisivanju izbora već jedino može da raspiše izbore kad se za to steknu ustavom i zakonom predviđeni uslovi.

Zakonodavni odbor Narodne skupštine u odgovoru ističe da je članom 87. stav 7. Ustava utvrđeno da se postupak izbora i opoziva predsednika Republike uređuje zakonom. Ustavom su uređena određena pitanja vezana za izbor predsednika Republike (da se predsednik Republike bira na neposrednim izborima tajnim glasanjem, da mandat predsednika traje pet godina i da isto lice može biti izabrano za predsednika najviše dva puta (član 86. st. 1. do 3.)", a "ostala pitanja koja se odnose na postupak izbora predsednika Republike, pa samim tim i pitanje potrebne većine i potrebnog broja birača izašlih na izbore... - Ustav Republike Srbije prepustio je zakonu". U odgovoru se dalje ukazuje da su zakonom ova pitanja uređena "na način koji polazi od toga da u izbornom postupku za izbor predsednika Republike mora da uzme učešća najmanje polovina birača upisanih u birački spisak u Republici, imajući u vidu značaj funkcije. Naročito pri tome treba imati u vidu, ističe se u odgovoru, da je odredbom člana 88. stav 3. Ustava predviđeno da je predsednik Republike opozvan ako je za njegov opoziv glasala većina od ukupnog broja birača. Prema tome, Ustav je uredio pitanje većine birača potrebne za opoziv predsednika Republike, a time i potreban broj birača izašlih na glasanje da bi opoziv uspeo. Međutim, Ustav je uređivanje pitanja broja birača čije je učešće u izbornom postupku potrebno da bi predsednički izbori uspeli -prepustio zakonu. Osporeno zakonsko rešenje, u određenom smislu uspostavlja približnu ravnotežu između broja birača čije je učešće potrebno u izbornom postupku za uspeh predsedničkih izbora, s jedne strane i broja birača čije je učešće neophodno za opoziv predsednika Republike, s druge strane".

Takođe u odgovoru se navodi da "Ustav Republike Srbije nije uredio situaciju koja nastaje u slučaju neuspeha predsedničkih izbora, pa i u ovom slučaju postoji mogućnost da se zakonom predvidi rešenje kojim se uređuje način raspisivanja novih izbora, uključujući rokove za njihovo raspisivanje". U odgovoru se navodi da se "rok za održavanje izbora za predsednika Republike utvrđen odredbom člana 87. stav 5. Ustava ne odnosi na situaciju koja nastaje u slučaju neuspeha predsedničkih izbora".

Zakonodavni odbor smatra da odredbe člana 5z. st. 1. i 3. i člana 5i. st. 1. i 3. Zakona o izboru predsednika Republike "nisu u suprotnosti ni sa jednom odredbom Ustava koje su navedene u predlogu za ocenu ustavnosti, kao ni bilo kojom drugom odredbom Ustava, ustavnim načelom, tj. principom".

Prema članu 2. stav 2. Ustava građani ostvaruju suverenost referendumom, narodnom inicijativom i preko svojih slobodno izabranih predstavnika, a prema članu 9. Ustava ustavotvorna i zakonodavna vlast pripada Narodnoj skupštini, dok Republiku Srbiju predstavlja i njeno državno jedinstvo izražava predsednik Republike.

Ustavom Republike Srbije, u članu 12. stav 2., predviđeno je da se zakonom može propisati način ostvarivanja pojedinih sloboda i prava kad je to neophodno za njihovo ostvarivanje.

Članom 42. stav 1. Ustava propisano je da građanin koji je navršio 18 godina života ima pravo da bira i da bude biran u Narodnu skupštinu i u druge organe i izborna tela.

Odredbom člana 78. stav 3. Ustava utvrđeno je da predsednik Narodne skupštine raspisuje izbore za narodne poslanike i za predsednika Republike.

U članu 86. Ustava, pored ostalog, predviđeno je: da se predsednik Republike bira na neposrednim izborima, tajnim glasanjem (stav 1.); da se izbor za predsednika Republike mora održati najkasnije 30 dana pre isteka mandata predsednika Republike kome mandat ističe (stav 4.); da se u slučaju neposredne ratne opasnosti ili ratanog stanja, mandat predsednika Republike produžava dok takvo stanje traje, odnosno dok se ne stvore uslovi za izbor predsednika Republike (član 86. stav 6.);

Članom 87. Ustava utvrđeno je: da predsedniku Republike prestaje mandat pre isteka vremena na koje je biran u slučaju opoziva ili ostavke (stav 1.); da o podnetoj ostavci predsednik Republike obaveštava javnost i predsednika Narodne skupštine, a Predsedniku prestaje mandat danom podnošenja ostavke (st. 2. i 3.); da dužnost predsednika Republike kome je prestao mandat pre isteka vremena na koje je biran, do izbora novog predsednika Republike, vrši predsednik Narodne skupštine (stav 4.); da se, u slučaju prestanka mandata predsednika Republike pre isteka vremena na koje je biran, izbori za novog predsednika Republike moraju održati u roku od 60 dana od dana prestanka mandata predsednika Republike (stav 5.); da predsednika Republike koji je iz bilo kog razloga privremeno sprečen da vrši svoju funkciju, zamenjuje predsednik Narodne skupštine (stav 6.) i da se postupak izbora i opoziva predsednika Republike uređuje zakonom (stav 7.).

Iz navedenih odredaba Ustava proizlazi da se izbor predsednika Republike uređuje istovremeno i Ustavom i zakonom. Naime, ustavotvorac Republike Srbije uredio je samo neka pitanja izbora predsednika Republike, a u članu 87. stav 7. Ustava je utvrdio da će se "postupak izbora i opoziva predsednika Republike urediti zakonom". Saglasno iznetom, Narodna skupština je, po mišljenju Ustavnog suda, ne samo mogla, već je bila i dužna da donese zakon kojim će urediti postupak izbora i opoziva predsednika republike. S obzirom da je odredba člana 87. stav 7. Ustava po svom karakteru i sadržini samo odredba kojom se utvrđuje ovlašćenje za zakonodavno uređivanje postupka izbora i opoziva predsednika Republike, to zakonodavac prilikom ukređivanja ovog pitanja mora polaziti od napred pomenutih ustavnih odredbi.

Prema osporenim odredbama člana 5z. st. 1. i 3. Zakona, izbor predsednika Republike zavisi od toga da li je na izbore u prvom krugu izašla najmanje polovina od ukupnog broja birača upisanih u birački spisak u Republici Srbiji i, da li je jedan od kandidata dobio većinu glasova birača koji su glasali.

Članom 87. stav 7. Ustava predviđeno je da se postupak izbora i opoziva predsednika Republike uređuje zakonom, s tim što su Ustavom Republike Srbije uređena samo pojedina pitanja izbora predsednika Republike kao što su: neposrednost i tajnost izbora predsednika Republike, trajanje mandata, rokovi za izbore kod redovnog isteka mandata, slučajevi prestanka mandata pre isteka vremena na koje je predsednik Republike izabran i rokovi za izbore u tim slučajevima, kao i zamena predsednika Republike ako je predsednik iz bilo kojeg razloga privremeno sprečen da vrši funkciju, odnosno vršenje dužnosti predsednika Republike od strane predsednika Narodne skupštine Republike Srbije, kada mu prestane mandat pre vremena na koje je izabran. To znači, po mišljenju Ustavnog suda, da je izbor za

predsednika Republike u mnogome zakonska materija. Ustavni sud je konstatovao da je ustavotvorac u odredbama člana 88. st. 2. i 3. Ustava uredio samo većinu neophodnu za opoziv predsednika Republike, prema kojima je predsednik Republike opozvan ako za opoziv glasa većina od ukupnog broja birača.

S obzirom na izneto, u vezi s pitanjem da li je zakonodavac na osnovu člana 87. stav 7. Ustava, ovlašćen da uredi i oblik većine potrebne za izbor predsednika Republike, kao i sva pitanja izbora predsednika Republike koja nisu uređena Ustavom, Ustavni sud smatra, da ustavno upućivanje na zakonsko uređivanje "postupka izbora", podrazumeva i propisivanje oblika većine tj. broja glasova potrebnih za izbor predsednika Republike. Uređivanjem postupka izbora predsednika Republike, ne uređuju se niti se mogu uređivati samo pitanja postupka u užem smislu te reči - u smislu načina vršenja radnji u postupku izbora. Takvo uređivanje pretpostavlja da su sva materijalno-pravna pitanja izbora, pa i broj glasova potrebnih za izbor predsednika Republike, uređena u Ustavu, što nije slučaj. Dakle, u slučaju kad Ustav nije odredio oblik većine potreban za izbor predsednika Republike, to pitanje se, s obzirom na odredbe člana 87. stav 7. i člana 12. stav 2. Ustava, zakonom koji uređuje izbor predsednika Republike, po shvatanju Ustavnog suda, moglo urediti, da bi izbori za predsednika Republike mogli biti sprovedeni. Pri tome, koji će oblik većine neophodan za izbor predsednika Republike biti zakonom određen, pitanje je zakonodavne politike. U postupku pripreme i donošenja zakona - Narodna skupština, kao donosilac zakona ceni opravdanost i celishodnost pojedinih zakonskih rešenja, pa pitanje visine utvrđenog cenzusa i potrebnog broja glasova za izbor na određenu funkciju ne spada u pitanja ocene ustavnosti, pa time ni u nadležnost Ustavnog suda .

Uređivanje određenih pitanja u Zakonu koja nisu uređena Ustavom samo po sebi ne može, po oceni Ustavnog suda predstavljati povredu Ustava. U takvoj ustavnopravnoj situaciji zakonodavac koji je ustavom ovlašćen da uredi postupak izbora mogao je, po našem mišljenju, da uredi i druga pitanja koja nisu uređena Ustavom, a koja su neophodna za sprovođenje predsedničkih izbora, kao što je i pitanje oblika većine potrebne za izbor predsednika Republike. S obzirom da u Ustavu nema ograničenja za opredeljivanje zakonodavca za bilo koji oblik većine, zakonodavac se otuda mogao opredeliti i za stroži oblik većine da bi predsednik bio izabran, uključujući i zahtev da na izbore izađe najmanje polovina od ukupnog broja birača upisanih u birački spisak.

Prema tome, po oceni Ustavnog suda, zakonodavac se kretao u granicama ustavnih ovlašćenja kada je uređujući izbor predsednika Republike utvrdio oblik većine potrebne za izbor predsednika, kao i pitanje potrebnog broja birača upisanih u birački spisak izašlih na izbore.

U vezi sa navodima predlagača da se odredbama člana 5z. st. 1. i 3. povređuju odredbe člana 2. i člana 42 stav 1. Ustava, Ustavni sud ističe, da je odredbom člana 2. Ustava utvrđeno da građani ostvaruju suverenost referendumom, narodnom inicijativom i preko svojih slobodno izabраниh predstavnika, a da je odredbom člana 42. stav 1. Ustava propisano da građanin koji je navršio 18 godina života ima pravo da bira i da bude biran u Narodnu skupštinu i druge izborne organe i tela. Iz navedenih odredbi proizlazi da je Ustav proklamovao princip građanskog suvereniteta, a da je biračko pravo konstituisano kao pravo građanina da bira i da bude biran, bez obaveze da se aktivno biračko pravo vrši. Ovo pravo se može, ali ne mora vršiti. Biračko pravo je, prema Ustavu, subjektivno javno pravo i ono je demokratsko pravo građanina i oblik ispoljavanja njegove građanske slobode i volje. Nevršenje aktivnog biračkog prava, onako kako je to pravo uređeno u Ustavu, ne može se smatrati povredom Ustavom zajamčenog biračkog prava, niti se njegovo nevršenje, po oceni Ustavnog suda, može smatrati ograničavanjem aktivnog biračkog prava uopšte ili na

određenim izborima. Prema tome, nevršenje aktivnog biračkog prava, iako može dovesti do neuspeha određenog izbora, ne dovodi u pitanje suštinu samog biračkog prava, kao što neglasanje ne poništava glasove birača koji su glasali. Odredbe člana 5z. st. 1. i 3. nisu svojom sadržinom, po oceni Ustavnog suda, u suprotnosti sa načelom suverenosti utvrđenim u članu 2. Ustava, niti predstavljaju povredu Ustavom zajamčenog biračkog prava utvrđenog članom 42. stav 1. Ustava.

U vezi sa tvrdnjom iznetom u predlogu da odredbe čl. 5z. i 5i. Zakona sprečavaju "personalizaciju" funkcije predsednika Republike, Ustavni sud ukazuje da navedne odredbe traže izlazak određenog broja birača na izbore i postizanje određene većine da bi predsednik Republike bio izabran, i da te odredbe same po sebi ne sprečavaju izbor predsednika. Da li će predsednik Republike biti izabran ili ne na određenim izborima, isključivo zavisi od birača. Neizbor određenih kandidata na funkciju predsednika Republike koji su kandidovani u postupku izbora, ne znači da se negira institucija šefa države, već samo da predloženi kandidati nisu ostvarili (nisu dobili) propisani oblik većine neophodan za izbor na tu funkciju. Takođe, osporene odredbe čl. 5z. i 5i. Zakona, po shvatanju Ustavnog suda, ne pretvaraju izbor predsednika Republike u referendum, kako se to navodi u predlogu, jer iz celine odredaba Zakona nesporno proizlazi da građani biraju predsednika na neposrednim izborima. To što je Zakonom propisan strožiji oblik većine za izbor predsednika Republike, ne znači, po mišljenju Ustavnog suda, da se radi o drugom obliku ostvarivanja suverenosti građana.

U pogledu odredbe člana 5i. stav 1. Zakona kojom je predviđeno da se izbori smatraju neuspešnim ako u prvom krugu nije izašla najmanje polovina birača upisanih u birački spisak, bez obzira koliko je glasova dobio pojedini kandidat, ukazujemo da je zakonodavac, koji je ovlašćen da uredi broj glasova potrebnih za izbor šefa države, iz istih razloga mogao da uredi i da je izlazak navedenog broja birača uslov za održavanje drugog kruga izbora. Po shvatanju Ustavnog suda, zakonodavac nije povredio Ustav kada je uređujući postupak izbora predsednika Republike uredio i kako se postupa u slučaju kad na izbore ne izađe propisana većina. Drugim rečima, ako je zakonodavac ovlašćen da uredi pitanje potrebne većine za izbor predsednika Republike, zakonodavac je istovremeno ovlašćen i da odredi da li će se predsednički izbori održati u jednom ili više izbornih krugova, kao i da odredi da su izbori neuspeli ako u prvom krugu ne izađe određen broj birača. Stvar je zakonodavca kako će urediti ta pitanja, odnosno za koju većinu će se opredeliti, s obzirom da je ustavotvorac prepustio da se to pitanje uredi pravnim aktom niže pravne snage, tj. zakonom. Uređujući izbor predsednika Republike zakonodavac je ovlašćen da postupa u skladu s Ustavom, ali to ne znači da je u nesaglasnosti sa Ustavom sve ono što se uredi zakonom, a nije uređeno u Ustavu, kako se navodi u podnetim predstavkama za ocenu ustavnosti osporenih odredbi Zakona, a posebno odredbe člana 5i. stav 1. Zakona. Zakon mora biti u saglasnosti sa Ustavom, ali to ne znači da ne može sadržavati pojmove, pa i "nove institute" koji nisu utvrđeni u Ustavu. S obzirom na apstraktnost, načelnost i uopštenost ustavnih normi, logično je da zakon koristi i stvara niz novih pojmova koje Ustav ne poznaje. Bez obzira da li se u konkretnom slučaju kad zakonodavac govori o "neuspelim izborima" radi o "novom pravnom institutu" ili samo o jednoj ne baš najbolje pravno oblikovanoj normi, Ustavni sud ocenjuje, da zakonodavac nije povredio Ustav kada je uredio šta biva, posle neuspeha određenih izbora, odnosno kako postupiti ako na izbore ne izađe propisana većina birača, ili ako nijedan kandidat ne dobije propisanu većinu potrebnu za izbor predsednika Republike.

S obzirom na izneto, a imajući u vidu uređenost ovog pitanja u važećem Ustavu Republike Srbije, kao i ovlašćenja zakonodavca utvrđena u čl. 72. i

73. i članu 87. stav 7. Ustava, Ustavni sud smatra da je zakonodavac mogao da uredi navedena pitanja na način predviđen u osporenoj odredbi člana 5i. stav 1. Zakona.

Odredabama člana 86. stav 4. Ustava utvrđeno je da se izbor za predsednika Republike mora održati najkasnije 30 dana pre isteka mandata Predsednika kome mandat ističe, a odredabama člana 87. stav 5. Ustava utvrđeno je da se izbori u slučaju prestanka mandata predsednika Republike pre vremena na koje je biran (ostavka ili opoziv) moraju održati u roku od 60 dana od dana prestanka mandata predsednika Republike. Polazeći od ovih odredaba, kao i činjenice da u Ustavu nema odredaba o tome šta biva ako predsednik ne bude izabran u navednim rokovima, ne može se izvoditi, po oceni Ustavnog suda, zaključak da se izbori za predsednika Republike uvek moraju okončati u rokovima predviđenim u navedenim odredbama Ustava i uvek sa izabranim predsednikom. Valja imati u vidu da do neizbora predsednika u stvarnosti može doći iz više razloga (iako o tim razlozima Ustav, pa ni Zakon ništa ne govore). U situaciji kad je Ustav uređivanje pitanja izbor predsednika Republike u mnogome prepustio zakonodavcu, logično je da se u zakonodavnoj razradi izbora predsednika Republike predvidi i rešenje za slučaj da predsednik Republike ne bude izabran na određenim izborima.

Međutim, ono što se osnovano postavlja kao sporno ustavnopravno pitanje jeste da li je zakonodavac, saglasno Ustavu uredio dalje postupanje u postupku izbora predsednika Republike, za slučaj neuspelih izbora. Naime, prema osporenoj odredbi člana 5i. stav 3. Zakona, predsednik Narodne skupštine Republike Srbije, u roku od 60 dana od dana kada su održani neuspeli izbori, *odlučuje o raspisivanju* novih izbora za predsednika Republike. Pri oceni ustavnosti ove odredbe Zakona treba imati u vidu, pre svega, načelo podele vlasti sadržano u članu 9. Ustava i odredbu člana 78. stav 3. Ustava, kojom je utvrđeno da predsednik Narodne skupštine *raspisuje izbore* za predsednika Republike, a potom i odredbe člana 86. stav 4. i člana 87. stav 5. Ustava. Iz navedenih odredaba Ustava proizlazi, po shvatanju Ustavnog suda, da je odluka predsednika Narodne skupštine o raspisivanju izbora za predsednika Republike deklaratorne prirode. Ova odluka se donosi na osnovu Ustava i zakona i njome se samo konstatuje da su ispunjeni ustavni i zakonski uslovi za raspisivanje izbora, određuje dan održavanja izbora u okviru ustavom i zakonom predviđenog roka, kao i dan od koga počinju teći rokovi za vršenje pojedinih izbornih radnji. Drugim rečima, ustavno ovlašćenje predsednika Narodne skupštine da raspiše izbore je istovremeno i njegova obaveza, i kao takvo, ono znači da predsednik Narodne skupštine, u okviru Ustavom i zakonom utvrđenih rokova, samo određuje datum održavanja izbora. Prema tome, predsednik Narodne skupštine nije Ustavom ovlašćen da odlučuje o tome da li će raspisati izbore (pozitivno ili negativno), niti da odlučuje o roku za održavanje izbora. S obzirom da osporena odredba člana 5i. stav 3. Zakona daje takvo ovlašćenje predsedniku Narodne skupštine, ta odredba nije u skladu s Ustavom.

Ustavna situacija u kojoj isto lice istovremeno obavlja i funkciju predsednika Narodne skupštine i predsednika Republike, na duži vremenski rok nije, po mišljenju Ustavnog suda, u skladu ni sa principom podele vlasti (član 9. Ustava). U takvom slučaju, nastaje svojevrsna kumulacija zakonodavne i jednog dela izvršne vlasti, pa stoga odredba člana 5i. stav 3. Zakona, po oceni Ustavnog suda, može dovesti u pitanje i ostvarivanje ustavnih rešenja o nadležnosti različitih državnih organa, te kao takva ova odredba nije u saglasnosti sa odredbama člana 78. st. 2. i 3. i člana 83. Ustava.

Iz iznetog proizilazi da ustavno ovlašćenje za zakonsko uređivanje postupka izbora predsednika Republike nije i ne može biti i ovlašćenje zakonodavca da utvrdi pravo predsednika Narodne skupštine da odlučuje o roku u kome će se održati izbori za predsednika Republike, kako to iz odredbe člana 5i. stav 3. proizlazi. Naime,

čineći mogućim neizbor predsednika Republike na neodređen period, osporena odredba Zakona omogućava narušavanje Ustavom uspostavljenih odnosa između različitih državnih organa, nosilaca pojedinih grana vlasti i povredu principa podele vlasti utvrđenog u članu 9. Ustava.

Pitanje roka za održavanje novih izbora u slučaju neuspelih izbora nije uređeno Ustavom ali ni osporenim Zakonom. Međutim, Ustav sadrži jasne i precizne odredbe o roku u kome se izbori za predsednika Republike moraju održati u slučajevima prestanka mandata istekom vremena na koje je predsednik izabran (član 86. stav 4.), odnosno kada mu je prestao mandat pre isteka vremena na koje je biran (član 87. stav 5.). Ova ustavna rešenja upućuju na to da država ne može biti u dužem vremenskom periodu bez izabranog predsednika Republike. Polazeći od navedenih odredaba Ustava, Ustavni sud smatra da rok za održavanje novih izbora za predsednika Republike u slučaju neuspelih izbora treba da proizađe iz celine ustavnih odredbi i sistemskim tumačenjem slučajeva koje Ustav propisuje, a ne iz zakonom utvrđenog ovlašćenja da predsednik Narodne skupštine (koji u konkretnom slučaju vrši i funkciju predsednika Republike) samostalno odlučuje o raspisivanju novih izbora za predsednika Republike.

Osporeni član 2. Zakona kojim je predviđeno da pravo da bira predsednika Republike ima građanin Republike Srbije koji je istovremeno i jugoslovenski državljanin, a navršio je 18 godina života, koji je poslovno sposoban i ima prebivalište na teritoriji Republike Srbije, nije, po mišljenju Ustavnog suda, nesaglasan s Ustavom. Naime, propisivanjem da aktivno biračko pravo ima građanin Republike Srbije koji je istovremeno i jugoslovenski državljanin, koji je poslovno sposoban, koji ima prebivalište na teritoriji Republike Srbije i koji je upisan u birački spisak, Zakon o izboru predsednika Republike nije suzio krug "subjekata korišćenja izbornog prava" u postupku izbora za predsednika Republike, već je na osnovu ustavnog ovlašćenja iz člana 12. stav 2. i člana 87. stav 7. uredio način ostvarivanja aktivnog biračkog prava predviđenog u članu 42. stav 1. Ustava.

Na osnovu izloženog i člana 46. tačka 1) i 9) i člana 47. tačka 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava odredba Zakona iz tačke 1. izreke prestaje da važi danom objavljivanja ove Odluke u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-23/2003 od 18.09.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 93/2003)

Zakon o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01)

- član 152. stav 1. tač. 1) i 9)

Zakon o lokalnim izborima ("Službeni glasnik RS", broj 33/02)

- član 45. stav 1. tač. 1) i 10)

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredba člana 152. stav 1. tačka 9) Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01), nije u saglasnosti s Ustavom.
2. Utvrđuje se da odredba člana 45. stav 1. tač. 1) i 10) Zakona o lokalnim izborima ("Službeni glasnik RS", broj 33/02), nije u saglasnosti s Ustavom.
3. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti člana 152. stav 1. tačka 1) Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01).
4. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji na osnovu odredbe Zakona iz tačke 1. izreke.

Predlozima Skupštine opštine Ćuprija, Opštinskog odbora Reformista Vojvodine Kula iz Kule i Socijalističke narodne partije pokrenut je pred Ustavnim sudom Republike Srbije postupak za ocenu ustavnosti člana 152. stav 1. tačka 9) Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01). U predlozima se navodi da osporena odredba Zakona nije saglasna sa članom 13. Ustava Republike Srbije; da su odbornici skupština lokalne samouprave po Zakonu o lokalnoj samoupravi birani po većinskom izbornom sistemu, na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, pa da iz toga proizilazi da je mandat odbornika slobodan jer je dobijen direktno od birača; da Ustav ne ustanovljava opoziv odbornika kao institut koji može dovesti do prestanka mandata odbornika mimo njihove volje; da odbornici u većinskom izbornom sistemu nisu postali reprezentanti političkih partija već građana koji žive u izornoj jedinici u kojoj su birani i da osporena odredba ograničava Ustavom utvrđeni položaj odbornika i njegovo pravo da odlučuje i glasa po sopstvenom uverenju. Istovremeno predlagači zahtevaju da Ustavni sud "u toku postupka, do donošenja konačne odluke, obustavi izvršenje pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu Zakona čija se ustavnost ocenjuje."

Opštinski odbor Reformista Vojvodine Kula iz Kule pokrenuo je postupak i za ocenu ustavnosti člana 152. stav 1. tačka 1) Zakona o lokalnoj samoupravi. U obrazloženju predloga navodi se da je navedena odredba Zakona nesaglasna s Ustavom, jer utvrđuje prestanak mandata odbornika pre isteka vremena na koje je izabran.

Ustavnom sudu podneto je i više inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti člana 152. stav 1. tačka 9) Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01) i člana 45. stav 1. tač. 1) i 10) Zakona o lokalnim izborima ("Službeni glasnik RS", br. 33/02). U inicijativama se navodi da osporene odredbe zakona kojima je propisan prestanak mandata odbornika pre isteka vremena na koje je izabran, u slučaju prestanka članstva u političkoj stranci ili koaliciji odnosno brisanjem iz registra kod nadležnog organa političke stranke odnosno druge političke

organizacije na čijoj je listi izabran, nisu u saglasnosti sa odredbom člana 42. stav 1. Ustava.

Ustavni sud je, na sednici održanoj 12. decembra 2002. godine, doneo Rešenje o pokretanju postupka za ocenu ustavnosti člana 45. stav 1. tačka 1) Zakona o lokalnim izborima ("Službeni glasnik RS", broj 33/2002). Ustavni sud je, takođe, na sednici održanoj 24. jula 2003. godine, povodom podnete inicijative, doneo Rešenje o pokretanju postupka za ocenu ustavnosti i odredbe člana 45. stav 1. tačka 10) Zakona o lokalnim izborima.

Ustavni sud je zatražio od Narodne skupštine Republike Srbije odgovor na predloge i rešenja o pokretanju postupka i mišljenje na podnete inicijative. Kako Narodna skupština nije dostavila odgovor odnosno mišljenje, Ustavni sud je nastavio postupak na osnovu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93).

Prema članu 66. Zakona o lokalnim izborima, odredbe čl. 120. do 162. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01), koji je prestao da važi stupanjem na snagu Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002), primenjuju se u slučaju sprovođenja dopunskih izbora za dosadašnji sastav skupština jedinica lokalne samouprave, a prestaće da važe danom raspisivanja izbora za sve odbornike skupština jedinica lokalne samouprave u Republici.

Osporenim odredbama člana 152. stav 1. tač. 1) i 9) Zakona o lokalnoj samoupravi propisano je da "odborniku prestaje mandat pre isteka vremena na koji je izabran:...1) podnošenjem ostavke" i "... 9) prestankom članstva u političkoj stranci koja ga je predložila za odbornika", dok je osporenim odredbama člana 45. stav 1. tač. 1) i 10) Zakona o lokalnim izborima predviđeno da "odborniku prestaje mandat pre isteka vremena na koje je izabran:... 1) ako mu prestane članstvo u političkoj stranci ili koaliciji na čijoj je listi izabran" i "...10) brisanjem iz registra kod nadležnog organa političke stranke, odnosno druge političke organizacije na čijoj je listi izabran".

Članom 42. stav 1. Ustava predviđeno je da građanin koji je navršio 18 godina života ima pravo da bira i da bude biran u Narodnu skupštinu i druge organe i izborna tela, pa i u skupštinu opštine kao odbornik, a u stavu 3. istog člana utvrđeno je da kandidata za druge organe i izborna tela može predložiti politička stranka, druga politička organizacija ili grupa građana.

Iz navedenih odredaba proizlazi da Ustav garantuje pasivno biračko pravo građanima, kao individualno i jedno od osnovnih prava građana koje se ostvaruje na osnovu Ustava; da za odbornika mogu da budu predloženi i građani koji nisu članovi političke stranke; da isticanje kandidature na izbornoj listi od strane političke stranke, odnosno na listi ili od strane bilo kog drugog subjekta kandidovanja, iz člana 42. stav 3. Ustava, nije uslov za sticanje pasivnog biračkog prava, s obzirom da su liste ili bilo koji drugi oblik predlaganja samo način ili tehnika ostvarivanja prava na kandidovanje. Pravo kandidovanja konstituiše se, po shvatanju Ustavnog suda, kao pravo građana, a ne kao pravo članova političkih organizacija. Postupak kandidovanja predstavlja jednu od najznačajnijih faza izbornog procesa, u kojoj predlagači imaju odlučujuću ulogu, ali kad je kandidat predložen, on postaje kandidat za funkciju odbornika o kojoj, u krajnjem, odlučuje biračka volja građana.

Pravni položaj odbornika u skupštinama opština kandidovanih od strane grupe građana je, po shvatanju Ustavnog suda, jednak pravnom položaju odbornika koji su kandidovani i birani iz reda članova političke stranke ili koalicije, kao i onih odbornika koji su izabrani na listi političke stranke, odnosno od nje predloženi, a nisu članovi te niti bilo koje stranke. Međutim, osporenim odredbama člana 152. stav 1. tačka 9) Zakona o lokalnoj samoupravi i člana 45. stav 1. tačka 1) Zakona o lokalnim izborima različito se uređuje položaj odbornika, kada je u pitanju prestanak njihovog

mandata, u zavisnosti od članstva u političkoj stranci koja ih je kandidovala. Na taj način, osporene odredbe ova dva zakona stavljaju u nejednak položaj odbornike iste skupštine opštine sa stanovišta prestanka mandata, u zavisnosti od toga ko ih je kandidovao, sa čije su izborne liste izabrani i da li su ili nisu članovi političke stranke. To je, po oceni Ustavnog suda, nesaglasno sa članom 13. Ustava, prema kome su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira "na ... političko ili drugo uverenje... ili koje lično svojstvo".

Članom 116. stav 1. Ustava predviđeno je da o poslovima opštine građani odlučuju referendumom i preko svojih predstavnika u skupštini opštine. Stavom 2. istog člana, utvrđeno je da skupštinu opštine čine odbornici izabrani na neposrednim izborima, tajnim glasanjem. Iz ovih odredbi, po mišljenju Ustavnog suda, proizlazi da kandidat za odbornika stiče svojstvo odbornika neposrednim izborom od strane građana i od tog momenta građani, u smislu člana 116. stav 1. Ustava, odlučuju o poslovima opštine, pored ostalog, i preko svojih predstavnika u skupštini opštine - odbornika. Iz prava građana da odlučuju o poslovima u lokalnoj zajednici preko svojih predstavnika u skupštini opštine - odbornika, proizlazi da odbornici predstavljaju građane koji su ih neposredno izabrali i da, na taj način, građani preko njih odlučuju o delu javnih poslova, koji su lokalnog karaktera. Odbornik, kao nosilac javne funkcije u skupštini opštine, ima Ustavom zagaranovanu slobodu u predstavljanju onih koji su ga birali i ne može biti vezan pravno obavezujućim nalogima političkih partija odnosno koalicija čije bi nepoštovanje moglo imati za posledicu prestanak mandata.

Bez obzira na tip izbornog sistema (proporcionalni ili većinski) i subjekte kandidovanja (politička stranka ili koalicija, druga politička organizacija ili grupa građana), svojstvo odbornika se stiče isključivo činom izbora odnosno jedino voljom biračkog tela.

Iz navedenog proizlazi da zakonodavac, uređujući prestanak mandata odbornika, nije mogao predvideti da se zakonom mandat odbornika učini neposredno zavisnim od članstva u političkoj stranci odnosno koaliciji na čijoj listi je kandidovan za odbornika ili koja ga je predložila za odbornika, kako je to učinjeno osporenim odredbama člana 152. stav 1. tačka 9) Zakona o lokalnoj samoupravi i člana 45. stav 1. tačka 1) Zakona o lokalnim izborima, jer je to, po oceni Ustavnog suda, nesaglasno i sa odredbama čl. 42. i 116. Ustava.

U vezi sa osporenim odredbom člana 45. stav 1. tačka 10) Zakona o lokalnim izborima, Ustavni sud ocenjuje da se, s obzirom na to da između političke stranke i odbornika u toku trajanja mandata ne postoji pravno obavezujući odnos, ne može zakonom prestanak mandata odbornika neposredno vezati za statusne i organizacione promene političke stranke, odnosno druge političke organizacije koja ih je kandidovala i predložila za odbornika.

Ustavni sud ocenjuje da ustavno ovlašćenje zakonodavca da uredi prestanak mandata odbornika podrazumeva uređivanje režima prestanka mandata koji jednako važi za sve odbornike nezavisno od njihovih ličnih svojstava. Zbog toga osporene odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o lokalnim izborima nisu u saglasnosti sa čl. 13, 42, 44. i 116. Ustava.

Ostavka je po svojoj pravnoj prirodi, po oceni Ustavnog suda, opšte prihvaćen oblik i čin slobode volje pojedinca koji vrši neku javnu funkciju ili službu, u ovom slučaju odborničku, i njome se ne povređuje ni jedan ustavni princip niti koja ustavna odredba. Stoga odredba člana 152. stav 1. tačka 1) Zakona o lokalnoj samoupravi nije nesaglasna s Ustavom.

S obzirom da je doneo konačnu odluku, Ustavni sud je na osnovu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih

odluka, odbacio zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporenih odredaba Zakona o lokalnoj samoupravi.

Na osnovu izloženog, člana 42. stav 3. i člana 46. tač. 1) i 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01) i Zakona o lokalnim izborima ("Službeni glasnik RS", broj 33/02) navedene u tač. 1. i 2. izreke prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-66/2002, IY-201/2003 i
IY-249/2003 od 25.09.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 100/2003)

Zakon o nasleđivanju ("Službeni glasnik RS", broj 46/95)

- član 4. stav 1. tačka 5) i član 5. stav 1.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

Utvrđuje se da odredbe člana 4. stav 1. tačka 5) i člana 5. stav 1. u delu koji glasi: "... izuzev vojnom obvezniku koji je napustio zemlju da bi izbegao dužnost njene odbrane," Zakona o nasleđivanju ("Službeni glasnik RS", broj 46/95), nisu u saglasnosti s Ustavom.

Ustavnom sudu podneto je više inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti odredaba Zakona o nasleđivanju navedenih u izreci. Prema navodima inicijatora odredbe čl. 4. i 5. Zakona u suprotnosti su sa čl. 11, 13, 56. i članom 72. stav 1. tačka 4. Ustava Republike Srbije, zbog toga što zakonodavac nema ovlašćenje da propisuje uslove nedostojnosti za nasleđivanje, kojima se uskraćuje pravo testatora - zaveštaoca da raspolaže svojom imovinom. Ističe se da ukoliko zaveštalac za života nije naslednike oglasio nedostojnim za nasleđivanje i ukoliko naslednici u ostavinskom postupku jedan drugom ne prigovaraju nedostojnost to ne može učiniti ni država, tim pre što izbegavanje vojne obaveze i sankcije, koje ovakav način propisivanja nedostojnosti proizvodi, treba da budu predmet regulisanja drugih zakona, a ne Zakona o nasleđivanju.

Rešenjem Ustavnog suda Republike Srbije IY-358/95 od 12. juna 2003. godine pokrenut je postupak za ocenu ustavnosti člana 4. stav 1. tačka 5) i člana 5. stav 1. Zakona o nasleđivanju ("Službeni glasnik Repulike Srbije", broj 46/95). Rešenje je dostavljeno na odgovor Narodnoj skupštini Republike Srbije 16. juna 2003. godine, pa pošto odgovor nije dobijen, Ustavni sud je nastavio postupak, na osnovu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93).

Odredbama člana 4. stav 1. tačka 5. Zakona o nasleđivanju propisano je da ne može naslediti na osnovu Zakona ili zaveštanja, niti steći kakvu korist iz zaveštanja (nedostojan je) vojni obveznik koji je napustio zemlju da bi izbegao dužnost njene odbrane, a do smrti ostaviočeve ne vrati se u zemlju. Prema članu 5. Zakona ostavilac može oprostiti nedostojnost, izuzev vojnom obvezniku koji je napustio zemlju da bi izbegao dužnost njene odbrane. Oproštaj mora biti učinjen u obliku potrebnom za zaveštanje.

Osporene odredbe čl. 4. i 5. Zakona o nasleđivanju uređuju pravni institut nedostojnosti za nasleđivanje. Nedostojnost prema odredbi člana 4. stav 1. tačka 5. Zakona nastupa kumulativnim ispunjenjem tri uslova: da je naslednik u trenutku napuštanja zemlje imao svojstvo vojnog obveznika prema propisima koji uređuju ovo pitanje, da je napustio zemlju sa namerom da izbegne vojnu obavezu, odnosno da se iz istog motiva zadržao u inostranstvu i da se do ostaviočeve smrti nije dobrovoljno vratio u zemlju, pri čemu nije od značaja da li je bio krivično gonjen, odnosno da li je doneta krivična presuda.

Iz iznetog proizilazi da razlog nedostojnosti iz osporenog člana 4. stav 1. tačka 5. Zakona o nasleđivanju nije u neposrednoj vezi sa moralnim prekršajem naslednika prema ostavioocu, već sa njegovim ogrešenjem prema državi. Međutim,

razlog nedostojnosti, koji nije vezan za odnos prema ostaviocu, po oceni Suda, dovodi u pitanje ostvarivanje Ustavom zajemčenog prava na nasleđivanje. Naime, uređivanje uslova i načina ostvarivanja Ustavom zajemčenog prava na nasleđivanje, u skladu sa zakonom, ne daje ovlašćenje zakonodavcu da to pitanje uredi tako da određena lica isključi iz prava nasleđivanja, odnosno da im potpuno uskrati ovo pravo u odnosu na ostavioca, jer je to nesaglasno sa ustavnim odredbama kojima se jamči pravo svojine i pravo na nasleđivanje (član 34. st. 1. i 2. Ustava). Ustav je predvideo ograničenja prava svojine prema prirodi i nameni nepokretnosti (čl. 59., 60., 61. i 62), kao i mogućnost eksproprijacije nepokretnosti, odnosno ograničenja prava svojine na nepokretnosti, kad to zahteva opšti interes utvrđen na osnovu zakona (član 63. Ustava). U konkretnom slučaju međutim, ograničenje prava na nasleđivanje, kao i prava testamentalnog raspolaganja učinjena su radi ostvarivanja dužnosti odbrane zemlje. Na taj način je jedno Ustavom zajemčeno pravo, ograničeno da bi se doprinelo ostvarivanju jedne Ustavom postavljene dužnosti, čime je zanemaren princip jedinstva ustava, koji obavezuje zakonodavca da vodi računa o vrednostima koje su Ustavom zajemčene, tako što će jedno Ustavom zajemčeno pravo ograničiti radi drugog samo ako je to neophodno. Navedenim odredbama Ustava nije predviđeno ograničenje slobode raspolaganja imovinom za slučaj smrti, niti je takva mogućnost izričito rezervisana za zakon, pa je stoga nesaglasna s Ustavom zakonska odredba koja uskraćuje pravo ostavioca da slobodno raspolaže svojom imovinom, pa i da je ostavi nasledniku, koji je napustio zemlju da bi izbegao vojnu obavezu, jer vojni obveznici podležu krivičnim sankcijama u slučaju izbegavanja dužnosti na osnovu vojne obaveze.

Osporene odredbe Zakona, po oceni Suda, nesaglasne su i sa članom 13. Ustava koji uspostavlja princip pravne jednakosti građana, odnosno nediskriminacije i koji zabranjuje da se - bez razloga - ono što je isto ili bitno slično nejednako pravno tretira, a ono što je bitno različito, da se tretira pravno jednako, kao što je to u konkretnom slučaju učinjeno propisivanjem ograničenja naslednih prava određene kategorije vojnih obveznika.

Na osnovu člana 46. tačka 1) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, odredbe Zakona o nasleđivanju navedene u izreci, prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-358/95 od 25.09.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 101/2003)

Zakon o unutrašnjim poslovima ("Službeni glasnik RS", br. 44/91, 79/91 i 54/96)

- član 54. stav 4.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

Utvrđuje se da odredba člana 54. stav 4. Zakona o unutrašnjim poslovima ("Službeni glasnik RS", br. 44/91, 79/91 i 54/96) nije u saglasnosti s Ustavom.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je predstavka za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti člana 54. stav 4. Zakona o unutrašnjim poslovima. Ustavni sud je, povodom podnete inicijative, na sednici održanoj 6. februara 2003. godine doneo Rešenje kojim je pokrenuo postupak za utvrđivanje neustavnosti člana 54. stav 4. navedenog Zakona.

Rešenje Ustavnog suda, kojim je pokrenut postupak za utvrđivanje neustavnosti člana 54. stav 4. navedenog Zakona dostavljeno je Narodnoj Skupštini na odgovor. S obzirom da Narodna Skupština u ostavljenom roku nije dostavila traženi odgovor, Ustavni sud je na osnovu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) nastavio postupak u ovoj ustavno-pravnoj stvari.

Odredbom člana 54. stav 4. Zakona propisano je da kad Disciplinski sud odluči da se sa pretresa isključi javnost zbog toga što se na pretresu iznose podaci i dokumenta, koji predstavljaju službenu, državnu ili vojnu tajnu, radnika, protiv koga se vodi postupak, može braniti samo radnik Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno radnik organizacione jedinice u kojoj je zaposlen radnik protiv koga se vodi postupak.

Članom 3. stav 2. Ustava Republike Srbije, zajemčena su lična, politička, nacionalna, ekonomska, socijalna, kulturna i druga prava čoveka i građanina. Prema članu 11. Ustava, slobode i prava čoveka i građanina ograničena su samo jednakim slobodama i pravima drugih, i kad je to Ustavom utvrđeno. Prema članu 12. stav 1. Ustava, slobode i prava ostvaruju se, a dužnosti se ispunjavaju na osnovu Ustava, osim kad je Ustavom predviđeno da se uslovi za ostvarivanje pojedinih sloboda i prava utvrđuju zakonom. Saglasno stavu 2. ovog člana Ustava, zakonom se može propisati način ostvarivanja pojedinih sloboda i prava kad je to neophodno za njihovo ostvarivanje. U smislu člana 13. Ustava, građani su jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo. Prema članu 24. stav 1. Ustava, svakome se zajemčuje pravo na odbranu i pravo da sebi uzme branioca pred sudom ili drugim državnim organom nadležnim za vođenje postupka. Niko ko je dostižan sudu ili drugom organu nadležnom za vođenje postupka ne može biti kažnjen ako mu, u skladu sa zakonom, nije bilo omogućeno da bude saslušan i da se brani (stav 2.). Prema stavu 3. ovog člana Ustava, svako ima pravo da njegovom saslušanju prisustvuje branilac koga izabere. Zakonom se određuje u kojim slučajevima okrivljeni mora imati branioca (stav 4.).

Polazeći od izloženog, Ustavni sud je ocenio da je odredbom člana 54. stav 4. Zakona, povređeno Ustavom zajemčeno pravo na odbranu i pravo na slobodan

izbor branioca, u smislu člana 24. Ustava, s obzirom na to da radnika, na pretresu na kome se iznose podaci i dokumenta koji predstavljaju službenu, državnu ili vojnu tajnu, može braniti samo radnik Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno radnik organizacione jedinice u kojoj je zaposlen radnik protiv koga se vodi postupak. Osim toga branilac radnika protiv koga se vodi postupak dužan je da stranci savesno pruža pravnu pomoć, u skladu sa zakonom, statutom i kodeksom profesionalne etike advokata, kao i da čuva kao tajnu ono što mu je stranka poverila.

Na osnovu izloženog i odredbe člana 46. tačka 1) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, odredba člana 54. stav 4. Zakona iz izreke ove Odluke, prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda Republike Srbije u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 106/2003)
 IY-10/2001 od 9.10.2003.

**Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sistemima veza
 ("Službeni glasnik RS", broj 20/97)**

- član 3. stav 1. i član 14a

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 3. stav 1. i odredaba člana 14a. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sistemima veza ("Službeni glasnik RS" broj 20/97).

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu odredaba Zakona navedenih u tački 1.

Predlozima ovlašćenih predlagača pokrenut je postupak za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 3. stav 1. i odredaba člana 14a. iz člana 8. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sistemima veza ("Službeni glasnik RS" broj 20/97), a podnetim inicijativama tražena je ocena ustavnosti istih odredbi Zakona. Odredbe člana 3. kao i člana 14a. stav 2. Zakona osporene su navodom da uvode pojam "regionalnog komutacionog centra", koji ne poznaje ni Ustav ni Zakon o sistemima veza ("Službeni glasnik Republike Srbije", broj 38/91), niti Generalni plan telefonske mreže.

Odredbe člana 14a. Zakona, osporene su tvrdnjama da iako naizgled uvode novi, poseban pojam (pravo prenošenja obavljanja delatnosti, odnosno pravo prenošenja isključivog obavljanja delatnosti), u suštini uspostavljaju zakonski osnov za davanje koncesije. Osporenim članom 14a. učinjena su odstupanja od republičkog zakona koji uređuje koncesije u vidu davanja koncesije zavisnom preduzeću, u pogledu subjekta koji daje koncesiju, uslova, postupka, roka, delatnosti i naknade. Kao sporna

posebno se ističe odredba člana 14a. stav 2. Zakona koja ovlašćuje Vladu da utvrđuje uslove pod kojima se prenosi pravo obavljanja delatnosti zavisnom preduzeću, vreme za koje se pravo prenosi, kao i uslovi korišćenja i povezivanja sa osnovnom telekomunikacionom mrežom, a sve iz razloga što uređivanje tih pitanja, po shvatanju predlagača, spada u isključivo zakonsku materiju. Nadalje, ističe se da je Javnom preduzeću PTT saobraćaja "Srbija" dato pravo prenošenja obavljanja delatnosti u sistemima veza, koja je bila u njegovom isključivom delokrugu, čime je povređen član 59. Ustava Republike Srbije kao i da pri realizaciji ustavnih ovlašćenja iz čl. 65. i 72. Ustava, Republika ne može uređivati te odnose na način koji je suprotan drugim ustavnim odredbama niti odredbama drugih zakona koji uređuju tu materiju, što je u ovom slučaju - Zakon o koncesijama. Po mišljenju predlagača, osporeni član 14a Zakona nesaglasan je i sa odredbama čl. 19, 55, 57, 64, 90. i 119. Ustava Republike Srbije iz razloga što se ovlašćivanjem Vlade da jednom subjektu može dati isključivo pravo obavljanja delatnosti na određeno vreme (čija dužina zakonom nije određena) uspostavlja monopolski položaj i sprečava tržišno privređivanje. Prema tvrdnji predlagača, preduzeće kome je Zakon omogućio monopolski položaj za vršenje usluga fiksne telefonije u unutrašnjem i međunarodnom saobraćaju, to pravo je zloupotrebilo, proširujući taj monopol na prenos podataka preko Internet protokola, bez obzira da li se podaci sastoje od slike, glasa ili teksta.

Ustavnom sudu je predloženo da pre donošenja odluke o oceni ustavnosti i zakonitosti osporenih odredaba Zakona, obustavi izvršenje pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporenih odredaba Zakona. Na osnovu člana 15. stav 2. i člana 64. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br.32/91 i 67/93) Ustavni sud je dostavio Narodnoj skupštini Republike Srbije predloge i inicijative radi davanja odgovora, odnosno mišljenja o ustavnosti članova 3. i 8. (član 14a.) Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sistemima veza ("Službeni glasnik RS", broj 20/97). S obzirom da Ustavnom sudu nije dostavljen odgovor, odnosno mišljenje u ostavljenom roku, Sud je nastavio postupak ocene ustavnosti, saglasno članu 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Po sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio :

Odredbom člana 3. stav 1. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sistemima veza, izmenjen je delimično član 4. stav 1. Zakona o sistemima veza ("Službeni glasnik Republike Srbije", broj 38/91), kojim se utvrđuje nadležnost ministarstva za poslove veza da izdaje odobrenje za izgradnju, rekonstrukciju ili proširenje odnosno za upotrebu objekata, tako što se, umesto određenja "međunarodnih i magistralnih zaključno sa glavnim kapacitetima sistema veza" osporenom novelom određuje "međunarodnih i magistralnih objekata do nivoa regionalnog komutacionog centra".

Ustavom je utvrđeno da se zakonom utvrđuju uslovi i način obavljanja delatnosti, odnosno poslova za koje se obrazuju javne službe (član 65.), te da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem društvenog i javnog obaveštavanja, sistem javnih službi, osnovne ciljeve i pravce privrednog, naučnog i tehnološkog razvoja, kao i druge odnose od interesa za Republiku Srbiju u skladu sa Ustavom (član 72. stav 1. tač. 6, 7, 9. i 12.).

Članom 94. Ustava određeno je da poslove državne uprave obavljaju ministarstva, da ona primenjuju zakone, rešavaju u upravnim stvarima, vrše upravni nadzor i obavljaju druge upravne poslove utvrđene zakonom.

Polazeći od navedenog Ustavni sud je utvrdio da osporena odredba člana 3. stav 1. Zakona ima značenje norme kojom se određuje nadležnost ministarstva kao organa državne uprave da u oblasti sistema veza, odnosno PTT saobraćaja kao

delatnosti od javnog interesa, svojim aktom (odobrenjem) odlučuje o izgradnji, rekonstrukciji ili proširenju i o upotrebi određenih objekata PTT saobraćaja. Na osnovu izloženog Sud je ocenio da su osporenim odredbom, od strane zakonodavnog organa bili uređeni odnosi u granicama ustavnih ovlašćenja te da nema osnova za utvrđivanje neustavnosti osporene odredbe člana 3. stav 1. Zakona, odnosno odgovarajućeg dela odredbe člana 14a. stav 2. Zakona, koja je takođe, osporena i zbog upotrebe termina "regionalni komutacioni centar".

Odredbama člana 14a. Zakona određeno je da: Preduzeće PTT može na određeno vreme, uz saglasnost Vlade, da prenese zavisnom preduzeću pravo obavljanja delatnosti za koje je zavisno preduzeće osnovano (stav 1.), da Vlada utvrđuje uslove pod kojima se pravo obavljanja delatnosti prenosi zavisnom preduzeću, vreme za koje se pravo prenosi i uslove korišćenja i povezivanja sa osnovnom telekomunikacionom mrežom (međunarodni magistralni objekti do nivoa regionalnog komutacionog centra, mreže sa integrisanim uslugama i satelitske komunikacije) (stav 2.), da se zavisnom preduzeću može za određeno vreme preneti isključivo pravo obavljanja delatnosti uz naknadu čija se visina, način i uslovi korišćenja utvrđuju osnivačkim aktom (stav 3.), da je naknada prihod matičnog preduzeća kojim se obezbeđuje poslovanje i razvoj PTT delatnosti i preduzeća u celini (stav 4).

Istovremeno, odredbama čl. 11a. do 11d Zakona, prethodno je uređena mogućnost i način organizovanja preduzeća PTT kao holding preduzeća, osnivanjem zavisnih preduzeća za obavljanje PTT delatnosti.

Ustavom je određeno da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima u skladu sa Ustavom i zakonom (član 57. stav 1.), da se zakonom utvrđuju uslovi i način obavljanja delatnosti odnosno poslova za koje se obrazuju javne službe (član 65.), da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje pravni položaj preduzeća i drugih organizacija i sistem javnih službi (član 72. stav 1. tač. 4. i 7.). Članom 55. stav 1. i članom 64. Ustava, određeno je da se ekonomsko i socijalno uređenje zasniva na slobodnom privređivanju svim oblicima svojine na jedinstvenom tržištu robe, rada i kapitala, na samostalnosti preduzeća i svih drugih oblika organizovanja, odnosno, utvrđuje se da su slobodni razmena roba i usluga i kretanje kapitala i radnika, da se preduzeće i druga organizacija slobodno organizuju, da su samostalni u obavljanju delatnosti, povezivanju i udruživanju, da imaju isti položaj u pogledu opštih uslova privređivanja i pravne zaštite, te da je protivustavan svaki akt i svaka radnja kojima se stvara ili podstiče monopolski položaj.

Polazeći od izložene sadržine odredaba člana 14a. Zakona, Ustavni sud je utvrdio da su tim odredbama Zakona uređeni pojedini segmenti pravnog položaja preduzeća koje obavlja delatnost od opšteg interesa, odnosno, odnosi koji imaju značenje uređivanja uslova i načina obavljanja delatnosti za koju je obrazovana javna služba, za čije uređivanje je Ustav, odredbama čl. 57, 65. i 72. utvrdio ovlašćenja zakonodavnog organa.

U vezi sa navodom da je propisivanjem mogućnosti da Javno preduzeće, kome je zakonom već određen delokrug poslova tj. delatnost, istu prenese na obavljanje drugom licu povređen član 59. Ustava koji određuje da se sredstva iz društvene i državne svojine otuđuju po tržišnim uslovima u skladu sa zakonom, Ustavni sud je ocenio da član 14a. ne reguliše svojinske odnose u vezi sa otuđenjem sredstava iz društvene, odnosno državne svojine, već odredbom stava 1. uspostavlja mogućnost prenosa prava obavljanja delatnosti na određeno vreme, zavisnom preduzeću koje se za tu svrhu osnuje. Takav predmet uređivanja, po oceni Suda, predstavlja disponiranje ustavnim ovlašćenjima u oblasti uređivanja uslova i načina obavljanja delatnosti za koju se obrazuje javna služba koje je preduzeto u granicama navedenih ovlašćenja zakonodavnog organa, sadržanih u čl. 57, 65. i 72. Ustava.

Ustavni sud je ocenio, da ni sa stanovišta odredaba člana 59. Ustava koje određuju granice zakonskog uređivanja svojinskih odnosa na sredstvima u društvenoj i državnoj svojini, osporene odredbe ne sadrže povredu Ustava. To iz razloga što odredbe člana 59. Ustava utvrđuju ne samo da se zakonom uređuju uslovi pod kojima se sredstva u društvenoj i državnoj svojini mogu pretvarati u druge oblike svojine, a da se otuđivati mogu po tržišnim uslovima u skladu sa zakonom, nego prethodno utvrđuju i to da se svojinska prava i obaveze na sredstvima u društvenoj i državnoj svojini uređuju zakonom. "Uređivanje svojinskih prava i obaveza" po oceni Suda, znači zakonsko propisivanje sadržine tih prava i obaveza, što obuhvata različita ovlašćenja i ograničenja svojinsko pravnog odnosno imovinsko pravnog karaktera na sredstvima u pitanju. U tom smislu, pravo obavljanja delatnosti (sredstvima u društvenoj odnosno državnoj svojini) jeste (kompleksno) ovlašćenje imovinsko pravnog karaktera koje je zakonodavni organ mogao odrediti, utvrditi mu sadržinu, i propisati mogućnost odnosno uslove njegovog prenošenja.

Iz korelacije odredaba člana 11a. Zakona, koje ovlašćuju na organizovanje Preduzeća kao holdinga, odnosno osnivanje zavisnog preduzeća i odredaba osporenog člana 14a. sledi, da se po samom Zakonu obavljanje delatnosti (zbog čega se, prema članu 11a. Zakona i osniva zavisno preduzeće) moglo istom preneti bez naknade ili uz naknadu, a sa isključivim pravom, odnosno, u oba slučaja - na određeno vreme.

Stoga, u pogledu razloga osporavanja odredbe stava 2. člana 14a. kojom se ovlašćuje Vlada da utvrđuje "uslove pod kojima se prenosi pravo obavljanja delatnosti zavisnom preduzeću, vreme na koje se prenosi pravo i uslove korišćenja i povezivanja sa osnovnom telekomunicacionom mrežom", Sud je, imajući u vidu ukupnu sadržinu Zakona utvrdio da nema osnova za ocenu da se radi o protivpravnom prenošenju ustavnih ovlašćenja zakonodavnog organa na organ izvršne vlasti, nego o ovlašćivanju na donošenje odluka koje su od značaja za izvršavanje zakona i to u domenu raspolaganja određenim sredstvima u državnoj svojini. Naime, ovlašćenja poverena Vladi tiču se preduzimanja pravnih poslova iz oblasti organizovanja i poslovanja konkretnog javnog preduzeća i to u odnosu suovlašćenja javnog preduzeća kao nosioca delatnosti i Vlade, kao državnog organa čije učešće ima za cilj sprovođenje javnog i državnog interesa u tim poslovima. Takav karakter i obim ovlašćenja, datog Vladi, po oceni Suda, u skladu je sa odredbama člana 90. Ustava koje utvrđuju funkcije Vlade u oblasti izvršavanja zakona, kao i o ovlašćenjima Vlade kao državnog organa u oblasti upravljanja sredstvima u državnoj svojini.

Sud je ocenio da nema povreda Ustava u zakonskoj odredbi kojom se ustanovljava ovlašćenje na prenošenje prava obavljanja delatnosti "na određeno vreme" sa ovlašćivanjem Vlade da odredi taj period. Takvom formulacijom norme o bitnom elementu pravnog posla u pitanju, zakonodavac je izrazio meru svog interesa određujući da nije dozvoljeno zaključivanje takvog posla na neodređeno vreme tj. da nije dozvoljen trajni prenos prava obavljanja delatnosti.

Iz istih razloga, Ustavni sud je ocenio da ne sadrže povredu Ustava ni one odredbe člana 14a koje ovlašćuju Vladu da u tom pravnom poslu upravljanja sredstvima u državoju svojini odredi uslove prenosa prava obavljanja delatnosti, odnosno koje nalažu da se u slučaju prenosa isključivog prava obavezno ustanovi naknada za to (stav 3. član 14a Zakona) čija se visina, način i uslovi korišćenja utvrđuju osnivačkim aktom (koji u smislu člana 11a Zakona donosi upravni odbor Javnog preduzeća PTT saobraćaja, uz saglasnost Vlade).

U vezi sa navodima predlagača da se odredbama člana 14a. Zakona uspostavlja monopolski položaj preduzeća osnovanog za obavljanje delatnosti fiksne telefonije, Sud je utvrdio da odredbe člana 14a. Zakona nemaju značenje

uspostavljanja monopolskog položaja koji zabranjuje odredba člana 64. stav 3. Ustava već se njima uređuju odnosi u granicama ovlašćenja zakonodavnog organa utvrđenih odredbama člana 57. stav 1, člana 65. i člana 72. stav 1. tač. 4) i 7) Ustava. Naime, fiksna telefonija je do donošenja osporenog Zakona bila, inače, isključiva delatnost JP PTT saobraćaja "Srbija", a odredbama osporenog zakona samo su stvorene pravne pretpostavke i to u vidu mogućnosti da se umesto tog pravnog subjekta kao isključivog nosioca delatnosti, oformi drugi sa istim pravom, odnosno pozicijom na tržištu.

Sud smatra da osnivanje preduzeća aktom državnog organa, radi obavljanja određenih delatnosti od opšteg interesa nije samo po sebi u suprotnosti sa odredbom člana 64. stav 3. Ustava. Okolnost da preduzeće koje obavlja tu delatnost u Republici nema konkurenciju na tržištu (kao posledica državnog, prirodnog ili drugog monopola) po oceni Suda nema značenje da je osnivanje kao i poslovanje takvog preduzeća suprotno odredbama Ustava, dok se drugim zakonskim propisima uređuje zaštita od monopolskog ponašanja subjekata koji imaju takvu poziciju na tržištu.

Ustavni sud prema članu 125. Ustava nije nadležan da odlučuje o saglasnosti osporenih odredaba Zakona sa Ustavom SRJ, zakonima države SRJ, kao i o saglasnosti sa drugim republičkim zakonima.

S obzirom da je Ustavni sud konačno odlučio, zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporenih odredaba Zakona odbačen je u smislu odredbe 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br.32/91 i 67/93)

Na osnovu člana 23. stav 3., člana 42. stav 3. i člana 46. tačka 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka Ustavni sud, doneo je odluku kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 116/2003)
 IY-134/97 od 16.10.2003.

Zakon o eksproprijaciji ("Službeni glasnik RS", broj 53/95)

- čl. 20. i 72.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti člana 72. Zakona o eksproprijaciji ("Službeni glasnik RS", broj 53/95).
2. Odbacuje se zahtev za preispitivanje Rešenja Ustavnog suda IY-15/96 od 4. jula 2002. godine.
3. Odbacuju se zahtevi za ocenjivanje ustavnosti člana 20. Zakona o eksproprijaciji.
4. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu odredaba čl. 20. i 72. Zakona navedenog u tački 1. izreke.

Predlozima "General investa" - Poslovnog udruženja grupacije građevinske privrede iz Beograda i Saveza stambenih zadrugara Srbije pokrenut je postupak za ocenu ustavnosti čl. 20. i 72. Zakona o eksproprijaciji. Predlagači navode da je osporenim Zakonom i ukunuto pravo investitora da pokreću eksproprijacione

postupke za izgradnju poslovnih i stambenih objekata, jer je članom 20. Zakona utvrđeno ovlašćenje Vlade Republike Srbije da "fakultativno utvrđuje opšti interes za eksproprijaciju za izgradnju određenih objekata". U predlozima se iznosi mišljenje da, ukoliko je Zakonom utvrđen opšti interes za izgradnju pojedinih objekata i ako su oni predviđeni planskim aktom, Vlada ima obavezu da omogući takvu izgradnju, a ne pravo da procenjuje postojanje opšteg interesa za eksproprijaciju. Član 72. osporenog Zakona, po mišljenju predlagača, nesaglasan je sa članom 121. stav 1. Ustava Republike Srbije, koji zabranjuje povratno dejstvo zakona, drugih propisa i opštih akata. Ističe se da su investitori objekata za tržište, koji su ostvarili pravo izgradnje na parcelama, ekspropisanim pre 5. januara 1996. godine, kada je stupio na snagu osporeni Zakon, dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na druge investitore zbog čega su pretrpeli i još uvek trpe nenedoknadivu štetu. Posledice primene osporenih odredaba čl. 20 i 72. Zakona o eksproprijaciji, po mišljenju predlagača, mogle bi se otkloniti izmenama i dopunama tih zakonskih odredaba, tako što bi se omogućilo okončanje postupka eksproprijacije nepokretnosti na zemljištu ustupljenom investitorima do 5. januara 1996. godine po odredbama ranije važećeg Zakona, a određivanje naknade za ekspropisane nepokretnosti bi se moglo vršiti po odredbama osporenog Zakona.

Imajući u vidu posledice koje su proizvele osporene odredbe čl. 20. i 72. Zakona o eksproprijaciji, predlagači traže da Sud obustavi izvršenje tih zakonskih odredaba u slučajevima u kojima su lokacije za izgradnju ustupljene investitorima pre 5. januara 1996. godine.

Ustavnom sudu je podneta i inicijativa za preispitivanje Rešenja Ustavnog suda IY-15/96 od 4. jula 2002. godine, u delu koji se odnosi na član 20. osporenog Zakona. Inicijator iznosi mišljenje da opšti interes treba da izražava interes svih građana jedne zemlje, a da izgradnja stanova predstavlja pojedinačni ili grupni interes, nezavisno od toga ko će u njima stanovati. Ističe da se eksproprijacijom nepokretnosti radi izgradnje stanova ugrožava Ustavom zajemčeno pravo svojine.

Ustavni sud je na sednici održanoj 11. jula 2003. godine zaključio da predstavke ovlašćenih predlagača dostavi Narodnoj skupštini na odgovor. Pošto odgovor nije dobijen, Ustavni sud je nastavio postupak na osnovu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93).

Po sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio da odredba člana 72. Zakona o eksproprijaciji propisuje da će se postupak po predlogu za eksproprijaciju, koji nije pravosnažno okončan do dana stupanja na snagu ovog zakona okončati po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu Zakona. Izuzetak od ovog pravila učinjen je u slučajevima kada postupak eksproprijacije nije pravosnažno okončan, a u pitanju su poslovni i stambeni objekti.

Odredbe člana 72. Zakona o eksproprijaciji nalaze se u prelaznim i završnim odredbama i one regulišu zatečeno stanje, odnosno pravne odnose nastale pre stupanja na snagu tog zakona, tako što u načelu produžavaju primenu ranije važećih propisa na postupke po predlogu za eksproprijaciju koji nisu pravosnažno okončani, a propisuju i izuzetke od ovog pravila kad su u pitanju poslovni i stambeni objekti. Na ovaj način određeno je, kao pravilo, pravno dejstvo osporenog Zakona pro futuro. Kad su u pitanju postupci za određivanje naknade za ekspropisanu nepokretnost predviđena je primena osporenog Zakona u slučajevima kad do dana njegovog stupanja na snagu nije zaključen sporazum o naknadi, odnosno nije doneta pravosnažna sudska odluka o naknadi.

Osporenim odredbama člana 72. Zakona o eksproprijaciji regulisano je vremensko važenje Zakona, tako što je predviđeno da će se u određenim slučajevima

primenjivati ranije važeći propisi, a kad su u pitanju poslovni i stambeni objekti ovaj zakon. Navedeno zakonsko rešenje, po oceni Suda, nije nesaglasno sa članom 121. stav 1. Ustava prema kome zakon, drugi propis ili opšti akt ne može imati povratno dejstvo jer se u konkretnom slučaju ne radi o pravosnažno okončanim postupcima već, naprotiv, o postupcima eksproprijacije koji su u toku. Po oceni Ustavnog suda, propis ima povratno dejstvo ako menja odnose ustanovljene pravosnažnim pojedinačnim aktima, odnosno punovažnim pravnim poslovima, donetim odnosno zaključenim za vreme važenja ranijeg propisa. Propisi kojima se uvode obaveze, i koji imaju dejstvo samo na pravne situacije u toku stvaranja (*fasti pendentia*), a ne i na tzv. svršene činjenice, nemaju povratno dejstvo.

Odredbom osporenog člana 20. Zakona o eksproprijaciji uređena su pitanja koja se odnose na utvrđivanje opšteg interesa, tako što je Vlada Republike Srbije ovlašćena da utvrdi opšti interes za eksproprijaciju nepokretnosti kad je ona neophodna za izgradnju objekta u oblastima koje su taksativno nabrojene: obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita, objekti za potrebe državnih organa, teritorijalne autonomije i lokalne samouprave i dr. Pored navedenih slučajeva, predviđena je i mogućnost utvrđivanja opšteg interesa za eksproprijaciju nepokretnosti za izgradnju stanova kojima se rešavaju stambene potrebe socijalno ugroženih lica (stav 1.). Opšti interes za eksproprijaciju može se utvrditi ako je donet odgovarajući planski akt kojim se na zemljištu predviđa izgradnja objekata iz stava 1. ovog člana (stav 2.). Predlog za utvrđivanje opšteg interesa za eksproprijaciju može podneti lice koje prema odredbama ovog zakona može biti korisnik eksproprijacije (stav 3.). Odredbama st. 4. do 7. Zakona uređen je način, postupak i rokovi za utvrđivanje opšteg interesa za eksproprijaciju.

Rešenjem IY-15/96 od 4. jula 2002. godine, Ustavni sud nije prihvatio inicijativu za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti oporenog člana 20. Zakona o eksproprijaciji. Polazeći od odredbe člana 63. Ustava Republike Srbije, Sud je u obrazloženju istakao da Ustavom nije definisan pojam opšteg interesa, niti je bliže određena njegova sadržina, već je predviđeno da se opšti interes utvrđuje na osnovu zakona. Na ovaj način, po oceni Suda, utvrđeno je ovlašćenje zakonodavca da uredi ne samo postupak, način i organe za određivanje opšteg interesa, već i da predvidi slučajeve u kojima postoji opšti interes za eksproprijaciju nepokretnosti, kao što je to učinjeno odredbama člana 20. Zakona.

S obzirom na to da je o ustavnosti člana 20. Zakona o eksproprijaciji Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda i razloga iznetih u predstavkama ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje, odnosno za preispitivanje Rešenja Suda IY-15/96 Sud je odbacio ove zahteve, na osnovu člana 47. tač. 5) i 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

O opravdanosti osporenih zakonskih rešenja, nije nadležan da odlučuje Ustavni sud, u smislu člana 125. Ustava Republike Srbije. Ustavni sud takođe, nije nadležan da naloži izmene i dopune Zakona, niti da zakonodavcu predlaže konkretna zakonska rešenja, koja podnosioci predstavki smatraju pravičnim i celishodnim.

S obzirom na to da je Sud doneo konačnu odluku, zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu čl. 20. i 72. Zakona o eksproprijaciji, se odbacuje na osnovu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Na osnovu člana 42. stav 3, člana 46. tačka 9) i člana 47. tač. 5) i 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

IY-74/2002 od 13.11.2003.

Zakon o sudskim taksama ("Službeni glasnik RS", br. 28/94, 53/95, 16/97, 34/01 i 9/02)

- član 40. st. 3. i 4.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti odredaba iz člana 40. st 3. i 4. Zakona o sudskim taksama ("Službeni glasnik RS", br. 28/94, 53/95, 16/97, 34/2001 i 9/2002).

Predlogom je pokrenut postupak pred Ustavnim sudom za utvrđivanje neustavnosti člana 40. Zakona o sudskim taksama iz razloga što je predviđeno da se sudska taksa uvećava za 50%, ukoliko se ne plati u propisanom roku. Navedeni član Zakona osporava se sa stanovišta ustavnih principa iz člana 13. Ustava Republike Srbije kojim se garantuje jednakost građana, bez obzira na imovno stanje i člana 57. stav 1. Ustava kojim je proklamovano slobodno obavljanje privrednih i drugih delatnosti, pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom. Podnosilac predloga smatra da se u ovom slučaju radi o kaznenoj taksi koja je neprimerena postupcima ostvarivanja prava pred sudovima. Po mišljenju predlagača, u slučaju nepoštovanja propisanih rokova treba primeniti kamatu, kao što je to predviđeno i kod naplate administrativnih taksa. Pored ovoga, predlagač je osporio i visinu sudskih taksa iz razloga što privredni subjekti plaćaju dvostruko veći iznos ovih taksa u postupcima pred trgovinskim sudovima, nego u postupcima pred drugim redovnim sudovima. Ovakvo propisivanje različitih iznosa sudskih taksa u zavisnosti od vrste postupka, prema mišljenju predlagača, nesaglasno je s Ustavom.

Ustavni sud je navedeni predlog dostavio Narodnoj skupštini Republike Srbije radi davanja odgovora, na osnovu člana 64. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 9/95). Pošto Narodna skupština nije dostavila odgovor, Sud je nastavio postupak, saglasno članu 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Po sprovedenom postupku pred Ustavnim sudom utvrđeno je sledeće:

Zakonom o sudskim taksama predviđeno je da se u postupku pred sudovima plaćaju sudske takse, po odredbama ovog zakona i Taksene tarife koja je njegov sastavni deo. Prema članu 40. Zakona, ako takseni obveznik ne plati taksu u roku određenom u članu 37. ovog zakona, sud će u daljem roku od 15 dana o neplaćenju taksi obavestiti organ nadležan za poslove javnih prihoda na području na kome se nalazi prebivalište, odnosno sedište taksenog obveznika radi naplate takse prinudnim putem, a ako se radi o neplaćenju taksi u smislu člana 39. ovog zakona, sud će obaveštenje iz stava 1. ovog člana dostaviti organu nadležnom za poslove javnih prihoda na području na kome se nalazi bilo kakva imovina taksenog obveznika (st. 1. i 2.). Stavom 3. navedenog člana propisano je da, po prijemu obaveštenja, nadležni organ donosi rešenje kojim taksenom obvezniku nalaže da u roku od 15 dana od dana

prijema rešenja plati dugovanu taksu, kao i iznos od 50% visine te takse na ime kaznene takse. Ako takseni obveznik u datom roku ne plati dugovanu i kaznenu taksu, pristupiće se prinudnoj naplati. Stavom 4. istog člana predviđeno je da kaznena taksa ne može biti manja od dvostrukog iznosa najniže takse propisane Taksenom tarifom.

Odredbom člana 13. Ustava propisano je da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo. Odredbama člana 52. i člana 69. stav 3. Ustava ustanovljena je obaveza za svakoga da plaća poreze i druge dažbine utvrđene zakonom, kao i princip da se obaveza njihovog plaćanja utvrđuje prema ekonomskoj snazi obveznika. Članom 72. stav 1. tačka 4. Ustava utvrđeno je ovlašćenje za Republiku da uređuje i obezbeđuje finansijski sistem. Članom 57. stav 1. Ustava proklamovan je princip slobodnog obavljanja privrednih i drugih delatnosti, pod jednakim uslovima u skladu s Ustavom i zakonom. Članom 68. stav 1. Ustava propisano je da se sredstva za ostvarivanje Ustavom zajedničkih prava građana obezbeđuju u budžetu Republike Srbije, a članom 69. stav 2. Ustava da se sredstva budžeta obezbeđuju iz poreza i drugih zakonom utvrđenih prihoda.

Iz navedenog proističe da Ustav predviđa samo poreze kao vrstu fiskalnih dažbina, dok ostale dažbine ne imenuje, već prepušta zakonodavcu da ih opredeli po nazivu i uredi u celini. To znači, da je zakonodavac autonoman i prilikom određivanja visine sudskih taksa, kao i ostalih prava i obaveza iz takseno-pravnog odnosa, vodeći računa, pri tome, o srazmernosti visine taksenih obaveza ekonomskoj snazi obveznika. U tom smislu, zakonodavac je uvažio različite situacije vezane za taksenog obveznika (kao što su: imovinsko stanje, socijalni momenat i dr.), pa je putem određenih korektivnih metoda izvršio prilagođavanje visine sudske takse materijalnim mogućnostima taksenih obveznika (npr. propisivanjem oslobođenja i olakšica i dr.). Visina sudskih taksa određena je Taksenom tarifom, koja je sastavni deo ovog zakona. Izbor pomenutih metoda tarifiranja u isključivoj je kompetenciji zakonodavnog organa, a to su: tarifna stopa, korekcija osnovice plaćanja takse, progresivna skala, fiksni iznosi, paušalne takse i dr. Svrha sudskih taksa između ostalog, je i u tome da učesnici sudskog postupka sami delimično finansiraju troškove sudskog postupka, budući da mnogi poreski obveznici nikada i ne vode postupke pred sudovima. Povećavanjem visine sudskih taksa direktno se povećava i učešće taksenih obveznika u finansiranju rada sudova, odnosno smanjuje fiskalno opterećenje drugih obveznika. Stoga, Sud je ocenio da je stvar zakonodavca da identifikuje elemente za određivanje visine sudskih taksa, pa i da na adekvatan način sankcioniše nesprovođenje odredaba ovog zakona. U tom smislu, zakonodavac je ovlašćen da propiše sankciju za slučaj neplaćanja, odnosno zadocnjenja u plaćanju sudske takse, kao što je to korigovanje visine sudske takse za određeni iznos na ime "kaznene takse", radi obezbeđenja naplate ove takse. Pri tome, zakonom je moguće odrediti donji limit ove kaznene takse propisivanjem da ne može biti manja od dvostrukog iznosa najniže takse propisane Taksenom tarifom. Na ovaj način, takseni obveznici unapred su upoznati sa posledicama eventualnog propuštanja, odnosno neblagovremenog plaćanja propisanih sudskih taksa. Određivanje visine sudskih taksa na propisan način, po oceni Suda, ne predstavlja povredu ustavnog principa jednakosti građana iz člana 13. Ustava. Naime, svi takseni obveznici koji se nađu u Zakonom propisanoj situaciji imaju obavezu da plate istu visinu sudske takse, a to je dugovana taksa uvećana za iznos kaznene takse. Sud je utvrdio da je Zakonom o sudskim taksama predviđena gradacija u pogledu preduzimanja različitih mera za obezbeđivanje naplate ovih taksa, počev od takse za opomenu za slučaj neplaćanja, odnosno zadocnjenja u plaćanju takse, preko kaznene takse, prinudne naplate i dr. Navod predlagača da je sudskom postupku primerenije

plaćanje kamate za neizmirene novčane obaveze po osnovu sudskih taksa, po oceni Suda, nije od relevantnog uticaja na odlučivanje u ovoj pravnoj stvari, jer se odnosi na pitanje celishodnosti i optimalnosti zakonskih rešenja. Ustavni sud, saglasno svojoj nadležnosti iz člana 125. Ustava, ne može da ocenjuje celishodnost elemenata za određivanje visine sudskih taksa, niti mehanizama za obezbeđivanje naplate ovih taksa.

Pored ovoga, predlagač je osporio i ustavnost različitog propisivanja visine sudskih taksa za radnje koje se preduzimaju u postupcima pred različitim sudovima (redovnim i trgovinskim sudovima). Različito odmeravanje visine sudskih taksa u zavisnosti od vrste sudskog postupka, po oceni Suda, stvar je opredeljenja zakonodavca, s obzirom da sudske takse ne predstavljaju ekonomsku kategoriju (cenu usluge na koju utiču tržišni procesi), već se njihova visina određuje autoritativno od strane države. Međutim, svi privredni ili drugi pravni subjekti, koji se nađu u svojstvu učesnika u sudskom postupku, u identičnoj pravnoj situaciji propisanoj Zakonom, pod jednakim uslovima imaju obavezu da izmire propisanu visinu sudske takse. Stoga, određivanje različitog iznosa sudskih taksa u zavisnosti od vrste sudskog postupka, prema oceni Suda, ne sadrži povredu ustavnih principa iz člana 13. i člana 57. stav 1. Ustava.

Na osnovu izloženog, kao i člana 46. tačka 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-275/2002 od 27.11.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 2/2004)

Zakon o prometu nepokretnosti ("Službeni glasnik RS", broj 42/98)

- član 13. stav 1.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbe člana 13. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni glasnik RS", broj 42/98).

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta i radnje preduzete na osnovu člana 13. stav 1. Zakona iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenu ustavnosti člana 13. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni glasnik RS", broj 42/98). U predlogu se navodi da osporena zakonska odredba favorizuje društvenu i državnu u odnosu na privatnu svojinu, iz razloga što u praksi sudovi vrše poništaj ugovora kojima se otuđuje nepokretnost iz društvene svojine nakon sprovedenog zakonskog postupka otuđenja, ukoliko je utvrđena poreska osnovica za određivanje poreza na promet nepokretnosti veća od licitacijom postignute ugovorene cene. Ovakvim postupanjem se, po mišljenju predlagača, stvara pravna nesigurnost u legalnom prometu nepokretnosti i povređuje ustavni princip jednake pravne zaštite za sve oblike svojine. Zatražena je obustava izvršenja akta i radnje preduzete na osnovu osporene odredbe Zakona o prometu nepokretnosti.

Ustavni sud je, na sednici održanoj 8. maja 2003. godine, zaključio da predlog ovlašćenog predlagača dostavi Narodnoj skupštini na odgovor. Pošto odgovor nije dobijen, Ustavni sud je nastavio postupak na osnovu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Ustavni sud je utvrdio sledeće:

Zakon o prometu nepokretnosti, donet je na osnovu člana 72. tačka 4) Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da Republika Srbija, uređuje i obezbeđuje između ostalog, svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine. Zakonom su propisani uslovi, način i postupak prometa nepokretnosti i posebni uslovi prometa nepokretnosti koje su u državnoj ili društvenoj svojini.

Članom 12. Zakona o prometu nepokretnosti, propisano je da se nepokretnosti iz državne i društvene svojine mogu otuđiti samo po tržišnim uslovima, u skladu sa zakonom. Osporenim članom 13. stav 1. Zakona, propisano je da će se "ugovor na osnovu koga pravno lice otuđuje nepokretnost iz državne ili društvene svojine, odnosno pribavlja nepokretnost u državnu ili društvenu svojinu, poništiti, ukoliko je ugovorena cena u nesrazmeri sa prometnom vrednošću nepokretnosti u vreme zaključenja ugovora, na štetu državne, odnosno društvene svojine", a stavom 2. istog člana, određeno je da se prometnom vrednošću nepokretnosti u društvenoj i državnoj svojini, smatra cena odgovarajuće nepokretnosti koja se postiže u slobodnom prometu u vreme zaključenja ugovora, u mestu gde se ta nepokretnost nalazi, ili u njenoj bližoj okolini. Prema članu 17. Zakona, sud koji vrši overu potpisa na ugovoru iz člana 13. Zakona, dužan je da dostavi primerak tog ugovora republičkom javnom pravobraniocu, koji, ukoliko nađe da je ugovor o prometu nepokretnosti zaključen

suprotno uslovima propisanim u članu 13. Zakona, podnosi tužbu za poništaj ugovora u zakonom predviđenom roku. Ugovor se neće poništiti ako se u postupku po tužbi za poništaj ugovora, ugovor saobrazi sa odredbama ovog zakona.

Odredbom člana 56. stav 1. Ustava Republike Srbije, jamči se društvena, državna, privatna i zadružna svojina i drugi oblici svojine, a stavom 2. istog člana, propisano je da svi oblici svojine imaju jednaku pravnu zaštitu. Članom 59. stav 1. Ustava, određeno je da se svojinska prava i obaveze na sredstvima u društvenoj i državnoj svojini i uslovi pod kojima se ta sredstva mogu pretvarati u druge oblike svojine uređuju zakonom, a stavom 2. istog člana, propisano je da se sredstva iz društvene i državne svojine otuđuju po tržišnim uslovima u skladu sa zakonom.

Iz navedenih odredaba Ustava, proizlazi da je Ustavom garantovana ravnopravnost svih oblika svojine i njihova jednaka pravna zaštita, da je utvrđena obaveza zakonskog uređivanja svojinskih prava i obaveza na sredstvima u društvenoj i državnoj svojini, kao i zabrana otuđenja sredstava u tim oblicima svojine, po netržišnim uslovima. Na ovaj način, po oceni Suda, Ustav je utvrdio i posebnu zaštitu društvene i državne svojine jer se kod tih oblika svojine, očuvanjem vrednosti imovine, obezbeđuje opšti interes. Stoga je, po oceni Suda, zakonodavac, na osnovu ovlašćenja iz člana 72. tačka 4) Ustava, osporenim odredbom Zakona, uspostavio mehanizam zaštite državne i društvene svojine u slučaju njihovog prelivanja u druge oblike svojine. Sud je zaključio da osporenim odredbom zakona nije povređen ustavni princip ravnopravnosti svih oblika svojine iz razloga što vlasnik nepokretnosti u privatnoj svojini ima mogućnost da sam ostvaruje istu vrstu zaštite, tj. da u postupku pred sudom opšte nadležnosti traži poništenje ugovora, ukoliko je ugovorna cena njegove nepokretnosti u nesrezmeri sa prometnom vrednošću.

Ostali navodi podnosioca predloga u domenu su primene osporene odredbe člana 13. Zakona, o čemu Ustavni sud nije nadležan da odlučuje, saglasno članu 125. Ustava Republike Srbije.

S obzirom na to da je doneo konačnu odluku, zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporene odredbe člana 13. stav 1. Zakona, Sud je odbacio.

Na osnovu izloženog, član 46. tačka 9) i člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je doneo Odluku kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-122/2003 od 4.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 2/2004)

Zakon o osnivanju Javnog preduzeća za istraživanje, proizvodnju, preradu i promet nafte i prirodnog gasa ("Službeni glasnik RS", broj 37/91)

- član 4.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti člana 4. Zakona o osnivanju Javnog preduzeća za istraživanje, proizvodnju, preradu i promet nafte i prirodnog gasa ("Službeni glasnik RS", broj 37/91).

Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenjivanje ustavnosti člana 4. Zakona navedenog u izreci. Podnosioci predloga smatraju da je osporenim članom Zakona sva imovina bivših društvenih preduzeća koja su ušla u sastav "Naftne industrije Srbije", suprotno Ustavu Republike Srbije, bez tržišne naknade, promenila oblik i postala državna svojina. To se posebno odnosi na objekte za odmor i rekreaciju, koji su, osim iz fonda zajedničke potrošnje, građeni i sredstvima koja su na osnovu odgovarajućih odluka zaposlenih, umesto za lične dohotke, korišćena za izgradnju tih objekata, a deo objekata izgrađen je i dobrovoljnim radom zaposlenih. Pristvajanje imovine bivših društvenih preduzeća stečene radom i minulim radom, bez naknade, po shvatanju podnosioca predloga, izvršeno je suprotno Ustavu Republike Srbije-poglavlju III Ekonomsko i socijalno uređenje, posebno odredbama čl. 55 i 58. Ustava, kojim se štiti imovina stečena radom. Smatraju da ta sredstva treba da se vrate onima koji su ih izgradili i koji u tim objektima ostvaruju svoje ciljeve i zadatke-svim registrovanim sindikatima i udruženjima građana koja deluju u NIS-u.

Predlog za ocenu ustavnosti člana 4. Zakona o osnivanju Javnog preduzeća za istraživanje, proizvodnju, preradu i promet nafte i prirodnog gasa na osnovu člana 64. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) dostavljen je na odgovor Narodnoj skupštini Republike Srbije. U ostavljenom roku Narodna skupština nije dostavila odgovor, pa je Sud, u smislu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, nastavio postupak.

Sud je utvrdio da je osporenim Zakonom radi obezbeđivanja uslova za usklađen razvoj istraživanja, proizvodnje, prerade, prometa i transporta nafte i prirodnog gasa, racionalno korišćenje dobara od opšteg interesa i kontinuirano i nesmetano snabdevanje potrošača, osnovano Javno preduzeće i uređeni firma, delatnost, organi preduzeća i druga pitanja koja se odnose na status i poslovanje tog preduzeća. Osporenim članom 4. Zakona propisano je da sredstva za osnivanje i rad Naftne industrije Srbije čine sredstva društvenih preduzeća navedenih u tom članu, utvrđena bilansom stanja na dan 31. decembra 1991. godine; da su ta sredstva kojima raspolaže Naftna industrija Srbije u državnoj svojini; da deo tih sredstava, a najviše do 49%, Naftna industrija Srbije može transformisati putem izdavanja i prodaje deonica, odnosno prodaje udela u preduzeću ili njegovom delu i određen način na koji se ta transformacija može vršiti.

Odredbom člana 55. stav 1. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da se ekonomsko i socijalno uređenje zasniva na slobodnom privređivanju svim oblicima svojine na jedinstvenom tržištu robe, rada i kapitala; na samostalnosti preduzeća i svih drugih oblika organizovanja; na upravljanju i prisvajanju po osnovu svojine i rada; kao i na pravu zaposlenih i pravu drugih građana na socijalnu sigurnost. Ustav jamči društvenu, državnu, privatnu i zadružnu svojinu i druge oblike svojine i utvrđuje da svi oblici svojine imaju jednaku pravnu zaštitu (član 56.). Članom 58. Ustava utvrđeno je da su svojina i rad osnov upravljanja i učešća u odlučivanju i da zaposleni upravljaju u društvenom preduzeću i učestvuju u upravljanju u drugim vrstama preduzeća i drugim organizacijama u kojima rade, odnosno u koje ulažu sredstva, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom. Prema članu 59. Ustava svojinska prava i obaveze na sredstvima u društvenoj i državnoj svojini i uslovi pod kojima se ta sredstva mogu pretvarati u druge oblike svojine uređuje se zakonom, a sredstva iz društvene i državne svojine otuđuju se po tržišnim uslovima, u skladu sa zakonom. Odredbama člana 72. stav 1. tač. 4) i 7) Ustava utvrđeno je da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, pored ostalog, svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine, pravni položaj

preduzeća i drugih organizacija, njihovih udruženja i komora i sistem javnih službi. Članom 20a Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 1/90, 18/91, 41/91, 59/91, 63/91, 9/92, 50/92, 70/92, 77/92 i 20/93) propisano je da su prirodna bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i druga sredstva u društvenoj svojini koja koriste javna preduzeća ili javne službe za koja se to utvrdi zakonom do 31. decembra 1993. godine u državnoj svojini. Odredbom člana 73. stav 5. Ustava Savezne Republike Jugoslavije koji je bio na snazi do stupanja na snagu Ustavne povelje državne zajednice Srbija i Crna Gora, odnosno do 4. februara 2003. godine, bilo je utvrđeno da su u državnoj svojini nepokretnosti i druga sredstva koja koriste savezni organi i organizacije, organi i organizacije republika članica i jedinica lokalne samouprave i organizacije koje obavljaju javnu službu, i da se položaj i prava tih organa i organizacija u pogledu raspolaganja tim sredstvima i njihovog korišćenja uređuju zakonom.

Polazeći od navedenih odredaba Ustava, Ustavni sud je ocenio da je država, saglasno Ustavu i zakonu kojim su ta pitanja na opšti način uređena, ovlašćena da osniva javna preduzeća i da osnivačkim aktom odredi sredstva za osnivanje i rad preduzeća iz sredstava na kojima u skladu s Ustavom i zakonom ima pravo svojine, i da je osnov za uređivanje odnosa u pogledu raspolaganja tim sredstvima i njihovog korišćenja sadržan u odredbama čl. 59. i 72. Ustava Republike Srbije.

Osporenim članom Zakona, na osnovu navedenih odredaba Ustava, kao državna svojina označena su sredstva pojedinačno određenih pravnih lica utvrđena bilansom stanja na dan 31. decembra 1991. godine, odnosno sredstva na kojima su pravo korišćenja i raspolaganja imala pravna lica koja su statusnom promenom, u skladu sa osporenim Zakonom, nastavila da rade kao Javno preduzeće. Da li su tim sredstvima eventualno obuhvaćena i sredstva koja su u svojini drugih pravnih ili fizičkih lica Ustavni sud nije nadležan da utvrđuje jer su za rešavanje spornih imovinskih pitanja nadležni drugi državni organi.

Na osnovu izloženog i člana 46. tačka 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-151/2002 od 4.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 2/2004)

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/03)

- član 60.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/2003).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti odredbe člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Inicijator traži ocenu ustavnosti osporene odredbe jer ista isključuje mogućnost ostvarivanja posebnog staža u trajanju od dve godine ženama koje su rodile treće dete, a nisu osiguranici, tj. nisu u radnom odnosu jer su ostale bez posla kao tehnološki višak ili su penzionerke.

Osporenom odredbom Zakona utvrđuje se da se osiguraniku - ženi koja je rodila treće dete, po tom osnovu uračunava u posebni staž vreme u trajanju od dve godine.

Ustav Republike Srbije utvrđuje da se slobode i prava ostvaruju, a dužnosti ispunjavaju na osnovu Ustava, osim kada je Ustavom predviđeno da se uslovi za ostvarivanje pojedinih sloboda i prava utvrđuju zakonom (član 12. stav 1.), da su građani jednaki u pravima i dužnostima i da imaju jednaku zaštitu pred državnim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo (član 13.), da obaveznim osiguranjem, zaposleni, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi pravo na zdravstvenu zaštitu i druga prava za slučaj bolesti, prava za slučaj trudnoće, porođaja, smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, nezaposlenosti i starosti i prava na druge oblike socijalnog osiguranja, a za članove svoje porodice - pravo na zdravstvenu zaštitu, pravo na porodičnu penziju, kao i druga prava, a da se prava iz socijalnog osiguranja za građane koji nisu obuhvaćeni obaveznim socijalnim osiguranjem uređuju zakonom (član 40.), kao i da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, i sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne zaštite (član 72. stav 1. tačka 4.).

Saglasno ovlašćenjima iz odredbi člana 72. stav 1. tačka 4. i člana 73. tačka 2. Ustava, Narodna skupština je Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju uredila obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje, a osporenom odredbom utvrđeni su uslovi za sticanje posebnog staža. Polazeći od načela utvrđenih citiranim odredbama člana 12. stav 1. i člana 13., kao i odredbe člana 40. Ustava, zakonodavac je osporenom odredbom utvrdio pravo na poseban staž osiguraniku - ženi koja rodi treće dete i to u trajanju od dve godine. Tako utvrđeno pravo odnosi se, u punom obimu i bez ograničenja, na sve žene - osiguranike koje rode treće dete što znači da je to pravo dostupno, pod jednakim uslovima, svim licima iz navedene kategorije osiguranika. Stoga, po oceni Ustavnog suda, osporenom odredbom nije povređeno načelo jednakosti građana iz odredbe člana 13. Ustava.

Pravo na poseban staž utvrđeno osporenom odredbom Zakona pripada ženi koja rodi treće dete, ali pod uslovom da ista ima svojstvo osiguranika. Činjenica da se time isključuje mogućnost da navedeno pravo ostvare žene koje nisu osiguranici iako su rodile treće dete, ne daje osnova za ocenu da je osporena odredba u nesaglasnosti s Ustavom jer se njome samo utvrđuje različit obim odnosno sadržina prava, što je u skladu sa odredbom člana 40. Ustava. Dakle, pravo na poseban staž utvrđeno osporenom odredbom je pravo koje proističe iz obaveznog socijalnog, u konkretnom slučaju penzijskog i invalidskog osiguranja, kao ustavne kategorije i pripada samo navedenoj kategoriji osiguranika.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), rešeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-275/03 od 11.09.2003.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/03)

- član 240.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba člana 240. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/2003).

2. Odbacuje se zahtev za izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koja je preduzeta na osnovu odredaba zakona iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba člana 240. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Inicijator smatra da je zakonodavac osporenoj odredbi dao povratno dejstvo što je u suprotnosti sa odredbom člana 121. Ustava Republike Srbije, da je njome utvrđena mogućnost revizije i ukidanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja priznatih ranije važećim propisima čime se kod građana stvara osećaj pravne nesigurnosti. Osporena odredba je, po mišljenju inicijatora, u nesaglasnosti i sa odredbom člana 218. istog zakona koja garantuje prava stečena po ranijim propisima, kao i sa odredbom člana 13. Ustava, jer su korisnici prava iz penzijsko-invalidskog osiguranja po osnovu invalidnosti, stavljeni u neravnopravan položaj u odnosu na korisnike prava za slučaj starosti, smrti i telesnog oštećenja. U inicijativi se takođe ističe da su lica kojima su u periodu od poslednjih pet godina, računajući od dana stupanja na snagu osporenog Zakona, priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu invalidnosti, dovedena u neravnopravan položaj u odnosu na lica koja su ta prava ostvarila pre tog perioda. Inicijativom se ukazuje na mogućnost da je osporena odredba u suprotnosti i sa korpusom ljudskih i građanskih prava, posebno ekonomskih, i to prava na obezbeđenje (osiguranje) iz člana 40. Ustava, kao i sa istim pravima iz Povelje o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama. Inicijator predlaže da se inicijativa prihvati, zatim da se obustavi izvršenje pojedinačnog akta ili radnje donete na osnovu opšteg akta čija se ustavnost ocenjuje, kao i da se utvrdi da osporene odredbe nisu u saglasnosti s Ustavom.

Osporenim odredbama člana 240. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju utvrđeno je da se rešenja, kojima su, do dana stupanja na snagu ovog zakona, priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ili kojima je utvrđen penzijski staž, a kojima je očigledno povređen materijalni zakon, mogu ukinuti po pravu nadzora i po proteku roka utvrđenog zakonom kojim je uređen opšti upravni postupak, u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona (stav 1.), kao i da se nalazi i mišljenja organa veštačenja na osnovu kojih su, do dana stupanja na snagu ovog zakona, priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu invalidnosti, mogu preispitivati po službenoj dužnosti u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona (stav 2.).

Ustav Republike Srbije utvrđuje da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo (član

13.), da obaveznim osiguranjem, zaposleni, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi, između ostalog i pravo za slučaj smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, nezaposlenosti i starosti i prava na druge oblike socijalnog osiguranja (član 40. stav 1.), da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, i sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti (član 72. stav 1. tačka 4.). Odredbom člana 121. Ustava utvrđeno je da zakon, drugi propis ili opšti akt ne može imati povratno dejstvo, a da se samo zakonom može odrediti da pojedine njegove odredbe, ako to zahteva opšti interes utvrđen u postupku donošenja zakona, imaju povratno dejstvo.

Osporenim odredbama Zakona ne povređuje se, po oceni Suda, princip jednakosti građana ustanovljen odredbom člana 13. Ustava. Naime, osporenim odredbama utvrđena mogućnost ukidanja rešenja, odnosno, preispitivanja nalaza i mišljenja organa veštačenja odnosi se jednako, tj. pod istim uslovima, na sve građane koji se nalaze u istoj pravnoj situaciji propisanoj osporenim odredbom. Ustavni princip jednakosti ne podrazumeva jednakost građana u apsolutnom smislu te reči, već garantuje jednakost građana koji se nalaze u identičnim pravnim situacijama. Sa navedenih razloga korisnici prava na penzijsko i invalidsko osiguranje po osnovu invalidnosti nisu osporenim odredbama stavljeni u neravnopravan položaj u odnosu na korisnike prava za slučaj starosti, smrti i telesnog oštećenja, jer se radi o različitim pravnim situacijama, niti su stavom 2. osporenog člana Zakona za korisnike prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu invalidnosti propisani različiti uslovi u pogledu mogućnosti preispitivanja nalaza i mišljenja organa veštačenja u propisanom roku. Mogućnost preispitivanja odnosi se na sve nalaze i mišljenja na osnovu kojih su, do stupanja na snagu Zakona, priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu invalidnosti.

Polazeći od toga da osporena odredba ne uređuje materijalno-pravne odnose, dakle, ni prava zaposlenih koja proističu iz obaveznog socijalnog osiguranja, to se njome ne ugrožavaju prava zaposlenih utvrđena odredbom člana 40. Ustava.

Sud je takođe utvrdio da osporene odredbe Zakona ne sadrže povredu ustavnog principa o zabrani povratnog dejstva propisa. Naime, osporene odredbe predstavljaju normu procesno-pravnog karaktera kojom se uređuju specifična pitanja vezana za vanredna pravna sredstva. U tom smislu, Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, kao specijalni zakon u odnosu na Zakon o opštem upravnom postupku ("Službeni list SRJ", br. 32/97 i 31/01), uređio je pojedina pravila upravnog postupka koja predstavljaju odstupanje od opšteg upravnog postupka, saglasno odredbama Zakona o opštem upravnom postupku koje utvrđuju mogućnost da se drugim zakonima, pod određenim uslovima, propišu odstupanja od pravila opšteg upravnog postupka (član 3.), odnosno, da se pravosnažno rešenje može poništiti, ukinuti ili izmeniti samo u slučajevima koji su predviđeni zakonom (član 13.). Zakonodavac je navedenu mogućnost iskoristio tako što je na drukčiji način rešio pitanje roka u kome se nadležni organ može koristiti vanrednim pravnim sredstvom - ukidanje po pravu nadzora, odnosno, uveo mogućnost preispitivanja po službenoj dužnosti nalaza i mišljenja organa veštačenja.

Ustavni sud nije nadležan da odlučuje o saglasnosti osporenih odredbi Zakona sa odredbom člana 218. tog Zakona, kao i sa odredbama Povelje o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama, saglasno odredbi člana 125. Ustava.

Na osnovu izloženog, člana 42. stav 3. i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), rešeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda

IY-153/03 od 11.09.2003.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/03)

- član 96. stav 2.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 96. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/2003).

2. Odbacuje se zahtev za ocenjivanje ustavnosti odredaba člana 240. Zakona iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba člana 96. stav 2. i člana 240. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Inicijator smatra da je osporena odredba člana 96. stav 2. Zakona neustavna jer pri kontrolnom pregledu korisnika prava - invalida, kriterijumi mogu da budu strožiji nego kada je korisniku priznato pravo po osnovu invalidnosti, što bi vodilo restrikciji ostvarenog prava. Iz istog razloga osporene su i odredbe člana 240. Zakona koje se odnose na preispitivanje utvrđene invalidnosti. Inicijator takođe smatra da su osporene odredbe neustavne i zbog toga što se primenjuju retroaktivno.

Osporenim odredbom člana 96. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju utvrđeno je da Fond određuje obavezan kontrolni pregled korisnika prava, najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđivanja invalidnosti, osim u slučajevima predviđenim opštim aktom Fonda, a osporenim odredbama člana 240. istog Zakona utvrđeno je da se rešenja kojima su, do dana stupanja na snagu ovog Zakona priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ili kojima je utvrđen penzijski staž, a kojima je očigledno povređen materijalni zakon, mogu ukinuti po pravu nadzora i po proteku roka utvrđenog zakonom kojim je uređen opšti upravni postupak, u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona (stav 1.), kao i da se nalazi i mišljenja organa veštačenja na osnovu kojih su, do dana stupanja na snagu ovog zakona, priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu invalidnosti, mogu preispitati po službenoj dužnosti u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona (stav 2.).

Ustav Republike Srbije utvrđuje da se slobode i prava ostvaruju, a dužnosti ispunjavaju na osnovu Ustava, osim kad je Ustavom predviđeno da se uslovi za ostvarivanje pojedinih sloboda i prava utvrđuju zakonom, kao i da se zakonom može propisati način ostvarivanja pojedinih sloboda i prava kad je to neophodno za njihovo ostvarivanje (član 12. st. 1 i 2.), da obaveznim osiguranjem, zaposleni, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi, i pravo za slučaj smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, nezaposlenosti i starosti i prava na druge oblike socijalnog osiguranja (član 40. stav 1.), kao i da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, i sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti (član 72. stav 1. tačka 4.).

Propisujući osporenim odredbom člana 96. stav 2. Zakona obavezu republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje da određuje obavezan kontrolni pregled korisnika prava, najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđivanja invalidnosti, osim u slučajevima predviđenim opštim aktom Fonda, zakonodavac je u skladu sa odredbama čl. 12. i 40. Ustava, utvrdio način i uslove ostvarivanja prava na invalidsku penziju. Uvođenjem obaveznog kontrolnog pregleda korisnika prava, zakonodavac je uredio postupak utvrđivanja eventualnih promena njihovog zdravstvenog stanja koje mogu biti od uticaja na pravo na invalidsku penziju priznatu pravosnažnim rešenjem i time stvorio pravni osnov za revidiranje tog prava putem vanrednih pravnih sredstva.

U sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio da je u ranije vođenom postupku ocenjivao ustavnost osporenih odredaba člana 240. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i na sednici održanoj 11. septembra 2003. godine doneo rešenje broj IY-153/2003 kojim ne prihvata inicijativu za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti navedenih odredaba. Sud je ocenio da se osporenim odredbama ne povređuje princip jednakosti građana ustanovljen odredbom člana 13. Ustava jer se njima utvrđena mogućnost ukidanja rešenja, odnosno, preispitivanja nalaza i mišljenja organa veštačenja odnosi jednako, tj. pod istim uslovima, na sve građane koji se nalaze u istoj pravnoj situaciji propisanoj tim odredbama. Takođe, Sud je ocenio da nema ni povrede prava zaposlenih koja su utvrđena odredbom člana 40. Ustava jer osporene odredbe ne uređuju materijalno-pravne odnose, dakle, ni prava zaposlenih iz obaveznog socijalnog osiguranja, kao i da osporene odredbe nisu u nesaglasnosti sa odredbom člana 121. Ustava, odnosno da nemaju povratno dejstvo jer se njima ne uređuju prava i obaveze, odnosno pravni odnosi i time ne dira u ranije uređene odnose.

Pošto iz navoda, razloga i dokaza iznetih u inicijativi ne proizilazi da ima osnova za ponovno odlučivanje, stekli su se uslovi da se inicijativa u ovom delu odbaci.

Na osnovu izloženog, člana 47. tač. 3) i 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), rešeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-229/2003 od 2.10.2003.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/03)

- član 120.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 120. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/2003).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 120. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Inicijator smatra da osporena odredba Zakona onemogućava osiguranike koji sami plaćaju doprinose i njihove potomke, da koriste prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ako u celosti nisu uplaćeni doprinosi za to osiguranje, kao i da osporena odredba zakona decu i bračne drugove pokojnih osiguranika Republičkog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja samostalnih delatnosti dovodi u neravnopravan položaj u odnosu na osiguranike Republičkog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja zaposlenih.

Osporenom odredbom člana 120. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju utvrđeno je da osiguranik koji sam plaća doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje može koristiti pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja ako su uplaćeni svi dospelili iznosi doprinosa, u skladu sa zakonom.

Ustav Republike Srbije utvrđuje da se slobode i prava ostvaruju, a dužnosti ispunjavaju na osnovu Ustava, osim kad je Ustavom predviđeno da se uslovi za ostvarivanje pojedinih sloboda i prava utvrđuju zakonom, kao i da se zakonom može propisati način ostvarivanja pojedinih prava kad je to neophodno za njihovo ostvarivanje (član 12. st. 1. i 2.), da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku pravnu zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo (član 13.), da obaveznim osiguranjem, zaposleni, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi i pravo za slučaj smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, nezaposlenosti i starosti i prava na druge oblike socijalnog osiguranja, a za članove svoje porodice - pravo na porodičnu penziju, kao i druga prava po osnovu socijalnog osiguranja, (član 40. stav 1.), da sredstva za ostvarivanje prava po osnovu obaveznog socijalnog osiguranja i za slučaj privremene nezaposlenosti obezbeđuju zaposleni, drugi osiguranici i poslodavci, preko organizacije kojom upravljaju osiguranici i korisnici, u skladu sa zakonom (član 68. stav 2.), kao i da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, i sistem socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti (član 72. stav 1. tačka 4.).

Saglasno navedenim odredbama Ustava, zaposleni obaveznim osiguranjem, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi, između ostalog, i pravo za slučaj starosti i gubitka radne sposobnosti, a za članove svoje porodice - pravo na porodičnu penziju te druga prava po osnovu socijalnog osiguranja, a sredstva za ostvarivanje prava po osnovu obaveznog socijalnog osiguranja i za slučaj privremene nezaposlenosti obezbeđuju zaposleni, drugi osiguranici i poslodavci. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju precizira ustavnu kategoriju "drugi osiguranici", utvrđujući, saglasno ustavnom ovlašćenju, da su obavezno osigurana lica, pored zaposlenih i poljoprivrednika, i lica koja samostalno obavljaju delatnost (član 10. stav 1.). S obzirom na ustavnu obavezu zaposlenih, drugih osiguranika i poslodavaca da obezbeđuju sredstva za ostvarivanje prava po osnovu obaveznog socijalnog osiguranja, nesporno je da iz te obaveze proizilazi i obaveza osiguranika samostalnih delatnosti da plaćaju doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje. Kako prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja nije moguće koristiti bez odgovarajućih sredstava namenjenih u svrhe ostvarenja i korišćenja tih prava, propisivanje obaveze uplate doprinosa kao uslova za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja osiguranicima koji sami plaćaju doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, nije u nesaglasnosti s Ustavom.

Takođe, uslovljavanje osporenom odredbom korišćenja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja uplatom svih dospelih iznosa doprinosa, ne povređuje se princip jednakosti građana ustanovljen odredbom člana 13. Ustava jer se

tako utvrđen uslov odnosi jednako na sve građane koji se nalaze u istoj pravnoj situaciji propisanoj osporenom odredbom, odnosno na sve građane koji pripadaju kategoriji osiguranika koji sami plaćaju doprinose. Ustavni princip ne podrazumeva jednakost građana u apsolutnom smislu te reči, već garantuje jednakost građana koji se nalaze u identičnim pravnim situacijama.

Utvrđivanje drukčijih uslova pod kojima osiguranik samostalnih delatnosti može da koristi prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u odnosu na osiguranika zaposlenog, saglasno je ovlašćenju zakonodavca iz člana 12. stav 1. i člana 40. stav 1. Ustava da utvrdi uslove za ostvarivanje pojedinih sloboda i prava. Zakonodavac je to ovlašćenje iskoristio, poštujući princip jednakosti građana iz odredbe člana 13. Ustava, propisivanjem različitim kategorijama osiguranika drukčijih uslova za korišćenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja zbog njihovog različitog položaja u pogledu obaveze uplate doprinosa. Utvrđivanje navedenih uslova stvar je zakonodavne politike i razloga celishodnosti koje Ustavni sud, saglasno oddredbi člana 125. Ustava, nije nadležan da ocenjuje.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), rešeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-367/2003 od 20.11.2003.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/2003)

- član 68. stav 3.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 68. stav 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/2003).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 68. stav 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Inicijator navodi da se osporenom odredbom manje vrednuje penzijski staž iznad 40 do 45 godina nego penzijski staž do 40 godina. Time se, smatra inicijator, povređuje načelo jednakosti građana u postupku ostvarivanja prava na starosnu penziju.

Osporenom odredbom člana 68. stav 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju utvrđeno je da se penzijski staž iznad 40 godina računa: godina kao 0,5, mesec kao 0,0417, a dan kao 0,00139.

Ustav Republike Srbije utvrđuje da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo (član

13.), da obaveznim osiguranjem, zaposleni, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi i prava za slučaj smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, nezaposlenosti i starosti i prava na druge oblike socijalnog osiguranja, a za članove svoje porodice - pravo na porodičnu penziju, kao i druga prava po osnovu socijalnog osiguranja (član 40. stav 1.), kao i da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje i sistem u oblasti socijalnog osiguranja (član 72. stav 1. tačka 4.).

Određivanje visine starosne penzije zasniva se na bodovnom sistemu prema kome se sve penzije iskazuju u ličnim bodovima, a visina penzije određuje se prema formuli koja predstavlja proizvod ličnih brojeva i vrednosti opšteg boda, koji je isti za sve osiguranike na dan ostvarivanja prava. Bodovnim sistemom obezbeđuje se da osiguranik za isti staž i za iste zarade, ima isti broj ličnih bodova, a samim tim i istu penziju, nezavisno od toga kada se ostvaruje pravo na penziju. Penzijski staž kao drugi elemenat za određivanje ličnog boda, može iznositi najviše 45 godina s tim da se staž preko 40 godina vrednuje upola manje od staža do 40 godina.

Bodovnim vrednovanjem penzijskog staža iznad 40 godina upola manje od penzijskog staža do 40 godina, osporena odredba ne povređuje princip jednakosti građana ustanovljen odredbom člana 13. Ustava jer se tako utvrđeni način računanja penzijskog staža odnosi jednako, tj. pod istim uslovima na sve građane - osiguranike koji se nalaze u istoj pravnoj situaciji. Ustavni princip jednakosti ne podrazumeva jednakost građana u apsolutnom smislu te reči, već garantuje jednakost građana koji se nalaze u identičnim pravnim situacijama. Zakonodavac je osporenim odredbom, saglasno ustavnim ovlašćenjima, uređio način računanja penzijskog staža iznad 40 godina što je stvar zakonodavne politike koju Ustavni sud, saglasno odredbi člana 125. Ustava, nije nadležan da ocenjuje.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), rešeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-369/2003 od 27.11.2003.

Zakon o amnestiji ("Službeni glasnik RS", broj 10/01)

- čl. 1., 2. i 3.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba čl. 1, 2. i 3. Zakona o amnestiji ("Službeni glasnik RS", broj 10/2001).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba čl. 1., 2. i 3. Zakona navedenog u izreci. Po mišljenju inicijatora, navedenim odredbama Zakona građani se protivno članu 13. Ustava Republike Srbije stavljaju u neravnopravan položaj time što se "jedni amnestiraju sa 25%, drugi sa 15%, treći su isključeni."

Ustavni sud je utvrdio:

Osporenom odredbom člana 1. Zakona propisan je obim oslobađanja od izvršenja izrečene kazne zatvora za lica koja su pravosnažno osuđena za krivična dela koja su propisana zakonima Republike Srbije, ili su bila propisana zakonima autonomnih pokrajina koji su prestali da važe, a koja se na dan stupanja na snagu ovog zakona nalaze na izdržavanju kazne u Republici Srbiji ili Republici Crnoj Gori ili još nisu stupila na izdržavanje kazne zatvora (stav 1.) propisuju izuzeci za lica pravosnažno osuđena za određena krivična dela koja se oslobađaju od izvršenja izrečene kazne u manjem procentu od izrečene kazne (stav 2. i 3.) i propisuje za koja krivična dela se pravosnažno osuđena lica izuzimaju od amnestije (stav 4.).

Osporenom odredbom člana 2. Zakona propisano je kojim procentom će se pravosnažno osuđena lica osloboditi od izvršenja jedinstvene kazne zatvora i za krivično delo iz saveznog zakona ili zakona druge republike, dok je osporenim odredbom člana 3. propisano koja pravosnažno osuđena lica ne podležu amnestiji.

Iz odredbi Zakona proizlazi da je Zakonom propisano delimično oslobađanje od izvršenja kazne odnosno da se izrečena kazna za određena dela zamenjuje blažom.

Odredbom člana 13. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima, bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo. Odredbom člana 72. stav 1. tačka 2. Ustava predviđeno je da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, pored ostalog, ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava čoveka i građanina. Odredbom člana 73. stav 1. tačka 12. propisano je da Narodna skupština daje amnestiju za krivična dela.

Saglasno navedenim odredbama Ustava Narodna skupština Republike Srbije je Zakonom o amnestiji uredila da se neodređenom broju lica daje delimično oslobađanje od izvršenja kazne.

Po oceni Suda zakonodavac može propisati način ostvarivanja pojedinih sloboda i prava čoveka i građanina kada je to Ustavom predviđeno i kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje pa, prema tome i pravo na amnestiju i to tako što će prilikom određivanja obima amnestije vršiti diferenciranje prema stepenu krivične sankcije izrečena za određena krivična dela.

Ustavni sud, smatra da je zakonodavac uređujući mehanizme za ostvarivanje prava na amnestiju na način kako je to propisano osporenim odredbama Zakona postupio u granicama ustavnih ovlašćenja odnosno nije povredio princip jednakosti građana iz člana 13. Ustava, s obzirom na to da ustavni princip jednakosti ne podrazumeva jednakost građana u apsolutnom smislu te reči već garantuje jednakost građana koji se nalaze u identičnim pravnim situacijama koje su uređene opštim aktom.

Na osnovu člana 23. stav 3. i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-72/2001 od 30.09.2003.

Zakon o javnim nabavkama ("Službeni glasnik RS", br. 39/02 i 43/03)

- član 55.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba člana 55. Zakona o javnim nabavkama ("Službeni glasnik RS", br. 39/2002 i 43/2003).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenjivanje ustavnosti odredaba člana 55. Zakona o javnim nabavkama ("Službeni glasnik RS", br.39/2002 i 43/2003). Podnosilac inicijative ne navodi odredbe Ustava Republike Srbije u odnosu na koje osporava član 55. Zakona o javnim nabavkama već samo ističe da kriterijumi za izbor najbolje ponude u javnom pozivu kao što su tehnička opremljenost, tehničke karakteristike, proizvođač i zemlja porekla, reference inostranih izvođača, stručna osposobljenost kadrova, posedovanje odgovarajuće opreme, dužina poslovanja u oblasti pružanja usluga koje su predmet ponude, ne ocenjuju ponudu nego ponuđača.

Zakonom o javnim nabavkama ("Službeni glasnik RS", br. 39/2002 i 43/2003) uređeni su između ostalog uslovi, način i postupak nabavke dobara i usluga i ustupanja izvođenja radova kao i pitanja od značaja za javne nabavke.

Pod javnim nabavkama u smislu tog Zakona podrazumeva se pribavljanje dobara i usluga ili ustupanje izvođenja radova od strane državnog organa, organizacije, ustanove ili drugih pravnih lica koji se smatraju naručiocima, na način i pod uslovima propisanim tim zakonom, dok se pod kriterijumom podrazumeva element koji se koristi za vrednovanje, upoređivanje ili ocenjivanje ponuda.

Odredbama člana 55. Zakona propisani su kriterijumi za ocenjivanje ponude odnosno za izbor najbolje ponude u javnom pozivu. Prema tim odredbama kriterijumi za ocenjivanje ponude su ekonomski najpovoljnija ponuda ili najniža ponuđena cena. Ekonomski najpovoljnija ponuda je ona ponuda koja je najviše vrednovana primenom propisanih kriterijuma, kao što su: rok isporuke ili izvršenja usluge ili radova; tekući troškovi; troškovna ekonomičnost, kvalitet i primena odgovarajućih sistema; estetske i funkcionalne karakteristike; tehnološke i tehničke prednosti; post-prodajno servisiranje i tehnička pomoć; garantni period, vrsta i kvalitet garancija i garantovane vrednosti; obaveze u pogledu rezervnih delova; post-garancijsko održavanje; ponuđena cena; mogućnosti tipizacije i unifikacije; obim angažovanja proizvođača. Prema osporenim odredbama svakom od elemenata koji se odnose na kriterijume na kojima se zasniva ekonomski najpovoljnija ponuda naručilac u konkursnoj dokumentaciji određuje relativni značaj (ponder); izbor između dostavljenih ponuda primenom kriterijuma ekonomski najpovoljnije ponude naručilac sprovodi tako što ih rangira na osnovu tih kriterijuma i pondera određenih za te kriterijume. Izbor između dostavljenih ponuda primenom kriterijuma najniže ponuđene cene zasniva se na najnižoj ceni kao jedinom kriterijumu, ako su ispunjeni svi uslovi iz konkursne dokumentacije; a primena kriterijuma najniže ponuđene cene isključuje

moćnost da naručilac po zaključenju ugovora, prihvati bilo kakvo naknadno povećanje cene.

Ustavom Republike Srbije utvrđeno je da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom (član 57. stav 1.); da se preduzeće i druga organizacija slobodno organizuju, da su samostalni u obavljanju delatnosti, povezivanju i udruživanju, da imaju isti položaj u pogledu opštih uslova privređivanja i pravne zaštite i da za svoje obaveze u pravnom prometu odgovaraju sredstvima kojima raspolažu (član 64. stav 2).

Polazeći od navedenog, Ustavni sud je utvrdio da nije nesaglasno ustavnim odredbama određivanje vrste kriterijuma za izbor najbolje ponude u javnom pozivu i u konkursnoj dokumentaciji odnosno određivanje kriterijuma za ocenjivanje takve ponude na način propisan osporenim odredbom.

U vezi navoda inicijatora koji se odnose na primenu osporenih kriterijuma u praksi, Ustavni sud na osnovu člana 125 Ustava Republike Srbije nije nadležan da ocenjuje primenu propisa odnosno njihovu celishodnost.

Na osnovu izloženog i člana 47. stav 1. tačka 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br.32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-292/2003 od 20.11.2003.

Zakon o privatnim preduzetnicima ("Službeni glasnik SRS", br. 54/89 i 9/90 i "Službeni glasnik RS", br. 19/91, 46/91, 31/93, 39/93, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 i 35/2002)

- član 28.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti člana 28. Zakona o privatnim preduzetnicima ("Službeni glasnik SRS", br. 54/89 i 9/90 i "Službeni glasnik RS", br. 19/91, 46/91, 31/93, 39/93, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 i 35/2002).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenjivanje ustavnosti člana 28. Zakona navedenog u izreci. Podnosilac inicijative smatra da je osporeni član Zakona suprotan ustavnim načelima o jednakosti građana u obavljanju delatnosti pod jednakim uslovima, odnosno načelu slobode rada i privređivanja, iz razloga što isključuje mogućnost da članovi porodičnog domaćinstva, u slučaju penzionisanja osnivača radnje, preuzmu radnju i nastave rad.

Ustavni sud je utvrdio da je osporenim članom Zakona određeno u kojim slučajevima prestanka radnje po sili zakona članovi porodičnog domaćinstva mogu preuzeti radnju i nastaviti rad sami ili preko poslovođe, rok u kome su dužni da o

tome obaveste nadležnu opštinsku jedinicu lokalne samouprave, kao i rok u kome je nadležna opštinska jedinica lokalne samouprave dužna da donese rešenje o prestanku radnje kad nastupi neki od predviđenih slučajeva.

Odredbom člana 13. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo; odredbom člana 34. stav 1. Ustava jamči se pravo svojine, u skladu s Ustavom i sloboda preduzetništva; odredbom člana 35. stav 1. Ustava utvrđeno je da svako ima pravo na rad, a odredbom stava 2. jamči se sloboda rada, slobodan izbor zanimanja i zaposlenja i učešća u upravljanju. Odredbom člana 55. stav 1. Ustava utvrđeno je da se ekonomsko i socijalno uređenje zasniva na slobodnom privređivanju svim oblicima svojine na jedinstvenom tržištu robe, rada i kapitala; na samostalnosti preduzeća i svih drugih oblika organizovanja; na upravljanju i prisvajanju po osnovu svojine i rada, kao i na pravu zaposlenih i pravu drugih građana na socijalnu sigurnost, a odredbama člana 56. st.1. i 2. Ustava jamče se društvena, državna, privatna i zadružna svojina i drugi oblici svojine i jednaka pravna zaštita svih oblika svojine. Privredne i druge delatnosti, prema članu 57. stav 1. Ustava, obavljaju se slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom, a prema odredbi člana 72. stav 1. tačka 4. Ustava, Republika Srbija, između ostalog, uređuje i obezbeđuje pravni položaj preduzeća i drugih organizacija.

Zakonom o privatnim preduzetnicima, na osnovu navedenih odredaba Ustava, uređen je pravni položaj preduzetnika, uslovi za obavljanje delatnosti, prestanak obavljanja delatnosti i dr. Članom 27. Zakona određeni su slučajevi u kojima radnja prestaje sa radom po sili zakona i tim odredbama sticanje prava na penziju osnivača radnje nije izričito propisano kao slučaj prestanka radnje po sili zakona. Osporenim članom 28. Zakona propisana je mogućnost da u određenim slučajevima prestanka radnje po sili zakona (smrt ili trajni gubitak poslovne sposobnosti osnivača radnje, kao i ako osnivač radnje bude osuđen pravosnažnom presudom na kaznu zatvora dužu od šest meseci) članovi porodičnog domaćinstva mogu sami ili preko poslovođe preuzeti radnju i nastaviti rad, pod uslovom da su ispunjeni i drugi uslovi iz tog Zakona.

Uređivanje uslova za obavljanje delatnosti privatnih preduzetnika, određivanje slučajeva prestanka rada radnje po sili zakona, kao i da u zakonom predviđenim situacijama članovi porodičnog domaćinstva osnivača radnje mogu da preuzmu radnju i nastave rad, po oceni Suda, u okviru je ovlašćenja Republike za uređivanje tih odnosa sadržanom u citiranim odredbama Ustava. Budući da se osporene odredbe Zakona pod istim uslovima odnose na sva lica koja se nalaze u istoj pravnoj situaciji, te odredbe Zakona, po oceni Suda, nisu u suprotnosti sa ustavnim načelom o jednakosti građana utvrđenom u članu 13. Ustava. Određivanje slučajeva prestanka radnje po sili zakona i u kojim slučajevima prestanka radnje članovi porodičnog domaćinstva osnivača radnje mogu preuzeti radnju i nastaviti rad, po shvatanju Suda, pitanje je zakonodavne politike, a o tome prema članu 125. Ustava nije nadležan da odlučuje Ustavni sud. Navodi podnosioca inicijative da se osporenim odredbama Zakona ograničava Ustavom utvrđeno načelo slobode rada i privređivanja, po oceni Suda, nisu osnovani jer su uslovi za obavljanje delatnosti propisani drugim odgovarajućim odredbama Zakona, prema kojima svako fizičko lice, koje ispunjava zakonom propisane uslove i podnese prijavu za upis radnje nadležnom organu, ima pravo da samostalno obavlja delatnost.

Polazeći od toga da se ustavnost osporenog člana Zakona dovodi u pitanje iz razloga što, pored propisanih, nisu određeni i drugi slučajevi prestanka radnje

u kojima članovi porodičnog domaćinstva osnivača radnje mogu da preuzmu radnju i nastave rad i da su osporene odredbe Zakona, po oceni Suda, saglasne s Ustavom, Sud je na osnovu člana 47. tačka 3). Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-83/2003 od 20.11.2003.

**Zakon o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara
("Službeni glasnik RS", br. 26/01 i 80/02)**

- član 1. tačka 2. i čl. 7. do 12.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba člana 1. tačka 2) i čl. 7. do 12. Zakona o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara ("Službeni glasnik RS", br. 26/01 i 80/02).

2. Odbacuje se zahtev za ocenjivanje ustavnosti odredaba člana 24. stav 1. tačka 2) i člana 25. stav 1. tačka 3) Zakona iz tačke 1.

3. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje preduzete na osnovu odredaba Zakona navedenih u tački 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnete su dve inicijative kojima se osporava ustavnost odredaba Zakona navedenih u izreci.

U jednoj inicijativi zatraženo je od Ustavnog suda pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba člana 1. tačka 2) i čl. 7. do 12. Zakona. Prema mišljenju inicijatora, osporene odredbe Zakona nisu u saglasnosti s Ustavom, jer propisuju uvođenje poreza na upotrebu dobara samo na upotrebu mobilnih, a ne i fiksnih telefona. Na taj način se, prema navodima inicijatora, povređuju odredbe čl. 13. i 57. i člana 64. stav 2. Ustava, jer se oporezivanjem samo mobilne telefonije stvaraju različiti uslovi obavljanja delatnosti telefonskih usluga, a Zakon o klasifikaciji delatnosti ("Službeni list SRJ", br. 31/96, 34/96, 12/98, 59/98, 74/99) odredio je telekomunikacije kao jednu delatnost. Po mišljenju inicijatora, osporenim odredbama Zakona dovedeni su u različit položaj, u pogledu uslova privređivanja, subjekti koji pružaju usluge mobilne telefonije u odnosu na davaoca usluga fiksne telefonije. Stoga, inicijator smatra da se davanjem povoljnijih uslova privređivanja jednom pravnom subjektu u odnosu na druge ograničava tržište i krše ustavni principi iz člana 64. st. 2. i 3. i člana 70. stav 2. Ustava. Takođe, povreda člana 13. Ustava kojim se garantuje jednakost građana u pravima i dužnostima, po mišljenju inicijatora, ogleda se u tome što je brojnim građanima umanjeno pravo da koristeći mobilni telefon dođu do usluge, pod jednakim uslovima, jer mogu da koriste samo skuplju uslugu mobilne telefonije. Inicijator izražava mišljenje da je bilo osnova da se ne uvodi sporni porez na mobilne

telefone ili ga je trebalo uvesti na sve (fiksne i mobilne) telefone. Pri tome, iznosi činjenicu da su nabavka telefona i sama usluga već oporezovani po stopi od 20% poreza na promet, te da je sporni porez, u suštini, još jedan porez na promet razrezan po stopi od 10% od cene usluge. Pored ovoga, inicijator predlaže da Ustavni sud, do donošenja konačne odluke, obustavi od izvršenja akte, odnosno radnje preduzete na osnovu osporenih odredaba Zakona.

Podnosilac inicijative osporava ustavnost uvođenja poreza na lovačko i trofejno oružje navodeći da u Ustavu nije propisana mogućnost uvođenja ovog poreza. Inicijator ističe da je kupio lovačku pušku u vreme kada zakonskim propisima nije bilo oporezovano lovačko oružje, te da je usled starosti i bolesti prestao aktivno da se bavi lovom. Stoga, smatra da imaoći lovačkog oružja u ovakvim slučajevima treba da budu oslobođeni plaćanja navedenog poreza.

U postupku pred Ustavnim sudom utvrđeno je sledeće:

Inicijativom su osporene odredbe člana 1. tačka 2) i čl. 7. do 12. Zakona o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara koje su sistematizovane u okviru posebnog odeljka u Zakonu ("II Porez na upotrebu mobilnog telefona"). Osporene odredbe Zakona odnose se na uvođenje poreza na upotrebu mobilnog telefona, kao jednog od podoblika poreza na upotrebu, držanje i nošenje dobara (član 1. tačka 2); osnov poreske obaveze (član 7.), momenat nastanka obaveze (član 8.); određivanje poreskog obveznika, poreskog platioca i jemca (član 9.); visinu poreza (član 10.); momenat i način naplate poreza (član 11.) i oslobođenja od obaveze plaćanja poreza (član 12.).

Članom 13. Ustava proklamovan je princip jednakosti građana u pravima i dužnostima, bez obzira na lična svojstva građana. Članom 52. Ustava propisano je da je svako dužan da plaća poreze i druge dažbine utvrđene zakonom, članom 69. stav 3. određeno je da se obaveza plaćanja poreza utvrđuje srazmerno ekonomskoj snazi građana, a članom 72. stav 1. tačka 4. da Republika uređuje i obezbeđuje finansijski sistem. Ustav utvrđuje da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom (član 57. stav 1), da preduzeća imaju isti položaj u pogledu opštih uslova privređivanja (član 64. stav 2), da je protivustavan svaki akt i radnja kojima se stvara ili podstiče monopolski položaj, odnosno na drugi način ograničava tržište (član 64. stav 3), da su jednakost pred zakonom, samostalnost i jednaki položaj preduzeća i drugih organizacija osnova i mera ovlašćenja i odgovornosti republičkih organa (član 70. stav 2).

Iz navedenih ustavnih odredaba, prema oceni Suda, proističe ovlašćenje za zakonodavca da, u okviru uređivanja finansijskog sistema, propiše obavezu plaćanja određenih poreza, pa i poreza na upotrebu mobilnih telefona, kao jednog od podoblika poreza na upotrebu, držanje i nošenje dobara. Propisivanje ovog poreza i bliže određivanje predmeta oporezivanja izraz je određene poreske politike izražene kroz navedeni zakon. Takođe, prilikom uvođenja navedenog poreza zakonodavac je polazio od ustavnog načela plaćanja poreza srazmerno ekonomskoj snazi obveznika iz člana 69. stav 3. Ustava. Naime, s obzirom da Ustav neposredno ne određuje mehanizme za realizaciju pomenutog ustavnog principa, to, prema stanovištu Suda, ne postoji ograničenje za zakonodavca da odredi predmet oporezivanja u okviru odgovarajuće vrste poreza, kao što može da propiše i oslobođenja od plaćanja poreza u odnosu na pojedine obveznike, odnosno predmete oporezivanja. Celishodnost poreske politike i instrumenata za sprovođenje određenih ekonomskih i socijalnih ciljeva ove politike isključivo je kompetencija zakonodavnog organa.

Ustavni sud je utvrdio da je zakonodavac postupio u granicama ustavnih ovlašćenja kada je osporenim odredbama čl. 7. do 12. Zakona o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara bliže uređio plaćanje poreza na upotrebu mobilnog

telefona definisanjem relevantnih elemenata ovog poreza kao što su: osnov obaveze, momenat nastanka obaveze, poreski obveznik, visina poreza, oslobođenja i dr. Osporenim odredbama Zakona, po oceni Suda, nisu povređene ustavne odredbe iz čl. 13, 57, člana 64. st. 2. i 3. i člana 70. stav 2. Ustava. Naime, pomenute zakonske odredbe primenjuju se na sve pravne subjekte, u propisanoj pravnoj situaciji, pod identičnim uslovima, bez obzira na lična svojstva građana. Takođe, prema stanovištu Suda, jednaki uslovi privređivanja u poreskoj oblasti mogu se tumačiti samo u smislu jednakih uslova oporezivanja, u zakonom propisanim slučajevima. Izbor subjekata i predmeta oporezivanja, kao i vrste poreskih oslobođenja isključivo je u domenu volje zakonodavnog organa i izraz je poreske politike koju vodi.

Predstavkom inicijatora osporena je i ustavnost odredaba člana 24. stav 1. tačka 2) i člana 25. stav 1. tačka 3) Zakona o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara. Ustavni sud je već ocenjivao ustavnost ovih odredaba Zakona i Odlukom IY-154/2001 od 18. marta 2003. godine nije prihvatio inicijativu za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti pomenutih odredaba Zakona. Odluka Ustavnog suda objavljena je u "Službenom glasniku Republike Srbije", broj 43/03. Prema obrazloženju Odluke, zakonodavac je imao ustavno ovlašćenje da propiše obavezu plaćanja poreza na lovačku pušku, u okviru oporezivanja registrovanog oružja (član 24. stav 1. tačka 2) Zakona), kao što je mogao i da predvidi oslobađanje od plaćanja ovog poreza, pod uslovima propisanim članom 25. stav 1. tačka 3) Zakona. Ovo ovlašćenje za zakonodavca proizlazi iz odredaba člana 52, člana 69. stav 3. i člana 72. stav 1. tačka 4. Ustava. S obzirom da je Ustavni sud već odlučivao o ustavnosti navedenih odredaba Zakona, a da iz razloga iznetih u ovoj inicijativi proizlazi da nema osnova za ponovno odlučivanje, stekli su se uslovi za odbacivanje ove inicijative, na osnovu člana 47. tačka 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93).

Zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje preduzete na osnovu odredaba Zakona navedenih u tački 1. izreke Sud je odbacio, pošto je doneo konačnu odluku, u smislu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Na osnovu iznetog, kao i člana 42. stav 3, člana 47. tač. 3) i 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-131/2003 od 18.12.2003.

Zakon o zdravstvenom osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 18/92, 26/93, 25/96, 46/98, 54/99, 29/2001 i 18/2002)

- član 8. stav 1. tačka 8)

Ustavni sud je doneo:

REŠENJE

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 8. stav 1. tačka 8) Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 18/92, 26/93, 25/96, 46/98, 54/99, 29/2001 i 18/2002).

2. Odbacuje se zahtev za ocenjivanje ustavnosti odredbe člana 108. Zakona iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 8. stav 1. tačka 8) i člana 108. Zakona o zdravstvenom osiguranju. Inicijator nije naveo razloge osporavanja navedenih odredaba Zakona.

Odredbom člana 8. stav 1. tačka 8) Zakona o zdravstvenom osiguranju utvrđeno je da su obavezno osigurana lica prema ovom zakonu (u daljem tekstu: osiguranici) osnivači, odnosno vlasnici preduzeća koji u njima nisu zasnovali radni odnos i vlasnici, odnosno osnivači radnje, koji u njima obavljaju određene poslove, ako nisu osigurani po drugom osnovu, a odredbom člana 108. da se sredstva za finansiranje obaveznog zdravstvenog osiguranja obezbeđuju doprinosom za obavezno zdravstveno osiguranje i iz drugih izvora u skladu sa ovim zakonom (stav 1.), a da su sredstva iz stava 1. ovog člana prihod Zavoda (stav 2.).

Ustav Republike Srbije utvrđuje da obaveznim osiguranjem, zaposleni, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi i pravo na zdravstvenu zaštitu i druga prava za slučaj bolesti i prava na druge oblike socijalnog osiguranja, a za članove svoje porodice - pravo na zdravstvenu zaštitu, kao i druga prava po osnovu socijalnog osiguranja (član 40. stav 1.), da sredstva za ostvarivanje prava po osnovu obaveznog socijalnog osiguranja i za slučaj privremene nazaposlenosti obezbeđuju zaposleni, drugi osiguranici i poslodavci, preko organizacije kojom upravljaju osiguranici i korisnici, u skladu sa zakonom (član 68. stav 2.), kao i da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, pored ostalog, i sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti (član 72. stav 1. tačka 4.).

Saglasno navedenim odredbama Ustava, zaposleni obaveznim osiguranjem, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi, između ostalog, i pravo na zdravstvenu zaštitu i druga prava za slučaj bolesti, a za članove svoje porodice - pravo na zdravstvenu zaštitu i druga prava po osnovu socijalnog osiguranja s tim da sredstva za ostvarivanje prava po osnovu obaveznog socijalnog osiguranja obezbeđuju zaposleni, drugi osiguranici i poslodavci. Zakon o zdravstvenom osiguranju precizira ustavnu kategoriju "drugi osiguranici", utvrđujući da su obavezno osigurana lica, pored zaposlenih, i osnivači, odnosno vlasnici preduzeća koji u njima nisu zasnovali radni odnos i vlasnici, odnosno osnivači radnje, koji u njima obavljaju određene poslove, ako nisu osigurani po drugom osnovu (član 8. stav 1. tačka 8. Zakona). Time je zakonodavac, saglasno ustavnom ovlašćenju, definisao pojam "drugi osiguranici" utvrđujući kategorije tih osiguranika, uključujući i kategoriju osiguranika utvrđenu osporenim odredbom Zakona.

Ustavni sud je utvrdio da je u ranije vođenom postupku ocenjivao ustavnost osporene odredbe člana 108. Zakona o zdravstvenom osiguranju i na sednici održanoj 14. decembra 2000. godine doneo odluku broj IY-72/99 kojom se odbija predlog za utvrđivanje neustavnosti navedene odredbe. Sud je ocenio da je Republika Srbija Ustavom ovlašćena da zakonom uređuje odnose u oblasti poreza i doprinosa, a samim tim i da određuje način utvrđivanja i plaćanja doprinosa, da je plaćanje doprinosa ustavna obaveza za svrhe koje su utvrđene Ustavom, kao i da je ustavna obaveza plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje materijalni osnov za prava osiguranika utvrđena Ustavom. Iz navedenih razloga osporene odredbe, po oceni Suda, nisu u nesaglasnosti s Ustavom. Pošto iz navoda iznetih u inicijativi ne proizilazi da ima osnova za ponovno odlučivanje, stekli su se uslovi da se inicijativa u ovom delu odbaci.

Na osnovu izloženog i člana 47. tač. 3) i 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-432/2003 od 25.12.2003.

a) Rešenja o pokretanju postupka:

Ustavni sud je doneo

R E Š E N J E

1. Pokreće se postupak za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 263. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", broj 34/2003) s Ustavom.
2. Rešenje dostaviti Narodnoj skupštini Republike Srbije, radi davanja odgovora.
3. Rok za davanje odgovora je 30 dana od dana prijema rešenja.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 263. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Inicijator smatra da je osporena odredba u nesaglasnosti sa odredbom člana 120. Ustava Republike Srbije jer ni obrazloženjem Nacrta kao i Predloga Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su upućeni Vladi, odnosno Narodnoj skupštini, ne da nisu navedeni opravdani razlozi za stupanje na snagu navedenog zakona pre Ustavom utvrđenog roka, već nisu navedeni bilo kakvi razlozi kojima bi se opravdalo ranije stupanje na snagu zakona.

Osporenom odredbom člana 263. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju utvrđeno je da zakon stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", izuzev odredaba člana 191. zakona u delu koji se odnosi na osnovice za vršenje poslova iz člana 12. stav 1. tačka 3) zakona i člana 195. zakona, koje se primenjuju počev od 1. jula 2003. godine.

Ustav Republike Srbije utvrđuje da zakon, statut autonomne pokrajine, drugi propis ili opšti akt mora biti saglasan s Ustavom (član 119. stav 1.), kao i da zakon, drugi propis ili opšti akt stupa na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja, osim ako, iz naročito opravdanih razloga, nije predviđeno da ranije stupi na snagu (član 120).

Uvidom u tekst Predloga Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zapisnika Druge sednice Prvog redovnog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u 2003. godini, održane 25. i 26. marta i 1. aprila 2003. godine i stenografskih beleški sa navedene sednice Narodne skupštine, nije moguće utvrditi da li je donosilac Zakona čija se odredba osporava, u postupku njegovog donošenja utvrdio i obrazložio postojanje naročito opravdanih razloga za stupanje na snagu zakona danom objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", pa je Sud ocenio da se osnovano može postaviti pitanje ustavnosti osporene odredbe, čime su se stekli uslovi za pokretanje postupka za utvrđivanje njene neustavnosti.

Na osnovu izloženog, člana 23. stav 1., člana 47. tačka 1) i člana 64. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), rešeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-134/2003 od 6.11.2003.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Pokreće se postupak za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 70. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudijama ("Službeni glasnik RS", broj 27/03).
2. Rešenje dostaviti Narodnoj skupštini Republike Srbije, radi davanja odgovora.
3. Rok za davanje odgovora je 60 dana, od dana prijema rešenja.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnete su inicijative za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 70. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudijama ("Službeni glasnik RS", broj 27/03). U inicijativama se navodi da je odredba člana 70. Zakona, kojom je propisano da Veće za pitanja sudske uprave utvrđuje predlog za izbor i razloge za razrešenje predsednika suda, nesaglasna sa odredbom člana 101. stav 4. Ustava Republike Srbije, prema kojoj Vrhovni sud, u skladu sa zakonom, utvrđuje postojanje razloga za prestanak sudijske funkcije, odnosno za razrešenje sudije, i o tome obaveštava Narodnu skupštinu. Takođe osporena odredba Zakona je "u direktnoj suprotnosti sa načelima nezavisnosti sudstva, podele vlasti ali i vladavine prava", odnosno sa odredbama člana 1., člana 9. st. 1,3 i 4. i člana 96. stav 1. Ustava. Inicijatori smatraju da je na osnovu relevantnih odredbi Ustava i zakona, uloga predsednika suda ključna u funkcionisanju pravosuđa i nezavisna u odnosu na izvršnu vlast, dok prema osporenoj odredbi Zakona te nezavisnosti nema s obzirom da Veće za pitanje sudske uprave koje predlaže izbor i utvrđuje razloge za razrešenje predsednika suda čine lica koja su pod isključivim uticajem izvršne vlasti. Ovakvom zakonskom odredbom po njihovom mišljenju umanjuje se prethodno dostignuti nivo samostalnosti i nezavisnosti predsednika suda, krši načelo vladavine prava i podele vlasti o čemu je Ustavni sud izrazio svoj stav u Odluci IY - 122/02 ("Službeni glasnik RS", br. 17/03 i 25/03) prilikom ocene ustavnosti većeg broja odredbi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudijama ("Službeni glasnik RS", broj 42/02). Predlažu da Ustavni sud Republike Srbije na osnovu člana 42. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, do donošenja konačne odluke obustavi izvršenje svih pojedinačnih akata ili radnje koje su preduzete na osnovu osporene odredbe Zakona.

Ustavni sud je utvrdio:

Osporenom odredbom člana 70. Zakona propisano je da predlog za izbor i razloge za razrešenje predsednika suda utvrđuje Veće za pitanja sudske uprave (stav 1.); da Veće za pitanja sudske uprave čine predsednik nadležnog odbora Narodne skupštine, ministar nadležan za pravosuđe, predsednik Vrhovnog suda Srbije i četiri člana koje Narodna skupština bira među sudijama okružnih i viših sudova (stav 2.); da mandat člana Veća traje dve godine (stav 3.) i da predsednik suda koji želi da mu

dužnost prestane podnosi pisani zahtev Veću za pitanje sudske uprave koji se odmah prosleđuje Narodnoj skupštini (stav 4.).

Ustav Republike Srbije utvrđuje da ustavotvorna i zakonodavna vlast pripada Narodnoj skupštini, a da sudska vlast pripada sudovima (član 9. st. 1. i 4.); da Narodna skupština bira i razrešava, pored drugih u toj odredbi navedenih funkcionera i predsednika i sudije Vrhovnog suda i drugih sudova (član 73. stav 1. tačka 10.); da su sudovi samostalni i nezavisni u svom radu i sude na osnovu Ustava, zakona i drugih opštih akata (član 96. stav 1.); da u suđenju učestvuju sudije i sudije porotnici na način utvrđen zakonom (član 99. stav 1.); da Vrhovni sud, u skladu sa zakonom, utvrđuje postojanje razloga za prestanak sudijske funkcije, odnosno za razrešenje sudije, i o tome obaveštava Narodnu skupštinu (član 101. stav 4); da se organizacija, osnivanje, nadležnost i sastav sudova i postupak pred sudovima uređuju zakonom (član 102. stav 1).

Imajući u vidu navedeno Ustavni sud smatra da se osnovano postavljaju sledeća ustavno-pravna pitanja:

- da li se osporenim odredbom člana 70. Zakona kojom se ustanovljava Veće za pitanja sudske uprave koje utvrđuje predlog za izbor i razloge za razrešenje predsednika suda, narušava načelo podele vlasti utvrđeno u članu 9. Ustava, prema kome sudska vlast pripada sudovima, odnosno povređuje član 101. stav 4. Ustava prema kome Vrhovni sud Republike Srbije u skladu sa Zakonom utvrđuje razloge za prestanak sudijske funkcije i razrešenje sudija i o tome obaveštava Narodnu skupštinu;

- da li je osporena odredba Zakona kojom se propisuje poseban organ i postupak za predlaganje izbora i utvrđivanje razloga za razrešenje predsednika suda u odnosu na sudije, u suprotnosti sa čl. 99. do 101. Ustava, koje ne čine ustavno-pravnu razliku između sudije i predsednika suda kako u vršenju sudijske funkcije tako i u njenom prestanku. Ovo zbog toga što se predsednik suda bira među sudijama, što je u funkciji predsednika suda sadržana i funkcija sudija kao pretpostavka i uslov za funkciju predsednika suda, i što Ustavom nisu predviđeni posebni razlozi za razrešenje predsednika suda već se propisani postupak za razrešenje sudija u svemu odnosi i na predsednika suda;

- da li se osporenim odredbom Zakona ograničava načelo samostalnosti i nezavisnosti sudova iz člana 96. Ustava, s obzirom da izbor četiri člana Veća, od ukupno sedam, vrši Narodna skupština kao organ zakonodavne vlasti, a ne organi sudske vlasti. Pri tome treba imati u vidu da zakonodavna vlast ostvaruje svoju Ustavom utvrđenu ulogu i položaj konačnim izborom predloženih kandidata za sudije saglasno članu 73. tačka 10. Ustava.

Ustavni sud je ocenio da navedeni razlozi upućuju na to da ima osnova za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 70. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudijama.

Na osnovu člana 23. stav 1. i člana 47. stav 1. tačka 1) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 69/93), Ustavni sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-232/2003 od 4.12.2003.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Pokreće se postupak za ocenu ustavnosti odredaba čl. 2. do 8., člana 9. st. 2. i 3. i člana 11. stav 3. Zakona o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 39/2003).

2. Rešenje o pokretanju postupka dostavlja se Narodnoj skupštini Republike Srbije na odgovor.

3. Rok za davanje odgovora iz tačke 2. ovog rešenja je 60 dana od dana prijema rešenja.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnete su inicijative za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti odredaba čl. 2. do 8., člana 9. st. 2. i 3. i člana 11. stav 3. Zakona o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 39/2003). Inicijatori smatraju da su osporene odredbe u suprotnosti sa odredbama čl. 132, 133. i 134. Ustava Republike Srbije, koje uređuju postupak promene Ustava i u tom smislu propisuju podnošenje predloga, odlučivanje o predlogu, kvalifikovanu dvotrećinsku većinu, iznošenje na referendum i izjašnjavanje na referendumu više od polovine ukupnog broja birača i određuju da se Ustavni zakon za sprovođenje Ustava donosi dvotrećinskom većinom u Narodnoj skupštini. Osporenim odredbama Zakona, po mišljenju inicijatora, propisana je procedura prema kojoj se Ustav donosi slabom i nekvalifikovanom većinom u Narodnoj skupštini, a propisani referendum gubi smisao, jer se zahteva premali broj glasova birača kao potreban za potvrđivanje Ustava. Inicijatori smatraju da osporene zakonske odredbe omogućavaju donošenje novog Ustava koji neće imati legitimitet, jer ne izražava volju većine.

Jedan od inicijatora predlaže da Ustavni sud, do donošenja konačne odluke, obustavi izvršenje pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu odredaba člana 8, člana 9. st. 2. i 3. i člana 11. stav 3. Zakona o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije.

Ustavni sud je na sednici održanoj 26. juna 2003. godine, na osnovu člana 15. stav 2. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) zaključio da inicijative dostavi Narodnoj skupštini Republike Srbije na mišljenje. Narodna skupština nije dostavila traženo mišljenje, pa je Ustavni sud nastavio postupak, u smislu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Zakonom o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije utvrđeno je u članu 1. da je predmet njegovog uređivanja obrazovanje, sastav i način rada Ustavne komisije sa zadatkom da pripremi tekst Ustava Srbije; sprovođenje javne rasprave o Nacrtu Ustava Srbije i postupak usvajanja Ustava Srbije i Ustavnog zakona za njegovo sprovođenje.

Osporenim odredbama čl. 2. do 7. Zakona propisano je da Narodna skupština donosi odluku o obrazovanju Ustavne komisije većinom od ukupnog broja narodnih poslanika i bira Ustavnu komisiju iz reda Narodne skupštine Republike Srbije, Vlade Republike Srbije, Skupštine AP Vojvodine i Skupštine AP Kosova i Metohije (član 2. i 4.); da Ustavna komisija priprema Nacrt Ustava Srbije (član 3.) i donosi poslovnik o radu (član 5.); da Ustavna komisija organizuje javnu raspravu o Nacrtu ustava Srbije, za koju utvrđuje pravila (član 6.) i da, na osnovu rezultata javne rasprave, utvrđuje tekst Ustava Srbije koji dostavlja Narodnoj skupštini (član 7). Prema osporenom članu 8. Zakona, Narodna skupština usvaja Ustav većinom od ukupnog broja poslanika. Osporenim članom 9. st. 2. i 3. Zakona predviđeno je da je referendum za potvrđivanje Ustava uspešno sproveden ako na njega izađe više od polovine broja birača upisanih u birački spisak, a da je Ustav potvrđen ako se za njega izjasni više od

polovine broja birača izašlih na referendum. Članom 11. stav 3. Zakona predviđa se da Ustavni zakon Narodna skupština usvaja većinom od ukupnog broja narodnih poslanika.

Ustav Republike Srbije utvrđuje da suverenost pripada svim građanima Republike Srbije i da građani ostvaruju suverenost referendumom, narodnom inicijativom i preko svojih slobodno izabranih predstavnika (član 2.); da ustavotvorna i zakonodavna vlast pripada Narodnoj skupštini (član 9. stav 1.) i da Narodna skupština Republike Srbije odlučuje o promeni Ustava (član 73. tačka 1.).

Ustav Republike Srbije utvrđuje da predlog za promenu Ustava može podneti najmanje 100.000 birača, najmanje 50 narodnih poslanika, predsednik Republike i Vlada, a da o predlogu za promenu Ustava odlučuje Narodna skupština dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika (član 132.); da Narodna skupština usvaja akt o promeni Ustava dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika i stavlja ga na republički referendum radi potvrđivanja (član 133. stav 1.); da se akt o promeni Ustava smatra konačno usvojenim ako se za njega na republičkom referendumu izjasni više od polovine ukupnog broja birača kao i da akt o promeni Ustava proglašava Narodna skupština (član 133. st. 2. i 3.) i da za sprovođenje promene Ustava Narodna skupština donosi Ustavni zakon dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika (član 134. st. 1. i 2.).

Pravni osnov za donošenje osporenog zakona je, prema obrazloženju Predloga zakona, "Odluka Narodne skupštine Republike Srbije o obrazovanju Komisije za pripremu zakona o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 16/03), odnosno član 65. Ustavne povelje Državne zajednice Srbija i Crna Gora ("Službeni list Srbije i Crne Gore", broj 1/03) prema kojem "države članice će izvršiti izmenu svojih ustava ili doneti nove ustave radi usklađivanja s Ustavnom poveljom u roku od šest meseci od dana usvajanja Ustavne povelje". Naime, polazeći od člana 65. Ustavne povelje Državne zajednice Srbija i Crna Gora, koji ukazuje na politički i pravni diskontinuitet, donošenje novog Ustava Srbije, prema obrazloženju Zakona, nije bilo moguće realizovati prema odredbama čl. 132.-134. postojećeg Ustava Republike Srbije, već je neophodno posebnim zakonom propisati proceduru donošenja novog Ustava.

Polazeći od razloga osporavanja čl. 2. do 8., člana 9. st. 2. i 3. i člana 11. stav 3. Zakona o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije iznetih u inicijativama i navedenih odredaba Ustava, osnovano se, po oceni Ustavnog suda, postavlja pitanje ustavnosti osporenih odredaba Zakona o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije, a posebno njihove saglasnosti sa odredbama čl. 132. do 134. Ustava.

U pogledu zahteva da se, do donošenja konačne odluke, obustavi izvršenje pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporenog Zakona, po oceni Ustavnog suda, nisu ispunjeni uslovi iz člana 42. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka za odlučivanje o zahtevu za određivanje takve mere.

Na osnovu izloženog, kao i člana 4. tačka 4), člana 47. tačka 1) i člana 64. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je odlučio kao u izreci.

b) Rešenje o obustavi izvršenja pojedinačnog akta ili radnje:

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Obustavlja se izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koji bi bili preduzeti na osnovu člana 81. stav 1, člana 82. st. 1. i 2, člana 84. stav 1. u delu koji glasi: "koje prestaju da važe 1. januara 2004. godine" i stava 2. u delu koji glasi: "do 1. januara 2004. godine" i člana 85. u delu koji glasi: "koje na snagu stupaju 1. januara 2004. godine" Zakona o uređenju sudova ("Službeni glasnik RS", br. 63/2001, 42/2002 i 27/2003).

Vrhovni sud Srbije, Okružni sud u Somboru i Prvi i Drugi opštinski sud u Beogradu pokrenuli su pred Ustavnim sudom Republike Srbije postupak za ocenu ustavnosti čl. 5, 6, 7. i 8. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o uređenju sudova ("Službeni glasnik RS", broj 27/2003).

Osporenim članovima Zakona ustanovljen je: datum početka rada apelacionih sudova i Upravnog suda - 1. januar 2004. godine (član 5. stav 1.); datum ustupanja predmeta koji prelaze u nadležnost okružnih sudova - 31. decembar 2003. godine (član 6. stav 1.); datum prestanka važenja pojedinih odredaba Zakona o sudovima ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 60/91, 18/92 i 71/92) - 1. januar 2004. godine (član 7.) i datum stupanja na snagu odredaba čl. 21. do 28. Zakona o uređenju sudova ("Službeni glasnik RS", br. 63/2001 i 42/2002) - 1. januar 2004. godine (član 8.).

Drugi opštinski sud u Beogradu, pored navedenih članova, pokrenuo je postupak i za ocenu ustavnosti člana 84. Zakona o uređenju sudova ("Službeni glasnik RS", br. 63/2001 i 42/2002) u delu koji glasi: "koje prestaju da važe", i člana 85. istog Zakona, u delu koji glasi: "koje na snagu stupaju".

Prema navodima predlagača osporene odredbe Zakona nisu u saglasnosti sa čl. 9, 22. i 95. Ustava. Naime, predlagači ističu da "...nisu ostvareni uslovi koji bi omogućili Ustavom zagarantovano pravo na pristup sudu i pravo na pravni lek, jer apelacioni i Upravni sud nisu konstituisani, sudije nisu izabrane, uprava i administracija nisu formirani, a okružni sudovi nisu reorganizovani za prihvatanje nove nadležnosti...". Predlagači, takođe, navode da je bio podnet "...predlog za izmenu ovog Zakona, da je taj predlog ostao u skupštinskoj proceduri..., da je Skupština raspuštena, da ne postoje objektivne mogućnosti da zakonodavna vlast razreši ovo pitanje..." i da je stoga neophodno "...da Ustavni sud...navedene odredbe proglasi neustavnim, kako bi se nastavila primena Zakona o sudovima ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 60/91, 18/92 i 71/92) u delu u kome je predviđena nadležnost sudova i kako bi sudovi nastavili da postupaju prema odredbama tog Zakona, kako je jedino i moguće u ovoj faktičkoj i pravnoj situaciji". U predlozima se ukazuje "da nije došlo do obezbeđenja potrebnih uslova za rad novih sudova..." i da će zbog toga "...biti ugroženo ostvarivanje ustavne uloge sudova" iz člana 95. Ustava.

Prema navodima iznetim u predlozima "...postoji opasnost da nastane neotklonjiva šteta zbog toga što sudska vlast neće moći da vrši svoju funkciju, građani neće moći da podnose tužbe i žalbe jer ne postoje sudovi čija je nadležnost predviđena za pojedine vrste sporova i za postupanje u apelacionom postupku...", pa se, zbog toga, predlaže da Ustavni sud na osnovu člana 42. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka donese meru obustave izvršenja

pojedinačnog akta ili radnje koja bi bila preduzeta na osnovu osporenih odredaba Zakona o izmenama i dopunama Zakona o uređenju sudova.

Osporenim odredbama čl. 5, 6, 7. i 8. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o uređenju sudova menjaju se odredbe člana 81. stav 1, člana 82. st. 1. i 2, člana 84. st. 1. i 2. i člana 85. Zakona o uređenju sudova, koje se odnose na početak rada apelacionih sudova i Upravnog suda, ustupanje predmeta nadležnim sudovima, prestanak važenja određenih odredaba Zakona o sudovima ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 60/91, 18/92 i 71/92) i na stupanje na snagu Zakona, i to tako što se u tim članovima navedeni rokovi zamenjuju novim rokovima "31. decembar 2003. godine", odnosno "1. januar 2004. godine".

Posebno su osporeni član 84. Zakona o uređenju sudova u delu koji glasi: "koje prestaju da važe" i člana 85. istog Zakona u delu koji glasi: "koje na snagu stupaju".

Prema članu 42. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud može u toku postupku, do donošenja konačne odluke, obustaviti izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koja je preduzeta na osnovu opšteg akta čija se ustavnost odnosno zakonitost ocenjuje, ako bi njihovim izvršavanjem mogle nastupiti neotklonjive štetne posledice.

Navodima predlagača, po oceni Ustavnog suda, učinjena je verovatnom okolnost da će primenom osporenih odredaba Zakona nastati neotklonjive štetne posledice u funkcionisanju sudske vlasti, posebno kada se tiče zaštite sloboda i prava i na zakonu zasnovanih interesa građana i drugih pravnih subjekata i u obezbeđenju ustavnosti i zakonitosti.

Naime, osporenim odredbama Zakona bila bi onemogućena primena odredaba čl. 12. do 20. Zakona o sudovima ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 60/91, 18/92 i 71/92) kojima je uređena nadležnost sudova. Zakonom o uređenju sudova ("Službeni glasnik RS", br. 63/2001, 42/2002 i 27/2003) se predviđa nova vrsta sudova i početak njihovog rada, a čl. 21. do 28. istog Zakona utvrđuje se drugačija nadležnost svih sudova. Međutim, apelacioni sudovi i Upravni sud nisu formirani, nisu izabrane sudije tih sudova, niti su okružni sudovi reorganizovani za obavljanje poslova iz nadležnosti utvrđene navedenim odredbama Zakona o uređenju sudova.

Na taj način, primenom osporenih odredaba Zakona, po oceni Suda, zbog nemogućnosti funkcionisanja sudske vlasti, narušava se načelo podele vlasti iz člana 9. Ustava, a samim tim onemogućava se ostvarivanje zaštite sloboda i prava građana i zakonom utvrđenih prava i interesa pravnih subjekata, što je osnovna funkcija sudova, saglasno članu 95. Ustava. Isto tako, primenom osporenih odredaba dovela bi se u pitanje mogućnost da građani i drugi pravni subjekti ostvaruju ustavno pravo iz člana 22. Ustava na jednaku zaštitu svojih prava u postupku pred sudom i drugim državnim organima i zajemčeno pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se rešava o njihovim pravima i na zakonu zasnovanim interesima. Osim toga, primenom osporenih odredaba Zakona građani i drugi pravni subjekti ne bi bili u mogućnosti da protiv rešenja i drugih pojedinačnih akata sudskih, upravnih i drugih državnih organa donesenih u prvom stepenu izjave žalbe nadležnom organu (član 124. Ustava), a pravo na delotvoran pravni lek je opšteprihvaćen standard međunarodnog prava.

Imajući u vidu da bi primenom osporenih odredaba Zakona bilo onemogućeno ostvarivanje Ustavom utvrđene funkcije suđenja i zaštite sloboda i prava građana, Ustavni sud smatra da su posledice takvog stanja, po svojoj prirodi, neotklonjive, da se naknadnim radom sudova ne mogu otkloniti, jer se ne radi o posledicama restitutivne prirode, pa se stoga, privremenom merom stvaraju uslovi da

sudovi u pogledu nadležnosti nastave da primenjuju odredbe čl. 12. do 20. Zakona o sudovima ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 60/91, 18/92 i 71/92), što je, po oceni Ustavnog suda, ne samo od interesa za građane i druge pravne subjekte nego i za zaštitu ustavnosti i zakonitosti, načelo vladavine prava i pravnu sigurnost.

S obzirom na nomotehničku i materijalnu sadržinu osporenih odredaba, kao i iz razloga što odredbe čl. 81. i 82. Zakona o uređenju sudova, ukoliko bi se privremena mera odnosila samo na rokove, gube pravni i logički smisao, po oceni Ustavnog suda, mera obustave izvršenja pojedinačnog akta ili radnje odnosi se na odgovarajuće odredbe Zakona o uređenju sudova ("Službeni glasnik RS", br. 63/2001, 42/2002 i 27/2003) navedene u izreci ovog rešenja.

Na osnovu člana 42. stav 1. i člana 47. stav 1. tačka 2) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je odlučio kao u izreci rešenja.

Rešenje Ustavnog suda
IY-480/2003 od 29.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 130/2003)

2. UREDBE VLADE REPUBLIKE SRBIJE

Osporeni član 4. Uredbe isključuje, odnosno organizava zakonom utvrđena prava ranijeg sopstvenika zemljišta i na taj način uređuje materiju koja je u isključivoj nadležnosti zakonodavca.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Utvrđuje se da odredbe člana 4. Uredbe za sprovođenje Zakona o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda ("Službeni glasnik RS", br. 41/91, 44/91 - ispravka i 4/92), nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom;

2. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 1. stav 5. Zakona o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u državnu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda ("Službeni glasnik RS" br. 18/91, 20/92, 42/98);

3. Odbacuje se predlog za utvrđivanje neustavnosti odredaba člana 1. st. 1. do 4. Zakona navedenog u tački 2. izreke.

Pred Ustavnim sudom pokrenut je postupak za utvrđivanje neustavnosti člana 1. Zakona navedenog u tački 2. izreke i člana 4. Uredbe navedene u tački 1. izreke. Predlagač navodi da je član 1. Zakona nesaglasan sa čl. 62. i 63. Ustava Republike Srbije zbog toga što, ranije učinjenu nepravdu prema vlasnicima oduzetog zemljišta, ispravlja činjenjem nove nepravde prema sadašnjim korisnicima zemljištima. Ističe da je za vraćanje zemljišta po navedenim osnovima trebalo naći neko drugo rešenje, a ne primenu Zakona o eksproprijaciji, a ukazuje i na nesaglasnost osporenog Zakona sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Odredbe osporenog člana 4. Uredbe, prema navodima iz predstavke, regulišu zakonsku materiju, tako što sužavaju obim prava, odnosno način ostvarivanja prava na vraćanje zemljišta koji je propisan Zakonom za čije sprovođenje je doneta Uredba. Isključivanje mogućnosti davanja drugog odgovarajućeg zemljišta ranijem sopstveniku, po shvatanju predlagača, nesaglasno je s Ustavom i zakonom, jer dovodi u nepovoljniji položaj sadašnjeg korisnika zemljišta, koji je dužan da plaća naknadu po propisima o eksproprijaciji, što je znatno više od vrednosti drugog odgovarajućeg zemljišta.

Ustavni sud je utvrdio da odredba člana 4. stav 1. Uredbe za sprovođenje Zakona o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanja zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda ("Službeni glasnik RS", br. 41/91, 44/91 - ispravka, 4/92), propisuje da se zemljište oduzeto po osnovu Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu i konfiskovano zemljište, koje je u međuvremenu, od momenta oduzimanja do momenta stupanja na snagu Zakona, proglašeno za gradsko građevinsko zemljište zakonom ili odlukom skupštine opštine, ne može vratiti ranijem sopstveniku niti mu se može dati drugo odgovarajuće zemljište. Prema stavu 2. člana 4. Uredbe, raniji sopstvenik zemljišta iz stava 1. ovog člana ima pravo na novčanu naknadu za to zemljište u visini koja se po Zakonu o eksproprijaciji plaća za neizgrađeno gradsko građevinsko zemljište, a ako mu je naknada već isplaćena onda će se utvrditi da nema pravo na naknadu.

Navedene odredbe Uredbe isključuju mogućnost vraćanja ranijem sopstveniku zemljišta, koje je u međuvremenu promenilo namenu i sada ima status gradskog građevinskog zemljišta, a isključuje i mogućnost davanja drugog odgovarajućeg zemljišta. Uredba predviđa jedino pravo na novčanu naknadu, čija se vrednost određuje po Zakonu o eksproprijaciji.

Odredbe člana 4. osporene Uredbe trebalo je da obezbede sprovođenje člana 1. stav 5. navedenog Zakona. Zakonska odredba za čije je sprovođenje donet član 4. Uredbe u međuvremenu je promenjena, a tu izmenu nije pratila i odgovarajuća promena Uredbe, zbog čega je njena regulativa nezakonita.

Budući da odredba člana 1. stav 5. Zakona izjednačava, u pogledu prava na naknadu, ranijeg sopstvenika oduzetog poljoprivrednog zemljišta koje je u međuvremenu postalo gradsko građevinsko i ranijeg sopstvenika gradskog građevinskog zemljišta i određuje način ostvarivanja tog prava, to osporeni član 4. Uredbe, koji je trebalo da obezbedi sprovođenje navedene zakonske odredbe, ne može na drugačiji način da uredi sporno pitanje. Član 4. Uredbe isključuje, odnosno ograničava zakonom utvrđena prava ranijeg sopstvenika zemljišta, i na taj način uređuje materiju koja je u isključivoj nadležnosti zakonodavca, prema članu 72. stav 1. tačka 4 Ustava Republike Srbije.

Uredbama i drugim opštim aktima Vlade ne mogu se uređivati odnosi iz nadležnosti zakonodavnog organa. Ovi akti moraju biti u skladu sa zakonom za čije se izvršenje donose i njima se ne mogu menjati pravne situacije koje je uspostavio zakon, niti se mogu na drugačiji način uređivati odnosi koji su već uređeni drugim zakonom.

S obzirom na izloženo Sud je utvrdio da je član 4. Uredbe neustavan i nezakonit, pa je odlučio kao u tački 1. izreke.

Osporena odredba stava 5. člana 1. Zakona o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u državnu svojину po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda ("Službeni glasnik RS", br. 18/91, 20/92, 42/98), reguliše pravo ranijeg sopstvenika poljoprivrednog zemljišta koje je u međuvremenu promenilo namenu i sada ima status gradskog građevinskog zemljišta. Zakonom iz 1991. godine bilo je propisano da, ukoliko zemljište ima status neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta, raniji sopstvenik ima pravo na novčanu naknadu za oduzeto zemljište u visini koja se po Zakonu o eksproprijaciji plaća za neizgrađeno gradsko građevinsko zemljište, ako mu naknada za to zemljište već nije isplaćena.

Noveliranom odredbom stava 5. člana 1. Zakona iz 1998. godine propisano je da, kad zemljište ima status neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta, raniji sopstvenik tog zemljišta ima pravo na naknadu (u obliku i visini) koja pripada ranijem sopstveniku gradskog građevinskog zemljišta po zakonu kojim se uređuje građevinsko zemljište, ako mu naknada za to zemljište nije isplaćena. U odnosu na raniju odredbu, novo zakonsko rešenje uvodi mogućnost davanja naknade u drugom obliku, ne samo novčanom, i uvodi novine u postupku utvrđivanja novčane naknade, tako što se pravo na naknadu stiče momentom privođenja zemljišta nameni, a ne momentom pravosnažnosti odluke o naknadi. Na ovaj način raniji sopstvenici neizgrađenog građevinskog zemljišta izjednačeni su u pravima na naknadu i oni to pravo ostvaruju pod uslovima propisanim Zakonom o građevinskom zemljištu.

Odredba stava 5. člana 1. osporenog Zakona utvrđuje povoljniji položaj lica, koja po ovom zakonu, ostvaruju pravo na vraćanje zemljišta, koje ima status neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta, jer ih izjednačava sa ranijim sopstvenikom gradskog građevinskog zemljišta. Na ovaj način osporenim zakonskom odredbom povećane su i obaveze organizacija, sada korisnika zemljišta koje je predmet

vraćanja, jer gradsko građevinsko zemljište ima, po pravilu, veću vrednost na tržištu od poljoprivrednog zemljišta. Međutim u ovom slučaju ne može se govoriti o povredi ustavnog principa ravnopravnosti, odnosno o stvaranju nejednakih uslova obavljanja privredne delatnosti, jer se sporne zakonske odredbe podjednako odnose na sve subjekte koji ostvaruju prava ili imaju određene obaveze po pozitivnim propisima. Po oceni Suda, različitost zakonskih rešenja u važećem i ranijem propisu nema značenje povrede ustavnog principa pravne jednakosti iz člana 13. Ustava. Odredbe člana 56. Ustava Republike Srbije koje jamče društvenu, državnu, privatnu i druge oblike svojine, kao i njihovu jednaku pravnu zaštitu, i odredbe člana 57. Ustava, koje propisuju da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, ne znače ustavno ograničenje zakonodavca, već podrazumevaju pravo da određene odnose uređuje i izmenom propisa, odnosno da izmenom propisa zasniva nove pravne situacije.

Član 1. osporenog Zakona, po oceni Suda, nije nesaglasan sa članom 62. Ustava Republike Srbije, jer se prema prirodi i nameni zemljišta, u ovom slučaju to je neizgrađeno gradsko građevinsko zemljište, reguliše ostvarivanje svojinskih prava fizičkih lica i odgovarajuća prava i obaveze pravnih lica.

Razmatrajući ostale odredbe člana 1. osporenog Zakona Ustavni sud je utvrdio da su one bile predmet ocene u Odluci IV-138/91 od 22.septembra 1991. godine kojom je odbijen predlog za utvrđivanje neustavnosti, pošto je Sud utvrdio da je Zakon donet u okviru zakonodavne nadležnosti Republike Srbije utvrđene članom 72. stav 1.tačka 4.Ustava Republike Srbije. Razmatrajući Zakon u celini Sud je u navedenoj Odluci konstatovao da Ustavni zakon za sprovođenje Ustava Republike Srbije, koji predviđa mogućnost vraćanja zemljišta, nije pravni osnov za donošenje osporenog zakona, već su to odredbe Ustava kojima su urađeni osnovni principi svojinsko-pravnih odnosa. Sud je takođe, ocenio da osporeni Zakon ne uređuje pretvaranje društvene svojine u druge oblike svojine, u smislu člana 59. Ustava, već svojinsko-pravni režim na zemljištu preuređuje i usklađuje sa osnovama svojinsko-pravnih odnosa utvrđenih Ustavom, a u okviru zakonodavne nadležnosti Republike Srbije. Ovlašćenje zakonodavca iz tačke 4. stav 1. člana 72.Ustava, da reguliše svojinske i obligacione odnose, podrazumeva uređivanje sticanja i prestanka prava svojine i promene svojinskih odnosa u skladu sa ustavnim odredbama kojim su uređeni osnovni principi ovih odnosa (čl. 56, 61. i 63.Ustava).

S obzirom na to da je o ustavnosti odredaba člana 1. st. 1. do 4. osporenog Zakona, Ustavni sud već odlučivao, a iz novih navoda, razloga i podnetih dokaza ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje, stekli su se uslovi za odbacivanje zahteva, u smislu člana 47. tačka 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93).

O zahtevu za ocenu međusobne saglasnosti pojedinih republičkih zakona, kao i o zahtevu za utvrđivanje nekog drugog zakonskog rešenja, umesto primene Zakona o eksproprijaciji pri utvrđivanju naknade za oduzeto zemljište, nije nadležan da odlučuje Ustavni sud Srbije, u smislu člana 125. Ustava Republike Srbije.

Na osnovu člana 46. tač. 2) i 9) i člana 47. tačka 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, odredbe člana 4. Uredbe navedene u tački 1. izreke prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Osporenom Uredbom Vlada je, u okviru Ustavom utvrđenih funkcija, preduzela mere koje se odnose jednako na sva preduzeća, utvrdila ukupan obim sredstava za obračun i isplatu zarada u javnim preduzećima i nije ograničila pravo zaposlenih da samostalno utvrđuju elemente za određivanje zarada u svojim opštim aktima ili ugovorima o radu.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Odbijaju se predlozi za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti Uredbe o visini zarada i drugim primanjima u javnim preduzećima ("Službeni glasnik RS", br. 19/2001, 26/2001, 31/2001, 34/2001, 39/2001, 60/2001 i 74/2001).
2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata ili radnji koje su preduzete na osnovu Uredbe iz tačke 1.

Predlozima Sindikata PTT Srbije, Nezavisnog sindikata radnika PTT Srbije, Sindikata Telekoma "Srbija", Republičkog odbora Sindikata zaposlenih u komunalno-stambenoj delatnosti Srbije, Organizacije sindikata JP Zavod za izgradnju grada Novi Sad i Sindikata železničara Srbije pokrenut je postupak za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti Uredbe navedene u izreci. U predlozima se navodi da Vlada nije imala ustavna i zakonska ovlašćenja da samostalno utvrđuje visinu zarada u javnim preduzećima i preduzećima koja su osnovala javna preduzeća, da je Uredba u nesaglasnosti sa čl. 2. i 5., članom 11. stav 3., čl. 34. i 36., članom 63. stav 1., članom 64., članovima 119. do 123. i članom 125. Zakona o radnim odnosima ("Službeni glasnik RS", broj 55/96), članom 3. stav 1., čl. 48, 49, 51, 71, 72, 74. i 75. Zakona o osnovama radnih odnosa ("Službeni list SRJ", broj 46/96) i Zakonom o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa ("Službeni glasnik RS", broj 25/2000), kao i sa članom 29. Opšteg kolektivnog ugovora. U predlogu Republičkog odbora Sindikata zaposlenih u komunalno-stambenoj delatnosti Srbije posebno se ističe zahtev za zaštitu prava u skladu sa ratifikovanim konvencijama Međunarodne organizacije rada o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava, o organizovanju i kolektivnom pregovaranju, tripartizmu, i sprovođenju međunarodnih radnih normi.

Predlagači su tražili da Ustavni sud, do donošenja konačne odluke obustavi izvršenje pojedinačnih akata i radnji koje su preduzete na osnovu Uredbe navedene u izreci.

U odgovoru Vlade se ističe da su, na osnovu ovlašćenja sadržanih u članu 22. stav 5. Zakona o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa ("Službeni glasnik RS", br. 25/2002 i 25/2002), uređeni uslovi i način obračuna ukupnog iznosa sredstava za zarade u javnim preduzećima i preduzećima čiji su osnivač javno preduzeće, i da se utvrđivanjem ukupne mase sredstava za isplatu zarada u ovim preduzećima ne utiče na unutrašnju raspodelu sredstava za zarade zaposlenih.

Ustavni sud u sprovedenom postupku utvrdio je da su osporenim Uredbom uređene zarade i druga primanja (u daljem tekstu: zarade) u javnim preduzećima i preduzećima koja su osnovala javna preduzeća (u daljem tekstu: preduzeće), određeni ukupni iznosi sredstava za zarade i način obračuna i isplate ovih

sredstava, i uslovi pod kojima preduzeća mogu da uvećavaju ukupne iznose sredstava za zarade zaposlenih.

Ustavom Republike Srbije zajamčena je sloboda rada, slobodan izbor zanimanja i zaposlenja i učešće u upravljanju i pravo zaposlenih na odgovarajuću zaradu (čl. 35. i 36.) da se ekonomsko i socijalno uređenje zasniva na slobodnom privređivanju svim oblicima svojine na jedinstvenom tržištu robe, rada i kapitala, da svi oblici svojine imaju jednaku pravnu zaštitu i da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom (čl. 55,56. i 57.) da se preduzeća i druge organizacije slobodno organizuju i imaju isti položaj u pogledu opštih uslova privređivanja i pravne zaštite, i da se uslovi i način obavljanja delatnosti, odnosno poslova za koje se obrazuju javne službe utvrđuju zakonom (čl. 64. i 65.).

Odredbama čl. 1. i 2. Zakona o Vladi Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 5/91 i 45/93) propisano je da Vlada, kao organ izvršne vlasti, obavlja poslove određene Ustavom i zakonom, da je odgovorna za obavljanje tih poslova Narodnoj skupštini da vodi politiku Republike Srbije i izvršava zakone, druge propise i opšte akte Narodne skupštine, u skladu s Ustavom i donosi uredbе, odluke i druge akte za izvršavanje zakona.

Odredbom člana 22. Zakona o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa ("Službeni glasnik RS", br. 25/2000 i 25/2002) propisano je da se unapređenje rada i razvoja javnog preduzeća zasniva na dugoročnom i srednjoročnom planu rada i razvoja, da godišnji program poslovanja javnog preduzeća koja su predmet ove Uredbe sadrži i elemente za celovito sagledavanje politike zarada i zaposlenosti u preduzećima, da saglasnost na planove i programe daje osnivač, i da Vlada do donošenja godišnjeg programa poslovanja, uređuje uslove i način obračuna ukupnog iznosa sredstava za zarade u javnom preduzeću i preduzeću čiji je osnivač javno preduzeće. Članom 25. Zakona propisano je ovlašćenje osnivača da preduzima, pored ostalih, mere ograničenja u pogledu prava raspolaganja pojedinim sredstvima u državnoj svojini i druge mere određene zakonom kojima se uređuju uslovi i način obavljanja delatnosti od opšteg interesa i osnivačkim aktom, a članom 27. propisano je ovlašćenje Vlade, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave ili autonomne pokrajine da obezbeđuje zaštitu opšteg interesa u javnom preduzeću, i u okviru toga da donosi druge odluke, u skladu sa zakonom kojim se uređuje obavljanje delatnosti od opšteg interesa i osnivačkim aktom.

Odredbom člana 1. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", broj 70/2001), propisano je da se prava, obaveze i odgovornosti po osnovu rada uređuju zakonom i posebnim zakonom, u skladu sa potvrđenim međunarodnim konvencijama i da se prava, obaveze i odgovornosti iz stava 1. ovog člana, uređuju kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu(u daljem tekstu: opšti akt), ili ugovorom o radu. Članom 81. Zakona propisano je da zaposleni ima pravo na odgovarajuću zaradu, koja se utvrđuje u skladu sa zakonom, opštim aktom ili ugovorom o radu i da se zaposlenom garantuje jednaka zarada za isti rad ili rad iste vrednosti koji ostvaruje kod poslodavca.

Osporenom Uredbom, po ocenu Suda, Vlada je u okviru Ustavom utvrđenih funkcija da vodi politiku Republike Srbije i izvršava zakone, preduzela mere koje odnose jednako na sva preduzeća, utvrdila ukupni obim sredstava za obračun i isplatu zarada u javnim preduzećima, i nije ograničila pravo zaposlenih da samostalno utvrđuju elemente za određivanje zarada u svojim opštim aktima ili ugovorima o radu,

U vezi sa zahtevom za zaštitu prava u skladu sa ratifikovanim Međunarodnim konvencijama i preporukama, Ustavni sud, prema članu 125. Ustava

Republike Srbije, nije nadležan da odlučuje o saglasnosti propisa i opštih akata republičkih organa sa konvencijama i preporukama međunarodnih organizacija.

Zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporene Uredbe, Sud je na osnovu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) odbacio, jer je doneo konačnu odluku.

Na osnovu člana 46. tačka 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY- 86/2001 od 16.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 112/2003)

Osporenom Uredbom se ne uređuju uslovi i postupak promene vlasništva društvenog, odnosno državnog kapitala u druge oblike svojine, već metodologija za utvrđivanje vrednosti kapitala, odnosno imovine u preduzećima i drugim pravnim licima što nije nesaglasno sa Ustavom i zakonom.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakornosti odredaba čl. 2, 3a. i 3b. Uredbe o metodologiji za procenu vrednosti kapitala i imovine ("Službeni glasnik RS", br. 45/2001 i 45/2002).

Predlogom Akcionarskog društva izdavačke delatnosti Privredni savetnik, Beograd, pokrenut je pred Ustavnim sudom Republike Srbije postupak za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredaba čl. 2, 3a i 3b. Uredbe o metodologiji za procenu vrednosti kapitala i imovine ("Službeni glasnik RS", br. 45/2001 i 45/2002). Podnosilac predloga navodi da se osporenim odredbama Uredbe vrednost ukupnog kapitala subjekta privatizacije poistovećuje sa društvenim, odnosno državnim kapitalom, pa se njihovom primenom pored društvenog, odnosno državnog kapitala, u druge oblike svojine pretvaraju i drugi oblici kapitala koji su obrazovani raspodelom dobiti i imaju zakonom određenu namenu. U predlogu se ističe da je Zakonom o privatizaciji propisano da je predmet privatizacije u preduzećima i drugim pravnim licima vrednost društvenog, odnosno državnog kapitala, a ne i ostali oblici kapitala. U predlogu se osporava i metod utvrđivanja procene vrednosti kapitala subjekta privatizacije i navode se primeri iz prakse koji ukazuju na položaj preduzeća sa različitom strukturom ukupnog, odnosno osnovnog kapitala. Iz tih podataka iz prakse, po mišljenju predlagača može se zaključiti da i u slučaju kada se vrednost društvenog kapitala koji je predmet privatizacije bitno razlikuje u preduzećima, primenom osporenih odredaba se utvrđuje ista osnovna korigovana knjigovodstvena vrednost prema kojoj se određuje donja i gornja granica raspona vrednosti kapitala prema kojoj se utvrđuje početna cena za aukcijsku prodaju. Time se dokazuje po navodima podnosioca predloga da je postupak koji je propisan u osporenim odredbama Uredbe nesaglasan Ustavu i Zakonu o privatizaciji.

Vlada Republike Srbije, kao donosilac osporenog akta nije dostavila odgovor na predlog.

Uredbom o metodologiji za procenu vrednosti kapitala i imovine ("Službeni glasnik RS", br. 45/2001 i 45/2002) propisana je metodologija za utvrđivanje vrednosti kapitala, odnosno imovine u preduzećima i drugim pravnim licima sa društvenim ili državnim kapitalom.

Prema osporenoj odredbi člana 2. Uredbe preduzeća i druga pravna lica koja pripremaju program privatizacije vrše procenu vrednosti kapitala, odnosno imovine i ta preduzeća i druga pravna lica kao subjekti privatizacije procenom utvrđuju osnovnu vrednost ukupnog kapitala, odnosno imovine kao i donju i gornju granicu raspona vrednosti ukupnog kapitala, odnosno imovine.

Odredbom člana 3. Uredbe između ostalog propisano je da se vrednost kapitala subjekta privatizacije procenjuje primenom metoda korigovane knjigovodstvene vrednosti (metod KKV).

Osporenom odredbom člana 3a. propisano je da se pri izradi procene vrednosti ukupnog kapitala metodom KKV utvrđuju osnovna KKV i donja i gornja i granična KKV.

Prema osporenom članu 3b., osnovna KKV iz člana 3a. utvrđuje se tako što se ukupna aktiva umanjuje za iznos gubitka i iznos ukupnih obaveza (obaveze, odloženi revalorizacioni dobitak, dugoročna rezervisanja i pasivna vremenska razgraničenja) - stav 1; ukupna aktiva, gubitak i ukupne obaveze iz stava 1. tog člana utvrđuju se na osnovu poslednjeg godišnjeg računa subjekta privatizacije - stav 2.

Odredbom člana 59. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da se svojinska prava i obaveze na sredstvima u društvenoj i državnoj svojini i uslovi pod kojima se ta sredstva mogu pretvarati u druge oblike svojine uređuju zakonom i da se sredstva iz društvene i državne svojine otuđuju po tržišnim uslovima, u skladu sa zakonom. Prema članu 72. stav 1. tačka 4. Ustava, Republika Srbija uređuje i obezbeđuje svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine.

Vlada Republike Srbije donela je navedenu Uredbu na osnovu ovlašćenja iz člana 24. Zakona o privatizaciji ("Službeni glasnik RS", br. 38/2001 i 18/2003) kojim je određeno da Vlada Republike Srbije propisuje metodologiju procene vrednosti kapitala ili imovine subjekta privatizacije.

Odredbom člana 3. stav 1. Zakona o privatizaciji u odnosu na koji se traži ocena osporenih odredaba Uredbe propisano je da je predmet privatizacije društveni odnosno državni kapital u preduzećima i drugim pravnim licima kao subjektima privatizacije, ako posebnim propisima nije drugačije određeno.

Iz navedenih ustavnih odredaba proizilazi da se promena vlasništva društvenog i državnog kapitala, odnosno uslovi i postupak pretvaranja društvene i državne svojine u druge oblike svojine mogu uređivati samo zakonom. Zakonom o privatizaciji je propisano da se tim zakonom uređuju uslovi i postupak promene vlasništva društvenog odnosno državnog kapitala (privatizacija). Osporena Uredba, kao podzakonski akt, doneta je radi izvršenja tog zakona i bliže uređuje određena pitanja koja se odnose na metodologiju za utvrđivanje vrednosti kapitala odnosno imovine u preduzećima i drugim pravnim licima sa društvenim ili državnim kapitalom, na osnovu izričitog ovlašćenja iz člana 24. Zakona o privatizaciji. Po oceni Ustavnog suda, osporenom Uredbom se ne uređuju uslovi i postupak promene vlasništva društvenog, odnosno državnog kapitala u druge oblike svojine, već metodologija za utvrđivanje vrednosti kapitala, odnosno imovine u preduzećima i drugim pravnim licima sa društvenim ili državnim kapitalom pa samim tim osporene odredbe ne uvode nova i drugačija rešenja u odnosu na odredbe Ustava kao i odredbe Zakona o privatizaciji.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud nalazi da nema osnova za utvrđivanje nesaglasnosti tih odredaba s Ustavom i zakonom.

Odlučivanje o zakonitosti načina primene osporenih odredaba Uredbe u praksi nije u nadležnosti Ustavnog suda utvrđenoj članom 125. Ustava Republike Srbije.

Na osnovu izloženog i odredbe člana 46. tačka 9. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY- 115/2003 od 06.11.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 126/2003)

Uvođenje verske nastave i nastave alternativnog predmeta nije suprotno Ustavom utvrđenom sistemu obrazovanja, odnosno školovanja.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Odbijaju se predlozi za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti i ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti Uredbe o organizovanju i ostvarivanju verske nastave i nastave alternativnog predmeta u osnovnoj i srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", broj 46/01).

2. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i ne prihvataju se inicijative za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti člana 9, člana 10. stav 1. tačka 1. i st. 2. i 3, čl. 11, 12. i 14. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi ("Službeni glasnik RS", broj 22/02) i čl. 3, 4, 6, člana 10. stav 2. i člana 11. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", broj 23/02).

3. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta odnosno radnje donetih na osnovu odredaba Uredbe iz tačke 1. izreke.

Jugoslovenski komitet pravnika za ljudska prava iz Beograda pokrenuo je pred Ustavnim sudom Republike Srbije postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti Uredbe o organizovanju i ostvarivanju verske nastave i nastave alternativnog predmeta u osnovnoj i srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", broj 46/01).

Ustavnom sudu Republike Srbije podnete su i dve inicijative za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti odredaba člana 9, člana 10. stav 1. tačka 1. i st. 2. i 3, čl. 11, 12. i 14. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi ("Službeni glasnik RS", broj 22/01) i čl. 3, 4, 6, člana 10. stav 2. i člana 11. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", broj 23/01).

Savezni ustavni sud je 30. maja 2003. godine, saglasno članu 12. stav 2. Zakona za sprovođenje Ustavne povelje državne zajednice Srbija i Crna Gora, ustupio Ustavnom sudu Republike Srbije na dalji postupak predloga Udruženja građana "FORUM IYRIS" iz Novog Sada i Jugoslovenskog komiteta pravnika za ljudska prava i inicijativu za pokretanje postupka, koji su bili upućeni tom Sudu za ocenu saglasnosti Uredbe o organizovanju i ostvarivanju verske nastave i nastave alternativnog predmeta u osnovnoj i srednjoj školi s Ustavom Savezne Republike Jugoslavije i Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima i Deklaracijom o pravima deteta.

Udruženje građana "FORUM IYRIS" iz Novog Sada pokrenulo je pred Saveznim ustavnim sudom postupak i za ocenu ustavnosti odredaba člana 9, člana 10. stav 1. tačka 1. i st. 2. i 3, čl. 11, 12. i 14. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi i čl. 3, 4, 6, člana 10. stav 2. i člana 11. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjoj školi. Taj predlog je, takođe, ustupljen na dalji postupak Ustavnom sudu Republike Srbije.

Po mišljenju predlagača i podnosilaca inicijativa osporena Uredba i osporene odredbe Zakona o osnovnoj i Zakona o srednjoj školi nisu u saglasnosti sa odredbom člana 41. stav 1. Ustava Republike Srbije i sa Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima i Deklaracijom o pravima deteta, zbog toga što se uvođenjem verske nastave i alternativnog predmeta dovode građani, nacionalne

manjine i verske zajednice u međusobno neravnopravan položaj jer se verska nastava uvodi samo za tradicionalne crkve i verske zajednice.

Udruženje građana "FORUM IYRIS" iz Novog Sada, u predlozima kojima je pokrenut postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti osporene Uredbe, odnosno ustavnosti osporenih odredaba oba zakona, pored ostalog, ističe i sledeće: "...da je crkva odvojena od države; ...da su crkve ravnopravne i slobodne u vršenju verskih poslova; da su građani jednaki bez obzira na veru ili drugo uverenje; ... da se jamče sloboda ubeđenja, savesti, misli i verovanja i da niko nije dužan da se izjašnjava o svom verskom uverenju...; ...da ako je crkva odvojena od države verska nastava ne može, ni uz alternativni predmet biti obavezna u državnim školama, pogotovo ako obavezni izbor između ovog i alternativnog predmeta, pohađanje nastave izabranog predmeta čini obaveznim; ...da ako se jamči sloboda savesti, vere i drugih uverenja, niko nema pravo da nametanjem izjašnjavanja "za" ili "protiv" verske nastave, a u okviru verske nastave za nastavu određene crkve ili verske zajednice, ovu slobodu dovodi u sumnju...; i da ako su građani jednaki bez obzira na veru ili drugo ubeđenje, niko ih, od najranijih školskih dana ne može dovoditi u situaciju da vera ili drugo ubeđenje budu razlog ili samo potencijalni izvor podvajanja, nerazumevanja i razlikovanja...".

S obzirom da donošenje pojedinačnih akata i uvođenje verske nastave (od 1.9.2001. godine) može dovesti do nedopuštenih diskriminacija i prouzrokovati neotklonjive štetne posledice, predloženo je da Savezni ustavni sud na osnovu člana 132. Ustava SRJ naredi da se obustavi izvršenje svih akata na koje upućuju osporene norme Uredbe.

U odgovoru na navode predlagača i inicijatora za ocenu ustavnosti i zakonitosti osporene Uredbe, Vlada Republike Srbije ističe da su, polazeći od zakonom propisanih ciljeva, obrazovanja i vaspitanja, verska nastava i alternativni predmet - građansko vaspitanje Uredbom uvedeni kao fakultativni za generaciju učenika koji su upisani u prvi razred osnovne i srednje škole, što podrazumeva slobodu izbora jednog od predmeta, oba ili nijednog; da uvođenje verske nastave u državne škole ne znači da država prestaje da bude odvojena od crkve jer se verskom nastavom ne uređuju verski poslovi i verski obredi crkava, u čemu su verske zajednice samostalne, već se ona izvodi kao jedan od fakultativnih predmeta koji se u školi izučava po propisanom programu, čime se ne ograničavaju sloboda savesti, vere i drugih uverenja građana, kao ni pravo na organizovanje škola od strane verskih zajednica. Osim toga, navodi se da je "...Uredba usaglašena i sa članom 18. tačkom 4. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, kojim je proklamovano da se države ugovornice obavezuju da poštuju slobodu roditelja i zakonskih staratelja da obezbede versko i moralno vaspitanje svoje dece u skladu sa sopstvenim ubeđenjima...; ...da opredeljenje učenika za savladavanje sadržaja predmeta verske nastave nije uslovljeno pripadanjem učenika određenoj veroispovesti, odnosno ne podrazumeva izjašnjavanje o verskom uverenju, već samo želju učenika da savlada program verske nastave...; ...i da ostvarivanje te želje u toku školovanja ne ograničava slobodu savesti, vere i drugih uverenja... Ova mogućnost, prema navodima iz odgovora, data je učenicima i u skladu sa Deklaracijom o pravima deteta, kojom se uređuje da je svrha školovanja osposobljavanje deteta da, na osnovu jednakih mogućnosti razvija svoje sposobnosti i vlastito rasuđivanje i koja preporučuje vaspitanje u duhu razumevanja, tolerancije, prijateljstva između naroda, mira i opšteg bratstva... U odgovoru Vlade se ističe da niko nije primoran, a ni uskraćen za pohađanje nastave, kako verske tako i iz građanskog vaspitanja već, naprotiv, data je sloboda izbora, da su fakultativni predmeti iz osporene Uredbe prevashodno vaspitnog sadržaja, da brojčani izraz ocene nije celishodan, da opisna

ocena iz verske nastave i građanskog vaspitanja ne utiče na opšti uspeh, i da stoga nema štetnih pravnih posledica za učenike...".

Ustavni sud je na Pripremnoj sednici održanoj 20. maja 2003. godine zaključio da su ustavnopravna pitanja koja se postavljaju povodom ocene ustavnosti i zakonitosti osporene Uredbe, odnosno ocene ustavnosti pojedinih odredaba Zakona o osnovnoj i Zakona o srednjoj školi od načelnog i šireg pravnog značaja za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i da se zbog njihovog svestranijeg i potpunijeg sagledavanja održi javna rasprava.

Javna rasprava uz učešće predstavnika predlagača i inicijatora i naučnih radnika održana je 24. juna 2003. godine.

S obzirom da je predlog Udruženja građana "FORUM IYRIS" iz Novog Sada za ocenu ustavnosti osporenih odredaba Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjoj školi, dostavljen ovom Sudu od Saveznog ustavnog suda nakon zakazivanja Javne rasprave, na sednici održanoj 3. jula 2003. godine, saglasno članu 64. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je zaključio da se taj predlog dostavi Narodnoj skupštini Republike Srbije na odgovor, a inicijative za ocenu ustavnosti istih članova navedenih zakona na mišljenje.

Narodna skupština Republike Srbije nije na traženje Ustavnog suda u ostavljenom roku od 30 dana dostavila odgovor i mišljenje pa je postupak saglasno članu 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, nastavljen i bez odgovora, odnosno mišljenja Narodne skupštine.

Osporenom Uredbom koju je donela Vlada Republike Srbije, a koja je stupila na snagu 4. avgusta 2001. godine, propisano je: organizovanje i ostvarivanje verske nastave za tradicionalne crkve i verske zajednice i nastave alternativnog predmeta u osnovnoj i srednjoj školi, kao fakultativnih predmeta i da su tradicionalne crkve i verske zajednice Srpska pravoslavna crkva, Islamska zajednica, Katolička crkva, Slovačka evangelistička crkva, Jevrejska zajednica, Reformatska hrišćanska crkva i Evangelistička hrišćanska crkva; da roditelj odnosno staratelj može odlučiti da učenik osnovne škole pohađa versku nastavu ili nastavu alternativnog predmeta; da učenik srednje škole može odlučiti da pohađa versku nastavu ili nastavu alternativnog predmeta, uz obavezno upoznavanje roditelja odnosno staratelja sa odlukom; da je verska nastava obavezna za učenika koji se opredeli za versku nastavu, a nastava iz alternativnog predmeta obavezna je za učenika koji se opredeli za nastavu alternativnog predmeta; da nastavni plan i program verske nastave sporazumno donose ministar prosvete i sporta i ministar vera na usaglašen predlog tradicionalnih crkava i verskih zajednica; da se verska nastava i nastava alternativnog predmeta uvode u prvi razred osnovne i prvi razred srednje škole počev od školske 2001/2002. godine i da organizovanje i ostvarivanje verske nastave prati komisija koju obrazuje Vlada Republike Srbije.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi i Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o srednjoj školi uređeno je organizovanje i ostvarivanje verske nastave za tradicionalne crkve i verske zajednice i nastave iz izbornih predmeta, kao i način donošenja nastavnog plana i programa nastave za te predmete, vrsta stručne spreme nastavnika i nadzor nad ostvarivanjem te nastave.

Navedenim zakonima je propisano: da su izborni predmeti verska nastava i drugi predmet etičkog humanističkog sadržaja koje utvrđuje ministar prosvete; da su roditelj, odnosno staratelj za učenika u osnovnoj školi, odnosno učenik

srednje škole obavezni da prilikom upisa u prvi razred i svaki naredni razred škole izaberu jedan od predmeta (verska nastava ili drugi predmet etičko-humanističkog sadržaja) koji će učenik u toj školskoj godini pohađati; da nastavni plan i program verske nastave sporazumno donose ministar prosvete i ministar vera na usaglašeni predlog tradicionalnih crkava i verskih zajednica (Srpska pravoslavna crkva, Islamska zajednica, Katolička crkva, Slovačka evangelistička crkva, Jevrejska zajednica, Reformatska hrišćanska crkva i Evangelistička hrišćanska crkva), u skladu sa zakonom.

Zakonom o osnovnoj školi je u članu 2. stav 1. propisano da je "cilj osnovnog obrazovanja i vaspitanja sticanje opšteg obrazovanja i vaspitanja, skladan razvoj ličnosti i priprema za život i za dalje opšte stručno obrazovanje i vaspitanje...".

Zakonom o srednjoj školi predviđeno je u članu 2. da se u školi, "neguju moralne i estetičke vrednosti, razvijaju fizičke i duhovne sposobnosti ličnosti i svest o humanističkim vrednostima, ličnoj i drugoj odgovornosti...".

Uvođenje verske nastave i nastave alternativnog predmeta, kao fakultativnih predmeta u sistem obrazovanja, osporenom Uredbom, što je zakonima o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj, odnosno srednjoj školi, posle godinu dana eksperimentalnog programa, učinjeno obaveznim, uz alternativno opredeljenje između verske nastave i drugog izbornog predmeta, po oceni Ustavnog suda, nije nesaglasno sa načelom iz člana 41. Ustava o odvojenosti države i crkve.

Osporenom Uredbom i osporenim odredbama Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjoj školi država se opredelila da u državne škole uvede versku nastavu po programu koji je sastavni deo propisanog nastavnog plana i programa za osnovnu i srednju školu. Uvođenjem verske nastave u državne škole ne uređuju se, niti uvode u škole, verski poslovi i verski obredi crkava, u čemu su verske zajednice samostalne i odvojene od države, već se, saglasno nastavnom planu i programu verske nastave koji sporazumno donose ministar prosvete i sporta i ministar vera na usaglašen predlog tradicionalnih crkava i verskih zajednica, verska nastava izvodi kao jedan od fakultativnih (po Uredbi), odnosno izbornih predmeta (po zakonima) koji se izučava u školi po propisanom programu. Nastavni plan i program verske nastave, prema tome, sporazumno donose ministri prosvete i vera, u postupku u kojem, u fazi predlaganja, učestvuju, pored ostalih, i tradicionalne crkve i verske zajednice. Kakav će postupak primeniti prilikom donošenja nastavnog plana je stvar zakonodavne politike u toj oblasti.

Određivanje kruga od sedam verskih zajednica za koje država finansira izvođenje verske nastave nije, po oceni Ustavnog suda, diskriminatorno u odnosu na druge verske zajednice i pripadnike drugih veroispovesti, niti se time narušava princip ravnopravnosti verskih zajednica. Osporena Uredba i osporene odredbe Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj i Zakona o srednjoj školi ne lišavaju nijednu versku zajednicu prava na samostalno izvođenje verske nastave ukoliko žele da je samostalno finansiraju, ali, isto tako, ne nameću ni državi obavezu da finansira versku nastavu za sve verske zajednice. To nije u suprotnosti sa članom 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima prema kome manjine "...ne mogu biti lišene prava da imaju u zajednici sa drugim članovima svoje grupe, svoj sopstveni kulturni život, da ispovedaju svoju sopstvenu veroispovest i obavljaju verske dužnosti ili da upotrebljavaju svoj jezik...".

Osnovno je da oni učenici koji ne žele da pohađaju versku nastavu na tu nastavu nisu prisiljeni, jer uvek imaju pravo izbora između te nastave i predmeta etičko-humanističkog sadržaja, a to je u skladu sa kriterijumom koji je utvrđen u članu 18. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Pravo je države da u okviru politike obrazovanja samostalno procenjuje da li je u sistemu obrazovanja u

školama potrebno postojanje predmeta - verska nastava, kao što je i pravo roditelja i dece da sami izaberu, u skladu sa nastavnim programom, hoće li, ili ne, koristiti pravo da se dete školuje u skladu sa njihovim religioznim i filozofskim uverenjima, što osporena Uredba i osporene odredbe zakona ne dovode u pitanje.

Uvođenjem verske nastave u sistem obrazovanja ne ograničava se, po shvatanju Ustavnog suda, ni sloboda savesti, misli, vere i drugih uverenja, iz čl. 41, 45. i 49. Ustava. Ta sloboda podrazumeva pravo građana da slobodno misle i izaberu svoj pogled na svet. Ona isključuje mogućnost svih oblika pritisaka na svest građana radi formiranja njihovog mišljenja. Ustavni oblici slobode savesti, misli, vere i drugih uverenja su sloboda govora, sloboda štampe i sloboda veroispovesti. Pohađanje verske nastave prema Uredbi i odredbama osporenih zakona ne podrazumeva izjašnjavanje o verskom uverenju, odnosno opredeljenju, već se verska nastava izvodi kao jedan od fakultativnih (po Uredbi) odnosno izbornih (po odredbama oba zakona) predmeta koji se u školi izučava po propisanom programu, a to nije nesaglasno s ustavnim sistemom Republike Srbije. Ustavom zagarantovano pravo na neizjašnjavanje o verskom opredeljenju se, po oceni Suda, ne može povrediti sve dok je pohađanje verske nastave predviđeno kao slobodan izbor, kao što se to pravo ne narušava ni u slučaju (ne)izjašnjavanja o verskom uverenju ili nacionalnoj pripadnosti prilikom popisa stanovništva, dokle god postoji mogućnost da se građanin ne izjasni o tim pitanjima.

Uvođenjem verske nastave i nastave alternativnog predmeta u sistem školovanja nisu povređene ni odredbe člana 32. Ustava kojima je utvrđeno da je školovanje svakom dostupno pod jednakim uslovima, da je osnovno školovanje obavezno i da za redovno školovanje koje se finansira iz javnih prihoda građani ne plaćaju školarinu, jer svaki predmet koji se uvede i verifikuje od nadležnih državnih organa ulazi u program tog školovanja, a to nije suprotno Ustavom utvrđenom sistemu obrazovanja, odnosno školovanja.

Cilj obrazovanja i vaspitanja, kako osnovnog tako i srednjeg, je sticanje opšteg obrazovanja, skladan razvoj ličnosti i priprema za život i dalje opštestručno obrazovanje i vaspitanje. Obrazovanje, dakle, treba da obezbedi ukupan razvoj ličnosti, a verska nastava nije inkompatibilna ostvarivanju takvih ciljeva obrazovanja, jer zagarantovano pravo roditelja i samih učenika da, ne optiraju versku nastavu, otklanja svaku mogućnost da se deci i roditeljima nameće bilo koji verski pogled. Pravo deteta da samo formira svoja verska uverenja, suprotna uverenjima roditelja, nije narušeno jer i Uredba i osporene odredbe oba zakona predviđaju da deca u srednjoj školi sama odlučuju o tome da li će pohađati versku nastavu ili alternativni predmet etičko-humanističkog sadržaja.

Na osnovu iznetog, osporena Uredba i osporene odredbe Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o srednjoj školi, po oceni Ustavnog suda, nisu nesaglasni s Ustavom, a Uredba i sa zakonom.

S obzirom na to da je Sud doneo konačnu odluku o ustavnosti i zakonitosti osporene Uredbe, zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje koja je preduzeta na osnovu nje, je odbačen na osnovu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Na osnovu izloženog, i člana 42. stav 3, člana 46. tačka 9) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

IY- 214/2002 od 04.11.2003.

Osporenom Uredbom, kao podzakonskim aktom, donetim radi izvršenja zakona, mogu se bliže uređivati pojedina pitanja koja se odnose na prodaju društvenog i državnog kapitala javnom aukcijom.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonitosti odredbe člana 31. stav 1. Uredbe o prodaji kapitala i imovine javnom aukcijom ("Službeni glasnik RS", br. 45/01, 45/02 i 19/03).

Predstavkom je inicirano pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 31. stav 1. Uredbe navedene u izreci. U predstavci se navodi da osporena odredba Uredbe dovodi u neravnopravan i povlašćen položaj određenu kategoriju učesnika u postupku privatizacije društvene i državne imovine, što je nesaglasno sa čl. 59, 62. i 72. Ustava Republike Srbije i čl. 12. i 13. Zakona o privatizaciji. Takođe se ukazuje da je osporena odredba Uredbe u suprotnosti sa odredbama člana 298. Zakona o preduzećima i člana 14. Zakona o hartijama od vrednosti, koje propisuju da vlasnici akcija ili udela u preduzećima ostvaruju svoja prava srazmerno visini uplaćenih rata, a ne visini upisanog i neuplaćenog kapitala.

U odgovoru Vlade Republike Srbije, navodi se da su, u okviru zakonskih ovlašćenja, osporenim Uredbom propisani uslovi pod kojima domaće ili strano pravno ili fizičko lice može biti kupac kapitala, odnosno imovine javnom aukcijom, kao i da odredba člana 31. stav 1. Uredbe propisuje mogućnost da domaće fizičko lice isplati prodajnu cenu u najviše šest godišnjih rata. Ovakvo rešenje izraz je intencije zakonodavca da domaćem fizičkom licu ili zaposlenima u subjektu privatizacije, omogući aktivno učešće u postupku privatizacije, s obzirom na to da ta lica, u najvećem broju slučajeva, nemaju odgovarajući finansijski potencijal da bi, u konkurenciji sa pravnim licima, mogla da uzmu učešće na javnoj aukciji za prodaju kapitala. Fizička lica, prema osporenoj odredbi Uredbe, imaju određene pogodnosti kod isplate kupovne cene, ali je istovremeno za njih uspostavljen strožiji režim u pogledu zadovoljenja uslova za sticanje statusa kupca. Na ovaj način uspostavlja se ravnopravni odnos između fizičkih i pravnih lica u postupku privatizacije. Osporena odredba Uredbe, prema mišljenju Vlade, u saglasnosti je sa čl. 12. i 13. Zakona o privatizaciji, članom 542. Zakona o obligacionim odnosima, kao i članom 14. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o preduzećima. Polazeći od konstatacije da se osporenim Uredbom ne dovodi u povlašćen položaj domaće fizičko lice u postupku privatizacije, donosilac osporenog akta smatra da je ta odredba u saglasnosti sa čl. 59, 62. i 72. Ustava Republike, kao i da je u skladu sa zakonskim ovlašćenjem Vlade da bliže uređuje pojedina pitanja vezana za sprovođenje Zakona o privatizaciji.

Prema odredbi člana 31. stav 1. Uredbe o prodaji kapitala i imovine javnom aukcijom ("Službeni glasnik RS", br. 45/01, 45/02 i 19/03), ako je proglašeni kupac na prvom nadmetanju domaće fizičko lice, prodajnu cenu može platiti u najviše šest godišnjih rata.

Član 31. Uredbe nalazi se u glavi IV "Sprovođenje aukcije" u delu koji uređuje sredstva i uslove plaćanja u aukciji. Članom 30. Uredbe su regulisana sredstva plaćanja u aukciji, a osporenim odredbom člana 31. su utvrđeni uslovi pod kojim domaće fizičko lice može platiti prodajnu cenu, ukoliko je proglašeno kupcem na prvom nadmetanju.

Članom 59. Ustava Republike Srbije određeno je da se svojinska prava i obaveze na sredstvima u društvenoj i državnoj svojini i uslovi pod kojima se ta sredstva mogu pretvarati u druge oblike svojine uređuju zakonom, a prema članu 62. Ustava fizička i pravna lica ostvaruju svojinska prava na nepokretnostima prema njenoj prirodi i nameni, u skladu sa zakonom. Prema članu 72. stav 1. tačka 4. Ustava, Republika Srbija uređuje i obezbeđuje svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine.

Osporena Uredba doneta je na osnovu člana 40. Zakona o privatizaciji ("Službeni glasnik RS", br. 38/01, 18/03), prema kome Vlada Republike Srbije bliže propisuje postupak i način prodaje kapitala i imovine metodom javne aukcije. Odredbama člana 12. Zakona o privatizaciji, u odnosu na koji se traži ocena osporene Uredbe, određuje se krug lica (fizičkih i pravnih), koja mogu biti kupci kapitala ili imovine, kao i slučajevi u kojima se određena pravna i fizička lica ne mogu pojavljivati kao kupci u procesu privatizacije. Odredbama člana 13. Zakona propisano je da sredstva plaćanja u privatizaciji mogu biti u domaćoj i stranoj konvertibilnoj valuti, kao i u obveznicama po osnovu neisplaćene devizne štednje građana, pod uslovima propisanim istim članom Zakona. Navedene zakonske odredbe ne propisuju način plaćanja prodajne cene, niti isključuju mogućnost plaćanja prodajne cene u više mesečnih rata. S obzirom na to da odredba člana 31. stav 1. Uredbe ne uređuje zakonsku materiju, odnosno ne uvodi nova i drugačija rešenja u odnosu na navedene zakonske odredbe, Ustavni sud je ocenio da nema osnova za utvrđivanje nesaglasnosti te odredbe sa čl. 12. i 13. Zakona o privatizaciji. Takođe, nema osnova za ocenu nesaglasnosti osporene odredbe Uredbe sa članom 289. Zakona o preduzećima ("Službeni list SR", br. 29/96... 36/02), jer taj član Zakona ne uređuje način isplate prodajne cene kapitala, ili imovine, već zabranu izdavanja akcija po osnovu povećanja, odnosno uslovnog povećanja osnovnog kapitala akcionarskog društva. U postupku privatizacije društveni, odnosno državni kapital se pretvara u privatni, a ne povećava se kapital izdavanjem novih akcija, pa stoga nema osnova za ocenu osporene odredbe Uredbe sa navedenom odredbom Zakona o preduzećima.

Prema članu 14. Zakona o hartijama od vrednosti ("Službeni list SRJ", br. 26/95...59/98), a koji je prestao da važi 30. septembra 2003. godine stupanjem na snagu Zakona o tržištu hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata ("Službeni list SRJ", broj 65/02 i "Službeni glasnik RS", broj 57/03), kupac je mogao isplatiti akcije odjednom ili u ratama (stav 1.), a ukoliko isplaćuje u ratama, sticao je prava iz akcije srazmerno visini uplaćenih rata (stav 2.).

Na osnovu navedenog Ustavni sud je utvrdio da se promena vlasništva društvenog i državnog kapitala, odnosno uslovi i postupak pretvaranja društvene i državne svojine u druge oblike svojine mogu uređivati samo zakonom, što je i učinjeno Zakonom o privatizaciji. Osporena Uredba, kao podzakonski akt, donet radi izvršenja zakona, bliže uređuje pojedina pitanja koja se odnose na prodaju društvenog i državnog kapitala, odnosno imovine javnom aukcijom, na osnovu izričitog ovlašćenja iz člana 40. Zakona o privatizaciji. Ustavni osnov za donošenje osporene Uredbe sadržan je u odredbi člana 90. tačka 3. Ustava, prema kojoj Vlada donosi uredbe, odluke i druge akte za izvršavanje zakona.

Po oceni Suda, neosnovani su navodi iz predstavke da se osporenim odredbom Uredbe povređuje ustavni princip jednakosti, dovođenjem u povoljniji

položaj fizičkih lica u odnosu na pravna lica, zbog toga što se radi o različitim pravnim subjektima koji pod različitim uslovima stižu status kupca u postupku privatizacije.

Na osnovu člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY- 237/2002 od 09.10.2003.

Vlada Republike Srbije je u cilju izvršavanja Zakona o porezu na promet, bila ovlašćena da osporenom Uredbom uredi uslove uvođenja doplatnih poštanskih markica.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonnosti Uredbe o izdavanju doplatnih poštanskih maraka u 2003. godini (" Službeni glasnik RS" br. 3/2003 i 33/2003).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti Uredbe o izdavanju doplatnih poštanskih maraka u 2003. godini (" Službeni glasnik RS" br. 3/2003 i 33/2003). Prema navodima inicijatora, ovom Uredbom uvedena je dažbina o čijem se uvođenju građani nisu izjasnili.

U odgovoru Vlade Republike Srbije ističe se da prema članu 49. Zakona o porezu na promet ("Službeni glasnik RS" br. 22/2001, 73/2001, 80/2002 i 70/2003), porez na promet usluga na poštanske pošiljke u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, može se uvesti u vidu doplatne poštanske marke, u skladu sa propisom koji donosi Vlada Republike Srbije.

U sprovedenom postupku utvrđeno je sledeće:

Odredbom člana 52. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da je svako dužan da plaća poreze i druge dažbine utvrđene zakonom; odredbom člana 72. stav 1. tačka 4., da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, finansijski sistem, a odredbama člana 90. tač. 1. i 2. Ustava određeno je da Vlada vodi politiku Republike Srbije i izvršava zakone i druge propise i opšte akte Narodne skupštine u skladu sa Ustavom i donosi uredbe, odluke i druge akte za izvršavanje zakona.

Odredbama člana 49. Zakona o porezu na promet propisano je da se porez na promet usluga na poštanske pošiljke u unutrašnjem saobraćaju, osim na pošiljke novina i časopisa, može uvesti u vidu doplatne poštanske marke, u skladu sa posebnim propisom koji donosi Vlada Republike Srbije i to najviše do 50% od iznosa nominalne vrednosti poštanske marke za pisma težine do 20 grama (stav 1.), te da se sredstva od poreza na promet usluga, naplaćena u vidu doplatne poštanske marke, uplaćuju na uplatni račun Republike i koriste u skladu sa propisom iz stava 1. ovog člana (stav 2.).

Uredbu o izdavanju doplatnih poštanskih maraka u 2003. godini, na osnovu izričitog zakonskog ovlašćenja sadržanog u članu 49. Zakona o porezu na

promet, donela je Vlada Republike Srbije. Osporena Uredba prestala je da važi 31. oktobra 2003. godine.

Osporenim Uredbom bilo je propisano plaćanje doplatnih poštanskih maraka u 2003. godini na poštanske pošiljke u unutrašnjem poštanskom saobraćaju, osim na pošiljke novina i časopisa, i to: "Izgradnja Spomen hrama Svetog Save" od 27. januara do 10. maja 2003.; "Mesec borbe protiv raka", od 11. maja do 15. juna 2003. godine i "Borba protiv side" od 1. do 31. oktobra 2003. godine u ukupnom mesečnom tiražu od 3.000.000 komada u apoeni u visini 50% od iznosa nominalne vrednosti poštanske marke za pisma težine do 20 grama (član 1.); utvrđena je obaveza JP PTT "Srbija" da sredstva od prodatih markica uplaćuju petnaestodnevno na račune za uplatu javnih prihoda propisane Pravilnikom o uslovima i načinu vođenja računa za uplatu javnih prihoda i raspored sredstava sa tih računa ("Službeni glasnik RS" broj 88/2002"), navedenih i tom Uredbom (član 2); i određeno da se sredstva iz člana 2. Uredbe usmeravaju Svetom arhijerejskom sinodu Srpske pravoslavne crkve, Društvu za borbu protiv raka, odnosno Savezu društva Vojvodine za borbu protiv raka i Fondu za klinički tretman i lečenje HIV-om inficiranih i bolesnih od AIDS pri Institutu za infektivne i tropske bolesti Kliničkog centra Srbije u Beogradu.

Na osnovu navedenih ustavnih i zakonskih odredaba, Ustavni sud je ocenio da je Vlada Republike Srbije u cilju izvršavanja Zakona o porezu na promet, bila ovlašćena da osporenim Uredbom uredi uslove uvođenja doplatnih poštanskih maraka, kao poreza na promet utvrđenog članom 49. ovog Zakona. Naime, s obzirom da je navedenim Zakonom izričito prepušteno Vladi da svojim propisom utvrdi uslove uvođenja doplatnih poštanskih maraka, Ustavni sud je utvrdio da je osporena Uredba doneta u granicama zakonskog ovlašćenja i u skladu sa ustavnom funkcijom Vlade za izvršavanje zakona.

Na osnovu izloženog, člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je doneo rešenje kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY- 139/2003 od 04.12.2003.

3. PROPISI DRUGIH REPUBLIČKIH ORGANA

Propisivanje prvog i drugog stranog jezika kao obaveznih nastavnih predmeta, a trećeg stranog jezika kao fakultativnog predmeta za gimnazije pravilnikom Ministarstva prosvete i sporta saglasno je sa zakonskim ovlašćenjima.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za ocenu zakonitosti odredaba člana 5., člana 20. stav 2., člana 38. stav 2., člana 56. stav 2. i člana 71. stav 2. Pravilnika o nastavnom planu i programu za gimnaziju ("Službeni glasnik SRS-Prosvetni glasnik", broj 50/90 i "Službeni glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 i 2/02).

Predstavkom je inicirano pokretanje postupka pred Ustavnim sudom za ocenu zakonitosti Pravilnika o nastavnom planu i programu za gimnaziju ("Službeni glasnik SRS - Prosvetni glasnik", broj 5/90 i "Službeni glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 i 2/02), u delu kojim je predviđeno da su prvi i drugi strani jezik obavezni nastavni predmeti, a treći strani jezik je fakultativni predmet. Po mišljenju podnosioca predstavke osporene odredbe Nastavnog plana i programa nesaglasne su sa članom 27. Zakona o srednjoj školi, jer je nastava drugog stranog jezika predviđena kao fakultativni oblik obrazovno-vaspitnog rada a ne kao obavezni predmet, kako je to predviđeno nastavnim planom i programom za gimnazije.

U odgovoru Ministarstva prosvete i sporta se navodi da je Pravilnikom o nastavnom planu i programu za gimnaziju prvi i drugi strani jezik predviđen kao obavezan nastavni predmet, a treći strani jezik kao fakultativan predmet. Takođe navode da je prema članu 27. Zakona o srednjoj školi fakultativni oblik obrazovno-vaspitnog rada, pored ostalog, nastava drugog stranog jezika, a to je nastava stranog jezika koji nastavnim planom i programom nije predviđen kao obavezni predmet, te bi za gimnaziju to bio treći strani jezik.

Zakonom o srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 67/93, 48/93, 24/96 i 23/2002) je predviđeno u članu 24. stav 1. da nastavni plan i program donosi ministar prosvete, koji prema članu 26. sadrži obavezne, izborne i fakultativne oblike obrazovno-vaspitnog rada. Nastavnim planom utvrđuju se nastavni predmeti, sedmični i godišnji broj časova za svaki predmet i njihov raspored po razredima. Nastavnim programom određuje se cilj, zadaci i sadržaj svakog predmeta, način izvršavanja programa i sadržaj i način polaganja ispita. U članu 27. Zakona predviđeni su oblici obrazovno-vaspitnog rada, i to kao obavezni i fakultativni oblici obrazovno-vaspitnog rada i izborni predmeti kao obavezni predmeti. Prema članu 27. stav 6. fakultativni oblik obrazovno-vaspitnog rada je pored ostalog, nastava drugog stranog jezika. Fakultativni oblici obrazovno-vaspitnog rada obavezni su za učenike koji se za njih opredele.

Iz inicijative proizilazi da se traži ocena zakonitosti odredaba člana 5. člana 20. stav 2. člana 38. stav 2. člana 56. stav 2. i člana 71. stav 2. Pravilnika o nastavnom planu i programu za gimnaziju kojima se uređuje broj časova nastave za drugi strani jezik po razredima (od I do IV razreda), fakultativnog predmeta - treći

strani jezik, kao i Programa za drugi strani jezik koji se utvrđuje prema razredima i sastavni je deo ovog Pravilnika.

Polazeći od toga da Zakonom o srednjoj školi nisu propisani predmeti (obavezni i fakultativni) u srednjoj školi, već se oni utvrđuju nastavnim planom i programom koji donosi ministar prosvete, to je po oceni Ustavnog suda u osporenim odredbama Pravilnika postupljeno u skladu sa ovlašćenjima iz čl. 24, 26. i 27. ovog Zakona. Naime, nastava drugog stranog jezika kao fakultativnog oblika obrazovno-vaspitnog rada u smislu člana 27. stav 6. Zakona je nastava onog stranog jezika koji nastavnim planom i programom nije predviđen kao obavezni nastavni predmet, a u konkretnom slučaju se radi o gimnaziji gde su prvi i drugi strani jezik obavezni predmeti, pa je treći strani jezik predviđen kao fakultativni.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-12/2002 od 2.10.2003.

Ministar prosvete je ovlašćen da utvrđuje sadržinu, vreme, mesto i način polaganja kvalifikacionog, odnosno prijemnog ispita, osnove, merila i postupak za rangiranje i upis u školu i dr.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbe člana 7. stav 3. Pravilnika o polaganju ispita i merilima, za upis učenika u srednju školu ("Službeni glasnik RS", broj 20/03).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 7. stav 3. Pravilnika o polaganju ispita i merilima za upis učenika u srednje škole ("Službeni glasnik RS", br. 20/03). Po mišljenju podnosioca inicijative osporena odredba Pravilnika, kojom je propisano da je na kvalifikacionom ispitu za upis u srednje škole obavezno da kandidat ostvari najmanje po pet bodova iz svakog predmeta je nepotrebna i njom se vrši diskriminacija učenika i povređuju prava o jednakosti pred zakonom. Naime, talentovani učenik može iz jednog od predmeta da postigne čak zakonom propisani maksimum bodova, ali ako iz drugog predmeta ne ostvari zakonom propisani minimum od 5 bodova, ne može se upisati u srednju školu, te se na taj način vrši diskriminacija đaka, a naročito talentovanih.

U odgovoru Ministarstva prosvete i sporta navodi se da je osporenim Pravilnikom propisana sadržina, vreme, mesto i način polaganja kvalifikacionog ispita, u skladu sa Zakonom o srednjoj školi.

Ustavni sud Republike Srbije je utvrdio da su Pravilnikom o polaganju ispita i merila za upis učenika u srednju školu, koji je doneo ministar prosvete na osnovu člana 42. stav 10. Zakona o srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96 i 23/02), pored ostalog, utvrđeni sadržina, vreme, mesto i

način polaganja kvalifikacionog, odnosno prijemnog ispita i osnove, merila i postupak za rangiranje kandidata i upis u srednju školu.

U članu 7. Pravilnika predviđeno je da se na kvalifikacionom ispitu pismenom izradom zadataka proverava znanje iz predmeta srpski jezik, odnosno maternji jezik i matematika po programima osnovne škole (stav 1.) i da kandidat može da ostvari najviše 20 bodova po predmetu, odnosno ukupno 40 bodova (stav 2.). U osporenoj odredbi člana 7. stav 3. Pravilnika propisano je da je kandidat položio kvalifikacioni ispit ako je ostvario najmanje po 5 bodova iz svakog predmeta.

Ustavom Republike Srbije utvrđeno je u članu 32. stav 1. da je školovanje svakome dostupno pod jednakim uslovima, a u članu 72. stav 1, tačka 6. da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, pored ostalog, sistem u oblasti obrazovanja. Polazeći od navedenih odredaba Ustava kao i člana 65. Ustava, kojim je predviđeno da se zakonom utvrđuju uslovi i način obavljanja delatnosti, odnosno poslova za koje se obrazuju javne službe donet je Zakon o srednjoj školi kojim su uređeni uslovi i način obavljanja delatnosti srednje škole kao javne službe. Ovim Zakonom su pored ostalog uređeni uslovi za upis u srednju školu pa je u članu 42. predviđeno da kandidat za upis u gimnaziju ili stručnu školu u četvorogodišnjem trajanju polaže kvalifikacioni ispit. Pravo na rangiranje radi upisa stiče kandidat koji je položio kvalifikacioni, odnosno prijemni ispit, a redosled kandidata za upis utvrđuje se na osnovu uspeha na kvalifikacionom, odnosno prijemnom ispitu i uspeha u prethodnom školovanju. Prema članu 42. stav 10. Zakona ministar prosvete utvrđuje: sadržinu, vreme, mesto i način polaganja kvalifikacionog, odnosno prijemnog ispita: osnove, merila i postupak za rangiranje i upis u školu; bliže uslove za vrednovanje učešća učenika osmog razreda na takmičenjima i vrste takmičenja čija se mesta vrednuju.

Imajući u vidu navedene odredbe Ustava i Zakona osporena odredba člana 7. stav 3. Pravilnika po oceni Ustavnog suda nije nesaglasna sa Ustavom i zakonom. Propisivanje minimuma ostvarenih bodova kao uslova za utvrđivanje da je kandidat položio kvalifikacioni ispit je pitanje celishodnosti i opredeljenja donosioca akta i o tome nije nadležan, prema članu 125. Ustava Republike Srbije, da odlučuje Ustavni sud.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-244/2003 od 23.10.2003.

Ministar prosvete, odnosno nadležni organ pokrajine je ovlašćen da školskim kalendarom utvrđuje radne i neradne dane koji mogu biti iz različitih razloga (raspust, sportski dani, ekskurzije, dani škole i.t.d.)

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbe člana 9. stav 4. alineja 1. Pravilnika o kalendaru obrazovno-vaspitnog rada srednjih škola sa sedištem na teritoriji AP Vojvodine za školsku 2002/2003. godinu.

Predstavkom je inicirano pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti Pravilnika o kalendaru obrazovno-vaspitnog rada srednjih škola sa sedištem na teritoriji AP Vojvodine za školsku 2002/2003. godinu, koji je doneo Pokrajinski sekretar za obrazovanje i kulturu 2. jula 2002. godine. Po mišljenju podnosioca inicijative odredba osporenog Pravilnika kojom je kao neradni školski dan predviđen 1. novembar 2002. godine - verski praznik Svi sveti nije u saglasnosti sa čl. 1. i 13. Ustava Republike Srbije. Podnosilac inicijative smatra da se praznik Svi sveti "na mala vrata" i bez reciprociteta nameće svim ostalima, jer manje od 18% dece u Vojvodini pripada katoličkoj i protestanskim konfesijama koje poznaju ovaj praznik, te je očigledna diskriminacija u školskim klupama.

U odgovoru Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje i kulturu navodi se da odredbama Pravilnika 1. novembar 2002. godine, nije utvrđen kao praznik, već je utvrđen kao neradni dan isto kao što je utvrđeno i za 6. januar 2002. godine, i da nisu tim odredbama Pravilnika povređena Ustavom i zakonom zagarantovana prava građana.

Osporeni Pravilnik doneo je Pokrajinski sekretar za obrazovanje i kulturu na osnovu člana 21, člana 38. stav 1. i člana 39. stav 1. Odluke o pokrajinskoj upravi ("Službeni list AP Vojvodina", br. 10/92, 12/92, 2/95 i 3/2002) a u vezi sa članom 13. stav 1. tačka 14. Zakona o utvrđivanju određenih nadležnosti autonomne pokrajine ("Službeni glasnik RS", broj 6/2002). Pravilnikom se uređuje vreme ostvarivanja obaveznih oblika obrazovno-vaspitnog rada i vreme korišćenja raspusta učenika u gimnaziji, umetničkoj i stručnoj školi sa sedištem na teritoriji Autonomne Pokrajine Vojvodine, za školsku 2002/2003. godinu. U članu 9. Pravilnika predviđeno je u stavu 4. da je u školi neradan dan 1. novembar 2002. godine - verski praznik Svi sveti (alineja 1) i 6. januar 2003. godine - Badnji dan uoči Božića po Julijanskom kalendaru (alineja 2).

U vreme donošenja osporenog Pravilnika, Zakonom o srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96 i 23/02) bilo je predviđeno u članu 29. stav 3. da kalendar obrazovno-vaspitnog rada u toku školske godine utvrđuje Ministarstvo prosvete i objavljuje ga pre početka školske godine i da odstupanje od školskog kalendara pojedinačno odobrava Ministarstvo prosvete.

Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja ("Službeni glasnik RS", broj 62/03) koji je stupio na snagu 25. juna 2003. godine, u članu 172. alineja 2. predviđeno je da je danom njegovog stupanja na snagu prestala da važi odredba, pored ostalog, i člana 29. navedenog Zakona o srednjoj školi. Prema članu 80. stav 5. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja školski kalendar propisuje ministar prosvete do 1. juna, s tim što je u članu 149. stav 1. ovog Zakona ovo ovlašćenje, pored ostalog, povereno autonomnoj pokrajini.

Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti autonomne pokrajine ("Službeni glasnik RS" br. 6/2002) propisano je u članu 13. da autonomna pokrajina, preko svojih organa, u skladu sa zakonom kojim se uređuje srednje obrazovanje i vaspitanje, pored ostalog, donosi školski kalendar i odobrava odstupanje od tog kalendara (stav 1. tačka 14).

Zakonom o osnovama sistema obrazovanja propisano je u članu 80, da škole obrazovno-vaspiti rad ostvaruju u toku školske godine koja počinje 1. septembra a završava se 31. avgusta naredne godine, da se ovaj rad organizuje u dva polugodišta, da učenici imaju školski raspust čije se vreme i trajanje utvrđuje školskim kalendarom koji propisuje ministar do 1. juna. Imajući u vidu ovu zakonsku odredbu ministar prosvete, a u ovom slučaju nadležan organ pokrajine, školskim kalendarom utvrđuje radne i neradne dane koji mogu biti iz različitih razloga (raspust, sportski dani,

ekskurzije, dani škole, jubileji i dr.). Zakonodavac je utvrđivanje radnih i neradnih dana prepustio nadležnom ministru, odnosno nadležnom organu pokrajine.

Iz navedenih odredaba zakona proizlazi da je Pravilnik donet u skladu sa ovlašćenjima za njegovo donošenje i da je odredba člana 9. stav 4. alineja 1. po oceni Ustavnog suda, saglasna sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti autonomne pokrajine.

Po oceni Ustavnog suda osporenom odredbom člana 9. stav 4. alineja 1. Pravilnika ne povređuju se prava građana koja jamči Ustav Republike Srbije u čl. 1. i 13. Naime, osporenom odredbom je predviđeno da škole ne rade određenog dana i ova odredba se odnosi na sve učenike i zaposlene bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko i drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje drugo lično svojstvo. Razlozi koje podnosilac navodi, a koji se odnose na versku pripadnost roditelja i dece i nametanja određenih običaja pripadnicima drugih vera ne stoje jer se osporenom odredbom, a ni u drugim odredbama Pravilnika ne propisuje vršenje bilo kakvih verskih obreda i poslova, niti se ugrožava sloboda verovanja koja se jamči članom 41. Ustava.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-259/2002 od 18.12.2003.

Zakonom propisan rok od šest meseci u kome je Veliko personalno veće dužno da odluči o predlogu predsednika suda za razrešenje sudije ne znači da Veliko personalno veće odluku ne može doneti i u roku kraćem od šest meseci

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1) Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonitosti odredbe člana 13. stav 2. Poslovnika Velikog personalnog veća ("Službeni glasnik RS", broj 41/2003).

2) Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje donetih na osnovu Poslovnika iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonitosti odredbe člana 13. stav 2. Poslovnika navedenog u izreci. Inicijator smatra da je navedena odredba Poslovnika Velikog personalnog veća u suprotnosti sa članom 79a. stav 4. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudijama ("Službeni glasnik RS", broj 42/2002), iz razloga što su rokovi u kojima Veće donosi odluku o razrešenju sudije različiti. Predlaže da se osporena odredba Poslovnika ukine i obustave započeti postupci za razrešenje sudija.

U sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio sledeće:

Poslovnik Velikog personalnog veća donet je na Opštoj sednici Vrhovnog suda Srbije održanoj 16. aprila 2003. godine, i objavljen je u "Službenom glasniku RS", broj 41/2003. godine.

Prema osporenom stavu 2. člana 13. Poslovnika, ako Veliko personalno veće ne donese odluku o utvrđivanju razloga za razrešenje sudije u roku od 30 dana od dana pokretanja postupka odluku će doneti Opšta sednica u narednom roku od 30 dana, a članovima Veća prestaje mandat.

Odredbom člana 54. Zakona o sudijama ("Službeni glasnik RS", br. 63/01, 42/02 i 27/03), propisano je da se sudija razrešava kad je osuđen za krivično delo na безусловnu kaznu zatvora od najmanje šest meseci ili za kažnjivo delo koje ga čini nedostojnim sudijske dužnosti, kad nesavesno ili nestručno vrši dužnost ili kad trajno izgubi radnu sposobnost za sudijsku dužnost, a odredbom člana 55. propisano je da sudija nesavesno vrši dužnost ako odugovlači rešavanje predmeta, zanemaruje propisane rokove u vođenju postupka ili izradi odluka ili na drugi način postupi protivno merilima koja odredi Vrhovni sud (stav 1.) i da se nesavesnim vršenjem dužnosti smatra i ako sudija nastavi službu, poslove ili postupke iste ili slične onima za koje je utvrđeno da su nespojivi sa njegovom dužnošću ili ako bez opravdanih razloga ne stupi na dužnost sudije (stav 2.).

Odredba člana 79a. Zakona uneta je u Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sudijama ("Službeni glasnik RS", broj 42/2002) i nalazi se u nizu odredaba koje su sistematizovane u okviru poglavlja "Prelazne i završne odredbe" (čl. 79. do 82. Zakona). Odredbom člana 79a. Zakona propisani su posebni razlozi za razrešenje sudija.

Poslovnik Velikog personalnog veća je u odredbi člana 13. stav 2. preuzeo odredbu stava 4. člana 56. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudijama, kojom se uređuje postupak za utvrđivanje razloga za razrešenje sudija i u njemu se ne predviđaju posebni razlozi za razrešenje koje predviđa član 79a. Zakona. Član 79a. Zakona, uz razloge koji su propisani u odredbi člana 55. st. 1. i 2. Zakona o sudijama, precizira pojedine slučajeve nesavesnog vršenja sudijske dužnosti i za takve slučajeve propisuje postupak za utvrđivanje razloga za razrešenje sudije i rokove u kojima je Veliko personalno veće dužno da odlučuje o predlogu predsedniku Suda za razrešenje.

Imajući u vidu da je Poslovnik Velikog personalnog veća u članu 13. stav 2. u celini preuzeo odredbu člana 56. stav 4. Zakona o izmenama i dopunama zakona o sudijama, Ustavni sud je utvrdio da donosilac osporenog akta nije izašao iz okvira zakonom utvrđenih rokova i postupka za razrešenje sudija.

Po oceni Suda članom 79a. Zakona precizirani su pojedini slučajevi nesavesnog vršenja sudijske dužnosti i za takve slučajeve je u stavu 4. propisan rok od 6 meseci u kome je Veliko personalno veće dužno da o predlogu predsednika Suda, odnosno višeg suda, odluči što ne znači da Veliko personalno veće odluku ne može doneti i u roku kraćem od šest meseci.

Zahtev da se obustave već započeti postupci za razrešenje sudija pred Velikim personalnim većem, Ustavni sud je na osnovu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), odbacio, jer je doneo konačnu odluku.

Na osnovu izloženog, člana 42. stav 3. i člana 47. tačka 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-180/2003 od 16.10.2003.

Republički zavod za zdravstveno osiguranje ovlašćen je da svojim opštim aktima bliže uredi uslove i način ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja, odnosno sadržinu i obim zdravstvene zaštite koja se obezbeđuje osiguranim licima.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbe člana 9. stav 2. Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja ("Službeni glasnik RS", br. 44/99, 37/2002 i 62/2003).

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba člana 20. stav 1. tač. 16. i 17. Odluke o sadržini i obimu zdravstvene zaštite ("Službeni glasnik RS", broj 44/99).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 9. stav 2. Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja i odredaba člana 20. stav 1. tač. 16. i 17. Odluke o sadržini i obimu zdravstvene zaštite. Inicijator smatra da građani nisu ravnopravni u pravu na lečenje jer su zbog teritorijalnog principa uplate doprinosa u korišćenju zdravstvenih usluga usmereni na zdravstvene ustanove koje se nalaze na teritoriji koju obuhvata filijala organizacije zdravstvenog osiguranja, odnosno na one zdravstvene službe sa kojim je Republički zavod za zdravstveno osiguranje zaključio ugovor o pružanju zdravstvenih usluga. Iz navedenih razloga, smatra inicijator, osporene odredbe nisu u saglasnosti sa ustavnim pravima građana na ravnopravnost, čl. 14. i 17. Konvencije o osnovnim ljudskim pravima, kao i sa Evropskom socijalnom konvencijom.

U odgovoru donosioca osporenih akata na navode iz inicijative ističe se da je osporeni Pravilnik donet na osnovu odgovarajućih odredaba Zakona o zdravstvenom osiguranju, da je odredbama čl. 9. do 19. Pravilnika regulisan izbor zdravstvene ustanove i lekara i ostvarivanje zdravstvene zaštite kod nosioca zdravstvene službe sa kojima je Zavod zaključio ugovor o pružanju zdravstvenih usluga kao i uslovi za ostvarivanje prava na lečenje u zdravstvenim ustanovama van područja filijale Zavoda. U odgovoru se ističe da su Odlukom o sadržini i obimu zdravstvene zaštite u skladu sa odredbama člana 20. Zakona o zdravstvenom osiguranju taksativno navedene zdravstvene usluge koje se ne mogu pružiti osiguranim licima na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, a u okviru tih usluga i one obuhvaćene osporenim tač. 16. i 17. Donosilac osporenih akata ukazuje da je ostvarivanje prava svih osiguranih lica obezbeđeno za sve vidove zdravstvene zaštite u zdravstvenim ustanovama iz Plana mreže zdravstvenih ustanova te da pružanje zdravstvene zaštite u hitnim slučajevima, nije uslovljeno ni teritorijalnim principom ni postojanjem ugovora, a kada je u pitanju korišćenje zdravstvene zaštite mimo propisanih uslova (bez uputa ili sa uputom izdatim na lični zahtev), osporenim odredbama se omogućuje ostvarivanje prava priznavanjem troškova na teret sredstava

zdravstvenog osiguranja ako se radi o slučajevima neophodnosti korišćenja zdravstvene zaštite.

Osporenim odredbom člana 9. stav 2. Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja utvrđeno je da se pod zdravstvenom ustanovom iz stava 1. ovog člana podrazumeva nosilac zdravstvene službe sa kojim je Zavod zaključio ugovor o pružanju zdravstvenih usluga, a osporenim odredbama člana 20. stav 1. tač. 16. i 17. Odluke o sadržini i obimu zdravstvene zaštite utvrđeno je da se na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja osiguranim licima ne mogu pružati zdravstvene usluge korišćenja zdravstvene zaštite u zdravstvenoj ustanovi na području filijale Republičkog zavoda (bez uputa izabranog lekara, kao i sa uputom naznačenim "na lični zahtev"), osim u slučajevima za koje lekarska komisija oceni da je pružena zdravstvena zaštita bila neophodna, kao i u slučaju korišćenja zdravstvene zaštite u zdravstvenoj ustanovi van područja Republičkog zavoda (bez uputa izabranog lekara i saglasnosti lekarske komisije), osim u slučajevima za koje lekarska komisija oceni da je pružena zdravstvena zaštita bila neophodna.

Ustav Republike Srbije utvrđuje da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo (član 13.), da svako ima pravo na zaštitu zdravlja, kao i da deca, trudnice i stara lica imaju pravo na zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda, kad to pravo ne ostvaruju po nekom drugom osnovu, a druga lica pod uslovima utvrđenim zakonom (član 30.), da obaveznim osiguranjem, zaposleni, u skladu sa zakonom, obezbeđuju sebi pravo na zdravstvenu zaštitu i druga prava za slučaj bolesti, prava za slučaj trudnoće, porođaja, smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, nezaposlenosti i starosti i prava na druge oblike socijalnog osiguranja, a za članove svoje porodice - pravo na zdravstvenu zaštitu, pravo na porodičnu penziju, kao i druga prava po osnovu socijalnog osiguranja (član 40. stav 1.), kao i da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje i sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti i sistem u oblasti zdravstva (član 72. stav 1. tač. 4. i 6.).

Zakonom o zdravstvenom osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 18/92, 26/93, 25/96, 46/98, 54/99 i 29/01) utvrđeni su vidovi zdravstvene zaštite koji se obezbeđuju obaveznim zdravstvenim osiguranjem (član 18), kao i pravo Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje da bliže uređuje obim i sadržinu i standarde zdravstvene zaštite iz člana 18. Zakona koji ne mogu biti manji od obima i sadržaja zdravstvene zaštite utvrđene po propisima o zdravstvenoj zaštiti (član 19.).

Saglasno navedenim odredbama Ustava i Zakona o zdravstvenom osiguranju, Republički zavod za zdravstveno osiguranje ovlašćen je da svojim opštim aktima bliže uredi uslove i način ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja, odnosno sadržinu i obim zdravstvene zaštite koja se obezbeđuje osiguranim licima. Osporenim odredbama Pravilnika, odnosno Odluke nije povređen princip jednakosti građana ustanovljen odredbom člana 13. Ustava, jer se njima uređeno pravo na izbor zdravstvene ustanove, kao i utvrđivanje usluga koje se ne mogu pružati na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, odnosi jednako, tj. pod istim uslovima, na sve građane koji se nalaze u istoj pravnoj situaciji propisanoj osporenim odredbama. Osporenim odredbama nije povređena ni odredba člana 30. Ustava jer se njima ne uskraćuje niti sužava zakonom propisani obim i sadržina prava na zdravstvenu zaštitu.

Ustavni sud nije nadležan da odlučuje o saglasnosti osporenih odredbi sa međunarodnim konvencijama, saglasno odredbi člana 125. Ustava.

Na osnovu izloženog, člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), rešeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-25/2003 od 6.11.2003.

**4. PROPISI I OPŠTI AKTI
GRADOVA I OPŠTINA**

a) Opština i grad

Skupština opštine je ovlašćena da utvrdi plaćanje naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine, odnosno obveznike te naknade, visinu, način obračuna i naplate naknade.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba člana 3. tačka 3. i člana 4. stav 3. Odluke o plaćanju naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list opštine Alibunar", broj 5/2001).

Predlogom Akcionarskog društva Luka "Dunav", Pančevo pokrenut je pred Ustavnim sudom Republike Srbije postupak za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredaba člana 3. tačka 3. i člana 4. stav 3. Odluke Skupštine opštine Alibunar o plaćanju naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list opštine Alibunar", broj 5/2001). Podnosilac predloga navodi da osporene odredbe Odluke kojima je predviđeno da pravna lica plaćaju naknadu pri svakom utovaru robe, samo po osnovu vlasništva na teretnim vozilima kojima obavljaju transport nafte i naftnih derivata, opasnih i štetnih materija, prema nosivosti vozila, nisu saglasne sa članom 57. stav 1. Ustava Republike Srbije kojim je utvrđeno da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno u skladu s Ustavom i zakonom. Predlagač smatra da je primenom osporenih odredbi Luka "Dunav" oštećena jer ne može slobodno da obavlja svoju delatnost kojom ne zagađuje životnu sredinu niti dovodi u pitanje zdravlje i život ljudi. Takođe, navodi da se članom 88. stav 2. Zakona o zaštiti životne sredine daje mogućnost gradu odnosno opštinama da predvide obezbeđivanje sredstava putem naknade za zagađivanje prirodnih bogatstava ali ne od vlasnika teretnih transportnih sredstava. U predlogu se osporava i visina taksi budući da se zbog enormno visokih taksi onemogućava pravnom licu da ostvaruje očekivani prihod.

Skupština opštine Alibunar u svom odgovoru predlaže Sudu, bez obrazloženja, da odbije predlog za ocenu ustavnosti i zakonitosti osporenih odredaba Odluke.

Odlukom o plaćanju naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list opštine Alibunar" broj 5/2001) koju je donela Skupština opštine Alibunar, uređeno je plaćanje naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine i utvrđen je način obezbeđenja i upotrebe sredstava naknade.

Članom 3. Odluke određeni su obveznici te naknade a osporenim odredbom člana 3. tačka 3. propisano je da naknadu plaćaju privatni vlasnici teretnih vozila i pravna lica koja obavljaju poslove špedicije - transporta nafte i naftnih derivata, opasnih materija i drugih opasnih i štetnih materija prema nosivosti: za vozila nosivosti od 5 do 10 tona iznos od 400 dinara; za vozila nosivosti od 10 do 15 tona - iznos od 600 dinara; za vozila nosivosti od 15 do 20 tona - iznos od 800 dinara i za vozila preko 20 tona nosivosti - iznos od 1.000 dinara.

Osporenim odredbom člana 4. stav 3. Odluke propisano je da obveznici naknade iz člana 3. tačke 3. te odluke plaćaju naknadu pri svakom utovaru robe dnevno što dokazuju izvodom o uplati.

Ustavom Republike Srbije utvrđeno je pravo čoveka na zdravu životnu sredinu i da je svako, u skladu sa zakonom, dužan da štiti i unapređuje životnu sredinu (član 31); da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom (član 57. stav 1). Članom 113. stav 1. tačka 5. Ustava utvrđeno je da se opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom stara o zadovoljavanju određenih potreba građana, između ostalog i u oblasti zaštite i unapređivanja životne sredine a prema članu 114. stav 1. Ustava za obavljanje Ustavom i zakonom utvrđenih poslova, opštini pripadaju prihodi utvrđeni zakonom.

Zakonom o javnim prihodima i javnim rashodima ("Službeni glasnik RS", br. 76/91, 41/92, 18/93, 22/93, 37/93, 67/93, 45/94, 42/98, 54/99 i 22/2001) propisano je da se visina javnih prihoda utvrđuje zakonom, odnosno aktom nadležnog organa u skladu sa zakonom (član 8.); da su lokalni javni prihodi vrsta javnih prihoda (član 9.); da je naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine jedan od lokalnih javnih prihoda u smislu tog zakona (član 16. tačka 6.).

Odredbom člana 18. stav 1. tačka 9. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002) utvrđena je obaveza opštine da se, preko svojih organa, u skladu s Ustavom i zakonom stara o zaštiti životne sredine, donosi programe korišćenja i zaštite prirodnih vrednosti i programe zaštite životne sredine, odnosno lokalne akcione i sanacione planove, u skladu sa strateškim dokumentima i svojim interesima i specifičnostima i utvrđuje posebnu naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Članom 78. Zakona o lokalnoj samoupravi taksativno su navedeni izvorni javni prihodi koji pripadaju jedinici lokalne samouprave. Među ostalim izvornim javnim prihodima, koji se ostvaruju na njenoj teritoriji, opštini pripada i naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine (tačka 7. člana 78).

Od javnih prihoda ostvarenih na teritoriji lokalne samouprave Republika, u skladu sa članom 98. Zakona o lokalnoj samoupravi, ustupa jedinici lokalne samouprave naknadu za zahvate u životnoj sredini i to: deo naknade za zagađivanje životne sredine i deo naknade za investicije (tačka 8. člana 98).

Zakon o zaštiti životne sredine ("Službeni glasnik RS", br. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 i 53/95) odredbama člana 88. utvrđuje da se materijalni i drugi uslovi za podsticanje mera prevencije i sanacije u zaštiti životne sredine u Republici obezbeđuju iz sredstava utvrđenih tim zakonom (stav 1); a da grad i opština mogu, za zaštitu i unapređivanje životne sredine, iz okvira svojih prava i dužnosti obezbeđivati posebna sredstva (stav 2.).

Polazeći od navedenih ustavnih i zakonskih odredaba proizilazi da se za zaštitu i unapređenje životne sredine, pored sredstava koja se po zakonu obezbeđuju u Republici, mogu obezbeđivati i sredstva na nivou lokalne samouprave. Naknada za zaštitu životne sredine koja se naplaćuje na teritoriji opštine predstavlja izvorni javni prihod jedinice lokalne samouprave, a deo javnih prihoda za iste namene, koji se ostvaruju u Republici, takođe se ustupaju jedinici lokalne samouprave. Opština, odnosno grad imaju ustavno i zakonsko ovlašćenje da svojim aktom uredi javne prihode u koje spada i naknada za zaštitu životne sredine. Na osnovu navedenog ovlašćenja, Skupština opštine Alibunar je osporenom Odlukom utvrdila plaćanje naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine odnosno odredila obveznike te naknade, visinu, način obračuna i naplate te naknade. Po oceni Ustavnog suda, osporenim odredbama nije povređen ustavni princip iz člana 57. stav 1. Ustava, prema kome se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom. Naime, sloboda i jednakost uslova privređivanja ne podrazumeva samo prava i pogodnosti u obavljanju delatnosti, već i određene obaveze privrednih subjekata, koje se mogu uvoditi i za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Po oceni Ustavnog suda, određivanje visine novčanog iznosa naknade za zaštitu životne sredine stvar je politike donosioca akta što nije u nadležnosti Ustavnog suda. Takođe, ocena primene osporenih odredaba u praksi kao i ocena njihove celishodnosti ne spada u domen po kontrole ustavnosti i zakonitosti propisa koju vrši Ustavni sud u smislu člana 125. Ustava Republike Srbije.

Na osnovu izloženog i odredbe člana 46. tačka 9. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 126/2003)
 IY-320/2003 od 13.11.2003.

Skupština i grad su ovlašćeni da u okviru svojih prava i dužnosti, utvrđuju lokalne javne prihode u koje spada i novčana naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba člana 2. alineja 1. Odluke o obezbeđivanju sredstava za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list Grada Novog Sada", br. 14/95, 9/98, 16/98, 18/98, 10/99, 12/2001 i 5/2002) i člana 2. stav 1. tačka 1. i stav 2. Odluke o poveravanju obavljanja komunalnih delatnosti ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 14/99).

2. Odbacuje se inicijativa za ocenu ustavnosti i zakonitosti Ugovora o uslovima za obavljanje komunalne delatnosti sistematske deratizacije i dezinskcije ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 5/2000) i Cenovnika usluga sistematske deratizacije i dezinskcije na teritoriji Grada Novog Sada u 2001. godini ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 2/2001).

Ustavnom sudu Republike Srbije je predstavkom inicirano pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba odluka navedenih u tački 1. izreke i Ugovora i Cenovnika navedenih u tački 2. izreke. Inicijator osporava ove pravne akte iz razloga što smatra da se njima neopravdano naplaćuju naknade po dva osnova – i po osnovu posedovanja stambenih objekata i po osnovu stanovanja, čime smatra da se građani koji ne žive u tim objektima dovode u neravnopravan položaj. Inicijator osporava i primenu navedenih akata, traži njihovo tumačenje, kao i izmenu, tako što bi se komunalne usluge plaćale prema stanovanju, a ne prema posedovanju nepokretne imovine.

U odgovoru Gradske uprave Grada Novog Sada - Sekretarijata za komunalne poslove, ističe se da skupština opštine, odnosno grada, prema odredbama čl. 1, 2, 6, 8. i 12. Zakona o komunalnim delatnostima ("Službeni glasnik RS", br. 16/97 i 42/98) ima pravo propisivanja opštih uslova za obavljanje komunalnih delatnosti, koji su obavezujući za javno komunalno preduzeće i za korisnike komunalnih usluga. Poziva se na Odluku o komunalnom redu ("Službeni list Grada Novog Sada", br. 6/93, 15/93, 3/94, 11/94 i 10/2001), kojom su uređena i pitanja sistematske dezinskcije i deratizacije na teritoriji

Grada Novog Sada, i koja propisuje poslove i objekte obuhvaćene ovom komunalnom delatnošću, obaveze preuzeća za deratizaciju i dezinfekciju u organizovanom i kontinuiranom pružanju usluga, i obavezu plaćanja njihovih usluga od strane korisnika. Ističe da je radi stvaranja materijalnih uslova za ostvarivanje prava i dužnosti Grada u zaštiti i unapređenju životne sredine, u smislu ove Odluke, Skupština Grada Novog Sada donela Odluku o obezbeđivanju sredstava za zaštitu i unapređenje životne sredine - Prečišćen tekst ("Službeni list Grada Novog Sada", br. 12/2001 i 5/2002), kojom je utvrdila izvore iz kojih se obezbeđuju posebna sredstva za zaštitu i unapređenje životne sredine. Navodi da je na osnovu člana 12. Zakona o komunalnim delatnostima, Skupština Grada donela Odluku o poveravanju obavljanja komunalnih delatnosti ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 14/99), kojom se obavljanje komunalnih delatnosti sistematske deratizacije i dezinfekcije poverava Akcionarskom društvu "Ciklonizacija", Novi Sad, s tim što su bliži uslovi za obavljanje ove delatnosti od strane istog preduzeća i njegove obaveze, uređeni Ugovorom o uslovima za obavljanje komunalne delatnosti sistematske deratizacije i dezinfekcije, zaključenim između Izvršnog odbora Skupštine Grada Novog Sada i tog preduzeća.

Ustavni Sud je utvrdio:

Odlukom o obezbeđivanju sredstava za zaštitu i unapređenje životne sredine ("Službeni list Grada Novog Sada", br. 14/95, 9/98, 16/98, 18/98, 10/99, 12/2001/Prečišćen tekst/ i 5/2002), utvrđuju se izvori iz kojih se obezbeđuju posebna sredstva za zaštitu i unapređenje životne sredine –"Ekološki fond", radi stvaranja materijalnih uslova za ostvarivanje prava i dužnosti Grada Novog Sada u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine. Osporenim odredbom člana 2. alineja 1. Odluke predviđeno je da se navedena sredstva obezbeđuju naplatom određenih iznosa od vlasnika, odnosno korisnika stambenog, kao i od vlasnika, odnosno korisnika poslovnog prostora na području Novog Sada.

Članom 31. Ustava Republike Srbije proklamovano je pravo čoveka na zdravu životnu sredinu, i utvrđena dužnost svakog, da u skladu sa zakonom štiti i unapređuje životnu sredinu, a članom 52. uveden je ustavni princip obaveznosti i opštosti plaćanja poreza i drugih dažbina utvrđenih zakonom. Članom 113. stav 1. tačka 5. Ustava utvrđeno je da se opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom, stara o zadovoljavanju određenih potreba građana, koje uključuju i oblast zaštite i unapređenja životne sredine, izvršava zakone, druge propise i opšte akte Republike Srbije čije je izvršavanje povereno opštini i obezbeđuje izvršavanje propisa i opštih akata opštine, a stavom 2. ovog člana propisano je da se sistem lokalne samouprave uređuje zakonom. Prema članu 114. Ustava, za obavljanje Ustavom i zakonom utvrđenih poslova, opštini pripadaju prihodi utvrđeni zakonom.

Zakonom o javnim prihodima i javnim rashodima ("Službeni glasnik RS", br. 76/91, 41/92, 18/93, 22/93, 67/93, 45/94, 42/98, 54/99 i 22/2001) propisano je da se visina javnih prihoda utvrđuje zakonom, odnosno aktom nadležnog organa u skladu sa zakonom, uređeni su lokalni javni prihodi kao vrsta javnih prihoda, a naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine predviđena je kao vrsta lokalnih javnih prihoda (čl. 8., 9. i 16. Zakona).

Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002), jedinice lokalne samouprave u poslovima svog izvornog delokruga donose propise samostalno, u skladu sa svojim pravima i dužnostima utvrđenim Ustavom, zakonom, drugim propisom i statutom, i u okviru ovih poslova odgovorne su da se, preko svojih organa, između ostalog, staraju i o zaštiti životne sredine i utvrđuju posebnu naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine, koja im po Zakonu pripada kao jedan od izvornih javnih prihoda ostvarenih na njihovoj teritoriji (čl. 3, 18, 21, 30. i 78. Zakona).

Zakon o zaštiti životne sredine ("Službeni glasnik RS", br. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 i 53/95) u članu 88. utvrđuje da se materijalni i drugi uslovi za podsticanje mera prevencije i sanacije u zaštiti životne sredine u Republici obezbeđuju iz sredstava utvrđenih zakonom, a da grad i opština mogu za zaštitu i unapređivanje životne sredine, iz okvira svojih prava i dužnosti obezbeđivati posebna sredstva.

Ocena je Suda da su na osnovu Ustava i zakona, opština, odnosno grad, ovlašćeni da u okviru svojih prava i dužnosti, utvrđuju lokalne javne prihode u koje spada i novčana naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine, pa je Skupština Grada Novog Sada, u okviru navedenog ovlašćenja, osporenom odredbom Odluke utvrdila visinu i način obračuna i naplate naknade za zaštitu životne sredine za vlasnike i korisnike stambenog i poslovnog prostora na području Grada Novog Sada, kao obveznike naknade. Osporenim odredbom Odluke nije povređeno ustavno načelo jednakosti građana pred zakonom i jednake zaštite prava pod jednakim uslovima iz člana 13. Ustava, jer se ona odnosi podjednako na sve obveznike ove naknade.

Odlukom o poveravanju obavljanja komunalnih delatnosti ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 14/99) se, na osnovu člana 12. stav 3. Zakona o komunalnim delatnostima i odredaba Statuta Grada Novog Sada, propisuju uslovi i način poveravanja pojedinih komunalnih delatnosti, način kontrole u obavljanju komunalnih delatnosti poverenih preduzećima ili preduzetnicima i određuje se organ Grada Novog Sada koji zaključuje ugovor o poveravanju obavljanja ovih delatnosti sa preduzećem ili preduzetnikom. Osporenim članom 2. stav 1. tačka 1. Odluke, obavljanje komunalne delatnosti sistematska deratizacija i dezinfekcija poverava se Akcionarskom društvu "Ciklonizacija", Novi Sad, neposrednom pogodbom, dok se stavom 2. istog člana Odluke propisuje da se bliži uslovi za obavljanje navedenih delatnosti i međusobna prava i obaveze utvrđuju ugovorom između Izvršnog odbora Skupštine Grada Novog Sada i preduzeća kome je povereno obavljanje određene komunalne delatnosti.

Članom 113. stav 1. tačka 2. Ustava propisano je da opština preko svojih organa, u skladu sa zakonom, uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti.

Prema Zakonu o komunalnim delatnostima ("Službeni glasnik RS", br. 16/97 i 42/98), opština odnosno grad, u skladu sa ovim Zakonom: uređuje i obezbeđuje uslove za obavljanje komunalnih delatnosti, njihovo organizovano i trajno obavljanje i razvoj, i može odrediti komunalne delatnosti od lokalnog interesa (čl. 2, 4. i 6.); za obavljanje komunalnih delatnosti osniva javna komunalna preduzeća ili njihovo obavljanje poverava drugom preduzeću, odnosno preduzetniku, u skladu sa zakonom i propisom skupštine opštine, na osnovu javnog konkursa (član 8. st 1, 3. i 4.) ili prikupljanjem ponuda, odnosno neposrednom pogodbom (član 12. stav 3.); propisuje uslove i način poveravanja obavljanja komunalnih delatnosti, uključujući pitanja koja se regulišu ugovorom i opštinski organ koji u ime opštine zaključuje ugovor (član 12. stav 1); propisuje uslove i način organizovanja poslova u vršenju komunalnih delatnosti kojima se obezbeđuje određeni obim, vrsta, kvalitet i kontinuitet usluga, prava i obaveze javnog komunalnog ili drugog preduzeća, odnosno preduzetnika koji obavljaju ovu delatnost i korisnika njihovih usluga, kao i način naplate cene (član 13.). Prema članu 23. Zakona, o ceni komunalnih proizvoda i usluga koje plaćaju neposredni korisnici, odlučuju javno komunalno preduzeće i druga preduzeća ili preduzetnici, uz saglasnost skupštine opštine, odnosno organa opštine koji skupština odredi.

Prema odredbama člana 18. tačka 4. Zakona o lokalnoj samoupravi, opština je odgovorna, da preko svojih organa, u skladu sa Ustavom i zakonom, pored ostalih poslova izvornog delokruga, uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti, kao i da obezbeđuje organizacione, materijalne i druge uslove za njihovo obavljanje.

Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti koje ugrožavaju celu zemlju ("Službeni list SRJ" broj 46/96, 12/98, 37/2002) u čl. 5. i 6. propisano je da se radi zaštite od zaraznih bolesti preduzimaju mere za sprečavanje njihove pojave, u koje spada i sprovođenje preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, kao i da ove mere organizuju i sprovode nadležni organi i pravna lica (član 8. Zakona).

Polazeći od toga da su Ustavom i zakonom, opština i grad ovlašćeni da uređuju uslove i način obavljanja komunalnih delatnosti, i da u okviru toga kao komunalne

delatnosti odrede i druge delatnosti od lokalnog interesa kojima se obezbeđuje zadovoljavanje potreba korisnika komunalnih usluga na njihovom području koje nisu izričito predviđene zakonom, u koje spadaju i poslovi deratizacije i dezinfekcije, i da su skupština opštine i grada ovlašćene da svojim propisom obavljanje ovih komunalnih delatnosti povera ovlašćenom preduzeću i urede uslove i način poveravanja obavljanja tih delatnosti, Ustavni sud je ocenio da je osporene odredbe Odluke kojima se komunalna delatnost sistematske deratizacije i dezinfekcije poverava preduzeću "Ciklonizacija" AD iz Novog Sada, uz propisivanje da će se bliži uslovi za obavljanje ove delatnosti utvrditi ugovorom sa tim preduzećem, Skupština Grada Novog Sada donela u granicama ustavnih i zakonskih ovlašćenja.

Sud nalazi da se osporenim odredbama Odluke ne povređuje ustavni princip iz člana 13. Ustava, jer se one jedanako i pod istim uslovima, odnose na sve korisnike navedenih komunalnih usluga.

Zahtev inicijatora za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti u odnosu na Ugovor i Cenovnik, Sud je odbacio, jer nije u nadležnosti Ustavnog suda propisanoj članom 125. Ustava.

Osporeni Ugovor o uslovima za obavljanje komunalne delatnosti sistematske deratizacije i dezinfekcije zaključen je 3. februara 2000. godine između Izvršnog odbora Skupštine Grada Novog Sada i Akcionarskog društva "Ciklonizacija", Novi Sad, na osnovu člana 2. stav 2. Odluke o poveravanju obavljanja komunalnih delatnosti, a njime se utvrđuju bliži uslovi za obavljanje komunalne delatnosti sistematske deratizacije i dezinfekcije Odlukom poverene AD "Ciklonizacija" i međusobna prava i obaveze ugovornih strana. Ugovorom se navedeno preduzeće obavezalo da poverene poslove obavlja na teritoriji Grada Novog Sada, određen je predmet njegove obaveze koji se odnosi zaštitu od glodara i insekata sistematskom deratizacijom i dezinfekcijom, preciziranih objekata, površina i zemljišta, i obezbeđivanje kontinuiteta i kvaliteta ovih usluga, određeno je da se visina i način plaćanja cene usluga utvrđuju Cenovnikom koji donosi Upravni odbor AD "Ciklonizacija" uz prethodnu saglasnost Izvršnog odbora Skupštine Grada, utvrđena je kontrola izvršavanja ugovornih obaveza i posledice njihovog neizvršavanja, kao i način raskida ugovora.

Sud je utvrdio da Ugovor ne predstavlja opšti pravni akt iz člana 125. Ustava, koji podleže ustavnosudskoj kontroli. Taj akt po svojoj pravnoj prirodi je obligacioni ugovor koji uređuje međusobna prava i obaveze između potpisnika ugovora, ne sadrži pravne norme opšteg karaktera koje bi se odnosile na neodređen broj slučajeva i situacija, već sadrži odredbe koje deluju samo između ugovornih stranaka, i povodom takvog akta pravna zaštita obezbeđena je pred sudom opšte nadležnosti.

Cenovnik usluga sistematske deratizacije i dezinfekcije na teritoriji Grada Novog Sada u 2001. godini, doneo je, na osnovu člana 6. navedenog Ugovora, Upravni odbor Akcionarskog društva "Ciklonizacija", Novi Sad, na sednici od 31. januara 2001. godine, uz prethodnu saglasnost Izvršnog odbora Skupštine Grada Novog Sada. Cenovnikom se utvrđuje visina cena usluga sistematske deratizacije i dezinfekcije na teritoriji Grada Novog Sada u 2001. godini za korisnike stanova, porodičnih kuća, i poslovnih prostora u stambenim objektima. Prema oceni Suda, ovaj akt spada u akte poslovanja kojima se utvrđuju cene komunalnih proizvoda i usluga, koji po svojoj pravnoj prirodi nemaju karakter opšteg pravnog akta.

Pitanja primene, tumačenja i izmene razmatranih akata, koja se pokreću u predstavci, nisu u nadležnosti Ustavnog suda utvrđenoj članom 125. Ustava.

Na osnovu izloženog, kao i člana 19. stav 1. tačka 1), člana 23. stav 3. i člana 47. tač. 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-132/2003 od 30.10.2003.

Pravo raspolaganja poslovnim prostorom podrazumeva i pravo donosioca akta da opštim aktom postavi pravila javnog nadmetanja za davanje u zakup poslovnog prostora.

Prihod koji se postigne na javnom nadmetanju ne predstavlja novi javni prihod koji se uvodi osporenom Odlukom, već čini sastavni deo prihoda od davanja u zakup poslovnog prostora.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba čl. 23. i 29. i člana 34. stav 1. Odluke o davanju u zakup poslovnog prostora i garaža na kojima je nosilac prava korišćenja opština Sombor ("Sl. list opštine Sombor", br. 4/00 i 3/02).

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje preduzete na osnovu odredaba Odluke iz tačke 1. izreke.

3. Odbacuje se zahtev za izdavanje privremene mere zabrane sprovođenja javnog nadmetanja na osnovu Odluke iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredaba čl. 23, 29. i člana 34. stav 1. Odluke o davanju u zakup poslovnog prostora i garaža na kojima je nosilac prava korišćenja opština Sombor ("Službeni list opštine Sombor", br. 4/2000 i 3/2000). Inicijator navodi da osporenim odredbama Odluke, opština Sombor uvodi novi pravni institut pod nazivom "sticanje prava na zakup", a koji predstavlja izvor prihoda opštine Sombor. Ovakvim propisivanjem, po mišljenju inicijatora opština Sombor svojom Odlukom uvodi novi javni prihod, za šta po Ustavu nije ovlašćena, jer javni prihodi mogu biti uvedeni samo zakonom. Zatražena je privremena mera obustave izvršenja akata i radnji preduzetih na osnovu osporene Odluke. Uz ovu inicijativu podnet je i zahtev za izdavanje privremene mere zabrane sprovođenja javne licitacije do okončanja postupka za poništaj pojedinačnih akata donetih na osnovu odredbe člana 20. Odluke o davanju u zakup poslovnog prostora i garaža na kojima je nosilac prava korišćenja opština Sombor ("Službeni list opštine Sombor", broj 5/98), jer je Ustavni sud utvrdio da odredba člana 20. nije u saglasnosti sa zakonom.

Donosilac akta u odgovoru navodi da je osporena Odluka doneta u granicama ovlašćenja koje opština ima u oblasti upravljanja i korišćenja poslovnim prostorom kojim raspolaže, te da su, ovim opštim aktom utvrđeni uslovi i postupak pod kojim će se izdavati u zakup poslovni prostor. Takođe, se navodi da se osporenim Odlukom ne uvodi novi javni prihod, jer se početni iznos za sticanje prava na zakup priznaje zakupcu kao zakupnina za prvi mesec zakupa. Po oceni donosioca akta jedinu merodavnu ocenu o tome da li je za određeni poslovni prostor početni iznos na javnom nadmetanju određen previsoko, daju učesnici javnog nadmetanja.

Ustavni sud je utvrdio sledeće:

Određbe čl. 23, 29. i člana 34. Odluke, odnose se na postupak davanja poslovnog prostora u zakup koji se, prema Odluci, vrši javnim nadmetanjem i prikupljanjem ponuda javnim oglasom.

Odredbom člana 23. stav 1. Odluke, propisano je da Izvršni odbor donosi odluku o održavanju javnog nadmetanja za dodelu poslovnog prostora u zakup, a stavom 2. istog člana, propisan je sadržaj odluke o održavanju javnog nadmetanja, koji, između ostalog čini i početni iznos sticanja prava na zakup.

Članom 29. Odluke, propisano je da se najpovoljnijim ponuđačem smatra onaj učesnik javnog nadmetanja, koji ponudi najviši iznos za sticanje prava na zakup poslovnog prostora, te da se poslovni prostor izdaje u zakup najpovoljnijem ponuđaču.

Odredba člana 34. Odluke, odnosi se na zakup prikupljanjem ponuda javnim oglasom i propisuje sadržaj ponude, koji, između ostalog, treba da čini i iznos novčane ponude za sticanje prava na zakup.

Članom 52. Ustava Republike Srbije, propisano je da je svako dužan da plaća poreze i druge dažbine utvrđene zakonom. Odredbom člana 113. Ustava, propisano je da opština, preko svojih organa u skladu sa zakonom, između ostalog, uređuje i obezbeđuje korišćenje gradskog građevinskog zemljišta i poslovnog prostora.

Prema članu 18. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002), opština, odnosno grad u izvornom delokrugu svoga rada, uređuje i obezbeđuje korišćenje poslovnog prostora kojim upravlja i utvrđuje visinu naknade za korišćenje poslovnog prostora. Članom 78. tačka 8) istog Zakona, propisano je da prihodi od davanja u zakup, odnosno na korišćenje nepokretnosti u državnoj svojini koje koriste jedinice lokalne samouprave, ustanove i druge organizacije čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave, predstavljaju izvorni javni prihod te jedinice lokalne samouprave.

Raspologanje nepokretnostima u državnoj svojini, u smislu člana 5. stav 2. Zakona o sredstvima u svojini Republike ("Službeni glasnik RS", br. 53/95, 3/96, 54/96, 32/97 i 44/99), jeste i njihovo davanje na korišćenje, odnosno u zakup. Članom 6. istog Zakona, propisano je da se nepokretnosti u državnoj svojini pribavljaju i otuđuju javnim nadmetanjem, ili na osnovu prikupljenih ponuda, ako zakonom nije drukčije određeno. Prema članu 8. stav 3. Zakona, o davanju na korišćenje, odnosno u zakup, kao i o otkazu ugovora o davanju na korišćenje, odnosno u zakup i stavljanju hipoteke na nepokretnosti koje koriste organi teritorijalnih jedinica, odlučuje organ utvrđen zakonom, odnosno statutom teritorijalne jedinice, uz saglasnost Direkcije za imovinu Republike Srbije, a odredbama st. 7. i 8. istog člana, propisano je da na osnovu akta iz stava 3. ovog člana, ugovor o raspolaganju nepokretnostima u državnoj svojini zaključuje lice ovlašćeno u skladu sa zakonom, te da je ugovor zaključen protivno odredbama ovog člana, ništav.

Zakonom o javnim prihodima i javnim rashodima ("Službeni glasnik RS", br. 76/91, 41/92, 18/93, 22/93, 37/93, 45/94, 42/98, 54/99 i 22/01), propisano je da se visina javnih prihoda utvrđuje zakonom, odnosno aktom nadležnog organa u skladu sa zakonom - član 8; da se javnim prihodom smatraju i prihodi od prodaje i davanja u zakup, odnosno na korišćenje nepokretnosti i pokretnih stvari u državnoj svojini - član 17. tačka 4); kao i to da opštini za finansiranje javnih rashoda u budžetu opštine, pripadaju javni prihodi od davanja u zakup, odnosno na korišćenje nepokretnosti u državnoj svojini - član 25.

Donošenjem osporene Odluke, Skupština opštine Sombor je po oceni Suda, vršila Ustavom i Zakonom o lokalnoj samoupravi utvrđenu obavezu da uređuje i obezbeđuje korišćenje poslovnog prostora kojim upravlja i utvrđuje visinu naknade za korišćenje poslovnog prostora. Saglasno odredbama Zakona o sredstvima u svojini Republike, donosilac akta je propisao da se zakup poslovnog prostora može ostvariti javnim nadmetanjem ili na osnovu prikupljenih ponuda, pri čemu je propisao i sadržaj odluke o održavanju javnog nadmetanja, odnosno ponude putem javnog oglasa. Sud je

ocenio da, suština primene instituta javnog nadmetanja i prikupljanja ponuda jeste u tome da se, u uslovima koje diktira tržište izabere najpovoljniji ponuđač. Pravo raspolaganja poslovnim prostorom podrazumeva i pravo donosioca akta da opštim propisom postavi pravila ove tržišne utakmice. U tom smislu i pravilo koje je utvrđeno Odlukom kao "početni iznos za sticanje prava na zakup", čini deo postupka za izbor najpovoljnijeg zakupca konkretnog poslovnog prostora. Stoga, sav prihod koji se postigne na javnom nadmetanju, po oceni Suda, ne predstavlja novi javni prihod koji se uvodi osporenom Odlukom, već čini sastavni deo prihoda od davanja u zakup poslovnog prostora odnosno, izvorni javni prihod te jedinice lokalne samouprave.

Odredbe Odluke koje se odnose na "visinu zakupnine", predstavljaju merila i kriterijume za određivanje visine zakupnine u zavisnosti od zone u kojoj se poslovni prostor nalazi, površine poslovnog prostora i vrste delatnosti za koju se poslovni prostor koristi, a odredbama o ugovoru o zakupu propisan je sadržaj tog ugovora za već poznatog zakupca u kome se visina naknade za zakup poslovnog prostora nominalno izražava, što je saglasno Ustavnom i zakonskom ovlašćenju donosioca akta za uređivanje odnosa u pitanju.

Imajući u vidu da je Sud doneo konačnu Odluku, zahtev za privremenu meru obustave akata i radnji preduzetih na osnovu osporene Odluke je odbacio, saglasno članu 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Ustavni sud je takođe odbacio zahtev za izdavanje privremene mere zabrane sprovođenja javne licitacije do okončanja postupka za poništaj pojedinačnih akata donetih na osnovu odredaba člana 20. Odluke o davanju u zakup poslovnog prostora i garaža na kojima je nosilac prava korišćenja opština Sombor ("Službeni glasnik RS", broj 5/98), iz razloga što Odluka o davanju u zakup poslovnog prostora i garaža na kojima je nosilac prava korišćenja opština Sombor ("Sl. list opštine Sombor", broj 4/2000), ne sadrži odredbe čl. 20, 25. stav 2. i 37. koje su prestale da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 12/99), i više nisu u pravnom poretku.

Na osnovu izloženog, člana 47. tačka 3. i člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je doneo Odluku kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-382/2002 od 27.11.2003.

Skupština opštine je postupila u granicama svojih ustavnih i zakonskih ovlašćenja kada je propisala način postavljanja pčelinjaka i njihovu udaljenost od stambenih i drugih objekata.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbi čl. 18., 19. i 20. Odluke o uslovima za držanje domaćih životinja na teritoriji opštine Leskovac ("Službeni glasnik opštine Leskovac", 10/93, 13/93 i 5/94).

2. Odbacuje se zahtev za sprovođenje Zaključka o dozvoli izvršenja Rešenja broj 270-320-00656/98-05 od 17. januara 2000. godine.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredbi čl. 18, 19. i 20. Odluke o uslovima za držanje domaćih životinja na teritoriji opštine Leskovac ("Službeni glasnik opštine Leskovac", br. 10/93, 13/93 i 5/94). Podnosioci inicijative smatraju da osporene odredbe Odluke nisu u saglasnosti sa članom 36. stav 3. Zakona o merama za unapređenje stočarstva, kao i odredbama čl. 12, 30, 34, 35. i 119. Ustava Republike Srbije. Osporenim odredbama propisano je, po mišljenju inicijatora protivno odredbi navedenog Zakona, da u seoskim naseljima pčelinjak mora biti udaljen najmanje 20 metara od stambenih zgrada, zavisno od broja košnica, a ukoliko ne postoje uslovi za ovakvo držanje pčelinjaka, vlasnik ili držalac je dužan da podigne ogradu od dva metra. Neutvrđivanje tačnog broja košnica, kao i mogućnost podizanja ograde bez obzira na propisanu udaljenost stvara subjektivnost, proizvoljnost i zloupotrebu od strane držaoca pčela. Ističu da se osporenim Odlukom pravi razlika između naseljenog i seoskog mesta, što je, po mišljenju inicijatora, suprotno načelu jednakosti građana pred sudom i zakonom. Osporenim odredbama, po mišljenju inicijatora, ugrožava se i pravo na zaštitu zdravlja i života. Predloženo je da Ustavni sud donese privremenu meru kojom će se naložiti nadležnom ministarstvu da sprovede Zaključak o dozvoli izvršenja Rešenja od 17. januara 2000. godine i premesti košnice na drugo mesto.

U svom odgovoru Skupština opštine Leskovac, navodi da je osporena Odluka o uslovima za držanje domaćih životinja na teritoriji opštine Leskovac ("Službeni glasnik opštine Leskovac", br. 10/93, 13/93 i 5/94) stavljena van snage donošenjem nove Odluke ("Službeni glasnik opštine Leskovac", broj 9/03), kojom su utvrđeni "uslovi i realne mogućnosti da se pčele čuvaju u određenom okruženju", u skladu sa odredbom člana 36. stav 3. Zakona o unapređenju stočarstva. U odgovoru se takođe ističe da nema osnova za određivanje broja košnica.

Odredbom člana 18. osporene Odluke bilo je propisano da je zabranjeno postavljanje pčelinjaka u stambenim objektima i gusto naseljenim mestima, a u seoskim neseljima, pčelinjak mora biti udaljen najmanje 10 metara od regulacione linije, 20 metara od stambenih zgrada i objekata za držanje stoke, zavisno od broja košnica, s tim što leta ne mogu biti okrenuta ka ulazu, putevima i prozorima stambenih zgrada i objekata za držanje stoke. Ako dvorišta koristi više domaćinstava, za smeštaj pčelinjaka potrebna je njihova saglasnost. Ukoliko ne postoje uslovi za postavljanje pčelinjaka vlasnik ili držalac je dužan da na strani objekta podigne ogradu (zid, živica i sl.) visine najmanje 2 metra (član 19.). Odredbom člana 20. Odluke bilo je propisano da se pčelinjaci mogu postavljati van naseljenih mesta na otvorenom prostoru, s tim što moraju biti udaljeni od javnih puteva najmanje 10 metara, a poljskih najmanje 5 metara. Leta moraju biti okrenuta na suprotnu stranu od puteva i prolaza (stav 1.). U blizini vikend zgrada i sl., pčelinjak se može postaviti pod uslovom iz člana 18. ove Odluke (stav 2.).

Odredbom člana 12. st. 3. i 4. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da je zloupotreba sloboda i prava čoveka i građanina protivustavna i kažnjiva, onako kako je to zakonom predviđeno i obezbeđuje se sudska zaštita sloboda i prava zajemčenih i priznatih Ustavom. Odredbom člana 30. stav 1. Ustava utvrđeno je da svako ima pravo na zaštitu zdravlja; jamči se pravo svojine, u skladu sa Ustavom, i sloboda preduzetništva (član 34. stav 1.); svako ima pravo na rad (član 35. stav 1.); Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, zaštitu i unapređenje biljnog i životinjskog sveta (član 72. stav 1. tačka 5.).

Zakon o merama za unapređenje stočarstva ("Službeni glasnik RS", br. 61/91, 53/93, 67/93 i 48/94) odredbom člana 36. propisuje da je držalac pčela dužan da postavi pčelinjak tako da pčele ne smetaju susedima i prolaznicima. Zabranjeno je

postavljanje pčelinjaka u stambenim objektima i gusto naseljenim mestima (stav 3.). Opština propisuje način postavljanja pčelinjaka i njihovu udaljenost od stambenih i drugih objekata, kao i puteva i druge uslove držanja pčela i određuje područje za selekciju pčela i granice područja (stav 4.).

Po oceni Ustavnog suda Skupština opštine Leskovac je, u konkretnom slučaju, postupila u granicama svojih ustavnih i zakonskih ovlašćenja, propisujući način postavljanja pčelinjaka i njihovu udaljenost od stambenih i drugih objekata.

Zahtev za određivanje "privremene mere" da se naloži nadležnom ministarstvu da sprovede Zaključak o dozvoli izvršenja Rešenja od 17. januara 2000. godine, Sud je odbacio zbog nenadležnosti za odlučivanje, budući da se po oceni Suda ne radi o zahtevu za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje iz člana 42. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Na osnovu izloženog i člana 19. stav 1. tačka 1) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 67/93), Ustavni sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-141/2001 od 27.11.2003.

Opština, odnosno grad su ovlašćeni da propišu organizaciju, način i bliže uslove za obavljanje auto - taksi prevoza, ali nisu ovlašćeni da svojim propisom odrede drukčiji uslov u pogledu kategorije vozačke dozvole za upravljanje putničkim automobilom kojim se obavlja auto-taksi prevoz.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredbe člana 4. tačka 1. u delu koji glasi: " C kategorije" i tačka 5. Odluke o auto-taksi prevozu ("Službeni list grada Beograda", br. 3/2001, 18/2001 i 22/2001), u vreme važenja nisu bile u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonitosti preostalog dela odredbe člana 4. tačka 1. Odluke iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu zakonitosti Odluke o auto-taksi prevozu ("Službeni list grada Beograda", br. 3/2001, 18/2001 i 22/2001), u kojoj se navodi da je Odlukom Skupštine grada, suprotno zakonu, propisan uslov za obavljanje auto-taksi prevoza da lice poseduje C kategoriju najmanje dve godine. U odgovoru Skupštine grada Beograda navodi se da su osporenim odredbom Odluke, na osnovu ovlašćenja iz čl. 8. i 36. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni glasnik RS", br. 46/95 i 66/01) i člana 11a Zakona o privatnim preduzetnicima ("Službeni glasnik SRS", br. 54/89 i 9/90 i "Službeni glasnik RS", br. 19/91, 46/91, 31/93, 39/93, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 i 35/2002) propisani bliži uslovi u pogledu načina obavljanja delatnosti javnog prevoza putnika, kao i bliži uslovi koje treba da ispunjava vozač zavisno od vrste prevoza i u okviru toga i uslov da mora da ima vozačku dozvolu C kategorije najmanje dve godine.

Osporenu Odluku o auto-taksi prevozu donela je Skupština grada Beograda na osnovu člana 36. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju i člana 27. Statuta grada Beograda. Ova Odluka prestala je da važi stupanjem na snagu Odluke o auto-taksi prevozu ("Službeni list grada Beograda", broj 12/2002).

Osporenim odredbama člana 4. tač. 1. i 5. Odluke bilo je predviđeno da fizičko lice, pored uslova predviđenih zakonom, za obavljanje taksi prevoza, mora da ispunjava i uslove: da ima vozačku dozvolu C kategorije najmanje dve godine i prebivalište na teritoriji grada Beograda.

Odredbom člana 118. stav 3. Ustava Republike Srbije, predviđeno je da grad Beograd obavlja poslove opštine utvrđene Ustavom i poslove koje mu Republika zakonom poveri iz okvira svojih prava i dužnosti.

Zakonom o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002) u članu 18. tačka 11. propisano je da je opština odgovorna, preko svojih organa, da u skladu s Ustavom i zakonom, uređuje i obezbeđuje posebne uslove i organizaciju auto - taksi prevoza putnika.

Zakonom o privatnim preduzetnicima propisano je da preduzetnik samostalno obavlja delatnost, pod uslovima i na način utvrđen ovim zakonom, a delatnosti uređene posebnim zakonom, obavljaju se i na način predviđen tim zakonom. Članom 8. Zakona propisani su opšti uslovi koje fizičko lice mora da ispunjava da bi osnovalo radnju i to: da ima opštu zdravstvenu sposobnost; da je poslovno sposobno;

da mu nije zabranjeno obavljanje određene delatnosti, odnosno izrečena zaštitna mera zabrane obavljanja delatnosti i da ima opremu i kadrove koji su propisani za obavljanje delatnosti, kao i odgovarajući prostor, a članom 27. Zakona propisani su slučajevi prestanka rada radnje po sili zakona.

Zakonom o prevozu u drumskom saobraćaju kao posebnim zakonom, propisano je da je auto-taksi prevoz javni prevoz putnika koji se obavlja putničkim automobilom koji ispunjava uslove propisane zakonom (član 2. tačka 5.), da se prevoz u drumskom saobraćaju obavlja vozilima koja ispunjavaju uslove utvrđene propisima o bezbednosti saobraćaja na putevima i propisima o standardima za pojedine vrste vozila (član 3. stav 1.), da opština, odnosno grad uređuje i obezbeđuje, u skladu sa zakonom, organizaciju i način obavljanja javnog prevoza putnika koji se obavlja na teritoriji jedne opštine, odnosno grada i auto-taksi prevoza (član 7.), da se auto-taksi prevoz putnika obavlja fabrički proizvedenim automobilom koji ima najviše pet sedišta računajući i sedište vozača i najmanje četvoro vrata (član 33. stav 1.), a članom 36. ovog zakona propisano je ovlašćenje opštine, odnosno grada da može propisati bliže uslove za obavljanje auto-taksi prevoza.

Zakonom o bezbednosti saobraćaja na putevima ("Službeni glasnik SRS", br. 53/82-prečišćeni tekst, 15/84, 5/86, 21/90 i ("Službeni glasnik RS", br. 28/91, 53/93,67/93, 48/94 i 25/97) u članu 1. propisano je da se mere bezbednosti i druge mere u vezi sa bezbednošću i unapređenjem saobraćaja na putevima sprovode po odredbama Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, po odredbama ovog zakona i po propisima na osnovu ovih zakona.

Zakonom o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89, 29/90 i 11/91) u članu 161. stav 1. propisano je da motornim vozilom u saobraćaju na putu može samostalno da upravlja samo lice koje ima važeću vozačku dozvolu, a članom 172. st. 1. i 3. ovog zakona propisano je da se vozačka dozvola izdaje za upravljanje motornim i priključnim vozilima koja se razvrstavaju u kategorije: A, B, C, D i E. i da u kategoriju B spadaju motorna vozila, osim vozila A kategorije, čija dozvoljena masa nije veća od 3.500 kg. i koja nemaju više od osam sedišta ne računajući sedište vozača.

Iz navedenih odredaba zakona, proizlazi da je za obavljanje auto-taksi prevoza putničkim automobilom, u pogledu osposobljenosti vozača, zakonom propisana vozačka dozvola B kategorije i da opština, odnosno grad, u okviru zakonom utvrđenih ovlašćenja da propišu organizaciju i način obavljanja i bliže uslove za obavljanje auto-taksi prevoza, nisu ovlašćeni da svojim propisom odrede drukčiji uslov u pogledu kategorije vozačke dozvole za upravljanje putničkim automobilom kojim se obavlja auto-taksi prevoz.

Odredba člana 4. tačka 1. Odluke u delu kojom se propisuje određeni broj godina posedovanja vozačke dozvole kao uslova za obavljanje auto-taksi prevoza, po oceni Suda, saglasna je sa ovlašćenjima sadržanim u čl. 7. i 36. Zakona o prevozu i drumskom saobraćaju i članu 18. tačka 11. Zakona o lokalnoj samopuravi.

Propisivanjem uslova za obavljanje delatnosti auto-taksi prevoza obavezno prebivalište građanina na teritoriji grada Beograda, po oceni Suda, narušava se Ustavom zajemčeno pravo slobode kretanja i nastanjivanja građana (član 17.), pravo na rad, sloboda rada, slobodan izbor zanimanja i zaposlenja (član 35.), ograničava slobodno i pod jednakim uslovima obavljanje privrednih i drugih delatnosti (član 57. stav 1.) i slobodna razmena roba i usluga i kretanje kapitala i radnika i ograničava tržište (član 64).

Ustavni sud, na osnovu člana 46. tač. 1) i 3), člana 47. tačka 3) i člana 60. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) odlučio je kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-213/2001 od 18.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 8/2004)

Propisivanjem kao uslova za obavljanje delatnosti auto-taksi prevoza obavezno prebivalište na teritoriji grada, narušava se Ustavom zajemčeno pravo slobode kretanja i nastanjivanja građana, pravo na rad, sloboda rada, slobodan izbor zanimanja i dr.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredbe člana 6. stav 1. tač. 1. i 2. u delovima koji glasi: "C kategorije" i tačka 3. Odluke o auto-taksi prevozu ("Službeni list grada Beograda ", broj 12/2002) nisu u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti preostalih odredbi člana 6. stav 1. tač. 1. i 2. i odredbe člana 42. Odluke iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneto je više inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredaba člana 6. stav 1. tač. 1, 2. i 3. i člana 42. Odluke o auto-taksi prevozu iz izreke ove odluke.

U inicijativama se navodi da se osporenim odredbama Odluke građani koji nemaju zahtevanu vozačku dozvolu C kategorije, odnosno stepen stručne spreme, stavljaju u neravnopravan odnos sa ostalim građanima Republike Srbije u ostvarivanju prava na obavljanje delatnosti i da im se ograničava pravo na rad i ostvarivanje tržišne konkurencije.

U odgovoru Skupštine grada Beograda navodi se da je članom 36. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni glasnik RS", br. 46/95 i 66/01) dato ovlašćenje opštini, odnosno gradu, da propiše bliže uslove za obavljanje auto-taksi prevoza, i da je Skupština grada, koristeći ovo ovlašćenje, propisala strožije uslove koje mora da ispunjava fizičko, odnosno pravno lice da bi obavljalo auto-taksi prevoz u Beogradu, da su ti uslovi, proizašli iz složenih uslova u kojima se odvija saobraćaj u Beogradu, kao i potrebe što veće bezbednosti putnika i većeg stepena znanja i iskustva u upravljanju motornim vozilima. U odgovoru se dalje navodi da taksi vozači u Beogradu nisu stavljeni u neravnopravan položaj u odnosu na ostale taksi vozače, jer ni uslovi u kojima se obavlja ovaj prevoz u Beogradu, po složenosti i obimu saobraćaja, nisu kao u drugim manjim opštinama i gradovima.

Osporenu Odluku o auto-taksi prevozu donela je Skupština grada Beograda na osnovu člana 36. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni glasnik RS", br.46/95 i 66/2001) i odgovarajuće odredbe Statuta grada Beograda.

Osporenim odredbama člana 6. stav 1. tač. 1. 2. i 3. Odluke propisano je da fizičko lice može obavljati taksi prevoz, kao preduzetnik, ako pored opštih uslova utvrđenih zakonom, ima vozačku dozvolu "C" kategorije najmanje dve godine, najmanje III stepen stručne spreme saobraćajnog smera i radno iskustvo sa vozačkom dozvolom C kategorije najmanje dve godine i prebivalište na teritoriji grada Beograda

najmanje jednu godinu pre podnošenja prijave. Osporenim članom 42. Odluke propisano je da će se postupak po prijavi za upis u registar za obavljanje auto taksi prevoza koji je započet, po kome nije doneto rešenje do dana početka primene ove odluke nastaviti po odredbama ove odluke.

Odredbom člana 118. stav 1. Ustava Republike Srbije, predviđeno je da grad Beograd obavlja poslove opštine utvrđene Ustavom i poslove koje mu Republika zakonom poveri iz okvira svojih prava i dužnosti.

Zakonom o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002) i članu 18. tačka 11. propisano je da je opština odgovorna da preko svojih organa, u skladu sa Ustavom i zakonom uređuje i obezbeđuje posebne uslove i organizaciju auto-taksi prevoza putnika.

Zakonom o privatnim preduzetnicima "Službeni glasnik SRS", br. 54/89, 9/90 i " Službeni glasnik RS", br. 19/91, 46/91, 31/93, 39/93, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 i 35/2002) u članu 1. propisano je da preduzetnik samostalno obavlja delatnost, pod uslovima i na način propisan tim Zakonom, a da se delatnosti uređene posebnim zakonom obavljaju i na način predviđen tim zakonom, a članom 8. Zakona propisani su opšti uslovi koje fizičko lice mora da ispunjava da bi osnovalo radnju (opšta zdravstvena sposobnost; poslovna sposobnost, da mu nije zabranjeno obavljanje određene delatnosti, odnosno izrečena zaštitna mera zabrane obavljanja delatnosti i da ima opremu i kadrove koji su propisani za obavljanje delatnosti, kao i odgovorajući prostor.

Zakonom o prevozu u drumskom saobraćaju, kao posebnim zakonom, propisano je da je auto-taksi prevoz javni prevoz putnika koji se obavlja putničkim automobilom koji ispunjava uslove propisane tim zakonom (član 2.); da se prevoz u drumskom saobraćaju obavlja vozilima koja ispunjavaju uslove utvrđene propisima o bezbednosti saobraćaja na putevima i propisima o standardima za pojedine vrste vozila (član 3), da opština, odnosno grad uređuje i obezbeđuje, u skladu sa zakonom, organizaciju i način obavljanja javnog prevoza putnika koji se obavlja na teritoriji jedne opštine, odnosno grada i auto-taksi prevoza (član 7); da se javni prevoz putnika i stvari može obavljati kao linijski i vanlinijski i auto-taksi prevoz (član 8). Odredbom člana 33. stav 1. ovog zakona propisano je da se auto-taksi prevoz putnika obavlja fabrički proizvedenim putničkim automobilom koji ima najviše pet sedišta računajući i sedište vozača i najmanje četvoro vrata, a članom 36. Zakona propisano je da opština, odnosno grad može propisati bliže uslove za obavljanje auto-taksi prevoza. Članom 1. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima ("Službeni glasnik SRS" br. 53/82-preč. tekst, 15/84,5/86,21/90 i ("Službeni glasnik RS", br. 28/91, 53/93, 67/93, 48/94 i 25/97) propisano je da se mere bezbednosti i druge mere u vezi sa bezbednošću i unapređenjem saobraćaja na putevima sprovode po odredbama Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, po odredbama ovog zakona i po propisima na osnovu ovih zakona. Odredbom člana 161. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89, 29/90 i 11/91) propisano je da motornim vozilom u saobraćaju na putu može samostalno da upravlja samo lice koje ima važeću vozačku dozvolu, a članom 172. ovog zakona propisano je da se vozačka dozvola izdaje za upravljanje motornim i priključnim vozilima koja se razvrstavaju u kategorije: A,B,C,D i E. U kategoriju vozačke dozvole B spadaju motorna vozila, osim vozila kategorije A, čija najveća dozvoljena masa nije veća od 3.500 kg. i koja nemaju više od 8 sedišta ne računajući sedišta vozača, a u C kategoriju spadaju motorna vozila za prevoz tereta čija je najveća dozvoljena masa veća od 3.500 kg.

Propisivanje vozačke dozvole C kategorije kao posebnog uslova za upravljanje putničkim automobilom kojim se obavlja auto-taksi prevoz, po oceni Suda, nije u saglasnosti sa navedenim odredbama Zakona o osnovama bezbednosti

saobraćaja na putevima, Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima i Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju, kao i članom 18. tačka 11. Zakona o lokalnoj samoupravi kojim je opština, odnosno grad ovlašćen da uređuje i obezbeđuje uslove koji odgovaraju specifičnim potrebama opštine, odnosno grada za obavljanje ove delatnosti.

Propisivanjem uslova za obavljanje delatnosti auto-taksi prevoza obavezno prebivalište građanina na teritoriji grada Beograda, po oceni Suda, narušava se Ustavom zajemčeno pravo slobode kretanja i nastanjivanja građana (član 17.), pravo na rad, sloboda rada, slobodan izbor zanimanja i zaposlenja (član 35.), ograničava slobodno i pod jednakim uslovima obavljanje privrednih i drugih delatnosti (član 57. stav 1.) i slobodna razmena roba i usluga i kretanje kapitala i radnika i ograničava tržište (član 64).

Odredbе člana 6. stav 1. tač. 1. i 2. Odluke u delovima u kojima se propisuje uslov za obavljanje auto-taksi prevoza da lice ima vozačku dozvolu odgovarajući broj godina pre podnošenja zahteva za odobrenje obavljanja ove delatnosti, po oceni Suda, saglasne su sa ovlašćenjima sadržanim u čl. 7. i 36. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju, kao i ovlašćenju iz člana 18. tačka 11. Zakonom o lokalnoj samoupravi, po kojem je opština, odnosno grad ovlašćen da preko svojih organa uređuje i obezbeđuje posebne uslove i organizaciju auto - taksi prevoza. Takođe, osporenim odredbama Odluke, po oceni Suda, ne povređuju se odredbe članova 13, 35, 57. i 64. Ustava.

Osporenim odredbom člana 42. Odluke, po oceni Suda, nisu povređene odredbe člana 13. Ustava, jer se osporena odredba Odluke primenjuje na sve građane jednako pod istim uslovima koji se nađu u istoj pravnoj situaciji, zatim ne ograničava Ustavom utvrđeno pravo na rad (član 35.), ne isključuje pravo na žalbu protiv pojedinačnih akata organa donetih u prvom stepenu (član 124.), i u granicama je ustavnih i zakonskih ovlašćenja opštine odnosno grada da svojim propisom uredi postupak i način odlučivanja o pravima i obavezama građana.

Ustavni sud, na osnovu člana 46. tač.1) i 3) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) odlučio je kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije odredbe Odluke iz tačke 1. izreke prestaju da važe danom objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-169/2002 od 25.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 8/2004)

b) Urbanizam i građevinsko zemljište

Skupština opštine nije zakonom ovlašćena da svojom odlukom određene obveznike oslobodi od plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da član 14. Odluke o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta u opštini Brus ("Službeni list opštine Brus", broj 8/2001), nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakornosti čl. 11. i 19. Odluke iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 11. Odluke o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta u opštini Brus ("Službeni list opštine Brus", broj 8/2001), iz razloga što je osporenom odredbom predviđena jednaka visina naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, bez obzira da li se radi o neizgrađenim ili izgrađenom građevinskom zemljištu. Takođe se navodi da je, odredbom člana 19. Odluke, utvrđena naknada za korišćenje neizgrađenog građevinskog zemljišta u građevinskom području u privatnoj svojini isto kao da je u pitanju gradsko građevinsko zemljište u društvenoj svojini. Po mišljenju inicijatora, oba osporena člana Odluke nisu u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

Skupština opštine Brus u odgovoru ističe da je osporenom Odlukom propisano plaćanje naknade za korišćenje građevinskog zemljišta na području koje je Odlukom o određivanju gradskog građevinskog zemljišta ("Službeni list opštine Brus", broj 4/96), proglašeno za građevinsko zemljište, odnosno zemljište u građevinskom području. Navodi se da je odredbama čl. 4. i 11. osporene Odluke propisano da se visina naknade za korišćenje građevinskog zemljišta utvrđuje u zavisnosti od zone u kojoj se to zemljište nalazi, odnosno čije se granice utvrđuju osporenom Odlukom, a prema pogodnostima koje zemljište pruža korisniku. Napominje se da se, prema članu 12. Odluke, naknada obračunata na osnovu člana 11. Odluke, umanjuje u svim zonama u zavisnosti od stepena opremljenosti osnovnim objektima komunalne infrastrukture. U odgovoru donosioca akta navedeni su objekti infrastrukture kojima je opremljeno naseljeno mesto Brzeće (vodovod, kanalizacija, saobraćajna infrastruktura).

Ustavni sud je utvrdio sledeće:

Osporena Odluka doneta je u vreme važenja Zakona o građevinskom zemljištu ("Sl. glasnik RS", br. 44/95, 10/97 i 23/01). Odredbom člana 11. Odluke, propisano je da se naknada za korišćenje građevinskog zemljišta, utvrđuje prema zoni u kojoj se to zemljište nalazi i delatnosti koju korisnik obavlja i to prema tabeli u kojoj su navedeni kriterijumi iskazani u novčanoj vrednosti. Odredbom člana 19. Odluke, propisano je da se naknada za korišćenje građevinskog zemljišta koje je dato za obavljanje poslovne delatnosti, plaća od dana utvrđenog rešenjem o dodeli tog zemljišta na korišćenje, i to po m² korisnog prostora prema projektnoj dokumentaciji kao da je zemljište u celini privedeno nameni.

U toku postupka pred Ustavnim sudom, stupio je na snagu Zakon o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/03), kojim je, u odredbi člana 175. propisan prestanak važenja Zakona o građevinskom zemljištu. Važećim Zakonom nije utvrđena obaveza usaglašavanja ovih opštih akata sa zakonom, pa je ocenu zakonitosti osporenih članova Odluke, Sud izvršio u odnosu na Zakon koji je na snazi.

Odredbom člana 68. Zakona o planiranju i izgradnji, propisano je da građevinsko zemljište može biti javno građevinsko zemljište i ostalo građevinsko zemljište, pri čemu se javno građevinsko zemljište nalazi u državnoj svojini. Odredbom člana 77. Zakona propisana je naknada za korišćenje javnog građevinskog zemljišta i obveznici naknade, kao i merila i kriterijumi za utvrđivanje visine naknade i

dato je ovlašćenje opštini odnosno gradu, odnosno gradu Beogradu, da bliže odredi kriterijume, merila, visinu, način i rokove za utvrđivanje visine naknade za korišćenje javnog građevinskog zemljišta. Navedenim članom 77. Zakona, nije posebno propisano utvrđivanje različite visine naknade u odnosu na izgrađeno i neizgrađeno javno građevinsko zemljište, već je prepuštena mogućnost opštini, odnosno gradu da svojim aktom to učini prema opštim elementima za utvrđivanje visine naknade određenim u stavu 4. člana 77. Zakona, a to su stepen i obim uređenosti zemljišta.

Naknada za korišćenje ostalog građevinskog zemljišta koje nije u državnoj svojini plaća se, prema članu 78. stav 1. Zakona, ako je to zemljište sredstvima opštine, odnosno drugim sredstvima u državnoj svojini opremljeno osnovnim objektima komunalne infrastrukture (električna mreža, vodovod, pristupni put i sl.), a u pogledu utvrđivanja obaveze plaćanja naknade, merila, visine i rokova plaćanja, primenjuju se odredbe člana 77. Zakona. Prema stavu 2. člana 78. Zakona, naknada za korišćenje ostalog neizgrađenog građevinskog zemljišta plaća se i u slučaju ako se to zemljište ne privede nameni, odnosno ne ponudi u otkup opštini radi privođenja nameni u roku od 2 godine od donošenja urbanističkog plana.

U pogledu utvrđivanja visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta važeći Zakon je zadržao odredbu kojom ovlašćuje opštinu da svojim aktom može propisivati merila i kriterijume za utvrđivanje visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta i to kako za javno građevinsko zemljište tako i za ostalo građevinsko zemljište.

Imajući u vidu da je Skupština opštine Brus, svojim aktom utvrdila četiri zone zemljišta, prema pogodnostima koje to zemljište pruža s obzirom na njegov položaj u naselju, obim i stepen uređenosti, saobraćajnu povezanost, te da je, osporenim članom 11. utvrdila visinu naknade po metru kvadratnom zemljišta, odnosno objekta za različite vrste delatnosti, Sud je ocenio da je donosilac akta postupio u skladu sa ovlašćenjima koja ima prema Zakonu o planiranju i izgradnji.

Međutim, polazeći od ustavne odredbe kojom je propisano da se zakonom uređuje plaćanje naknade za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta, a imajući u vidu da Zakonom o građevinskom zemljištu koji je bio na snazi u vreme donošenja Odluke, kao ni Zakonom o planiranju i izgradnji koji je sada na snazi, nije predviđeno oslobađanje od plaćanja ove naknade za bilo kog obveznika, Sud je utvrdio da član 14. Odluke, kojim se pojedini obveznici oslobađaju ove naknade, nije u skladu s Ustavom i zakonom.

Na osnovu izloženog, člana 46. tač. 1) i 3) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je doneo Odluku kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, član 14. Odluke iz tačke 1. izreke, prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije."

Odluka Ustavnog suda
IY-26/2003 od 16.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 112/2003)

Osporena odredba opštinske odluke kojom se na izvršni organ prenosi ovlašćenje skupštine da odlučuje o visini naknade za korišćenje građevinskog zemljišta u pojedinačnim slučajevima nije u saglasnosti sa zakonom.

Ekonomska snaga obveznika ne može biti kriterijum za utvrđivanje visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredbe čl. 5. i 12. i odredba člana 19. u delu koji glasi: "... i primenjivaće se od 01. januara 2002. godine." Odluke o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta ("Opštinski službeni glasnik opštine Lajkovac", broj 3/01), nisu u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredaba čl. 10. i 11. Odluke iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu je podneta inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti čl. 10, 11. i 12. Odluke o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta, koju je donela Skupština opštine Lajkovac 28. decembra 2001. godine. U predstavljeni se navodi da je naknada za korišćenje građevinskog zemljišta, utvrđena osporenim odredbama previsoka, da nije precizno određena po delatnostima, kao i da je trebalo napraviti razliku u visini naknade zavisno od vrste i kvaliteta poslovnog prostora u kome se delatnost obavlja. Ukazuje se na neustavnost i nezakonitost odredbe člana 12. Odluke, kojom je utvrđeno ovlašćenje Izvršnog odbora da, bez unapred određenih kriterijuma, umanjí naknadu do 90% na osnovu sopstvene procene ekonomske snage obveznika.

U odgovoru Skupštine opštine Lajkovac se navodi da su odredbama člana 4. i čl. 6. do 11. osporene Odluke, u skladu sa Zakonom o građevinskom zemljištu, propisana merila za utvrđivanje naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, kao i da je to zemljište različito kategorisano prema pogodnostima koje pruža, položaju u naseljenom mestu i nameni korišćenja. Ističe se da Zakonom nije predviđeno ograničenje, niti obavezujući kriterijum za umanjíenje naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, pa stoga odredba člana 12. Odluke nije nezakonita.

Razmatrajući osporenu Odluku Ustavni sud je utvrdio da, pored osporenih odredaba, ima osnova za ocenu ustavnosti i zakonitosti i čl. 5. i 19. Odluke.

Odredbama člana 5. Odluke o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta taksativno su nabrojani slučajevi oslobođanja od obaveze plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta koje služi za javnu upotrebu (stav 1.). Naknadu ne plaćaju i lica koja primaju socijalnu pomoć (stav 2.), a odluku o oslobođenju donosi Izvršni odbor skupštine opštine, na osnovu priloženih dokumenata podnosioca (stav 3). Članom 12. osporene Odluke utvrđeno je ovlašćenje Izvršnog odbora Skupštine opštine Lajkovac da, na osnovu pismenog zahteva obveznika, naknadu određenu članom 11. Odluke može umanjíti do 90% ceneći ekonomsku snagu obveznika.

Odredbom člana 60. stav 6. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da se zakonom uređuje plaćanje naknade za korišćenje dobara od opšteg interesa i gradskog građevinskog zemljišta, a prema članu 113. stav 1. tačka 3) Ustava, opština preko svojih organa, u skladu sa zakonom, uređuje i obezbeđuje korišćenje gradskog građevinskog zemljišta i poslovnog prostora.

Osporena Odluka je doneta na osnovu Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni glasnik RS", br. 44/95, 16/97 i 23/01), koji je prestao da važi stupanjem na snagu Zakona o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/03), u odnosu na koji se vrši ocena zakonitosti.

Članom 77. Zakona o planiranju i izgradnji utvrđena je obaveza plaćanja naknade za korišćenje javnog građevinskog zemljišta i ostalog građevinskog zemljišta u državnoj svojini. Zakon ne predviđa izuzetke od ove obaveze, niti ovlašćenje opštine da to čini. Ustavna i zakonska ovlašćenja opštine da uređuje korišćenje građevinskog zemljišta, a u okviru toga da određuje kriterijume, merila, način i rokove utvrđivanja i plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, realizuje skupština opštine donošenjem opštih akata, na osnovu člana 30. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002). Stoga je, po oceni Suda, nezakonita odredba kojom se na izvršni organ prenosi ovlašćenje skupštine da odlučuje o visini naknade za korišćenje građevinskog zemljišta u pojedinačnim slučajevima. Osim toga, ekonomska snaga obveznika ne može biti kriterijum za utvrđivanje visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, već su to objektivna merila vezana isključivo za izgrađenost zemljišta, njegov položaj i druge pogodnosti koje pruža korisniku, kao i namenu korišćenja. Iz iznetih razloga Sud je utvrdio da su odredbe čl. 5. i 12. osporene Odluke neustavne i nezakonite, pa je odlučio kao u tački 1 izreke.

Odredbom člana 19. osporene Odluke, predviđeno je da Odluka stupa na snagu osmog dana od dana isticanja na oglasnoj tabli, a objaviće se u "Opštinskom službenom glasniku" i primenjivaće se od 1. januara 2002. godine. Prema navedenoj odredbi osporena Odluka se primenjuje pre stupanja na snagu što je, po oceni Suda, nesaglasno sa članom 121. stav 1. Ustava prema kome zakon, drugi propis ili opšti akt ne može imati povratno dejstvo.

Osporenim odredbama člana 10. Odluke, izgrađeno građevinsko zemljište na području opštine Lajkovac razvrstano je u zone prema pogodnostima koje pruža za korišćenje. Članom 11. Odluke određeno je da se visina naknade za korišćenje građevinskog zemljišta utvrđuje u dinarima, po metru kvadratnom bruto razvijene površine objekta i utvrđenim zonama, a zavisno od vrste prostora: stambeni, poslovni, proizvodni prostor, energetska i industrijska postrojenja.

Član 77. Zakona o planiranju i izgradnji utvrđuje obavezu plaćanja naknade za korišćenje (izgrađenog i neizgrađenog) javnog građevinskog zemljišta i ostalog građevinskog zemljišta u državnoj svojini, kao i obveznike ove naknade (st. 1. do 3.). Visina naknade za korišćenje izgrađenog građevinskog zemljišta utvrđuje se u zavisnosti od obima i stepena uređenosti zemljišta, najvećeg planom dozvoljenog indeksa izgrađenosti, njegovog položaja u naselju, opremljenosti zemljišta objektima društvenog standarda, saobraćajne povezanosti zemljišta sa lokalnim, odnosno gradskim centrom, radnim zonama i drugim sadržajima u naselju, odnosno pogodnostima koje zemljište ima za korisnike (stav 4.). Bliže kriterijume, merila, visinu, način i rokove plaćanja naknade iz st. 1. i 2. ovog člana propisuje opština, odnosno grad, odnosno grad Beograd (stav 5.).

Sud je utvrdio da odredbe čl. 10. i 11. osporene Odluke, koje utvrđuje merila za određivanje visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, nisu nesaglasne sa članom 77. Zakona o planiranju i izgradnji, pa je odlučio kao u tački 2. izreke.

O navodima iz predstavke kojima se ukazuje na neadekvatno i nepravilno utvrđenu visinu naknade, nepreciznost i nedorečenost osporenih odredaba Odluke, Ustavni sud nije nadležan da odlučuje, u smislu člana 125. Ustava Republike Srbije.

Na osnovu člana 46. tač. 1) i 3) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava, odredbe Odluke Skupštine opštine Lajkovac navedene u tački 1. izreke, prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-21/2002 od 23.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 112/2003)

Određba osporene odluke koja ovlašćuje izvršni odbor javnog preduzeća da utvrđuje visinu naknade za privremeno korišćenje javnog građevinskog zemljišta nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredba člana 19. stav 1. Odluke o privremenom postavljenju montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama ("Službeni list opštine Pančevo", broj 6/2001) nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba člana 19. st. 2. i 3. i odredbe člana 57. stav 2. Odluke navedene u tački 1. izreke.

3. Odbacuje se inicijativa za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti Odluke o visini naknade za privremeno korišćenje javne površine radi postavljanja montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama ("Službeni list opštine Pančevo", broj 14/2001).

Ustavnom sudu je podneta inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 19. i člana 57. stav 2. Odluke o privremenom postavljenju montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama, koju je donela Skupština opštine Pančevo 4. aprila 2001. godine i Odluke o visini naknade za privremeno korišćenje javne površine radi postavljanja montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama, koju je doneo Upravni odbor Javnog preduzeća "Direkcija za izgradnju i uređenje Pančevo", Pančevo 28. novembra 2001. godine.

Osporeni član 19. Odluke Skupštine opštine Pančevo, po mišljenju inicijatora, nesaglasan je sa članom 60. stav 6. i članom 113. stav 1. Ustava Republike Srbije, čl. 26. i 27. Zakona o građevinskom zemljištu i članom 30. tačka 13. Zakona o lokalnoj samoupravi. Ističe se da navedene ustavne i zakonske odredbe utvrđuju nadležnost skupštine opštine da uređuje naknadu za korišćenje građevinskog zemljišta, pa se ovo ovlašćenje ne može prenositi na drugi organ ili javno preduzeće koje može obavljati samo određene poslove u vezi sa uređivanjem, korišćenjem i zaštitom tog zemljišta. Odredba stava 2. člana 57. Odluke, koja produžava za 2 godine važenje ugovora zaključenih na neodređeno vreme, po mišljenju inicijatora, nesaglasna je sa Ustavom, jer stvara pravnu nesigurnost građana.

U odgovoru Opštinske uprave opštine Pančevo navodi se da je Skupština opštine, Odlukom o privremenom postavljenju montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama, u skladu sa zakonom, utvrdili merila, način i rokove plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, kao i da je Javno preduzeće ovlastila da odredi visinu naknade samo za deo javne površine na koju se postavljaju

privremeni montažni i pokretni objekti. Napominje se da je Skupština opštine Pančevo pristupila izmenama i dopunama osporene Odluke, tako da će ubuduće sama utvrđivati visinu naknade za privremene i montažne objekte. Postupak izmena i dopuna Odluke, kao i usaglašavanje sa Zakonom o planiranju i izgradnji je u toku.

Ustavni sud je utvrdio da su Odlukom o privremenom postavljenju montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama propisani uslovi, način postavljanja, korišćenja i uklanjanja privremenih montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama na teritoriji opštine Pančevo. Osporenim odredbom stava 1. člana 19. Odluke, utvrđeno je ovlašćenje Upravnog odbora JP Direkcije za izgradnju i uređenje, Pančevo da, posebnom odlukom, utvrđuje početni iznos naknade za privremeno korišćenje dela javne površine radi postavljanja kioska.

Prema članu 60. stav 3. Ustava Republike Srbije, na gradskom građevinskom zemljištu može se, pod uslovima utvrđenim zakonom, steći pravo korišćenja, a prema stavu 6. istog člana zakonom se uređuje plaćanje naknade za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta. Članom 113. stav 1. tačka 3. Ustava predviđeno je da opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom, uređuje i obezbeđuje korišćenje gradskog građevinskog zemljišta i poslovnog prostora.

Članom 30. tačka 13. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/02) određeno je da skupština opštine, u skladu sa zakonom, utvrđuje naknadu za uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta.

Odredbom člana 25. stav 4. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni glasnik RS", br. 44/95, 16/97 i 23/01), koji je bio na snazi u vreme donošenja osporene Odluke, bilo je propisano da postupak, uslove i način davanja na privremeno korišćenje gradskog građevinskog zemljišta uređuje opština, a stavom 1. člana 26. Zakona bila je utvrđena obaveza plaćanja naknade za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta. Prema članu 27. stav 2. Zakona o građevinskom zemljištu merila, visinu način i rokove plaćanja naknade za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta utvrđivala je opština.

Iz izloženog proizlazi da je, prema propisima koji su važili u vreme donošenja osporene Odluke, jedino opština, odnosno skupština opštine, kao predstavnički organ koji vrši osnovne funkcije lokalne vlasti utvrđene Ustavom, zakonom i statutom, mogla da utvrđuju merila za određivanje visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, pa se ovo ovlašćenje nije moglo prenositi na druge opštinske organe, niti na javna preduzeća, odnosno druge organizacije kojima je, prema članu 11. Zakona o građevinskom zemljištu moglo biti povereno vršenje određenih poslova u vezi sa uređivanjem, korišćenjem, unapređenjem i zaštitom građevinskog zemljišta.

Na isti način ovo pitanje regulisano je i Zakonom o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/03), koji je na snazi i u odnosu na koji se vrši ocena zakonitosti. Odredbama ovog zakona propisana je obaveza plaćanja naknade za korišćenje javnog građevinskog zemljišta koje je u državnoj svojini (član 77.), kao i za korišćenje ostalog građevinskog zemljišta koje nije u državnoj svojini, ako je sredstvima opštine, odnosno drugim sredstvima u državnoj svojini opremljeno osnovnim objektima komunalne infrastrukture (član 78.). Odredbama člana 77. stav 5. i člana 78. stav 4. Zakona utvrđena je nadležnost opštine, odnosno grada da propisuje bliže kriterijume, merila, visinu, način i rokove plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta.

Na osnovu izloženog Sud je ocenio da odredba stava 1. člana 19. osporene Odluke, koja utvrđuje ovlašćenje izvršnog odbora Javnog preduzeća da utvrđuje visinu naknade za privremeno korišćenje javnog građevinskog zemljišta, nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom, pa je odlučio kao u tački 1. izreke.

Odredbе člana 19. st. 2. i 3. Odluke, koje visinu naknade za privremeno korišćenje građevinskog zemljišta vezuju za zonu u kojoj se privremeni objekat nalazi, odnosno za porast cena na malo, nisu nesaglasne sa članom 77. stav 4. Zakona o planiranju i izgradnji, prema kome se visina naknade za korišćenje izgrađenog javnog građevinskog zemljišta utvrđuje u zavisnosti od obima i stepena uređenosti zemljišta, najvećeg planom dozvoljenog indeksa izgrađenosti, njegovog položaja u naseljenom mestu, opremljenosti zemljišta objektima društvenog standarda, saobraćajne povezanosti sa lokalnim, odnosno gradskim centrima, radnim zonama i drugim pogodnostima koje zemljište ima za korisnike.

Član 57. Odluke, koji se nalazi u prelaznim i završnim odredbama, zadržava zatečeno stanje u pogledu oblika i veličine postojećih kioska, postavljenih na osnovu odobrenja nadležnog opštinskog organa pre stupanja na snagu ove odluke, do isteka ugovora o privremenom korišćenju javne površine (stav 1.). Prema osporenom stavu 2. člana 57. Odluke, investitorima postojećih kioska, kojima u zaključenim ugovorima o privremenom korišćenju javnih površina nije određen rok od 5. godina, važenje tih ugovora produžava se na 2 godine od dana stupanja na snagu ove odluke. Na ovaj način regulisano je zatečeno stanje zaštitom privremernih korisnika građevinskog zemljišta, čije pravo korišćenja nije bilo vezano određenim rokom, pa je njihov položaj bio neizvestan u pogledu dužine korišćenja zemljišta, odnosno momenta kada to pravo prestaje. Osporena odredba Odluke je imala za cilj da takvu neizvesnost otkloni, odnosno da položaj privremenog korisnika javne površine precizno definiše i na taj način obezbedi pravnu sigurnost građana, pa je stoga Sud ocenio da nema osnova za utvrđivanje neustavnosti člana 57. stav 2. Odluke. Sud je takođe, utvrdio da, prema članu 98. Zakona o planiranju i izgradnji, postavljanje manjih montažnih objekata na javnim površinama (kiosci, letnje bašte, pokretne tezge i sl.) obezbeđuje i uređuje opština, odnosno grad, odnosno grad Beograd. Ovo zakonsko ovlašćenje opštine podrazumeva da se opštim aktom uređuju uslovi, postupak, način, ali i rokovi postavljanja montažnih objekata na javnim površinama, što je u konkretnom slučaju i učinjeno.

Osporena Odluka o visini naknade za privremeno korišćenje javne površine radi postavljanja montažnih i pokretnih objekata na javnim površinama, koju je doneo Upravni odbor Javnog preduzeća "Direkcija za izgradnju i uređenje Pančeva" bila je predmet ocene u Odluci IY-226/2001 ("Službeni glasnik RS", broj 9/03) od 16. januara 2003. godine, kojom je Ustavni sud utvrdio njenu neustavnost i nezakovitost. Danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda, prestala je da važi osporena Odluka, pa su se stekli uslovi za odbacivanje zahteva, u smislu člana 19. stav 1. tačka 4) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93).

Na osnovu člana 19. stav 1. tačka 4), člana 46. tač. 1) i 3) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, odredba Odluke Skupštine opštine Pančevo navedena u tački 1. izreke, prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 116/2003)
IY-97/2003 od 30.10.2003.

S obzirom da su osporene odredbe odluka predviđale da će se visina naknade, u uslovima postojanja nesvršenih pravnih situacija,

obračunavati na osnovu merila propisanih osporenim odlukama, Sud je ocenio da nije bilo povrede principa zabrane povratnog dejstva opštih akata iz člana 121. Ustava.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 9. stav 2. i odredbe člana 28. Odluke o razradi merila, načinu obračuna i ugovaranja naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list grada Beograda", broj 20/98).

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 6. Odluke o izmenama i dopunama Odluke o razradi merila, načinu obračuna i ugovaranja naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list grada Beograda", broj 17/99), i odredbe člana 24. Odluke o razradi merila, načinu obračuna i ugovaranja naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list grada Beograda", broj 3/2002).

3. Obustavlja se postupak za utvrđivanje nezakonitosti odredbe člana 9. stav 2. Odluke iz tačke 1.

4. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje preduzete na osnovu odredaba Odluke iz tačke 1.

Pred Ustavnim sudom Republike Srbije pokrenut je postupak za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredaba Odluke iz tačke 1. izreke. Predlagač smatra da je osporenom odredbom člana 9. stav 2. Odluke, grad Beograd, protivno odredbama čl. 11. i 15. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni glasnik RS", br. 44/95, 16/97 i 23/01), preneo ovlašćenje na Direkciju za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda da utvrdi merila za određivanje naknade za sekundarno uređivanje građevinskog zemljišta. U predlogu je takođe navedeno da je članom 28. Odluke predviđeno da će se ista primenjivati i na ugovorne odnose koji su zasnovani pre njenog stupanja na snagu, čime je, po mišljenju predlagača, povređen ustavni princip zabrane povratnog dejstva opštih akata. Predlagač je tražio i obustavu izvršenja pojedinačnih akata ili radnji preduzetih na osnovu osporenih odredaba Odluke. Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je i inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredaba čl. 6. i 24. Odluka navedenih u tački 2. izreke. Inicijator smatra da je, protivno odredbi člana 121. Ustava Republike Srbije, osporena odredba člana 6. Odluke, u vreme važenja imala povratno dejstvo. Podnosilac inicijative je, uz navođenje istih razloga, osporio i ustavnost odredbe člana 24. Odluke

U odgovoru Skupštine grada Beograda se ističe da su osporene odredbe Odluka prestale da važe. Osporene odredbe čl. 28., 6. i 24. Odluka predviđale su primenu navedenih Odluka i na one ugovore po kojima obračun naknade za uređivanje zemljišta nije izmiren do dana njihovog stupanja na snagu. S obzirom da su se navedene odredbe Odluka odnosile na pravne odnose ugovornih strana koji nisu okončani, čija je realizacija u toku, kao i da je sadržina ovih odredaba inkorporirana u ugovore koji su bili zaključeni u momentu stupanja na snagu osporenih Odluka, Skupština Grada smatra da nije bio povređen princip zabrane povratnog dejstva opštih akata iz člana 121. Ustava. Odluka koja sadrži osporeni član 9. stav 2. doneta je, po mišljenju Skupštine grada, u skladu sa odredbama Zakona o građevinskom zemljištu, s obzirom da je navedenom odredbom Direkcija za građevinsko zemljište i izgradnju

Beograda bila ovlašćena da vrši obračun troškova izgradnje sekundarnih zajedničkih komunalnih objekata, ali ne i da uređuje merila za ugovaranje visine naknade za uređivanje građevinskog zemljišta za šta je, saglasno odredbi člana 15. Zakona, isključivo nadležna opština, odnosno Grad.

Ustavni sud je po sprovedenom postupku utvrdio sledeće:

Osporenom odredbom člana 9. stav 2. Odluke o razradi merila, načinu obračuna i ugovaranja naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list grada Beograda", broj 20/98), bilo je propisano da troškove izgradnje sekundarnih zajedničkih komunalnih objekata i mreže infrastrukture utvrđuje Direkcija za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda. Osporenom odredbom člana 28. navedene Odluke bilo je utvrđeno da će se ista primenjivati na sve zaključene ugovore o uređivanju zemljišta sa investitorima-korisnicima zemljišta za obračun naknade koja nije izmirena po presečenim i konačnim obračunima do dana stupanja na snagu ove Odluke, kao i na nove ugovore o uređivanju zemljišta koji će se zaključivati sa investitorima po stupanju na snagu iste Odluke, dok je osporenom odredbom člana 6. Odluke o izmenama i dopunama Odluke o razradi merila, načinu obračuna i ugovaranja naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list grada Beograda", broj 17/99), bila propisana identična primena navedene Odluke ali za obračun naknade koja je dospela, a nije izmirena. Navedene odredbe prestale su da važe 12.marta 2002.godine kada je stupila na snagu Odluka o razradi merila, načinu obračuna i ugovaranja naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list grada Beograda", broj 3/02).

Osporenom odredbom člana 24. Odluke bila je propisana njena primena na sve zaključene ugovore o uređivanju zemljišta, ali samo za obračun naknade koja nije izmirena po presečenim i konačnim obračunima do dana stupanja na snagu ove Odluke. Navedena Odluka prestala je da važi 24.juna 2003.godine kada je stupila na snagu Odluka o kriterijumima i merilima za utvrđivanje zakupnine i naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list grada Beograda", broj 16/03).

Odredbama člana 121. st.1. i 2. Ustava određeno je da zakon, drugi propis ili opšti akt ne može imati povratno dejstvo, kao i da se samo zakonom može odrediti da pojedine njegove odredbe, ako to zahteva opšti interes utvrđen u postupku donošenja zakona, imaju povratno dejstvo.

Imajući u vidu da su Ugovorima o naknadi za uređivanje građevinskog zemljišta investitori preuzimali obavezu isplate naknade u visini važećoj na dan isplate, Ustavni sud je utvrdio da su u momentu stupanja na snagu osporenih Odluka, postojale nesvršene pravne situacije nastale usled neizvršavanja Ugovora do stupanja na snagu navedenih Odluka Skupštine grada. S obzirom da su osporene odredbe Odluka predviđale da će se visina naknade, u uslovima postojanja nesvršenih pravnih situacija, obračunavati na osnovu merila propisanih osporenim Odlukama, Sud je ocenio da nije bilo povrede principa zabrane povratnog dejstva opštih akata iz člana 121. Ustava.

S obzirom da je osporena odredba člana 9. stav 2. Odluke, prestala da važi, a da je 5. maja 2003.godine, stupanjem na snagu Zakona o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/2003), prestao da važi i Zakon o građevinskom zemljištu u odnosu na koji se traži ocena navedene odredbe, Ustavni sud je utvrdio da su prestale procesne pretpostavke za vođenje postupka te je, saglasno odredbi člana 25. tačka 2. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), postupak za utvrđivanje nezakonitosti ove odredbe obustavio.

Zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata, odnosno radnji preduzetih na osnovu osporenih odredaba Odluke iz tačke 1. izreke, Ustavni sud je

odbacio, saglasno odredbi člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, jer je doneo konačnu Odluku.

Na osnovu izloženog i člana 25. tačka 2), člana 42. stav 3., člana 46. tačka 9) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-253/2001 od 25.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 16/2004)

Ovlašćenje opštine da propiše bliže kriterijume, merila, visinu, način i rokove plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta sadržano je i u novodonetom Zakonu o planiranju i izgradnji.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonitosti Odluke o naknadi za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta ("Službeni list opštine Priboj", broj 3/96, prečišćen tekst).

Predstavkom je tražena ocena ustavnosti i zakonitosti Odluke o naknadi za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta, koju je donela Skupština opštine Priboj. U predstavi se navodi da je osporena Odluka nesaglasna sa članom 113. stav 3, članom 114. stav 2. i članom 116. stav 1. Ustava Republike Srbije, kao i sa članom 27. Zakona o građevinskom zemljištu, zbog toga što se, pored poreza na zemljište i objekat sagrađen na njemu, plaća i naknada za korišćenje građevinskog zemljišta prema površini zemljišta i prema ukupnoj površini objekta. Ukazuje se na činjenicu da su vlasnici kuća i građevinskog zemljišta u nepovoljnijem položaju u odnosu na vlasnike stanova, koji plaćaju pomenutu naknadu samo prema površini stana, a ne i na površinu podruma i stepeništa. Takođe se navodi da su građani u prigradskim naseljima, sopstvenim sredstvima, izgradili vodovod, doveli struju i samostalno održavaju ulice, pa stoga nema osnova za naplatu naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, u smislu člana 27. Zakona o građevinskom zemljištu.

U odgovoru Opštinske uprave opštine Priboj navodi se da je osporena Odluka o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta ("Službeni list opštine Priboj", broj 3/96 - prečišćen tekst) bila predmet ocene Ustavnog suda, koji Rešenjem IY-166/96 od 27. juna 1996. godine nije prihvatio inicijativu za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti. Uz odgovor, Sudu je dostavljen prečišćen tekst Odluke o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta, kojim je obuhvaćen osnovni tekst iz 1990. godine ("Službeni list opštine Priboj", broj 4/90) i Odluke o izmenama i dopunama Odluke o naknadi za korišćenje građevinskog zemljišta ("Službeni list opštine Priboj", br. 3/91, 3/92, 5/93 i 2/96).

Po sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio da je osporena Odluka Skupštine opštine Priboj o naknadi za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta ("Službeni list opštine Priboj", br. 4/90, 3/91 i 3/92) bila predmet ocene u Rešenju IY-166/96 od 27. juna 1996. godine, kojim Sud nije prihvatio inicijativu za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti. U obrazloženju Rešenja Suda navodi se, pored ostalog, da osporena Odluka nije nesaglasna sa čl. 26. i 27. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni glasnik RS", broj 44/95), koji je tada bio na snazi.

Postupajući po ponovljenom zahtevu grupe građana iz Priboja za ocenu ustavnosti i zakonitosti navedene Odluke, Ustavni sud je Odlukom IY-159/99 od 4. novembra 1999. godine utvrdio neustavnost i nezakonitost člana 4. osnovnog teksta Odluke, kao i člana 3. prečišćenog teksta Odluke, kojim je bilo propisano oslobađanje od obaveze plaćanja naknade za određene korisnike građevinskog zemljišta. Ustavni sud nije prihvatio inicijativu za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba Odluke Skupštine opštine Priboj, kojim su utvrđena merila za određivanje visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, pošto je utvrdio da ta naknada

predstavlja ustavnu kategoriju koja je uređena Zakonom o građevinskom zemljištu (član 26. i 27.), tako što su svi korisnici gradskog građevinskog zemljišta obaveznici naknade, a korisnici građevinskog zemljišta u građevinskom području pod uslovima iz člana 29. Zakona.

U međuvremenu prestao je da važi Zakon o građevinskom zemljištu, a stupio je na snagu Zakon o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/03). Prema članu 77. Zakona o planiranju i izgradnji naknade za korišćenje izgrađenog javnog građevinskog zemljišta i ostalog zemljišta u državnoj svojini plaća vlasnik objekta (stav 1.), a izuzetno i nosilac prava korišćenja na objektu, odnosno zakupac objekta (stav 2.). Naknadu za korišćenje neizgrađenog javnog građevinskog zemljišta i ostalog građevinskog zemljišta u državnoj svojini plaća korisnik (stav 3.). Naknada iz st. 1. i 2. ovog člana, utvrđuje se u zavisnosti od obima i stepena uređenosti zemljišta, najvećeg planom dozvoljenog indeksa izgrađenosti, njegovog položaja u naselju, opremljenosti zemljišta objektima društvenog standarda, saobraćajne povezanosti zemljišta sa lokalnim, odnosno gradskim centrom, radnim zonama i drugim sadržajima u naselju, odnosno pogodnostima koje zemljište ima za korisnike (stav 3.). Prema stavu 5. član 77. Zakona, bliže kriterijume, merila, visinu, način i rokove plaćanja naknade iz st. 1. i 2. ovog člana propisuje opština, odnosno grad, odnosno grad Beograd.

Članom 78. stav 1. Zakona o planiranju i izgradnji utvrđena je obaveza plaćanja naknade za korišćenje i ostalog građevinskog zemljišta, koje nije u državnoj svojini, ako je to zemljište sredstvima opštine, odnosno drugim sredstvima u državnoj svojini opremljeno osnovnim objektima komunalne infrastrukture (električna mreža, vodovod, pristupni put i sl.). Naknada za korišćenje ostalog neizgrađenog građevinskog zemljišta plaća se i u slučajevima kad se to zemljište ne privede nameni, odnosno ne ponudi u otkup opštini radi privođenja nameni, u roku od 2 godine od dana donošenja urbanističkog plana (stav 2.). Visina naknade utvrđuje se kao i za ostalo izgrađeno građevinsko zemljište, u skladu sa ovim zakonom (stav 3.). U pogledu utvrđivanja obaveze plaćanja naknade iz st. 1. i 2. ovog člana, merila, visine, načina i rokova plaćanja, kao i prinudne naplate naknade, primenjuju se odredbe člana 77. ovog zakona (stav 4.).

Prema članu 175. stav 2. Zakona, do donošenja podzakonskih akata na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona, primenjivaće se podzakonski akti doneti na osnovu zakona koji su prestali da važe, ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Iz izloženog, po oceni Suda, proizilazi da Zakon o planiranju i izgradnji, u skladu sa Ustavom, utvrđuje obavezu plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta (javnog i ostalog) u državnoj svojini, kao i za korišćenje građevinskog zemljišta koje nije u državnoj svojini, ako je državnim sredstvima opremljeno osnovnim objektima komunalne infrastrukture. Zakonom je takođe, utvrđeno ovlašćenje opštine da propiše bliže kriterijume, merila, visinu, način i rokove plaćanja naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, pa je Sud rešio kao u izreci.

Na osnovu člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-117/2001 od 2.10.2003.

Skupština opštine preko svojih organa samostalno odlučuje, po proceni interesa i potreba građana o uslovima za postavljanje privremenih objekata na javnim površinama.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbe člana 4. stav 1. tačke d. alineja 3. Uputstva o kriterijumima i načinu sprovođenja konkursa za postavljanje privremenih objekata na javnim površinama na teritoriji opštine Obrenovac ("Službeni list grada Beograda", br. 24/2002 i 21/03)

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 4. tačka d. Uputstva o kriterijumima i načinu sprovođenja konkursa za postavljanje privremenih objekata na javnim površinama na teritoriji opštine Obrenovac ("Službeni list grada Beograda", br. 24/2002 i 21/03). Prema navodima inicijatora osporena odredba Uputstva predviđa da se o zahtevu za produženje važenja privremene dozvole neće odlučivati, ako je uz objekat u međuvremenu sagrađen neki bespravni deo što za posledicu ima povredu stečenih prava građana, bez mogućnosti pravne zaštite. U inicijativi se takođe ističe da su pravne posledice bespravne gradnje uređene drugim propisima te da se ne može tom okolnošću uslovljavati ostvarivanje prava koje uređuje Uputstvo.

U odgovoru koji je dala Opštinska uprava opštine Obrenovac se navodi da je osporeni član 4. tačka d. Uputstva izraz potrebe da se faktičko stanje na teritoriji opštine Obrenovac uskladi sa Planom za postavljanje privremenih objekata na javnim površinama, kao i Pravilnikom o veličini, tipu, izgledu i drugim uslovima za postavljanje privremenih i drugih objekata na javnim površinama na teritoriji opštine Obrenovac, s obzirom da su gotovo sva lica koja su dobijala lokacije na korišćenje po nekom od ranije sprovedenih konkursa postavila objekte koji nisu odgovarajućeg tipa, veličine i izgleda, ili su objekte dogradila bez odobrenja nadležnih opštinskih organa.

Ustavni sud je utvrdio da je Uputstvo doneo Izvršni odbor Skupštine opštine Obrenovac, na sednici održanoj 29. oktobra 2002. godine, na osnovu ovlašćenja sadržanih u Odluci o uslovima i načinu postavljanja privremenih objekata na javnim površinama u Beogradu ("Službeni list grada Beograda", br. 23/94, 1/95, 6/99, 6/01, 26/01, 3/02 i 12/02), Pravilniku o veličini, tipu, izgledu i drugim uslovima za postavljanje privremenih i drugih objekata na javnim površinama na teritoriji opštine Obrenovac ("Službeni list grada Beograda", broj 8/2002) i Odluci o Izvršnom odboru Skupštine opštine Obrenovac ("Službeni list grada Beograda", br. 16/2000 i 4/2002).

Osporeni član 4. stav 1. tačka d. alineja 3. Uputstva utvrđuje da će se prijave na konkurs lica, koja su dobijala lokacije na korišćenje po nekom od ranije sprovedenih konkursa, a na istima su postavila objekat koji nije odgovarajućeg tipa, veličine i izgleda, ili su objekat odgovarajućeg tipa, veličine i izgleda dogradila bez odobrenja nadležnog opštinskog organa, ili su takav objekat preuzela na korišćenje nekim punovažnim pravnim poslom, uzimati u razmatranje samo pod uslovom da pre raspisivanja konkursa tip, veličinu i izgled objekta na određenoj lokaciji usklade u

svemu sa važećim Planom za postavljanje privremenih objekata na javnim površinama i Pravilnikom o veličini, tipu, izgledu i drugim uslovima za postavljanje privremenih i drugih objekata na javnim površinama na teritoriji opštine Obrenovac.

Članom 113. stav 1. tačka 1. i 3. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da opština preko svojih organa u skladu sa zakonom donosi urbanistički plan, uređuje i obezbeđuje korišćenje gradskog građevinskog zemljišta i poslovnog prostora.

Članom 98. Zakona o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/2003), utvrđeno je da postavljanje manjih montažnih objekata na javnim površinama (kiosci, letnje bašte, pokretne tezge i sl.) obezbeđuje i uređuje opština, odnosno grad, odnosno grad Beograd.

Iz navedenih odredaba Ustava i Zakona, sledi da opština preko svojih organa samostalno odlučuje, prema mesnim prilikama i sopstvenoj proceni interesa i potreba građana na određenom području o uslovima za postavljanje objekata iz člana 98. Zakona, na javnim površinama. Navedeno ovlašćenje nije prekoračeno propisivanjem opštih uslova na osnovu kojih će se u postupku konkursa dodeljivati lokacije, pa ni onim uslovima koji su utvrđeni u osporenoj odredbi Uputstva.

Ustavni sud na osnovu člana 125. Ustava nije nadležan da ceni opravdanost, pravičnost i celishodnost normativnih rešenja sadržanih u osporenoj odredbi člana 4. stav 1. tačke d. alineja 3. Uputstva.

U pogledu navoda da je odredbama Uputstva uskraćeno pravo na pravnu zaštitu, Sud je utvrdio da je članom 6. Uputstva predviđeno pravo prigovora na red prvenstva učesnika konkursa i postupak odlučivanja po prigovoru. Na taj način uređena je pravna zaštita u ostvarivanju prava na koje se odnosi Uputstvo, a to po shvatanju Suda ne isključuje pravo na vođenje upravnog i sudskog postupka o drugim pravima koja uživaju pravnu zaštitu.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-252/2003 od 27.11.2003.

Grad može svojim propisom odrediti da javno preduzeće obavlja poslove koji se odnose na uređivanje građevinskog zemljišta, kao i odrediti umanjenje troškova pripremanja i pogodnosti za izgradnju određenih objekata.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba čl. 9. i 13. stav 2. i člana 32. Odluke o merilima za ugovaranje visine naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 27/2002).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbi čl. 9, 13. stav 2. i člana 32.

Odluke o merilima za ugovaranje visine naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 27/2002), koju je donela Skupština grada Novog Sada, 30. decembra 2002. godine. Podnosilac inicijative navodi da se primenom odredbe člana 9. osporene Odluke stavljaju u neravnopravan položaj investitori koji su u 2002. godini započeli gradnju, ugovorili i isplatili troškove pripreme građevinskog zemljišta u odnosu na investitore koji sada ugovaraju kako pripremu tako i troškove opremanja, čime se povređuju odredbe čl. 13. i 57. Ustava Republike Srbije i odredbe čl. 11. i 14. Zakona o obligacionim odnosima. Odredbom člana 13. stav 2. osporene Odluke, po mišljenju inicijatora, stvara se monopolski položaj i ograničava tržište od strane grada i javnih preduzeća čiji je grad osnivač. Inicijator osporava i odredbu člana 32. Odluke iz razloga što se sprečava investitor, koji iz prethodno zaključenih ugovora ima dospele neizmirene obaveze prema JP "Zavod za izgradnju grada" ili je sa njim u sudskom sporu, da sa Zavodom zaključi ugovor za plaćanje naknade na novoj lokaciji, izuzev ako obračunatu naknadu plati u celosti. Na taj način investitor je, po mišljenju inicijatora, sprečen da štiti svoja prava redovnim putem preko suda i stavlja se u neravnopravan položaj u odnosu na ostale investitore, zbog nemogućnosti korišćenja prava iz čl. 24. i 25. osporene Odluke u kojima se predviđa plaćanje naknade u više delova. Iz tih razloga osporena odredba Odluke u suprotnosti je sa čl. 11. 13. i 22. Ustava Republike Srbije.

U odgovoru donosioca osporenog akta, navodi se da je inicijator ugovorio deo naknade za uređivanje građevinskog zemljišta i ta naknada se prema tada važećoj Odluci o merilima za ugovaranje visine naknade za uređivanje građevinskog zemljišta ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 12/2001) sastojala od naknade za pripremanje, prethodnih ulaganja, položajne rente i naknade za opremanje, a ostala je za investitora obaveza plaćanja naknade za opremanje. S obzirom da je navedena Odluka prestala da važi, naknada za opremanje je obračunata prema novoj Odluci, koja je predstavlja inicijatora osporena i koja u članu 6. propisuje da troškovi opremanja obuhvataju troškove već izvedenih radova na opremanju građevinskog zemljišta i troškove planiranih radova na opremanju građevinskog zemljišta. Navedeni troškovi koji se odnose na opremanje nemaju karakter nijedne od naknada ugovorenih prethodnim ugovorom. Donosilac akta navodi da je smisao osporenih odredbi čl. 13. stav 2. i člana 32. Odluke da štite javne prihode i obezbede njihovu sigurniju naplatu.

Ustavni sud je utvrdio da je osporenu Odluku ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 27/2002) donela Skupština Grada Novog Sada na osnovu člana 15. stav 3) Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni glasnik RS", br. 49/95, 16/97 i 23/2001) i člana 25. tačka 10) Statuta Grada Novog Sada ("Službeni list Grada Novog Sada", broj 1/2001). Ovom Odlukom određuju se merila za ugovaranje visine naknade za uređivanje građevinskog zemljišta za izgradnju objekta. Odredbom člana 9. osporene Odluke propisano je da se troškovi pripremanja, pogodnost i prethodna opremljenost obračunavaju i ugovaraju istovremeno. Troškovi pripremanja i pogodnost utvrđeni Programom, umanjuju se za 80% za izgradnju objekta čiji je investitor Grad Novi Sad i izgradnju objekta čiji je investitor javno, javno komunalno preduzeće ili ustanova čiji je osnivač Grad Novi Sad ukoliko je objekat koji se gradi namenjen osnovnoj delatnosti radi koje je osnovano to preduzeće ili ustanova (član 13. stav 2.). Investitor koji iz prethodno zaključenih ugovora ima dospele neizmirene obaveze prema Zavodu, ili je u sudskom sporu sa Zavodom može da zaključi ugovor za plaćanje naknade na novoj lokaciji pod uslovom da obračunatu naknadu plati u celosti (član 32.).

Odredbom člana 113. Ustava utvrđeno je da opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom, između ostalog, uređuje i obezbeđuje korišćenje gradskog građevinskog zemljišta i poslovnog prostora.

Odredbom člana 114. stav 1. Ustava utvrđeno je da opštini, za obavljanje Ustavom i zakonom utvrđenih poslova, pripadaju prihodi utvrđeni zakonom.

Članom 11. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni glasnik RS"), br. 44/95, 16/97 i 23/2001), koji je bio na snazi u vreme donošenja osporene Odluke, bilo je propisano da opština može radi obezbeđenja uslova za uređivanje, da osnuje preduzeće, odnosno drugu organizaciju ili da vršenje ovih poslova obezbedi na drugi način, u skladu sa statutom opštine. Odredbom člana 15. stav 3. Zakona bilo je predviđeno da opština uređuje merila za ugovaranje visine naknade za uređivanje građevinskog zemljišta.

Zakon o građevinskom zemljištu prestao je da važi na osnovu člana 175. Zakona o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/2003). Odredbom člana 72. stav 3. ovog Zakona propisano je da opština može, radi obezbeđivanja uslova za uređivanje građevinskog zemljišta, osnovati preduzeće, odnosno drugu organizaciju ili da vršenje ovih poslova obezbedi na drugi način, u skladu sa statutom opštine. Odredbom člana 74. Zakona propisano je da naknadu za uređivanje građevinskog zemljišta plaća investitor, a visina ove naknade utvrđuje se ugovorom koji zaključuje opština, odnosno preduzeće ili druga organizacija iz člana 72. stav 3. ovog zakona i investitor, na osnovu kriterijuma i merila koje utvrđuje opština. Ovim ugovorom uređuju se međusobni odnosi u pogledu uređivanja građevinskog zemljišta, visina naknade za uređivanje građevinskog zemljišta, dinamika plaćanja naknade, kao i obim, struktura i rokovi za izvođenje radova na uređivanju zemljišta,

Na osnovu izloženog, Ustavni sud je ocenio da grad Novi Sad može svojim propisom odrediti da javno preduzeće obavlja poslove koji se odnose na uređivanje građevinskog zemljišta, a isto tako je Grad postupio u granicama svojih zakonskih ovlašćenja propisujući umanjenje, za 80%, troškova pripremanja i pogodnost za izgradnju objekta čiji je investitor javno, javno komunalno preduzeće ili ustanova čiji je osnivač grad Novi Sad, ukoliko je objekat namenjen osnovnoj delatnosti radi koje je osnovano to preduzeće ili ustanova. Po oceni Ustavnog suda Skupština grada je ovlašćena da uredi način naplate dospelih neizmirenih obaveza prema Zavodu.

Saglasno navedenom, Sud je ocenio da nisu povređene ni odredbe Ustava Republike Srbije kojima je utvrđeno da su slobode i prava čoveka i građanina ograničeni samo jednakim slobodama i pravima drugih (član 11.); da su građani jednaki u pravima i dužnostima (član 13.); da svako ima pravo na za sve jednaku zaštitu svojih prava (član 22.); da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima (član 57. stav 1.); da je protivustavan svaki akt i svaka radnja kojima se stvara ili podstiče monopolski položaj, odnosno na drugi način ograničava tržište (član 64. stav 3.).

O navodima iz inicijative kojima se ukazuje da se primenom odredbe člana 9. Odluke, obračunava opremanje u koje je uključena i prethodna opremljenost, a ne samo planirani radovi, Ustavni sud nije nadležan da odlučuje, u smislu člana 125. Ustava Republike Srbije.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 67/93) Ustavni sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-185/2003 od 4.12.2003.

S obzirom da rok za usklađivanje postojećih urbanističkih planova sa zakonom još uvek teče (do 13. novembra 2003. godine), Sud je utvrdio da nema osnova za ocenu saglasnosti osporenog Regulacionog plana sa Zakonom o planiranju i izgradnji.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti Regulacionog plana "Katansko brdo" ("Međuopštinski službeni list" br. 10/89 i 6/96), koji je donela Skupština opštine Smederevo.

Predstavkom je tražena ocena ustavnosti i zakonitosti Regulacionog plana "Katansko brdo" ("Međuopštinski službeni list", br. 10/89 i 6/96). Regulacioni plan je osporen u delu koji se odnosi na kat.parcelu broj 2021 jer je, po mišljenju podnosioca predstavke, građevinska parcela, na kojoj ima pravo korišćenja, trebalo da obuhvati i deo susedne kat.parcele br. 2022, pa je zbog tog propusta oštećen u pogledu obima prava koja mu pripadaju. Ističe da Regulacioni plan nije usaglašen sa Zakonom o planiranju i uređenju prostora i naselja. U međuvremenu Ustavnom sudu je podneta još jedna predstavka kojom se, iz istih razloga, osporava Regulacioni plan "Katansko brdo". Navodi se da je osporeni Plan neustavan i nezakonit jer nema odgovarajući plan parcelacije koji bi omogućio izgradnju i rekonstrukciju objekata i rešavanje imovinsko-pravnih odnosa na celom području koje obuhvata.

U odgovoru Opštinske uprave Smederevo, uz detaljno obrazloženje stanja na kat.parceli broj 2021 (1391. starog premera), navodi se da je osporeni planski akt usaglašen sa Zakonom o planiranju i uređenju prostora i naselja, tako što je, odredbom tačke 4 člana 3. Odluke o usklađenim urbanističkim dokumentima sa Zakonom o planiranju i uređenju prostora i naselja ("Službeni list opštine Smederevo i Kovin", broj 6/96), utvrđeno da se Regulacioni plan "Katansko brdo" smatra usklađenim sa Zakonom i da se sprovodi bez dopuna.

Ustavni sud je utvrdio da je Skupština opštine Smederevo donela Detaljni urbanistički plan "Katansko brdo" 26. septembra 1989. godine ("Međuopštinski službeni list", broj 10/89) kojim su bliže razrađene postavke Generalnog urbanističkog plana grada Smedereva (član 1), određeno područje koje plan obuhvata (član 2), namena površina (član 3) i urbanističko-tehnički uslovi za uređenje prostora i izgradnju objekata (član 4-6). Planom je uređen i status objekata koji uživaju prethodnu zaštitu (član 6), utvrđen osnov za pribavljanje pojedinačnih akata za izgradnju objekata (član 7), kao i zaštita prava stečenih na osnovu ranije donetog urbanističkog plana (član 8).

Detaljni urbanistički plan "Katansko brdo", donet je na osnovu Zakona o planiranju i uređenju prostora ("Službeni glasnik SRS", broj 27/85) koji je tada bio na snazi.

Članom 70. Zakona o planiranju i uređenju prostora i naselja ("Službeni glasnik RS", br. 44/95, 24/96, 16/97 i 46/98) bila je produžena primena prostornih i urbanističkih planova donetih do dana stupanja na snagu ovog zakona u delovima koji nisu u suprotnosti sa ovim zakonom i planovima donetim na osnovu ovog zakona (stav 1.). Detaljni urbanistički planovi doneti do dana stupanja na snagu ovog zakona, a koji

nemaju rešenu parcelaciju mogli su se primenjivati pod uslovom da se dopune planom parcelacije, u skladu sa ovim zakonom (stav 2.).

Na osnovu navedenih zakonskih odredaba, Skupština opštine Smederevo je donela Odluku o usklađenim urbanističko-planskim dokumentima sa Zakonom o planiranju i uređenju prostora i naselja, kojom je konstatovala da je Detaljni urbanistički plan "Katansko brdo" u skladu sa Zakonom i primenjuju se kao regulacioni plan.

Prema članu 169. Zakona o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 47/03) koji je stupio na snagu 13. maja 2003. godine, urbanistički planovi doneti do dana stupanja na snagu ovog zakona, primenjuju se u delovima koji nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona i planovima donetim na osnovu ovog zakona (stav 1.). Organ nadležan za donošenje urbanističkog plana dužan je da, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, donese odluku o određivanju delova urbanističkog plana iz stava 1. ovog člana (stav 2.), a ukoliko to ne učini u navedenom roku plan prestaje da važi (stav 3.). S obzirom na to da rok za usklađivanje postojećih urbanističkih planova sa Zakonom još uvek teče (do 13. novembra 2003. godine), Sud je utvrdio da nema osnova za ocenu saglasnosti osporenog Regulacionog plana "Katansko brdo" sa Zakonom o planiranju i izgradnji.

Na osnovu iznetog Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Regulacioni plan "Katansko brdo" donet u skladu sa ovlašćenjem iz člana 113. stav 1. tač. 1. Ustava Republike Srbije, prema kome opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom donosi urbanistički plan, kao i ovlašćenjem sadržanim u članu 18. tačka 2. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 9/02) i odgovarajućim odredbama zakona kojima se reguliše planiranje i uređenje prostora i izgradnja objekata, pa je Sud odlučio da ne prihvati inicijativu za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti.

Celishodnost, racionalnost i opravdanost pojedinih urbanističko-tehničkih rešenja iz osporenog Regulacionog plana, u koje spada i parcelacija, odnosno uslovi za formiranje građevinske parcele, kao i ispravnost primene tog urbanističkog akta u konkretnom slučaju, nije nadležan da ocenjuje Ustavni sud, u smislu člana 125. Ustava.

Na osnovu člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-241/2001 od 11.09.2003.

v) Komunalne delatnosti

Neustavna je i nezakonita odredba opštinske odluke kojom je za istu povredu javnog poretka, propisana mogućnost kažnjavanja novčanom kaznom u rasponu i mandatnom kaznom u fiksnom iznosu.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Utvrđuje se da odredbe čl. 15. i 16. Odluke o radnom vremenu ugostiteljskih, trgovinskih i zanatskih objekata na teritoriji opštine Babušnica ("Skupštinski pregled opštine Babušnica", broj 2/2002) nisu u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba čl.7. i 8. Odluke iz tačke 1.

Predlogom Udruženja malih privrednika "UMPRED", Babušnica, pokrenut je pred Ustavnim sudom Republike Srbije postupak za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti Odluke navedene u izreci. Osporavajući čl.7. i 8. Odluke, predlagač ističe da Zakon o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/02) ne sadrži odredbe prema kojima bi skupština opštine bila ovlašćena da ograniči radno vreme ugostiteljskih objekata i kafića u zimskom i letnjem periodu, u radnim i uoči neradnih dana i praznicima. Osporenim odredbama Odluke je, po mišljenju predlagača, povređeno i pravo na rad građana iz člana 35. Ustava Republike Srbije, jer se protivno članu 47. Zakona o radu, ograničava radno vreme navedenih privrednih subjekata i za rad koji se obavlja noću. Predlagač smatra da su osporenim Odlukom vlasnici ugostiteljskih objekata na teritoriji opštine Babušnica dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na preduzetnike iz drugih opština koje nisu propisale ograničenja radnog vremena ili su propisane ograničenja znatno povoljnija. Prema navodima predlagača osporenim Odlukom propisani su različiti iznosi novčanih kazni za nepoštovanje utvrđenog radnog vremena, a kazne propisane članom 15. Odluke su izuzetno visoke.

Ustavnom sudu je podnet i predlog većeg broja vlasnika ugostiteljskih objekata iz Babušnice, kojim se, uz navođenje istih razloga, osporava ustavnost i zakonitost čl.7., 8. i 15. navedene Odluke Skupštine opštine. Predlagači su osporili i odredbu člana 16. Odluke, ističući da je ista nezakonita iz razloga što se, saglasno članu 42. Zakona o prekršajima ("Službeni glasnik SRS", broj 44/89 i "Službeni glasnik RS", br.21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98 i 65/2001), zaštitna mera zabrane obavljanja delatnosti može propisati samo zakonom i uredbom, a ne i opštim aktom skupštine opštine.

Skupština opštine Babušnica je u odgovoru istakla da je osporenu odluku donela saglasno svojim ovlašćenjima iz člana 18. tačka 21) i člana 30. tačka 15) Zakona o lokalnoj samoupravi. Donosilac osporenog akta smatra da radno vreme koje je osnivač radnje dužan da istakne, kao i radno vreme za rad koji se obavlja noću, moraju da budu usaglašeni sa radnim vremenom koje je propisala Skupština opštine.

Ustavni sud je utvrdio da je osporenu Odluku donela Skupština opštine Babušnica na sednici održanoj 29.marta 2002.godine.

Osporenim odredbama člana 7. st.1. i 2. Odluke određeno je radno vreme ugostiteljskih objekata (motela, restorana, kafana i dr) i to: u radne dane od 6 do 24 časa, a uoči neradnih dana (subota i nedelja) i praznikom od 6 do 1 sat posle ponoći, dok je za kafiće propisano sledeće radno vreme: u radne dane od 10 do 24 časa, a uoči neradnih dana i praznikom, od 10 do 1 sat posle ponoći. Osporenim stavom 3. navedenog člana Odluke utvrđeno je da se radno vreme propisano stavom 1. i 2. ovog člana, odnosi na period od 1.oktobra do 31.maja.

Osporenim članom 8. st.1. i 2. Odluke propisano je radno vreme ugostiteljskih objekata (od 6 do 2 sata posle ponoći) i kafića (od 10 do 2 sata posle ponoći) za period od 1.juna do 30.septembra, pri čemu je ovaj period određen i kao vreme korišćenja letnjih bašti (prostora javne površine ispred ugostiteljskog ili drugog objekta).

Članom 57. stav 1. Ustava utvrđeno je da se privredne i druge delatnosti obavljaju slobodno i pod jednakim uslovima, u skladu s Ustavom i zakonom.

Odredbama člana 64. st.2. i 3. Ustava propisano je, pored ostalog, da se preduzeća i druge organizacije slobodno organizuju, da su samostalni u obavljanju delatnosti, da imaju isti položaj u pogledu opštih uslova privređivanja i pravne zaštite, kao i da je protivustavan svaki akt i radnja kojima se stvara ili podstiče monopolski položaj.

Odredbom člana 113. stav 1. tačka 5. Ustava, predviđeno je da se opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom, stara, pored ostalog, o zadovoljavanju određenih potreba građana u oblastima zanatstva, turizma i ugostiteljstva, i u drugim oblastima od neposrednog interesa za građane.

Članom 18. tačka 21) Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/02), određeno je da je opština odgovorna da se, preko svojih organa, u skladu sa Ustavom i zakonom, stara o razvoju i unapređenju ugostiteljstva, zanatstva i trgovine, uređuje radno vreme, mesta na kojima se mogu obavljati određene delatnosti i druge uslove za njihov rad. Odredbom člana 30. tačka 15) Zakona, propisano je ovlašćenje skupštine opštine da propisuje radno vreme ugostiteljskih, trgovinskih i zanatskih objekata.

Imajući u vidu da je opština, saglasno odredbi člana 113. Ustava, ovlašćena da uredi određena pitanja od značaja za zadovoljavanje potreba građana u oblastima zanatstva, turizma i ugostiteljstva na svojoj teritoriji, pa u okviru toga i radno vreme privrednih subjekata, u zavisnosti od lokalnih uslova i potreba, Ustavni sud je utvrdio da osporene odredbe čl.7. i 8. Odluke nisu u suprotnosti s Ustavom. S obzirom da navedenim odredbama Odluke nisu uređena pitanja prava na rad, slobodu rada i izbora zanimanja, Sud je ocenio da istim nisu povređene odredbe člana 35. Ustava. Određivanjem različitog radnog vremena za kafiće u odnosu na ostale ugostiteljske objekte (motele, restorane, kafane i dr.), nisu po oceni Suda povređeni ni principi iz čl. 57. i 64. Ustava o jednakosti uslova privređivanja, s obzirom da je radno vreme jednako određeno za sve privredne subjekte koji pripadaju određenoj vrsti ugostiteljskih objekata. Ustavni sud je utvrdio da je Skupština opštine, propisujući radno vreme ugostiteljskih objekata, postupila u granicama svojih zakonskih ovlašćenja, s obzirom da je pravni osnov za donošenje osporenog akta sadržan u navedenim odredbama Zakona o lokalnoj samoupravi.

Odredbama člana 33. st.1. i 3. Zakona o prekršajima ("Službeni glasnik SRS", broj 44/89 i "Službeni glasnik RS", br.21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98 i 65/2001) određeni su iznosi novčanih kazni za prekršaje koji se mogu u rasponu propisati zakonom, uredbom i odlukom skupštine opštine za fizičko ili odgovorno lice, za pravno lice i za preduzetnika, kao i visina iznosa koji se tim aktima mogu propisati za navedena lica, a koji se naplaćuju na licu

mesta. Prema odredbi člana 33. stav 4. Zakona, novčana kazna koja se propisuje odlukom skupštine opštine, ne može biti viša od polovine novčane kazne koja se može propisati zakonom ili uredbom.

Odredbom člana 15. stav 1. Odluke, minimalna novčana kazna za prekršaj preduzeća ili drugog pravnog lica određena je u iznosu od 10.000 dinara, dok je članom 33. stav 1. tačka 2. Zakona propisano da opšti minimum novčane kazne za pravno lice iznosi 2.000 novih dinara. Osporenom odredbom člana 15. stav 2. Odluke, za odgovorno lice u preduzeću ili drugom pravnom licu određena je novčana kazna u rasponu od 1.000 do 5.000 dinara, dok je članom 33. stav 1. tačka 1. Zakona utvrđeno da donji limit novčane kazne za fizičko ili odgovorno lice iznosi 100 novih dinara. Odredbom člana 15. stav 3. Odluke propisano je da minimalna novčana kazna za prekršaj preduzetnika iznosi 10.000 dinara, dok je članom 33. stav 1. tačka 3. Zakona, za preduzetnika određena minimalna novčana kazna u iznosu od 1.000 novih dinara. Osporenom odredbom stava 4. navedenog člana Odluke, propisano je da se novčana kazna na licu mesta može izreći pravnom licu ili preduzetniku u iznosu od 5.000 dinara, a za odgovorno lice u iznosu od 500 dinara, ako učini koju radnju iz stava 1. ovog člana.

Imajući u vidu da minimalni iznosi novčanih kazni propisani osporenim članom 15. st.1., 2. i 3. Odluke prelaze polovine iznosa kazni utvrđenih Zakonom, Ustavni sud je utvrdio da je Skupština opštine Babušnica prekoračila zakonska ovlašćenja propisujući visinu novčanih kazni za prekršaje. Ustavni Sud je, takođe, ocenio da je neustavna i nezakonita odredba člana 15. stav 4. Odluke, jer je ovom odredbom za istu povredu javnog poretka propisana mogućnost kažnjavanja novčanom kaznom u rasponu i mandatnom kaznom u fiksnom iznosu. Na ovaj način je ista povreda javnog poretka istovremeno sankcionisana i novčanom kaznom propisanom u rasponu i mandatnom kaznom utvrđenom u fiksnom iznosu, čime su povređene odredbe člana 33. st.1. i 3. Zakona o prekršajima, saglasno kojima novčana kazna može da se propiše u rasponu ili u određenom iznosu. Navedenom odredbom je, po oceni Suda, povređen i princip iz člana 13. Ustava, po kojem su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima, kao i princip iz člana 64. stav 2. Ustava, prema kojem preduzeća i druge organizacije imaju isti položaj u pogledu pravne zaštite.

Osporenim članom 16. Odluke propisano je da ako se preduzeće, drugo pravno lice, odnosno preduzetnik ne pridržava Odluke, tj.radi duže od utvrđenog radnog vremena i zbog toga budu kažnjeni više od dva puta u toku dva meseca, podneće se prijava organu za prekršaje da se izrekne zaštitna mera zabrane obavljanja te delatnosti, u trajanju od 6 meseci do 3 godine.

Članom 42. Zakona o prekršajima utvrđeno je da se zaštitna mera može propisati zakonom i uredbom, uz kaznu za prekršaj, dok je članom 43. stav 1. tačka 2. Zakona određeno da se za prekršaj može, pored ostalih zaštitnih mera, propisati i zabrana vršenja određene delatnosti. Članom 46. stav.1. Zakona propisano je da se zabrana vršenja određenih delatnosti sastoji u zabrani preduzetniku ili drugom učiniocu prekršaja da vrši određenu privrednu ili drugu delatnost za koju se izdaje dozvola nadležnog organa ili koja se upisuje u odgovarajući registar. Kako je osporenom odredbom Odluke propisana mera koja ima značenje zaštitne mere, suprotno članu 42. Zakona, to je Sud utvrdio da odredba člana 16. Odluke nije u saglasnosti sa Zakonom.

Na osnovu izloženog i člana 46. tač.1), 3) i 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br.32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije odredbe Odluke navedene u tački 1. izreke prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda Republike Srbije u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-228/2003 od 27.11.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 126/2003)

Propisivanje gradskom odlukom da se cena usluge iznošenja smeća plaća prema obimu, vrsti i kvalitetu te usluge, a u zavisnosti od vrste korisnika, zapremine i broja posuda za sakupljanje smeća, kao i vremena i načina iznošenja smeća nije nesaglasno s Ustavom i zakonom

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonnosti odredbe člana 24. stav 2. Odluke o održavanju čistoće ("Službeni list grada Novog Sada", br. 16/98, 18/98 i 10/2001).

Predstavkom je traženo pokretanje postupka pred Ustavnim sudom za utvrđivanje neustavnosti i nezakonnosti člana 24. stav 2. Odluke navedene u izreci.

Inicijator smatra da je osporena odredba člana 24. Odluke neustavna i nezakonita zato što omogućava da se cena formira nezavisno od obima, vrste i kvaliteta usluge, kao i zbog toga što dovodi u neravnopravan položaj korisnike usluge, jer se jednim cenom naplaćuje na osnovu obima, vrste i kvaliteta usluge, dok se drugima ta cena naplaćuje nezavisno od ovih elemenata.

U odgovoru na navode inicijatora, Gradska uprava grada Novog Sada je istakla da su ti navodi neosnovani. Skupština grada Novog Sada članom 24. stav 1. Odluke predvidela je da korisnik usluge iznošenja smeća plaća cenu prema obimu, vrsti i kvalitetu pružene usluge, dok je stavom 2. istog člana propisala da se cena navedene usluge utvrđuje u zavisnosti od vrste korisnika, zapremine i broja posuda za sakupljanje smeća i vremena i načina iznošenja smeća, što je u okviru zakonskih ovlašćenja skupštine opštine.

Ustavni sud je utvrdio da je članom 24. osporene Odluke o održavanju čistoće određeno da se cena usluge iznošenja smeća plaća prema obimu, vrsti i kvalitetu te usluge, a u zavisnosti od vrste korisnika, zapremine i broja posuda za sakupljanje smeća, kao i vremena i načina iznošenja smeća. Prema tome, svi korisnici usluge iznošenja smeća plaćaju cenu prema obimu, vrsti i kvalitetu usluge, a međusobno se razlikuju samo po tome kojoj vrsti korisnika pripadaju, koju zapreminu i broj posuda koriste za odlaganje smeća i u koje im se vreme i na koji način smeće odnosi. Osporenim regulativom nije znači, data mogućnost da se cena usluge iznošenja smeća pojedinim korisnicima ove usluge formira nezavisno od obima, vrste i kvaliteta usluge. Iz iznetog sledi da korisnici navedene usluge nisu dovedeni u neravnopravan položaj, jer se o njihovoj neravnopravnosti može govoriti samo pod jednakim uslovima koji u konkretnom slučaju ne postoje s obzirom na postojanje više

vrsta korisnika usluge, na razlike u broju i kapacitetu posuda za iznošenje smeća koje oni koriste, kao i na razlike u vremenu i načinu iznošenja smeća.

Članom 113. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije, određeno je da opština preko svojih organa, u skladu sa zakonom, uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti.

Prema članu 1. Zakona o komunalnim delatnostima ("Službeni glasnik RS", br. 16/97 i 42/98), tim opštim aktom se određuju komunalne delatnosti i opšti uslovi i način njihovog obavljanja, a prema članu 2. opština u skladu sa ovim Zakonom uređuje i obezbeđuje uslove obavljanja komunalnih delatnosti. U komunalne delatnosti, saglasno članu 4. stav 1. tačka 4. Zakona spada i održavanje čistoće u gradovima i naseljima u opštini. Na osnovu člana 5. tačka 5. Zakona, ova delatnost se, između ostalog, sastoji i u sakupljanju smeća i drugih prirodnih i veštačkih otpadaka iz stambenih, poslovnih i drugih objekata, osim industrijskog otpada i opasnih materija. Članom 13. Zakona određeno je da skupština opštine propisuje uslove i način organizovanja poslova u vršenju komunalnih delatnosti i uslove korišćenja komunalnih proizvoda i komunalnih usluga, a naročito način naplate cene komunalnih proizvoda i komunalnih usluga. Odredbama člana 24. Zakona određeni su elementi za obrazovanje cena komunalnih usluga, s tim što je tačkom 5. istog člana ostavljena mogućnost da to mogu biti i drugi elementi u zavisnosti od uslova na tržištu i specifičnosti pojedinih komunalnih usluga.

Donoseći osporenu odredbu Odluke, Skupština grada Novog Sada postupala je u granicama navedenih ustavnih i zakonskih ovlašćenja.

Na osnovu izloženog, člana 23. stav 3. i člana 47. tačka 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), odlučeno je kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-160/2002 od 2.10.2003.

Skupština opštine je bila ovlašćena da uredi način utvrđivanja mesečne potrošnje vode, odnosno da propiše da se količina utrošene vode utvrđuje očitavanjem stanja potrošnje na vodomernu, a kada to nije moguće, propisivanjem određene količine vode po članu domaćinstva.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 1. Odluke o izmeni i dopuni Odluke o vodovodu i kanalizaciji ("Službeni list opštine Čičevac", broj 4/95).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti odredbe člana 1. Odluke navedene u izreci, iz razloga što ovlašćuje Javno komunalno preduzeće iz Čičevca da naplaćuje vodu paušalno po članu porodice, a ne prema stvarnoj potrošnji vode očitanoj na vodomernu koji ima svako

domaćinstvo, te se građani koji ne plate vodu na navedeni način isključuju sa vodovodne mreže.

U odgovoru donosioca osporenog akta, Skupština opštine Čičevac navodi da potrošnju vode iz javnog vodovoda naplaćuje Javno komunalno preduzeće "Razvitak" iz Čičevca, kome je poveren na upravljanje gradski vodovod koji snabdeva vodom Čičevac i okolna naseljena mesta. Potrošnja vode se utvrđuje vodomermom, a po članu domaćinstva samo u onim slučajevima u kojima se količina potrošene vode ne može očitati na vodomermu zbog njegove neispravnosti. Kako je, prema podacima Javnog komunalnog preduzeća, vodomer inicijatora neispravan, odnosno kako ne postoji mogućnost očitavanja utrošene vode, to se inicijatoru, kao korisniku javnog vodovoda opštine Čičevac, utrošena voda fakturiše paušalno, po članu domaćinstva. Ističe da je tačno da je voda u javnom vodovodu neispravna, ali da proizvodnja, prečišćavanje i distribucija takve vode iziskuje određene troškove.

Ustavni sud je utvrdio da su osporenim Odlukom o vodovodu i kanalizaciji ("Službeni list opštine Čičevac", br. 12/84, 6/87, 2/91, 3/94, 4/95 i 10/2001), koju je donela Skupština opštine Čičevac, propisani opšti uslovi za izgradnju, rekonstrukciju, korišćenje i održavanje vodovoda i kanalizacije na području opštine Čičevac, red prvenstva u pružanju usluga u slučaju delovanja više sile, način plaćanja komunalnih usluga i prava i obaveze komunalne organizacije kada zbog posebnih razloga nije u mogućnosti da vrši redovno ove usluge. Odredbom člana 1. Odluke o izmeni i dopuni Odluke o vodovodu i kanalizaciji ("Službeni list opštine Čičevac", broj 4/95), na koju podnosilac inicijative ukazuje, izmenjena je odredba člana 22. osnovnog teksta Odluke i propisano je da se potrošnja vode utvrđuje vodomermom, a u slučaju zakočenja vodomera stranim telom, skidanja vodomera radi opravke ili baždarenja, mesečna potrošnja vode utvrđuje se paušalno po članu domaćinstva i to u toku godine za jedan period 4 m³, a za drugi 6 m³.

Odredbom člana 113. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom, između ostalog, uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti.

Odredbom člana 4. stav 1. tač. 1. i 2. Zakona o komunalnim delatnostima ("Službeni glasnik RS", br. 16/97 i 42/98) propisano je da komunalne delatnosti obuhvataju prečišćavanje i distribuciju vode, kao i prečišćavanje i odvođenje atmosferskih i otpadnih voda. Prečišćavanje i distribucija vode je sakupljanje, prerada, odnosno prečišćavanje vode i isporuka vode korisnicima za piće i druge potrebe, vodovodnom mrežom do mernog instrumenta potrošača (član 5. tačka 1.). Prečišćavanje i odvođenje atmosferskih i otpadnih voda je, sakupljanje i otklanjanje otpadnih, atmosferskih i površinskih voda sa javnih površina kanalizacijom, odvodnim kanalima, drenažom ili na drugi način njihovo prečišćavanje i ispuštanje iz mreže, održavanje kanalizacione mreže, kanala, slivnika i drugih objekata za uklanjanje voda, čišćenje septičkih jama, kao i sakupljanje iskorišćenih voda od priključka potrošača na uličnu mrežu i odvođenje kanalizacionom mrežom, prečišćavanje i ispuštanje iz mreže (član 5. tačka 2.). Odredbom člana 13. stav 1. tačka 4. ovog Zakona propisano je da skupština opštine propisuje uslove i način organizovanja poslova u vršenju komunalnih delatnosti i uslove korišćenja komunalnih proizvoda i komunalnih usluga, a naročito, način naplate cene za komunalne proizvode, odnosno za korišćenje komunalnih usluga.

Imajući u vidu navedene odredbe Ustava i zakona, Ustavni sud je ocenio da je Skupština opštine Čičevac bila ovlašćena da utvrdi način utvrđivanja mesečne potrošnje vode, odnosno da propiše da se količina utrošene vode utvrđuje očitavanjem stanja potrošnje na vodomermu, a kada to nije moguće, propisivanjem određene količine vode po članu domaćinstva.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 67/93), Ustavni sud je rešio kao u izeci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-68/2001 od 27.11.2003.

g) Lokalni javni prihodi

Skupština opštine je prekoračila zakonom utvrđena ovlašćenja propisujući plaćanje takse za tombolu i držanje aparata za igre na sreću, budući da je zakonom propisana mogućnost uvođenja lokalne komunalne takse samo za zabavne igre, a ne i za sredstva za igre na sreću.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredba člana 4. stav 1. tačka 2. Odluke o lokalnim komunalnim taksama ("Službeni list opštine Kraljevo", broj 4/2001) u delu koji glasi: "tombola" i odredbe Tarifnog broja 2. alineja 1. i 2. i tačka 3. napomene Taksene tarife nisu u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta i radnje preduzetih na osnovu osporenih odredbi Odluke.

Pred Ustavnim sudom Republike Srbije pokrenut je postupak za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 4. stav 1. tačka 2. Odluke o lokalnim komunalnim taksama ("Službeni list opštine Kraljevo", broj 4/2001) i odredaba tarifnog broja 2. Taksene tarife lokalnih komunalnih taksa Odluke o lokalnim komunalnim taksama. Predlagač navodi da osporena odredba Odluke i osporeni tarifni broj nisu saglasni s Ustavom Republike Srbije, kao i odredbom člana 83. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002). Takođe, predlaže se i donošenje privremene mere kojom bi se obustavili od izvršenja svi pojedinačni akti i radnje doneti na osnovu osporenih odredaba.

Skupština opštine Kraljevo, kao donosilac osporenog akta, u odgovoru navodi da je pravni osnov za donošenje osporene odluke sadržan u članu 8. stav 4. i članu 16. stav 1. Zakona o javnim приходima i javnim rashodima ("Službeni glasnik RS", broj 76/91), kojim je propisano da skupština opštine u skladu sa zakonom utvrđuje visinu lokalnih prihoda i da lokalni javni prihod, pored ostalog, čine i lokalne komunalne takse; da je Zakonom o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 49/99), na osnovu koga je osporena odluka doneta, u članu 55. stav 1. tačka 2. utvrđeno da se lokalne komunalne takse mogu uvoditi za držanje sredstava za igru (bilijar, tombola i sl.); da Zakonom o igrama na sreću nije određeno koje se od predviđenih igara na sreću mogu podvesti pod pojam "sredstva za igru" i da je opština bila ovlašćena da uvede obavezu plaćanja lokalne komunalne takse za držanje sredstava za igru za sve vrste igara na sreću, odnosno za sve priređivače igara na sreću.

Ustavni sud je utvrdio:

Osporenim odredbom člana 4. stav 1. tačka 2. Odluke o lokalnim komunalnim taksama propisano je da se lokalne komunalne takse uvode za držanje sredstava za igru (bilijar, tombola i sl.), tarifnim brojem 2. Tarife lokalnih komunalnih taksi propisano je da se za držanje sredstava za igru plaća taksa u određenom novčanom iznosu i to za: priređivanje tombole i sl., držanje aparata za igre na sreću (automati) i držanje aparata za zabavu bez uloga (bilijar, fliperi i sl), a u tački 3. napomene uz ovaj tarifni broj utvrđeno je oslobođenje od plaćanja takse za priređivanje tombole i lutrije čiji je prihod namenjen za rad humanitarnih organizacija.

Ustavom Republike Srbije utvrđeno je da se sistem lokalne samouprave uređuje zakonom (član 113. stav 2) i da za obavljanje Ustavom i zakonom utvrđenih poslova, opštini pripadaju prihodi utvrđeni zakonom (član 114. stav 1.).

Zakonom o javnim приходима i javnim rashodima ("Službeni glasnik RS", br. 76/91, 41/92, 18/93, 22/93, 37/93, 67/93, 45/94, 42/98, 54/99, 22/2001 i 9/2002), uređen je sistem javnih prihoda i propisano da se visina javnih prihoda uređuje zakonom, odnosno aktom nadležnog organa u skladu sa zakonom, ustanovljeni su lokalni javni prihodi i lokalna komunalna taksa kao lokalni javni prihod, čiji se elementi uređuju zakonom (čl. 1, 8, 9. i 16.).

Članom 55. stav 1. tačka 2. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/2001), koji je bio na snazi u vreme donošenja osporene Odluke bilo je propisano da se lokalne komunalne takse mogu uvoditi za držanje sredstava za igru (bilijar, tombola i sl.)

Odredbom člana 79. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002) propisano je da skupština jedinice lokalne samouprave može uvoditi lokalne komunalne takse za korišćenje prava, predmeta i usluga, odredbom člana 83. stav 1. tačka 2. Zakona da se lokalne komunalne takse mogu uvoditi za držanje sredstava za igru ("zabavne igre"), a odredbom člana 86. Zakona da se aktom skupštine opštine kojim se uvodi lokalna komunalna taksa utvrđuju visina, olakšice, rokovi i način plaćanja lokalne komunalne takse. Navedenim Zakonom (član 129.) propisano je da će opštine i gradovi uskladiti svoje statute i druge opšte akte sa odredbama tog Zakona u roku od tri meseca od stupanja na snagu Zakona. Budući da je Zakon stupio na snagu 6. marta 2002. godine, rok za usaglašavanje istekao je 6. juna 2002. godine.

Igre na sreću u smislu Zakona o igrama na sreću ("Službeni glasnik RS", br. 83/92, 39/93, 53/93, 67/93, 8/94, 45/94, 71/94 i 12/2000) su organizovane igre koje u skladu sa zakonom i pravilima igre priređuju određena lica (priređivači igre) u kojima se učesnicima u igri pruža mogućnost sticanja dobitka u novcu, stvarima, pravima ili uslugama kod kojih ishod igre ne zavisi od znanja ili umešnosti učesnika u igri, već od slučaja ili nekog neizvesnog događaja.

Prema odredbama čl. 4. do 21. Zakona o igrama na sreću, igre na sreću su: klasične (lutrija, ekspres lutrija, sportska prognoza, loto, bingo, keno i druge slične igre čija je osnova tombola), posebne igre na sreću (koje se priređuju u igračnicama u kojima učesnici igraju jedan protiv drugog ili protiv priređivača i koje se priređuju na stolovima za igru-kuglicom, kockama, kartama, blek džek ili putem automata sa jednostrukim ili višestrukim ulogom), ostale igre na sreću (tombola, klađenje na konjskim trkama, nagradni konkurs, pogađanje rezultata utakmice).

Polazeći od navedene sadržine člana 83. stav 1. tačka 2. Zakona o lokalnoj samoupravi, koja određuje sadržinu taksenog osnova, Sud je utvrdio da je Skupština opštine Kraljevo prekoračila svoja zakonom utvrđena ovlašćenja propisujući plaćanje takse za tombolu i držanje aparata za igre na sreću, kao i olakšice, odnosno oslobođenja od plaćanja takse za priređivanje određenih igara na sreću budući da je Zakonom propisana mogućnost uvođenja lokalne komunalne takse samo za "zabavne igre" kao vrstu sredstava za igru, a ne i za sredstva za igre na sreću.

Zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta odnosno radnje preduzete na osnovu osporenih odredaba Odluke je odbačen u smislu odredbe člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, jer je Sud doneo konačnu odluku.

Na osnovu izloženog i odredaba člana 42. stav 3 i člana 46. stav 1. tač. 1) i 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije odredbe Odluke i tarife iz tačke 1. izreke prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 112/2003)
IY-211/2002 od 23.10.2003.

Propisivanje kriterijuma oblika organizovanja taksenog obveznika kao i okolnosti da li je sedište obveznika u opštini ili izvan nje nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredbe člana 3. stav 1. tačka 2. u delu koji glasi: "(... tombola...)", Tarifnog broja 2. stav 1. u delu koji glasi "i priređivanje igara na sreću", i al. 1, 3, 4. i 5. i Tarifnog broja 7. stav 8. Taksene tarife lokalnih komunalnih taksa Odluke o lokalnim komunalnim taksama ("Službeni glasnik RS", broj 43/03), koju je donela Skupština opštine Ivanjica, nisu u saglasnosti s Ustavom i zakonom. 2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje preduzetih na osnovu odredaba člana 3. i Tarifnog broja 2. Odluke, navedenih u tački 1.

Društveno preduzeće "Lutrija Srbije" iz Beograda, pokrenulo je postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredaba člana 3. stav 1. tačka 2. i tarifnog broja 2. Taksene tarife, navodeći da je tim odredbama, protivno Ustavu Republike Srbije i članu 83. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/02) koji predviđa mogućnost uvođenja lokalne komunalne takse za "držanje sredstava za igru (zabavne igre)", uvedena komunalna taksa i za priređivanje igara na sreću. Predloženo je da Ustavni sud obustavi izvršenje pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporenih odredaba Odluke.

Predstavkom je inicirano pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti Tarifnog broja 7. stav 8. Taksene tarife navedene Odluke kojom je za određene obveznike utvrđena visina takse za isticanje firme na poslovnim prostorijama. Podnosilac predstavke navodi da su propisivanjem posebnog iznosa taksa za poslovne jedinice čije je sedište van ove opštine takseni obveznici iz istih delatnosti dovedeni u neravnotežan položaj.

Skupština opštine Ivanjica nije dostavila odgovor, a Sud je nastavio postupak, u smislu člana 16. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93). Po sprovedenom postupku, utvrđeno je sledeće:

Osporenim odredbom člana 3. stav 1. tačka 2. Odluke predviđeno je da se lokalne komunalne takse uvode za "držanje sredstava za igru (bilijar, tombola, video igre, fliperi, aparati za igru i sl.)."

Tarifnim brojem 2. Taksene tarife predviđeno je, kao razrada tog taksenog osnova, plaćanje "taksa za održavanje sredstava za igru i priređivanje igara na

sreću", a u tom okviru odredbama al. 1. do 5. utvrđena je visina taksa za pojedina sredstva za igru, odnosno vrste igara.

Tarifnim brojem 7. stav 8. Taksene tarife propisano je plaćanje komunalne takse za firmu "za poslovne jedinice u oblasti elektroprivrede, Telekom, PTT saobraćaja, šumarstva i benzinske pumpe čije se sedište nalazi van opštine Ivanjica."

Odredbama čl. 52, 72. i 114. Ustava određeno je da je svako dužan da plaća poreze i druge dažbine utvrđene zakonom, da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje finansijski sistem i da za obavljanje Ustavom i zakonom utvrđenih poslova, opštini pripadaju prihodi utvrđeni zakonom.

Prema članu 83. stav 1. tačka 2) Zakona o lokalnoj samoupravi skupština opštine je ovlašćena na uvođenje lokalne komunalne takse za "držanje sredstava za igru ("zabavne igre")." Ovako formulisan takseni osnov, prema oceni Suda, ne podrazumeva igre na sreću koje su predmet uređivanja posebnog zakona. Naime, Zakon o igrama na sreću ("Službeni glasnik RS", br. 83/92, 39/93, 53/93, 67/93, 45/94, 71/94 i 12/00) određuje kao takve: klasične (lutrija, ekspres lutrija, sportska prognoza, loto, bingo, keno i druge slične igre čija je osnova tombola), posebne igre na sreću (koje se priređuju u igračnicama u kojima učesnici igraju jedan protiv drugog ili protiv priređivača i koje se priređuju na stolovima za igru - kuglicom, kockama, kartama, blek džek ili putem automata sa jednostrukim ili višestrukim ulogom), ostale igre na sreću (tombola, klađenje na konjskim trkama, nagradni konkurs, pogađanje rezultata utakmice).

Sud je utvrdio da Skupština opštine Ivanjica nije imala ovlašćenje da kao takseni osnov predvidi igre na sreću, jer se na taj način proširuje predmet taksene obaveze utvrđen navedenom odredbom člana 83. Zakona o lokalnoj samoupravi. U tom smislu, prekoračenje ustavnih i zakonskih ovlašćenja sadržano je u odredbi člana 3. stav 1. tačka 2. Odluke u delu koji glasi: "(... tombola...)", kao i u odredbama Tarifnog broja 2. stav 1. al. 1, 3, 4. i 5. Taksene tarife navedene Odluke, s obzirom da predviđaju plaćanje takse i za "priređivanje igara na sreću," odnosno držanje sredstava pomoću kojih se izvode igre na sreću.

U odnosu na osporavanje ustavnosti i zakonitosti Tarifnog broja 7. stav 8. Taksene tarife, Ustavni sud je utvrdio da je Skupština opštine Ivanjica izašla iz granica ustavnih i zakonskih ovlašćenja uvodeći kao kriterijume za određivanje različite visine taksa za isticanje firme oblik organizovanja taksenog obveznika, kao i okolnost da li je sedište obveznika u opštini ili izvan nje. Naime, takseni osnov za uvođenje lokalne komunalne takse za isticanje firme na poslovnom prostoru propisan je odredbom člana 83. stav 1. tačka 8. Zakona o lokalnoj samoupravi. Članom 84. Zakona određeno je da se firmom smatra svaki istaknuti naziv ili ime koje upućuje na to da pravno ili fizičko lice obavlja određenu delatnost (stav 1.); da se taksa plaća samo za jednu firmu, ako se na poslovnom objektu nalazi više istaknutih firmi istog obveznika (stav 2.), a da se za svaku firmu istaknutu van poslovnog objekta plaća taksa (stav 3.). Odredbom člana 85. Zakona definisani su kriterijumi za određivanje različite visine lokalne komunalne takse, a to su: vrsta delatnosti taksenog obveznika, površina i tehničko-upotrebne karakteristike objekta kao i zone, odnosno delovi teritorije u kojima se nalaze objekti, predmeti ili vrše usluge za koje se plaćaju takse. Aktom skupštine opštine utvrđuju se visina, olakšice, rokovi i način plaćanja lokalne komunalne takse (član 86. Zakona). Imajući u vidu da je Zakon isključio mogućnost da se aktom o uvođenju lokalnih komunalnih taksa uvode drugačiji kriterijumi za određivanje različite visine ovih taksa, Ustavni sud je utvrdio nesaglasnost s Ustavom i zakonom osporene odredbe tarifnog broja 7. stav 8. Taksene tarife.

S obzirom da je doneo konačnu odluku, Ustavni sud je odbacio zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu osporenih odredaba člana 3. Odluke i Tarifnog broja 2. Taksene tarife, u smislu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka.

Na osnovu izloženog, kao i člana 42. stav 3. i člana 46. tač. 1) i 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, odredbe Odluke navedene u tački 1. izreke prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda Republike Srbije u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-190/2003 od 9.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 106/2003)

d) Mesne zajednice

Odlukom skupštine opštine ne može se predvideti da u sastav organa mesne zajednice po "automatizmu" ulaze odbornici skupštine opštine, birani sa područja te mesne zajednice.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

Utvrđuje se da odredbe člana 11. stav 2, člana 12. stav 2. i člana 21. Odluke o mesnim zajednicama ("Opštinski službeni glasnik", broj 18/93) koju je donela Skupština opštine Trgovište nisu u saglasnosti s Ustavom.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti člana 11. stav 2. i člana 12. stav 2. Odluke o mesnim zajednicama ("Opštinski službeni glasnik", broj 18/93) u kojoj se navodi da je osporenim odredbama Odluke, koje utvrđuju da su odbornici Skupštine opštine članovi Odbora mesne zajednice na čijem su području birani, protivno Ustavu, uskraćeno pravo građanima da biraju i da budu birani u Odbore mesne zajednice.

Opštinska uprava opštine Trgovište je dostavila Ustavnom sudu osporenu Odluku, ali se na navod inicijatora nije izjasnila.

Ustavni sud je utvrdio da je Odluku o mesnim zajednicama donela Skupština opštine Trgovište dana 8. aprila 1993. godine.

Članom 11. stav 2. Odluke je utvrđeno da su odbornici Skupštine opštine članovi Odbora mesnih zajednica na čijem području su birani, a članom 12. stav 2. Odluke da u sastav Odbora mesne zajednice, ulaze i odbornici izabrani u Skupštini opštine iz te mesne zajednice.

Članom 2. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da suverenost pripada svim građanima Republike Srbije. Članom 7. Ustava je utvrđeno da je opština teritorijalna jedinica u kojoj se ostvaruje lokalna samouprava, a članom 42. Ustava je utvrđeno da građanin koji je navršio 18 godina života ima pravo da bira i da bude biran u Narodnu skupštinu i u druge organe i izborna tela.

Članom 70. Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/2002) je utvrđeno da se radi zadovoljavanja potreba i interesa lokalnog stanovništva u selima i gradskim naseljima mogu osnivati mesne zajednice i drugi oblici mesne samouprave. Članom 74. Zakona utvrđeno je da mesna zajednica, odnosno drugi oblik mesne samouprave ima svojstvo pravnog lica u okviru prava i dužnosti utvrđenih statutom i odlukom o osnivanju.

Na osnovu navedenih odredaba Ustava i Zakona, Sud je ocenio da mesna zajednica nije teritorijalna jedinica niti element teritorijalne organizacije Republike Srbije i da je njen položaj, uloga i cilj obrazovanja različit u odnosu na opštinu. Sud je utvrdio da se Odlukom Skupštine opštine ne može predvideti da u sastav organa mesne zajednice po "automatizmu" ulaze odbornici Skupštine opštine Trgovište, birani sa područja te mesne zajednice, već je i za te organe neophodno sprovesti izbore.

Članom 21. Odluke utvrđeno je da Odluka stupa na snagu danom donošenja i da se ima objaviti u "Opštinskom službenom glasniku". Član 120. Ustava

utvrđuje da zakon, drugi propis ili opšti akt stupa na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja, osim ako, iz naročito opravdanih razloga, nije predviđeno da ranije stupi na snagu. S obzirom da donosilac Odluke u postupku donošenja nije utvrdio naročito opravdane razloge za ranije stupanje na snagu Odluke kako to određuje član 120. Ustava, odnosno što o postojanju ovih razloga Skupština opštine Trgovište nije pružila dokaze iako je to od nje izričito traženo, Sud je utvrdio da član 21. Odluke nije u saglasnosti s Ustavom.

Na osnovu iznetog i člana 46. tačka 1) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je doneo Odluku kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije odredbe članova Odluke iz izreke ove Odluke prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda Republike Srbije u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-242/2001 od 16.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 116/2003)

**5. OPŠTI AKTI PREDUZEĆA,
USTANOVA I ORGANIZACIJA**

a) Radni odnosi

Propisivanje mogućnosti da nastavnik fakulteta ostane u radnom odnosu i posle navršene 65. godine života nije u saglasnosti sa Zakonom o univerzitetu.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Utvrđuje se da odredba člana 156. stav 2. Statuta Učiteljskog fakulteta u Somboru od 12. septembra 2002. godine nije u saglasnosti sa zakonom.

2. Odbacuje se inicijativa za ocenu postupka i radnji koje su preduzete u toku izbora dekana i Saveta Učiteljskog fakulteta u Somboru.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 156. stav 2. Statuta Učiteljskog fakulteta u Somboru od 12. septembra 2002. godine. Po mišljenju podnosioca predstavke osporeni član Statuta je nesaglasan sa članom 98. Zakona o univerzitetu ("Službeni glasnik RS", broj 21/2002), jer je suprotno Zakonu predviđeno da dekan na predlog odgovarajuće katedre može da odluči da radnik koji je ispunio uslove za penziju ostane u radnom odnosu dok za to postoji potreba. Takođe smatra da su u postupku izbora dekana i Saveta fakulteta učinjene povrede zakona. U odgovoru Učiteljskog fakulteta u Somboru navodi se da se Savet fakulteta prilikom usvajanja osporenog Statuta pridržavao odredbama Zakona o univerzitetu i da se pri usvajanju osporenog člana 156. stav 2. Statuta imala u vidu odredba člana 66. stav 2. Zakona o osnovama radnih odnosa i odredba člana 97. tačka 2. Zakona o radu, kojima je predviđena mogućnost da zaposleni i posle 65 godina života ostane u radnom odnosu. Osporena odredba člana 156. stav 2. Statuta je predviđena imajući u vidu potrebe fakulteta za visoko obrazovanim kadrom. Pored toga navedeno je da je izbor Saveta i dekana fakulteta izvršen u skladu sa Zakonom o univerzitetu i aktima fakulteta, a navodi podnosioca inicijative su netačni.

U članu 156. stav 1. Statuta Učiteljskog fakulteta u Somboru predviđeno je da nastavniku prestaje radni odnos na kraju školske godine u kojoj je navršio 65 godina života, a u osporenom stavu 2. ovog člana da u cilju obezbeđivanja nastave dekan Fakulteta može na predlog odgovarajuće katedre da odluči da nastavnik koji je ispunio uslov iz stava 1. ovog člana ostane u radnom odnosu dok za to postoji potreba.

Ustavom Republike Srbije predviđeno je u članu 35. stav 3. da zaposlenima može prestati radni odnos protiv njihove volje, pod uslovima i na način utvrđen zakonom i kolektivnim ugovorom. U članu 72. stav 1. tačka 4. Ustava propisano je da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti radnih odnosa. Iz navedenih odredaba Ustava sledi da radne odnose zakonodavac može urediti u jednom ili u više zakona, a shodno tome radni odnosi, pa i prestanak radnog odnosa uređeni su važećim Zakonom o radu ali i drugim zakonima.

U tom smislu Zakonom o univerzitetu "Službeni glasnik RS", broj 21/02), koji se primenjuje na zaposlene nastavnike na univerzitetu, odnosno fakultetu uređena su određena pitanja iz oblasti radnih odnosa, pa pored ostalog u članu 98. i prestanak radnog odnosa nastavnika kada napuni 65 godina života i to na kraju školske godine. Kako ovim Zakonom nije predviđena mogućnost da nastavnik ostane u radnom

odnosu posle 65 godine života, to se u ovom slučaju ne mogu primeniti odredbe drugih zakona kojima se ovo pitanje uređuje na drugačini način.

S obzirom na to da je u osporenoj odredbi člana 156. stav 2. Statuta predviđena mogućnost da nastavnik ostane u radnom odnosu i posle navršene 65 godine života to ova odredba, po oceni Ustavnog suda, nije u saglasnosti sa članom 98. Zakona o univerzitetu.

Ustavni sud Republike Srbije, prema članu 125. Ustava Republike Srbije, nije nadležan da odlučuje o postupcima i radnjama koje su preduzete u toku izbora dekana i Saveta Učiteljskog fakulteta u Somboru.

Na osnovu izloženog i člana 19. stav 1. tačka 1) i člana 46. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije odredba člana 156. stav 2. Statuta Učiteljskog fakulteta prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 119/2003)
 IY-223/2002 od 6.11.2003.

Pravo na zaradu, odnosno naknadu zarade sindikalnih funkcionera i na odsustvovanje sa posla predstavljaju prava koja se mogu utvrditi opštim aktom i kolektivnim ugovorom.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba člana 135. Pojedinačnog kolektivnog ugovora za Klinički centar Niš, zaključenog 8. marta 2000. godine.

2. Odbacuje se zahtev za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 57. stav. 3. Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvenu delatnost u Republici Srbiji ("Službeni glasnik RS", br. 2/99 i 4/99).

Pred Ustavnim sudom Republike Srbije predlogom je pokrenut postupak za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti člana 57. stav 3. Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvenu delatnost u Republici Srbiji i člana 135. Pojedinačnog kolektivnog ugovora za Klinički centar Niš. Predlagač osporava odredbe navedenih kolektivnih ugovora kojima je utvrđeno da predsednik Sindikata i predstavnici u organima i telima Sidikata za obavljanje svojih funkcija imaju pravo na odsustvovanje sa rada uz predviđenu naknadu zarade, zbog toga što smatra da su u suprotnosti sa odredbom člana 81. stav 2. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", broj 70/01), kojom se zaposlenom garantuje zarada samo po osnovu rada. Po mišljenju podnosioca predloga, ovakvom regulativom se neustavno omogućuje isplata uvećanih zarada po osnovu izbora na funkcije u sindikatu, nezavisno od rada i ostvarenih rezultata rada, a zaposleni se dovode u neravno pravan položaj.

U odgovoru Sindikata zaposlenih u zdravstvu i socijalnoj zaštiti Srbije osporavaju se navodi predlagača, uz isticanje da zaposleni koji je izabran na odgovarajuću funkciju u sindikatu za vreme trajanja mandata ne obavlja poslove u smislu člana 81. Zakona o radu, već druge poslove na koje je izabran kao sindikalni funkcioner, pa i osnov za ostvarivanje naknade zarade proističe iz obavljanja tih poslova. Navodi se da ovaj Zakon omogućuje da se opštim aktom utvrde veća prava od prava utvrđenih zakonom, što je i predviđeno u osporenim odredbama Posebnog i Pojedinačnog kolektivnog ugovora.

U odgovoru Jedinственe samostalne organizacije sindikata radnika Kliničkog centra Niš, navodi se da osporeni član 135. Pojedinačnog kolektivnog ugovora proističe iz člana 57. stav 3. Posebnog kolektivnog ugovora, jer se radi o preuzetim odredbama, shodno principu obaveznosti višeg kolektivnog ugovora.

Poseban kolektivni ugovor za zdravstvenu delatnost u Republici Srbiji ("Službeni glasnik RS", br. 2/99, ispravka 4/99) zaključili su 23. decembra 1998. godine Republički odbor Sindikata zaposlenih u zdravstvu i socijalnoj zaštiti Srbije i Vlada Republike Srbije, na osnovu člana 123. stav 2. tačka 3. tada važećeg Zakona o radnim odnosima.

Član 57. Posebnog Kolektivnog ugovora, kojim su uređeni uslovi za rad sindikata i obaveze poslodavca radi obezbeđivanja ovih uslova, u osporenom stavu 3. propisuje da predsednik organizacije sindikata i član Sindikata – predstavnik u višim organima i telima, za obavljanje ovih poslova primaju naknadu zarade u visini najvišeg koeficijenta prema pojedinačnom kolektivnom ugovoru.

Pojedinačni kolektivni ugovor za Klinički centar Niš zaključili su 8. marta 2000. godine direktor Kliničkog centra Niš, Jedinственa samostalna organizacija sindikata radnika Kliničkog centra Niš i, u ime Vlade Republike Srbije, ministar za zdravlje, na osnovu odredaba člana 123. stav 4. tada važećeg Zakona o radnim odnosima, Opšteg kolektivnog ugovora i Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvenu delatnost u Republici Srbiji.

Osporenim članom 135. Ugovora propisano je da predsednik Sindikata za obavljanje ove funkcije ima pravo na 52 plaćena časa mesečno, za koje časove naknadu zarade prima u visini najvišeg koeficijenta iz ovog Ugovora (stav 1.) i da predstavnici Sindikata u višim organima i telima Sindikata za obavljanje svojih funkcija imaju pravo na odsustvovanje sa rada 26 plaćenih časova mesečno, za koje časove naknadu zarade primaju u visini polovine naknade zarade predsednika Sindikata za obavljanje funkcije (stav 2.).

Ustavom Republike Srbije zajamčeno je pravo na rad (član 35. stav 1.), na odgovarajuću zaradu (član 36. stav 1.) i prava zaposlenih po osnovu radnog odnosa – pravo na ograničeno radno vreme, na dnevni i nedeljni odmor i na plaćeni godišnji odmor i odsustvo, u skladu sa zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom (član 38.). U članu 44. Ustava jamči se sloboda političkog, sindikalnog i drugog organizovanja i delovanja, i bez odobrenja, uz upis u registar kod nadležnog organa.

Zakon o radnim odnosima ("Službeni glasnik RS", br. 55/96 i 28/2001) koji je bio na snazi u vreme zaključenja osporenih kolektivnih ugovora, prestao je da važi stupanjem na snagu Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 7/2001 i 73/2001).

Član 7. stav 1. Zakona o radu utvrđuje da opšti akt ne može da sadrži odredbe kojima se zaposlenom daju manja prava ili utvrđuju nepovoljniji uslovi rada od prava i uslova koji su utvrđeni zakonom, a prema odredbi stava 2. ovog člana, opštim aktom i ugovorom o radu mogu da se utvrde veća prava i povoljniji uslovi rada od prava i uslova utvrđenih zakonom, kao i druga prava koja nisu utvrđena zakonom, osim ako zakonom nije drugačije određeno. Ako ugovor o radu sadrži odredbe kojima su utvrđeni nepovoljniji uslovi rada od uslova utvrđenih zakonom i opštim aktom, te

odredbe su ništave, a umesto njih primenjuje se zakon i opšti akt (član 8. Zakona). Prema članu 131. Zakona, kolektivnim ugovorom se, u skladu sa zakonom i drugim propisom, uređuju prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, postupak zaključivanja kolektivnog ugovora, međusobni odnosi učesnika kolektivnog ugovora i druga pitanja od značaja za zaposlenog i poslodavca.

Polazeći od ustavnog i zakonskog uređivanja prava koja se ostvaruju po osnovu rada, Sud je utvrdio da se prava na zaradu odnosno naknadu zarade sindikalnih funcionera i na njihovo odsustvovanje sa posla radi obavljanja sindikalnih funkcija, iako ne predstavljaju izvorna prava iz radnog odnosa, imaju upodobiti drugim pravima iz člana 7. Zakona o radu, koja se mogu utvrditi opštim aktom, pa i kolektivnim ugovorom.

Sud je u odnosu na osporeni član 135. Pojedinačnog kolektivnog ugovora ocenio da njegove odredbe predstavljaju razradu i konkretizaciju člana 57. Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvenu delatnost u Republici Srbiji, jer se njima bliže regulišu prava predsednika i predstavnika sindikata na naknadu zarade za vreme odsustvovanja sa rada u svrhu obavljanja sindikalnih aktivnosti, koje je poslodavac dužan da omogući. Na ovaj način se obezbeđuje zakonski princip pravne hijerarhije opštih pravnih akata i kolektivnih ugovora, odnosno zabrane da kolektivni ugovor sadrži odredbe kojima se zaposlenom daju manja prava ili utvrđuju nepovoljniji uslovi rada od prava i uslova koji su utvrđeni zakonom, i zabrane da kolektivni ugovor niže pravne snage propisuje manja prava zaposlenom od onih koja su data kolektivnim ugovorima više pravne snage. Samim tim, osporene odredbe Kolektivnog ugovora saglasne su i ustavnom principu obavezne zakonitosti iz člana 119. stav 3. Ustava, prema kome svaki propis i opšti akt mora biti saglasan sa zakonom i ostalim republičkim propisima. Osporenim normama Kolektivnog ugovora nije povređena ustavna garancija prava na rad zajamčena članom 35. Ustava, već se ovo pravo štiti obezbeđivanjem uslova za delovanje sindikata zaposlenih, a nije narušeno ni ustavno načelo jednakosti građana pred zakonom i jednake zaštite prava pod jednakim uslovima iz člana 13. Ustava, pošto se ove odredbe podjednako odnose na sva lica koja se nalaze u istim pravnim situacijama, pod jednakim uslovima.

Ne stoje navodi predlagača o nesaglasnosti osporenih odredbi Kolektivnog ugovora sa članom 81. stav 2. Zakona o radu, jer se odredbe tog člana Zakona koji uređuje pravo zaposlenog na odgovarajuću zaradu i garantuje mu pravo na jednaku zaradu za isti rad ili rad iste vrednosti koji ostvaruje kod poslodavca, ne mogu primeniti na pitanja uređena ovim odredbama Ugovora, budući da one ne propisuju ostvarivanje zarade po osnovu rada već po osnovu obavljanja sindikalnih poslova kojima se ostvaruju i štite prava i interesi zaposlenih, dakle uređuju druga prava koja nisu utvrđena ovim Zakonom.

Kako je Odlukom IV-110/99 od 25. januara 2001. godine ("Službeni glasnik RS", broj 15/2001) Ustavni sud ocenjivao ustavnost i zakonitost Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvenu delatnost u Republici Srbiji i u odnosu na odredbe njegovog člana 57. odbio predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti, ocenivši da se njima obezbeđuju uslovi za rad sindikata i ne dovode u pitanje garancije sindikalnog organizovanja i delovanja iz člana 44. Ustava i princip obavezne saglasnosti opštih akata sa zakonom iz člana 119. stav 3. Ustava, niti odredbe člana 5. u to vreme važećeg Zakona o radnim odnosima, a navodi i razlozi osporavanja člana 57. stav 3. istog Kolektivnog ugovora u ovom ustavnom sporu nisu takve prirode da bi predstavljali osnov za ponovno odlučivanje, Sud je primenom člana 47. tačka 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) zahtev predlagača u odnosu na taj kolektivni ugovor odbacio.

Pitanja celishodnosti i opravdanosti osporenih rešenja kolektivnih ugovora, posebno sa aspekta uloge i funkcije sindikata, nisu u nadležnosti Ustavnog suda utvrđenoj članom 125. Ustava.

Na osnovu izloženog, kao i člana 46. tačka 9) i člana 47. tačka 6) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-77/2003 od 27.11.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 2/2004)

Direktor preduzeća nije ovlašćen da utvrđuje prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih, što se čini i aktom o sistematizaciji.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da Izmene i dopune Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji poslova Preduzeća za proizvodnju, trgovinu i usluge "MAXTRADE" Export-Import D.O.O. od 11. februara 2003. godine, nisu u saglasnosti sa zakonom.

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu izmena i dopuna Pravilnika iz tačke 1. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonitosti Izmena i dopuna Pravilnika navedenog u izreci ove Odluke. Podnosilac inicijative smatra da Direktor Preduzeća nije bio ovlašćen za donošenje osporenog Pravilnika, već je donošenje Pravilnika u isključivoj nadležnosti Upravnog odbora Preduzeća. Takođe je, predloženo da Ustavni sud, do donošenja konačne odluke, obustavi od izvršenja Rešenje o raspoređivanju podnosioca predstavlke, od 17. februara 2003. godine.

Donosilac akta se u svom odgovoru pozvao na odredbe Statuta Preduzeća, kojima je predviđeno da Direktor utvrđuje organizaciju Preduzeća, a da Upravni odbor donosi opšta akta Preduzeća, kojima se uređuju pitanja rada i poslovanja, kao i pravilnike i odluke kojima se na opšti način uređuju određena pitanja, ako za donošenje pojedinih opštih akata nije nadležan Direktor Preduzeća.

Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Pravilnik doneo Direktor Preduzeća s pozivom na odredbe člana 13. stav 2. i člana 120. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 70/01 i 73/01). Osporenim izmenama i dopunama Pravilnika uređena je sistematizacija poslova sa opisom poslova i radnih zadataka, broj izvršilaca, kao i uslovi za obavljanje poslova.

Prema članu 13. stav 1. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 70/01 i 73/01) radni odnos može da se zasnjuje sa licem koje ima opštu zdravstvenu sposobnost, najmanje 15 godina života i ispunjava druge uslove za rad na određenim poslovima, utvrđene odgovarajućim aktom poslodavca. Aktom iz stava 1. ovog člana utvrđuje se vrsta posla, stručna sprema i drugi posebni uslovi za rad na tim poslovima (član 13. stav 2.).

Prema odredbama čl. 61. i 62. Zakona o preduzećima ("Službeni list SRJ", br. 79/96, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/01 i 36/02) Skupština preduzeća donosi statut a Upravni odbor donosi opšta akta koja ne donosi skupština. Ovlašćenje za donošenje opštih akata generalno je dato za sve oblike preduzeća. Direktor preduzeća, prema zakonu je organ poslovođenja i kao takav organizuje i vrši poslovanje preduzeća, ali ne može da utvrđuje prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih što se delom čini i aktom o sistematizaciji.

Polazeći od izloženog, kao i nesporne činjenice da je članom 28. Statuta Preduzeća predviđeno da organizaciju Preduzeća utvrđuje Direktor, a da je odredbom člana 40. stav 2. tačka 21. Upravnom odboru povereno donošenje opštih akata Preduzeća, kojima se uređuju pitanja rada i poslovanja, kao i donošenje pravilnika i odluka, kojima se na opšti način uređuju određena pitanja (član 88. Statuta), Ustavni

sud je ocenio da Direktor nije bio zakonom ovlašćen za donošenje akta o sistematizaciji poslova.

Imajući u vidu da je osporenim aktom izvršena izmena i dopuna osnovnog teksta Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji poslova samo u delu u kome su sistematizovani poslovi i radni zadaci, a ne i u delu organizacije Preduzeća, Ustavni sud je ocenio osporeni akt nezakonitim u celini.

Ustavni sud je na osnovu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), odbacio zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu izmena i dopuna osporenog Pravilnika, jer je doneo konačnu odluku.

Na osnovu izloženog i odredaba člana 46. tačka 3) i člana 47. tačka 2) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, izmene i dopune Pravilnika iz tačke 1. izreke ove Odluke prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda Republike Srbije u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 126/2003)
IY-110/2003 od 6.11.2003.

S obzirom da je, prema Zakonu o preduzećima, direktor preduzeća organ koji organizuje i vodi poslovanje preduzeća, a statutom preduzeća donošenje opštih akata povereno upravnom odboru, direktor nije ovlašćen za donošenje pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

Utvrđuje se da Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Preduzeća "Šumadija" a.d. iz Gornjeg Milanovca od 20. maja 2002. godine, nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 11. Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Preduzeća "Šumadija" a.d. iz Gornjeg Milanovca, broj 1/557 od 20. maja 2002. godine. Predlagač smatra da je direktor navedenog preduzeća prekoračio svoja ovlašćenja time što je osporenim Pravilnikom utvrdio koeficijente za svako radno mesto, umesto da to uredi kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu. Na ovaj način povređena su prava zaposlenih utvrđena Zakonom o radu, a posebno odredbom člana 81. Zakona. Kako osporeni Pravilnik, u smislu čl. 1. i 6. Zakona o radu, nije opšti akt kojim se mogu uređivati prava po osnovu rada (u konkretnom slučaju vrednovanje radnih mesta izraženih u koeficijentima), to je, po mišljenju predlagača, direktor prekoračio svoju nadležnost iz člana 13. Zakona.

U odgovoru donosioca akta navodi se da se u Preduzeću "Šumadija" a.d., u skladu sa članom 81. stav 4. Zakona o radu, zarada zaposlenog utvrđuje Ugovorom o radu, koji je poslodavac potpisao sa svim zaposlenima, a da su, radi što

jasnije i preciznije primene zakonskih odredbi, osporenim Pravilnikom utvrđeni, pored ostalog, i odgovarajući koeficijenti za svako radno mesto.

Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta doneo v.d. direktora Preduzeća za ugostiteljstvo i turizam "Šumadija" a.d. Gornji Milanovac dana 20. maja 2002. godine, s pozivom na odredbe člana 13. Zakona o radu, člana 94. Zakona o preduzećima i člana 74. Statuta Preduzeća. Ovim Pravilnikom uređuje se organizacija preduzeća i sistematizacija radnih mesta i uslovi za raspoređivanje radnika na pojedina radna mesta (član 1). Odredbom člana 11. Pravilnika propisana je sistematizacija radnih mesta, odnosno pored naziva radnih mesta, broja izvršilaca i stručne spreme predviđeni su i odgovarajući koeficijenti za svako radno mesto.

Odredbom člana 1. stav 2. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 70/01 i 73/01) propisano je da se prava, obaveze i odgovornosti po osnovu rada uređuju kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu (opšti akt), ili ugovorom o radu. Odredbom člana 13. ovog Zakona propisano je, između ostalog, da radni odnos može da se zasnjuje sa licem koje ima opštu zdravstvenu sposobnost, najmanje 15 godina života i ispunjava druge uslove za rad na određenim poslovima, utvrđene odgovarajućim aktom poslodavca, a ovim aktom utvrđuju se vrsta posla, stručna sprema i drugi posebni uslovi za rad na tim poslovima. Odredbom člana 81. stav 4. propisano je da se opštim aktom ili ugovorom o radu utvrđuju elementi za određivanje zarade i način utvrđivanja zarade.

Odredbama čl. 61. i 62. Zakona o preduzećima ("Službeni list SRJ", br. 79/96, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/01 i 36/02) propisano je da Skupština preduzeća, između ostalog, donosi statut, a Upravni odbor donosi opšte akte koje ne donosi skupština. Odredbom člana 63. Zakona utvrđen je delokrug direktora. Direktor preduzeća, prema navedenom Zakonu je organ poslovođenja koji organizuje i vodi poslovanje preduzeća.

Polazeći od navedenih zakonskih odredbi, a s obzirom da je odredbom člana 74. Statuta Preduzeća propisano da direktor organizuje i vodi poslovanje preduzeća, a odredbom člana 56. Statuta da je Upravnom odboru povereno donošenje opštih akata, osim akata koje donosi skupština, te da navedena opšta akta, saglasno odredbi člana 106. Statuta, jesu pravilnici, odluke i poslovnici kojima se na opšti način uređuju određena pitanja, Ustavni sud je ocenio da direktor ne može da utvrđuje prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih, odnosno da direktor nije ovašćen za donošenje osporenog Pravilnika.

Na osnovu izloženog i člana 46. tač. 1) i 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, osporeni Pravilnik iz izreke ove Odluke prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda Republike Srbije u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-271/2003 od 18.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 5/2004)

Bliže utvrđivanje uslova, kriterijuma i postupka odobravanja specijalizacije je stvar zdravstvene ustanove, koja u skladu sa svojim planom stručnog usavršavanja odobrava specijalizaciju, zavisno od njenih internih potreba i materijalnih mogućnosti.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbe člana 12. alineja 4. i odredbe člana 13. Pravilnika o stručnom usavršavanju i specijalizaciji zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika Doma zdravlja "Sopot" iz Sopota, od 27.septembra 1993.godine.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredaba Pravilnika navedenog u izreci. Inicijator smatra da je osporenom odredbom člana 12. alineja 4. Pravilnika, koja obavezuje zdravstvenog radnika da po položenom specijalističkom ispitu ostane na radu u Domu zdravlja najmanje dva puta duže nego što je trajala specijalizacija, isključena dobrovoljnost u zasnivanju radnog odnosa. Podnosilac inicijative ističe da Zakon o radnim odnosima ("Službeni glasnik RS", br.55/96, 28/2001 i 43/2001), ne predviđa ovakav vid obavezivanja zaposlenog, niti propisuje obavezu za zaposlenog da po prestanku radnog odnosa vrati poslodavcu ostvarenu zaradu, u iznosu i na način kako je to osporenom odredbom člana 13. Pravilnika utvrđeno.

Donosilac osporenog akta je u odgovoru istakao da su rešenja propisana osporenim odredbama Pravilnika imala za cilj da lekari, i nakon polaganja specijalističkog ispita, ostanu u radnom odnosu u Domu zdravlja, s obzirom na to da su isti, uglavnom nakon obavljanja specijalizacije, raskidali radni odnos u ovoj zdravstvenoj ustanovi.

Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Pravilnik doneo Upravni odbor Doma zdravlja "Sopot" na sednici održanoj 27.septembra 1993.godine. Navedenim Pravilnikom se uređuju prava i obaveze na stručno usavršavanje i specijalizaciju zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika zdravstvene ustanove Dom zdravlja "Sopot" u Sopotu, planiranje i finansiranje stručnog usavršavanja i specijalizacije, redovno i vanredno školovanje i drugi oblici stručnog usavršavanja radnika.

Osporenom odredbom člana 12. alineja 4. Pravilnika propisano je da zdravstveni radnik upućen na specijalizaciju preuzima obavezu da po položenom specijalističkom ispitu ostane na radu najmanje dva puta duže nego što je trajala specijalizacija.

Osporenom odredbom člana 13. Pravilnika utvrđeno je da, ukoliko zdravstveni radnik samovoljno prekine specijalizaciju, ne stupi na rad u Dom zdravlja posle završene specijalizacije, ili ne ostane na radu najmanje dva puta duže nego što je trajala specijalizacija, dužan je da vrati Domu zdravlja primljenu naknadu ličnog dohotka u bruto dvostrukom revalorizovanom iznosu, kao i druge naknade i troškove koji su isplaćivani za vreme trajanja specijalizacije i da Domu zdravlja naknadi svu štetu koju Dom zdravlja trpi zbog takvog njegovog postupka.

Članom 73. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik RS", br. 17/92, 26/92, 50/92, 52/93, 53/93, 67/93, 48/94, 25/96 i 18/2002) propisano je da zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici imaju pravo i dužnost da stalno prate razvoj

medicinskih i drugih nauka i da se stručno usavršavaju, da zdravstvena ustanova donosi plan stručnog usavršavanja zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika, i obezbeđuje uslove za njegovo ostvarivanje, kao i da ovaj plan zdravstvena ustanova donosi u skladu sa programom inovacije znanja koji, na predlog odgovarajućih fakulteta i referentne zdravstvene ustanove, donosi ministarstvo nadležno za poslove zdravlja. Odredbom člana 74. stav 3. Zakona utvrđeno je da odobravanje specijalizacije vrše zdravstvene ustanove i druga pravna i fizička lica koja obavljaju zdravstvenu delatnost u skladu sa planom koji donosi ministarstvo nadležno za poslove zdravlja.

Ustavni sud je utvrdio da je, prema navedenim odredbama Zakona, zdravstvena ustanova ovlašćena da donese plan stručnog usavršavanja zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika i da u skladu sa tim planom odobrava specijalizacije uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove zdravlja. Bliže utvrđivanje uslova, kriterijuma i postupka odobravanja specijalizacije je stvar zdravstvene ustanove koja u skladu sa svojim planom stručnog usavršavanja odobrava specijalizacije, zavisno od njenih internih potreba i materijalnih mogućnosti. Propisujući osporenim odredbama Pravilnika određene obaveze za zdravstvene radnike, Dom zdravlja je, po oceni Suda, postupio u granicama navedenih zakonskih ovlašćenja, s obzirom da iste predstavljaju konkretizaciju uslova pod kojima se odobrava specijalizacija. Ocena opravdanosti i celishodnosti uslova predviđenih u članu 12. alineja 4. i članu 13. Pravilnika nije u nadležnosti Ustavnog suda, koja je utvrđena odredbama člana 125. Ustava, već donosioca osporenog akta.

Osporenim odredbama Pravilnika nije, po oceni Suda, povređeno načelo o jednakosti građana u pravima i dužnostima iz člana 13. Ustava, jer se uslovi za odobravanje specijalizacije propisani Pravilnikom podjednako odnose na sve zaposlene u Domu zdravlja "Sopot", niti su povređene odredbe člana 35. Ustava o pravu na rad, slobodi rada i izboru zanimanja.

Na osnovu izloženog i člana 23. stav 3. i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-70/2002 od 25.12.2003.

Isplata jubilarnih nagrada ne predstavlja zakonsku obavezu poslodavca, već mogućnost čija realizacija zavisi od raspoloživih sredstava i drugih mogućnosti.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti člana 13. Kolektivnog ugovora o izmenama i dopunama Kolektivnog ugovora o ceni rada, zaradama i ostalim primanjima radnika A.D. Fabrike ulja i biljnih masti "Vital" Vrbas, od 23. juna 2001. godine.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti člana 13. Kolektivnog ugovora navedenog u izreci ovog Rešenja. Podnosilac inicijative smatra da su osporenim članom Kolektivnog ugovora, zaposleni pred penzijom, dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na ostale zaposlene, jer im nije priznato pravo na jubilarnu nagradu.

Ustavni sud je utvrdio da je osporenim članom Kolektivnog ugovora predviđeno da zaposleni, koji u toku kalendarske godine puni 20, 30, odnosno 35 godina rada u Akcionarskom društvu, ima pravo na odgovarajuću nagradu srazmerno vremenu provedenom na radu.

Ustavom Republike Srbije u članu 36. stav 1. garantovano je zaposlenima pravo na odgovarajuću zaradu, a članom 72. stav 1. tačka 4. ovlašćena je Republika Srbija da uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti radnih odnosa.

Prema odredbi člana 90. stav 1. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 70/01 i 73/01) poslodavac može zaposlenom da isplati otpremninu pri odlasku u penziju, solidarnu pomoć, jubilarnu nagradu i pomoć u slučaju smrti zaposlenog ili člana njegove uže porodice, u visini utvrđenoj opštim aktom ili ugovorom o radu.

S obzirom na to da isplata jubilarnih nagrada ne predstavlja zakonsku obavezu poslodavca, već mogućnost čija realizacija zavisi od raspoloživih sredstava i drugih mogućnosti, Ustavni sud je ocenio da je u granicama zakonskih ovlašćenja poslodavca da opštim aktom, predvidi kao uslov za dodelu jubilarnih nagrada, ostvareni radni staž kod poslodaca u određenom trajanju na način kako je to regulisano u osporenom Kolektivnom ugovoru.

Na osnovu izloženog i odredbe člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je rešio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-132/2002 od 20.11.2003.

b) Stambeni odnosi

Zakon o stanovanju ne uređuje mogućnost davanja zaposlenima na čuvanje upražnjenih stanova, ali je, po oceni Suda, uređivanje takvog osnova korišćenja stanova obuhvaćeno sadržinom ovlašćenja nosioca prava raspolaganja u skladu sa odredbama Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredbe člana 9. stav 2. tač. 2), 3) i 4), člana 10. tačka 2. u delu koji glasi: "poslovi od posebnog značaja za Rektorat koje kao takve odredi rektor, povlače dodatnih 30 bodova", tačka 4. i tačka 5. podtačka 5.2., i člana 11. st. 1. i 3. Pravilnika o zadovoljavanju stambenih potreba zaposlenih u Rektoratu Univerziteta u Beogradu, koji je doneo Upravni odbor Univerziteta u Beogradu 18. septembra 2001. godine, u vreme važenja nisu bile u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba čl. 28. i 34. Pravilnika iz tačke 1.

3. Odbacuje se zahtev za ocenu zakonitosti postupka donošenja Pravilnika iz tačke 1.

4. Odbacuje se zahtev za donošenje odluke o načinu otklanjanja posledica koje su nastale usled primene odredaba Pravilnika iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za ocenu ustavnosti i zakonitosti postupka donošenja Pravilnika navedenog u izreci, kao i pojedinih njegovih odredaba. Podnosioci navode da su odredbama člana 9. Pravilnika utvrđeni osnovni i dopunski kriterijumi i merila za određivanje redosleda prvenstva u rešavanju stambenih potreba zaposlenih, od kojih tri kriterijuma - materijalni položaj, zdravstveno stanje članova porodičnog domaćinstva i invalidnost radnika, nisu definisani niti vrednovani. Ističu da kriterijum "stanje potrebe, odnosno nužde" nije preciziran, već je samo u članu 10. Pravilnika predviđeno da se po ovom osnovu može dobiti do 30 bodova, a u članu 11. određeno da "stanje potrebe Rektorata, odnosno stanje nužde zaposlenog i stepen njihovog intenziteta utvrđuje rektor". Osporavaju kao nezakonitu i odredbu člana 10. Pravilnika kojom je propisano da rektor određuje poslove od posebnog značaja za Rektorat, što u okviru kriterijuma "radni doprinos" daje pravo na dodatnih 30 bodova, pored već propisanih bodova po osnovu stručne spreme. Član 10. Pravilnika osporavaju i zbog toga što u okviru kriterijuma "porodično stanje" nije određen krug članova porodičnog domaćinstva kojima se vrednuje to svojstvo. Navode da su osporene odredbe Pravilnika protivne zakonu, jer utvrđeni kriterijumi nisu objektivizirani, što za posledicu ima da utvrđivanje redosleda u rešavanju stambenih potreba zaposlenih zavisi od diskrecione ocene organa koji sprovode postupak a ne od propisanih merila, čime se radnici dovode u neravnopravan položaj. Odredbe člana 28. Pravilnika osporavaju iz razloga što njima nisu propisani postupak i kriterijumi po kojima rektor Univerziteta odlučuje kome će dodeliti stan na privremeno čuvanje do njegove konačne raspodele, i da je nezakonito utvrđivanje prioriteta u dodeli stana licu kome je stan prethodno dat na čuvanje. Mišljenja su da je član 34. osporenog

Pravilnika kojim je propisano da Pravilnik stupa na snagu osmog dana po objavljivanju na oglasnoj tabli, suprotan članu 97. Statuta Univerziteta u Beogradu.

Inicijatori osporavaju formalnopravnu ustavnost i zakonitost Pravilnika, navodeći da je Pravilnik doneo nenadležni organ -Upravni odbor, a ne Veće Univerziteta koje je po Statutu Univerziteta u Beogradu nadležno za donošenje pravilnika Univerziteta.

Predlažu da Ustavni sud odredi način otklanjanja posledica nastalih usled primene osporenog Pravilnika, povraćajem u pređašnje stanje.

Donosilac osporenog akta u odgovoru ističe da je osporeni Pravilnik objavljen na oglasnoj tabli 18. septembra 2001. godine i stupio na snagu osmog dana od dana objavljivanja, a da je prestao da važi stupanjem na snagu Uredbe o rešavanju stambenih potreba izabranih, postavljenih i zaposlenih lica kod korisnika sredstava u državnoj svojini ("Službeni glasnik RS", broj 41/2002). Osporava kao neosnovane navode inicijatora i ukazuje da je odsustvo bodova za neke kriterijume uslovljeno činjenicom da je opštim aktom nemoguće objektivno bodovati zdravstveno stanje ili invalidnost zaposlenih, jer za to donosilac akta nije kvalifikovan, te da odsustvo bodova za kriterijum "materijalni položaj" ne može dovesti do arbitrnosti, jer član 11. Pravilnika propisuje da se bodovanje po svim kriterijumima vrši na osnovu odgovarajućih dokumenata izdatih od nadležnih organa i ustanova, pravnosnažnih sudskih odluka i na osnovu uvida Komisije za rešavanje stambenih potreba. Navodi da je rektoru dato ovlašćenje kao organu upravljanja Univerzitetom da ceni potrebu Univerziteta i zaposlenog, kao i da određuje poslove od posebnog značaja za Rektorat, pod Pravilnikom utvrđenim uslovima. U pogledu osporavanja odredbi člana 28. Pravilnika, ističe da institut davanja stana na čuvanje nije izričito propisan Zakonom o stanovanju, ali da nije ni zabranjen, i da je davanje stanova na čuvanje uzrokovano potrebom da se upražnjeni stanovi zaštite od bespravno useljavanja, a odredba kojom se licu kome je stan dat na čuvanje, pod jednakim uslovima, odnosno pri jednakom broju bodova daje prioritet pri dodeli stana, ne dovodi do povrede prava ostalih zaposlenih. Smatra da nije propust osporenog akta što ne određuje krug lica koja čine članove porodičnog domaćinstva, jer je svojstvo člana porodičnog domaćinstva neposredno uređeno Zakonom o stanovanju. Mišljenja je da je Upravni odbor Univerziteta u Beogradu mogao da donese osporeni Pravilnik, jer je prilikom utvrđivanja nadležnosti organa Univerziteta Statutom odredio da pravilnike donosi "po pravilu" Veće Univerziteta, što znači da za određene odnose Upravni odbor može i sam da donese akt ako oceni da je to celishodno. Ceni da odredba Statuta Univerziteta o objavljivanju opštih akata u "Službenom glasniku Univerziteta u Beogradu", ne znači da je objavljivanje izvršeno na drugi način neustavno, posebno u konkretnom slučaju kada je Pravilnik objavljen i stupio na snagu na način koji je njime propisan.

Ustavni sud Republike Srbije je po sprovedenom postupku utvrdio da je osporeni Pravilnik doneo Upravni odbor Univerziteta u Beogradu, na sednici od 18. septembra 2001. godine. Pravilnik je prestao da važi 20. jula 2002. godine, stupanjem na snagu Uredbe o rešavanju stambenih potreba izabranih, postavljenih i zaposlenih lica kod korisnika sredstava u državnoj svojini ("Službeni glasnik RS", br. 41/2002 i 76/2002).

Osporenim članom 9. Pravilnika bilo je propisano da se redosled u rešavanju stambenih potreba utvrđuje na osnovu kriterijuma: 1) vreme čekanja na rešavanje stambene potrebe, 2) radni doprinos i 3) stambena ugroženost (stav 1.), a da se kao dopunski kriterijumi koriste: radni staž, socijalno stanje porodice zaposlenog (materijalni položaj), zdravstveno stanje članova porodičnog domaćinstva, invalidnost radnika i stanje potrebe odnosno nužde (stav 2.). Članom 10. Pravilnika bilo je propisano da se utvrđivanje redosleda na rang listi vrši na osnovu ukupno dobijenih bodova po svakom kriterijumu iz tog člana, i to: 1) prema vremenu čekanja na rešavanje stambene potrebe; 2) prema radnom doprinosu koji se vrednuje stepenom složenosti poslova koji se iskazuje prema stručnoj spremi predviđenoj za te poslove, s tim što poslovi od posebnog značaja za Rektorat koje kao takve odredi rektor, donose dodatnih "do 30 bodova"; 3) prema stambenoj ugroženosti zavisno od

statusa stanovanja i kvaliteta stana; 4) prema porodičnom stanju za svakog člana porodičnog domaćinstva po 8 bodova; i 5) prema dopunskim kriterijumima – za radni staž, za svaku godinu po 1 bod, i "za stanje potrebe, odnosno nužde" – "do 30 bodova". U članu 11. Pravilnika bilo je određeno da se bodovanje po svim kriterijumima vrši na osnovu odgovarajućih dokumenata izdatih od nadležnih organa i ustanova, pravnosnažnih sudskih odluka, a izuzetno i na osnovu uvida od strane Komisije za rešavanje stambenih potreba (stav 1.) i da "stanje potrebe Rektorata, odnosno nužde zaposlenog i stepen njihovog intenziteta utvrđuje rektor" (stav 3.). Članom 28. Pravilnika bilo je propisano da upražnjeni univerzitetski stan, odnosno stan koji se koristi od strane bespravno useljenog lica, rektor može posebnom odlukom dodeliti zaposlenom na privremeno čuvanje do njegove konačne dodele, o čemu će izvestiti Upravni odbor Univerziteta (stav 1.) a da zaposleni kome je stan dodeljen na privremeno čuvanje, ukoliko konkuriše za dodelu stana, ima pod jednakim uslovima sa drugim učesnicima konkursa, prioritet u dodeli čuvanog stana (stav 2.). Članom 34. Pravilnika utvrđeno je da Pravilnik stupa na snagu 8 dana po objavljivanju na oglasnoj tabli.

Članom 27. stav 3. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja zajmova, a članom 47. stav 2. Zakona propisano je da preduzeća i ustanove mogu, u skladu sa svojim opštim aktom o rešavanju stambenih potreba, da daju stanove u zakup zaposlenim licima. Iz navednih zakonskih odredaba proizlazi da zakonom nisu uređeni uslovi i postupak za dodelu stanova u zakup i davanje stambenih zajmova na način koji bi ograničavao donosioca akta u pogledu izbora i vrednovanja kriterijuma. Donosilac opšteg akta je ovlašćen da samostalno uređuje uslove, kriterijume, merila i postupak za rešavanje stambenih potreba zaposlenih, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima, ali je obavezan da pri uređivanju odnosa poštuje Ustavom i zakonom utvrđene principe, odnosno da kriterijume objektivizira radi njihove jednake primene.

Polazeći od navedenih odredaba Zakona koje utvrđuju sadržinu ovlašćenja donosioca opšteg akta, Sud je ocenio da je postojala nesaglasnost sa Ustavom i zakonom pojedinih odredaba čl. 9.-11. Pravilnika.

Kriterijumi materijalni položaj, zdravstveno stanje članova porodičnog domaćinstva i invalidnost radnika iz člana 9. stav 2. tač. 2), 3) i 4) Pravilnika, na osnovu kojih se utvrđivao redosled zaposlenih u rešavanju stambene potrebe, nisu bili vrednovani, a prema navodima u odgovoru, to se činilo u smislu člana 11. stav 1. Pravilnika koji je upućivao na ovlašćenje stambene Komisije da u postupku utvrđivanja rang liste činjenično stanje utvrdi na osnovu pismenih dokaza i izvršenog uvida. Odredbom tačke 2. člana 10. Pravilnika koja vrednuje radni doprinos, rektor je bio je ovlašćen da određuje poslove od posebnog značaja za Rektorat sa pripadajućih 30 bodova, a odredbom podtačke 5.2. iz tačke 5. člana 10. u vezi sa stavom 3. člana 11. Pravilnika bio je ovlašćen da po kriterijumu "stanje potrebe, odnosno nužde" odlučuje o postojanju tih okolnosti i o broju bodova koje će dodeliti svakom konkretnom licu, u okviru dozvoljenog maksimuma od 30 bodova.

Po oceni Suda, ovim odredbama čl. 9, 10. i 11. Pravilnika nije bio obezbeđeno utvrđivanje i vrednovanje činjenica relevantnih za primenu navedenih kriterijuma pod jednakim uslovima, već se stvarala mogućnost za arbitrerno i nejednako u postupanje pri utvrđivanju reda prvenstva u rešavanju stambenih potreba zaposlenih, što je za posledicu imalo pravnu nesigurnost u pogledu ostvarivanja prava zaposlenih i povredu principa jednakosti iz člana 13. Ustava Republike Srbije.

Kriterijum "porodično stanje", koji nije bio predviđen kao kriterijum u članu 9. Pravilnika a vrednovan je u članu 10. tačka 4. Pravilnika, nije definisan, odnosno nije utvrđena njegova sadržina određivanjem lica koja predstavljaju članove porodičnog domaćinstva. Donosilac opšteg akta je dužan da u tom aktu odredi krug članova porodičnog

domaćinstva lica koje zahteva rešavanje stambenih potreba ako se, u smislu člana 27. stav 3. i člana 47. stav 2. Zakona o stanovanju, opredeli da i tu okolnost uzme kao kriterijum za utvrđivanje redosleda u rešavanju stambenih potreba. Naime, krug članova domaćinstva se određuje opštim aktom kako bi se utvrdila stambena ugroženost radnika, struktura stana kojom se na odgovarajući i jednak način rešavaju stambene potrebe zaposlenog ili radi njegovog vrednovanja kao mogućeg kriterijuma za utvrđivanje reda prvenstva, te stoga postojanje zakonske regulative o tom pitanju vezano za pravo korišćenja stana (član 9. Zakona), ne oslobađa donosioca akta da odnosni kriterijum objektivizira i vrednuje.

Osporene odredbe člana 28. Pravilnika kojima je bilo propisano davanje zaposlenima na čuvanje upražnjenih stanova na kojima je Univerzitet nosilac prava raspolaganja, do njihove konačne dodele u postupku redovne raspodele stanova, odnosno kojima su se određivali organi koji o tome odlučuju, i bilo propisano da lice kome je stan dat na čuvanje, ostvaruje prioritet u dodeli stana samo u slučaju da je ostvarilo jednak broj bodova sa drugim konkurentom, donete su u okviru ovlašćenja iz domena prava raspolaganja, odnosno svojinskih ovlašćenja i poslovne politike davaoca stana. Zakon o stanovanju ne uređuje ovaj institut, ali je, po oceni Suda, uređivanje takvog osnova korišćenja stanova obuhvaćeno sadržinom ovlašćenja nosioca prava raspolaganja u skladu sa odredbama Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90 i "Službeni list SRJ", broj 41/96).

Osporenim odredbom člana 34. Pravilnika bilo je predviđeno da Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja na oglasnoj tabli, što je u skladu sa članom 120. Ustava po kome opšti akt može da stupi na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja.

U vezi sa zahtevom za pokretanje postupka radi utvrđivanja nezakonitosti postupka donošenja Pravilnika, Ustavni sud je ocenio da za odlučivanje o tome ne postoje procesne pretpostavke, s obzirom da su i osporeni Pravilnik i zakon na osnovu koga je on donet, prestali da važe.

Ustavni sud nije nadležan da odlučuje o saglasnosti Pravilnika sa Statutom Univerziteta u Beogradu, jer je prema članu 125. Ustava nadležan da odlučuje o saglasnosti opštih akata sa Ustavom, zakonom i republičkim propisom, a ne i sa drugim opštim aktima. Ocena međusobne saglasnosti odredaba dva opšta akta, kao i pitanja postupka donošenja, konkretnih radnji i postupaka u primeni Pravilnika, i zakonitosti odluka o dodeli stana kao pojedinačnih pravnih akata, koja se iznose kroz predstavku, takođe, nisu u nadležnosti Ustavnog suda utvrđenoj članom 125. Ustava.

Zahtev inicijatora da Ustavni sud donese odluku kojom će odrediti način otklanjanja posledica koje su nastale usled primene osporenog Pravilnika, ne ispunjava procesno-pravne pretpostavke za postupanje i odlučivanje Ustavnog suda, utvrđene u odredbama člana 58. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93). Te posledice se mogu otkloniti na način utvrđen članom 57. Zakona, koji ovlašćuje svakog čije je pravo povređeno konačnim ili pravnosnažnim pojedinačnim aktom donetim na osnovu opšteg akta za koji je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da je neustavan odnosno nezakonit, da u propisanom roku zahteva od nadležnog organa izmenu tog pojedinačnog akta.

Na osnovu izloženog, kao i člana 19. stav 1. tač. 1) i 4), člana 23. stav 3., člana 46. tač. 1) i 3), člana 47. tačka 3) i člana 60. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je rešio kao u izreci.

Pravilnikom nije objektiviziran kriterijum "stepen značaja posla" čime se dovodi u pitanje objektivno procenjivanje uslova za njegovu primenu i prepušta subjektivnoj proceni direktora, a time se stvara prostor za arbitrarnost i nejednakost u postupku utvrđivanja reda prvenstva u rešavanju stambenih potreba.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

Utvrđuje se da odredbe čl. 23. i 53. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba zaposlenih, koji je doneo Upravni odbor Akcionarskog društva Jugoslovensko rečno brodarstvo, Beograd, 6. juna 2002. godine, nisu u saglasnosti s Ustavom.

Osnovna organizacija Samostalnog sindikata AD Jugoslovensko rečno brodarstvo podnela je Ustavnom sudu Republike Srbije predlog za ocenu ustavnosti odredaba čl. 23. i 53. Pravilnika navedenog u izreci.

Predlagač smatra da je protivno Ustavu članom 23. Pravilnika direktor ovlašćen da utvrđuje stepen značaja posla, kao jednog od osnova i merila za utvrđivanje reda prvenstva u rešavanju stambenih potreba zaposlenih, jer se time daje pravo direktoru da neposredno utiče na konačan redosled na rang listi i stanove dodeljuje po diskrecionom ovlašćenju. Mišljenja je da je neustavan i član 53. Pravilnika, koji propisuje da je zaposleni za koga je doneta konačna odluka o dodeli stana solidarnosti, dužan da ličnim novčanim sredstvima učestvuje u finansiranju izgradnje stana. Pošto se ovo učešće traži samo za stanove solidarnosti koji su namenjeni najugroženijim radnicima, a ne i za stanove iz redovne raspodele, smatra da su radnici dovedeni u neravnopravan položaj.

Donosilac osporenog akta u odgovoru ističe da odredbe člana 23. Pravilnika nisu primenjivane u praksi, a da su zasnovane na odredbama čl. 23. i 47. Zakona o stanovanju, koji daje ovlašćenje preduzećima da svojim opštim aktom o rešavanju stambenih potreba urede uslove, način i postupak dodele stanova u zakup i davanja stambenih zajmova. Smatra da je shodno tim zakonskim odredbama preduzeće Pravilnikom utvrdilo kriterijume i merila, koji se primenjuju na sve zaposlene, pa i kriterijum "stepen značaja posla". Navodi da se pri usvajanju ovakvog rešenja imalo u vidu da radnici koji obavljaju poslove od posebnog značaja za preduzeće imaju veće odgovornosti i obaveze od ostalih radnika i da od njih u većoj meri zavisi proces rada i ostvareni rezultati, zbog čega treba da im pripadaju i odgovarajuća prava u rešavanju stambenih potreba. Ističe da se generalni direktor u određivanju poslova od posebnog značaja rukovodi složnošću poslova i drugim smernicama koje su date u stavu 2. člana 23. Pravilnika, te stoji na stanovištu da je na ovaj način isključena subjektivnost u primeni navedenog kriterijuma. U vezi sa razlozima osporavanja člana 53. Pravilnika ukazuje da je propisana obaveza uslovljena okolnošću da je fond solidarnosti obavezao korisnike da za dodeljenu kvadraturu uplaćuju 15% od vrednosti stanova i 3% na ime poreza na promet, što preduzeće zbog teške materijalne situacije nije u mogućnosti da izvrši.

Ustavni sud je u sprovedenom postupku utvrdio sledeće:

Odredbama osporenog člana 23. Pravilnika, u stavu 1. uređen je "stepen značaja posla" kao jedan od osnova i merila za utvrđivanje reda prvenstva za rešavanje stambenih potreba, tako što je propisano da po osnovu značaja posla zaposleni ima pravo na određeni broj bodova, koji utvrđuje generalni direktor preduzeća prema datoj skali značaja poslova od I do VI stepena, sa pripadajućim brojem bodova za svaki stepen, dok je u stavu 2.

utvrđeno da stepen značaja posla za svakog zaposlenog pojedinačno određuje generalni direktor preduzeća, rukovodeći se "naročito stepenom složenosti poslova, sprovođenjem poslovne politike društva, uspešnošću (kvalitetom) radnika kao izvršioca posla, tehnološkom potrebom izvršioca i stepenom složenosti".

Član 13. Ustava Republike Srbije propisuje da su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima, bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko i drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo.

Članom 27. stav 3. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja zajmova, a članom 47. stav 2. istog Zakona propisano je da preduzeće, ustanova i državni organ mogu, u skladu sa svojim opštim aktom o rešavanju stambenih potreba, da daju stanove u zakup zaposlenim licima. Iz navednih zakonskih odredaba proizlazi da zakonom nisu uređeni način, uslovi i postupak za dodelu stanova u zakup i davanje stambenih zajmova, niti ograničenja u pogledu izbora i vrednovanja kriterijuma, i da je donosilac opšteg akta ovlašćen da samostalno uređuje uslove i osnove, odnosno kriterijume, merila i postupak za rešavanje stambenih potreba zaposlenih, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima. Međutim, to ovlašćenje obavezuje donosioca opšteg akta da izabrane kriterijume za rangiranje zaposlenih u rešavanju ovih potreba objektivizira, i da poštuje Ustavom i zakonom utvrđene principe.

Sud je stao na stanovište da odredbama člana 23. Pravilnika nisu predviđena pojedinačna radna mesta od izuzetnog značaja za preduzeće, odnosno nisu dovoljno objektivizirana merila na osnovu kojih generalni direktor može odlučivati o postojanju i vrednovanju kriterijuma značaja poslova. Navođenje kategorizacije stepena značaja radnog mesta i predviđanje određenog broja bodova za svaku kategoriju, bez jasno i precizno definisanih merila za njihovo određivanje, ne znači u suštinskom smislu postojanje i objektiviziranje osnova i kriterijuma za rešavanje stambenih potreba radnika. Iz formulacije stava 2. istog člana Pravilnika proističe da su date samo "smernice" za određivanje poslova od posebnog značaja, koje se ne mogu smatrati preciznim i obavezujućim merilima za određivanje spornog kriterijuma. Predviđanje kriterijuma "značaj radnog mesta" podrazumeva uređivanje njegove sadržine kroz objektivizaciju uslova koji bi značajna radna mesta određivali prema poslovima upravljanja i rukovođenja, uslovima rada, stepenu stručne spremlje, bezbednosti, povećanoj odgovornosti, doprinosu u ostvarivanju poslovnih rezultata, tako da se polazeći od ovako razrađenih kriterijuma kao opštih načela dolazi do određivanja odgovarajućih pojedinačnih radnih mesta.

Imajući u vidu da Pravilnikom nije objektiviziran navedeni kriterijum, odredbama člana 23. Pravilnika dovodi se u pitanje objektivno procenjivanje uslova za njegovu primenu i prepušta subjektivnoj proceni direktora, čime se stvara prostor za arbitrnost i nejednakost u postupku utvrđivanja reda prvenstva u rešavanju stambenih potreba zaposlenih, što je nesaglasno ustavnom principu jednakosti građana u pravima i dužnostima i jednake zaštite prava pred državnim i drugim organima iz člana 13. Ustava.

Osporenim odredbama člana 53. Pravilnika propisano je da je zaposleni koji je prema rang listi ušao u krug lica za dodelu stana iz Fonda solidarnosti, dužan da na ime učešća u izgradnji ovih stanova uplati sredstva u visini od 15% od vrednosti stana i 3% na ime poreza na promet (stav 1.), da ove iznose uplaćuje na račun Društva na osnovu konačne odluke stambene komisije (stav 2.) i da će se uplaćena sredstva zaposlenom uračunati u otkupnu cenu prilikom zaključenja ugovora o otkupu stana (stav 3.).

Članom 44. Zakona o stanovanju, na koji se donosilac osporenog akta poziva, bila je propisana zakonska obaveza izdvajanja sredstava iz bruto isplaćenih zarada preduzeća za rešavanje stambenih potreba zaposlenih u preduzećima, ustanovama i

državnim organima koji za ovu namenu ne raspolažu dovoljnim sredstvima (stanovi solidarnosti) i odredbe o posebnom fondu solidarne stambene izgradnje opštine odnosno grada. Međutim, član 44. Zakona prestao je da važi 1. juna 2001. godine, stupanjem na snagu Zakona o izmeni Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", broj 26/01). Istovremeno sa prestankom važenja člana 44. Zakona o stanovanju, stupio je na snagu Zakon o porezu na fond zarada ("Službeni glasnik RS", broj 27/2001) koji je propisao obavezu plaćanja poreza na fond zarada na isplaćene zarade, da je obveznik ovog poreza isplatilac zarada, da se porez na fond zarada plaća po zakonom utvrđenoj stopi od 3,5%, kao i da se odlukom skupštine opštine, odnosno grada, utvrđuje poreska stopa u okviru zakonskog maksimuma od 3,5% i način korišćenja sredstava, s tim što se sredstva ostvarena po stopi od 0,3% -1% poreza na fond zarada usmeravaju za solidarnu stambenu izgradnju. U smislu navedenih propisa, stanovi izgrađeni ili pribavljeni sredstvima solidarnosti raspodeljuju se na određena preduzeća, ustanove ili državne organe koji postaju vlasnici tih stanova, a uslovi za raspodelu stanova solidarnosti za zaposlena lica u ovim organizacijama, kao i za stanove iz redovne raspodele, u domenu su njihovog uređivanja, pod uslovima iz člana 27. stav 3. i člana 47. stav 2. Zakona o stanovanju.

Prema Zakonu o porezu na fond zarada, obaveza plaćanja poreza na fond zarada iz koga se obezbeđuju i sredstva za solidarnu stambenu izgradnju, zakonska je obaveza svih isplatilaca zarada, u koje spada i donosilac osporenog Pravilnika, pa se obaveze koje iz tog odnosa nastaju ne mogu prebacivati na zakupca, kao što je to učinjeno osporenim odredbama.

Obaveza zaposlenog predviđena st. 1. i 2. člana 53. Pravilnika da, umesto preduzeća, uplati obavezno učešće za izgradnju stana solidarnosti koji po redosledu prvenstva treba da mu bude dodeljen, na ime dela vrednosti stana i poreza na promet, isključuje primenu svih ostalih kriterijuma jer uslovljava konačnu dodelu stana, pa samim tim isključuje radnika iz učešća u raspodeli stanova i uslovljava davanje stana u zakup. Ovakvo uređivanje prava na rešavanje stambenih potreba dovodi građane u neravnopravan položaj prema imovnom stanju, zbog čega je suprotno ustavnom načelu jednakosti iz člana 13. Ustava.

Na osnovu izloženog, kao i člana 46. tačka 1) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava, odredbe čl. 23. i 53. Pravilnika navedenog u izreci prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-197/2003 od 25.09.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 103/2003)

Donosilac osporenog Pravilnika je, u okviru zakonskog ovlašćenja, mogao da utvrdi učešće u ratu kao jedan od kriterijuma za određivanje reda prvenstva u rešavanju stambene potrebe radnika, da ga po svome opredeljenju vrednuje i utvrdi njegov stepen uticaja na redosled u rešavanju stambene potrebe.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba člana 11. tačka 7. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba zaposlenih, koji je doneo Upravni odbor Akcionarskog društva hidrogradnje i hidrotransporta "Heroj Pinki", Novi Sad, 26. novembra 2001. godine.

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje, preduzete na osnovu Pravilnika iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredaba člana 11. tačka 7. Pravilnika navedenog u izreci.

Podnosilac je mišljenja da su rešenjima osporenih odredaba dovedena u pitanje prava radnika iz radnog odnosa, jer se prilikom rangiranja u rešavanju stambenih potreba daje prioritet kriterijumu "ratnog statusa", čime se narušavaju princip jednakosti građana i druga ljudska prava i građanske slobode predviđeni Ustavom Republike Srbije, što je protivno i Ustavnoj povelji državne zajednice Srbija i Crna Gora, međunarodnim konvencijama o pravima iz radnog odnosa i Zakonu o radu. Predlaže da Sud donese odluku kojom će navedene odredbe ukinuti, i donošenje privremene mere kojom bi se zabranilo postupanje po odredbama Pravilnika.

Donosilac osporenog akta u svom odgovoru ističe da je Pravilnik doneo Upravni odbor AD "Heroj Pinki" na sednici od 26. novembra 2001. godine, da je noveliran na sednicama Upravnog odbora od 6. februara 2002. i 24. juna 2002. godine, a da je donet na osnovu i u okviru ovlašćenja iz Zakona o stanovanju.

U sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio da su osporene odredbe Pravilnika sadržane u osnovnom tekstu tog akta, a da su na osnovu Odluke Upravnog odbora o II izmenama i dopunama Pravilnika od 24. juna 2002. godine ove odredbe brisane, što znači da su stupanjem na snagu te Odluke prestale da važe. Budući da je u smislu člana 125. stav 2. Ustava Republike Srbije predlog blagovremeno podnet, Sud je izvršio ocenu ustavnosti i zakonitosti osporenih odredbi i utvrdio sledeće:

Pravilnikom o rešavanju stambenih potreba zaposlenih od 26. novembra 2001. godine, u članu 11. razrađeni su kriterijumi za određivanje reda prvenstva prilikom bodovanja radnika prijavljenih na oglas za rešavanje stambene potrebe, koji su predviđeni članom 10. Pravilnika. Osporenim odredbama člana 11. tačke 7. Pravilnika bilo je predviđeno da po osnovu kriterijuma učešće u ratu u periodu posle 17. avgusta 1990. godine i od 24. marta do 26. juna 1999. godine, učesnik rata u trajanju do 2 meseca dobija 48 bodova, a učesnik rata preko dva meseca 96 bodova, i da se ratni staž dokazuje uvidom u vojnu ili radnu knjižicu.

Članom 27. stav 3. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja zajmova, a članom 47. stav 2. Zakona propisano je da

preduzeća i ustanove mogu, u skladu sa svojim opštim aktom o rešavanju stambenih potreba, da daju stanove u zakup zaposlenim licima. Iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi da zakonom nisu uređeni način, uslovi i postupak za dodelu stanova u zakup i davanje stambenih zajmova na način koji bi ograničavao donosioca akta u pogledu izbora i vrednovanja kriterijuma. Donosilac opšteg akta ovlašćen je da samostalno uređuje uslove, kriterijume, merila i postupak za rešavanje stambenih potreba zaposlenih, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima, ali je obavezan da kriterijume objektivizira, i da pri uređivanju odnosa poštuje Ustavom i zakonom utvrđene principe.

U članu 28. Zakona predviđeno je da se sredstva od stanova prodatih putem otkupa, čiji je vlasnik opština, grad, pokrajina i Republika, koriste, pored ostalog, i za rešavanje stambenih potreba boraca i ratnih vojnih invalida, civilnih invalida rata i članova porodica sa kojima je živeo poginuli učesnik oružanih akcija posle 17. avgusta 1990. godine, koji nisu u radnom odnosu. Ovom odredbom utvrđena je obaveza opštine i grada, pokrajine i Republike, da u rešavanju stambenih potreba učesnika rata obuhvati i učesnike rata od 1990. godine i da za njih obezbeđuje stanove iz sredstava dobijenih otkupom stanova.

Sud je ocenio da osporene odredbe u vreme važenja nisu bile nesaglasne s Ustavom i zakonom, jer je donosilac osporenog Pravilnika u okviru zakonskog ovlašćenja, mogao da utvrdi učešće u ratu od 17. avgusta 1990. godine i u periodu ratnog stanja 1999. godine, kao jedan od kriterijuma, odnosno merila za određivanje reda prvenstva u rešavanju stambenih potreba radnika, da ga po svome opredeljenju vrednuje i utvrdi njegov stepen uticaja na redosled u rešavanju stambene potrebe, kao i da propiše način dokazivanja ispunjenosti uslova za primenu ovog kriterijuma. Rešavanje stambenog pitanja učesnika u ratu proizlazi iz radnog odnosa kod donosioca opšteg akta, a ne iz činjenice da je on učestvovao u ratu, pa su neosnovani navodi inicijatora o povredi prava iz radnog odnosa.

Osporenim odredbama Pravilnika nije bio povređen ustavni princip jednakosti građana pred zakonom i jednake zaštite prava pod jednakim uslovima iz člana 13. Ustava, jer su se one, pod istim uslovima, odnosile podjednako na sve zaposlene koji rešavaju stambene potrebe kod donosioca, a nije bilo ni povrede ustavnog prava na rad i prava koja se ostvaruju po osnovu rada u smislu člana 35. Ustava, niti povrede drugih ustavnih sloboda i prava čoveka i građana.

Pitanja opravdanosti i celishodnosti predviđenih rešenja Pravilnika, kao i međusobne saglasnosti njegovih odredaba, koja se navode u predlogu, nisu u nadležnosti Ustavnog suda utvrđenoj članom 125. Ustava. Ovaj Sud nije nadležan da odlučuje ni o usklađenosti opštih akata sa Ustavnom poveljom državne zajednice Srbija i Crna Gora, jer je o tim pitanjima, saglasno Povelji, nadležan da odlučuje Sud Srbije i Crne Gore.

Predlog za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje, preduzete na osnovu Pravilnika, Sud je odbacio na osnovu člana 42. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), jer je doneta konačna odluka.

Na osnovu izloženog, kao i člana 42. stav 3., člana 46. tačka 9) i člana 47. tačka 2) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-240/2003 od 25.09.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 103/2003)

Osporenom odredbom Pravilnika kojom nije priznat radni staž ostvaren na teritoriji republika bivše SFRJ povređeno je načelo jednakosti građana iz člana 13. Ustava Republike Srbije.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredba člana 6. stav 3. Pravilnika o rešavanju stambenih pitanja Osnovne škole "Žarko Zrenjanin", Novi Sad od 20.jula 2001.godine, u vreme važenja nije bila u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti čl. 4. i 9. Pravilnika iz tačke 1.

3. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta, odnosno radnje preduzete na osnovu odredaba Pravilnika iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnete su dve inicijative za pokretanje postupka za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti člana 4., odredbe člana 6. stav 3. i člana 9. Pravilnika navedenog u izreci. U jednoj inicijativi se ističe da je osporenim odredbom člana 6. stav 3. Pravilnika povređeno načelo ravnopravnosti građana iz člana 13. Ustava Republike Srbije, zato što se u postupku dodele stana solidarnosti ne boduje radni staž koji je radnik ostvario na teritoriji republika bivše SFRJ. Inicijator takođe navodi da bodovanje radnog doprinosa prema stručnoj spremi radnika, na način kako je to utvrđeno osporenim članom 9. Pravilnika, dovodi radnike sa nižim obrazovanjem u neravnopravan položaj u odnosu na one sa visokom stručnom spremom što je u suprotnosti sa članom 13. Ustava. Sudu je predloženo da do donošenja konačne odluke obustavi izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koja je preduzeta na osnovu odredaba osporenog Pravilnika. U drugoj inicijativi se navodi da je osporenim članom 4. Pravilnika, kao poseban kriterijum za dodelu stana solidarnosti, morala biti predviđena dužina podstanarskog staža radnika iz razloga što formiranje Fonda za raspodelu stanova solidarnosti prvenstveno ima za cilj da se radnicima sa niskim primanjima i nižom stručnom spremom pomogne u rešavanju stambenog pitanja.

U odgovoru donosioca akta se ističe da je osporeni Pravilnik prestao da važi 20.jula 2002.godine, kada je stupila na snagu Uredba o rešavanju stambenih potreba izabраниh, postavljenih i zaposlenih lica kod korisnika sredstava u državnoj svojini ("Službeni glasnik RS", br.41/2002 i 76/2002), pa stoga predlaže Sudu da se postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti osporenog Pravilnika obustavi.

Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Pravilnik doneo Školski odbor Osnovne škole "Žarko Zrenjanin" na sednici održanoj 20.jula 2001.godine.

Osporenim članom 4. stav 1. Pravilnika bili su propisani kriterijumi na osnovu kojih se utvrđivala rang lista: stambene prilike radnika, dužina radnog staža, radni doprinos radnika, broj članova porodičnog domaćinstva, invalidnost radnika, dok je stavom 2. ovog člana Pravilnika bilo propisano da se navedeni kriterijumi iskazuju bodovima za svakog radnika koji je podneo prijavu na konkurs. Prema odredbama člana 6. Pravilnika za svaku navršenu godinu staža radniku je pripadala ½ boda, a radni staž se dokazivao radnom knjižicom ili rešenjem nadležnog organa (st.1.i 2.). Osporenim odredbom stava 3. člana 6. Pravilnika bilo je propisano da se prilikom dodele stana solidarnosti neće bodovati radni staž ostvaren na teritoriji republika bivše

SFRJ, iz razloga što su sredstva uplaćena u fond solidarnosti u tom periodu ostala u fondovima tih bivših republika. Osporenim članom 9. Pravilnika bilo je određeno da se radni doprinos (složenost radnog mesta) boduje prema stručnoj spremi radnika i utvrđen je broj bodova za svaki stepen stručne spreme.

U toku postupka pred Ustavnim sudom, stupila je na snagu Uredba o rešavanju stambenih potreba izabranih, postavljenih i zaposlenih lica kod korisnika sredstava u državnoj svojini ("Službeni glasnik RS", br.41/2002 i 76/2002), pa je saglasno članu 62. Uredbe, 20.jula 2002.godine, prestao da važi osporeni Pravilnik.

Prema članu 13.Ustava, građani su jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko ili drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo. Odredbama člana 35. st.1. i 2. Ustava propisano je da svako ima pravo na rad, da se jamči sloboda rada, slobodan izbor zanimanja i zaposlenja i učešće u upravljanju, kao i da je svakome, pod jednakim uslovima, dostupno radno mesto i funkcija.

Članom 27. stav 3. i članom 47. stav 2. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja zajmova i da preduzeća i ustanove mogu u skladu sa svojim opštim aktom, odnosno propisom o rešavanju stambenih potreba da daju stanove u zakup na neodređeno vreme zaposlenim licima. Iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi da je donosilac opšteg akta ovlašćen da utvrdi kriterijume i merila za rešavanje stambenih potreba zaposlenih lica, uz obavezu da ih objektivizira, ali je stvar njegovog izbora predviđanje određenih kriterijuma, uz poštovanje principa utvrđenih Ustavom i zakonom.

Ustavni sud je ocenio da je donosilac akta osporenim odredbama čl. 4. i 9. Pravilnika utvrdio i vrednovao kriterijume za rešavanje stambenih potreba, saglasno navedenom zakonskom ovlašćenju, te inicijativu u ovom delu nije prihvatio. Ocena opravdanosti, celishodnosti i pravičnosti predviđenih kriterijuma i načina njihovog vrednovanja ne spada u nadležnost Ustavnog suda koja je utvrđena članom 125. Ustava. Osporenim odredbom člana 9. Pravilnika, po oceni Suda, nije bio povređen ustavni princip iz člana 13. Ustava, jer se ova odredba podjednako odnosila na sve zaposlene koji su se nalazili u istim uslovima.

Sud je takođe utvrdio da je osporenim odredbom člana 6. stav 3. Pravilnika, kojom se nije priznavao radni staž ostvaren na teritoriji republika bivše SFRJ, povređeno načelo jednakosti građana iz člana 13. Ustava prema kome su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima kod kojih ostvaruju svoja prava. Navedena odredba Pravilnika je u suprotnosti i sa odredbama člana 35. st.1. i 2. Ustava o pravu na rad i slobodi rada, jer je radni staž osnovni element za ostvarivanje prava po osnovu rada. S obzirom na izneto Ustavni sud je ocenio da osporena odredba člana 6. stav 3. Pravilnika, u vreme važenja nije bila u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

Zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta, odnosno radnje preduzete na osnovu odredaba osporenog Pravilnika, Sud je, u smislu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br.32/91 i 67/93) odbacio, s obzirom da je doneta konačna odluka.

Na osnovu izloženog, kao i člana 42. stav 3., člana 46. tač. 1) i 3), člana 47. tačka 3) i člana 60. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-4/2002 od 16.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 110/2003)

Donosilac osporenog Pravilnika je mogao da predvidi prioritet u rešavanju stambenih potreba u situacijama koje su određene kao izuzetno teške i da uredi postupak i organe odlučivanja u takvim slučajevima.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba čl. 10. do 13. i čl. 18. do 20. Pravilnika o stambenim odnosima, koji je doneo Upravni odbor "Sirmodeks" A.D., Sremska industrija konfekcije, Sremska Mitrovica, 3. aprila 2003. godine.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti čl. 10. do 13. i čl. 18. do 20. Pravilnika navedenog u izreci. Prema mišljenju predlagača, odredbama člana 10. Pravilnika povređeno je pravo radnika preduzeća koji su supružnici da učestvuju u raspodeli stanova, odredbama čl. 11. do 13. Pravilnika kojima su utvrđeni bodovi po predviđenim kriterijuma, obezvređen je radni staž kao osnovni kriterijum za utvrđivanje reda prvenstva u rešavanju stambenih potreba radnika, i odredbama čl. 18. do 20. Pravilnika uskraćeno je pravo na učešće u raspodeli stanova radnika koji njima nisu obuhvaćeni, čime se zaposleni dovode u nejednak položaj u postupku ostvarivanja prava po osnovu rada. Predlagač smatra da su rešenja osporenih odredaba u suprotnosti sa ustavnim principima jednakosti građana u pravima i dužnostima, jednake zaštite pred državnim i drugim organima, slobode rada i jednakih prava po osnovu rada, zaposlenja i učešća u upravljanju iz čl. 13. i 35. Ustava Republike Srbije. Stoji na stanovištu da Pravilnik nije na snazi nakon što ga je direktor preduzeća obustavio od izvršenja.

Donosilac osporenog akta je u odgovoru negirao navode predlagača o nezakonitosti odluke o davanju stana u zakup donete u primeni Pravilnika, dok se o navodima koji se tiču osporavanja odredaba Pravilnika nije izjašnjavao.

U sprovedenom postupku, Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Pravilnik o stambenim odnosima doneo Upravni odbor "Sirmodeks" A.D., Sremska industrija konfekcije, Sremska Mitrovica, na sednici od 3. aprila 2003. godine i da je Pravilnik na snazi od 12. aprila 2003. godine kao osmog dana od dana objavljivanja na oglasnoj tabli preduzeća.

Osporenim članom 10. Pravilnika utvrđeni su kriterijumi za dobijanje kredita za zadovoljavanje stambenih potreba radnika i članova njegovog porodičnog domaćinstva, i to: stambeni uslovi, radni staž i broj članova porodičnog domaćinstva radnika. Članom 11. Pravilnika, razrađen je kriterijum "stambeni uslovi", tako što su određenim brojem bodova vrednovani različiti vidovi stambenih situacija. Članom 12. Pravilnika propisano je da na osnovu radnog staža radniku pripada za svaku punu godinu radnog staža 5 bodova. Članom 13. Pravilnika razrađen je i vrednovan kriterijum "broj članova porodičnog domaćinstva" tako što je predviđen broj bodova za članove porodičnog domaćinstva određene članom 17. Pravilnika. Članom 18.

Pravilnika predviđeno je prioritarno rešavanje stambene potrebe radnika u teškim zdravstvenim slučajevima, a članom 19. Pravilnika bliže su uređeni uslovi za rešavanje stambene potrebe po tom osnovu. Članom 20. Pravilnika propisano je da odluku o prioritonom rešavanju stambenih potreba radnika iz čl. 18. i 19. Pravilnika donosi Upravni odbor preduzeća na zahtev radnika, a predlog za rešavanje ovih potreba radnika može podneti i sindikalna organizacija preduzeća.

Članom 27. stav 3. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja zajmova, a članom 47. stav 2. Zakona propisano je da preduzeća i ustanove mogu, u skladu sa svojim opštim aktom o rešavanju stambenih potreba, da daju stanove u zakup zaposlenim licima. Iz navednih zakonskih odredaba proizlazi da zakonom nisu uređeni način, uslovi i postupak za dodelu stanova u zakup i davanje stambenih zajmova na način koji bi ograničavao donosioca akta u pogledu izbora i vrednovanja kriterijuma, pa je donosilac opšteg akta ovlašćen da ih samostalno uređuje, uz obavezu objektiviziranja, kao i poštovanja Ustavom i zakonom utvrđenih principa pri uređivanju odnosa. To znači da je nosilac prava raspolaganja ovlašćen da u opštem aktu izvrši slobodan izbor kriterijuma za utvrđivanje reda prvenstva i načina njihovog vrednovanja, tako da predviđenom kriterijumu da određen značaj, odnosno uticaj na rešavanje stambenih potreba, i da samostalno uređuje uslove i postupak za rešavanje ovih potreba zaposlenih, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima.

Po oceni Suda, donosilac akta mogao je kao u osporenim članovima Pravilnika, da uredi i vrednuje odgovarajućim brojem bodova kriterijum "stambeni uslovi" prema određenim vidovima stambene ugroženosti radnika, kriterijum "radni staž" prema godinama radnog staža, i kriterijum "broj članova porodičnog domaćinstva" prema srodstvu sa radnikom koji rešava stambenu potrebu i prema zaposlenju, odnosno ostvarivanju prihoda članova domaćinstva, a mogao je i da predvidi prioritet u rešavanju stambenih potreba u situacijama koje su određene kao izuzetno teške i da uredi postupak i organe odlučivanja u takvim slučajevima, čime nisu prekoračeni okviri zakonskog ovlašćenja za propisivanje konkretizovanih i objektivnih merila za davanje stambenih zajmova.

Sud je utvrdio da nema nezakonitosti osporenih odredbi Pravilnika koju predlagač navodi, jer radni staž kao stambeni kriterijum nije "obezvređen", već je vrednovan, na isti način za sve radnike, bez obzira da li je staž ostvaren kod donosioca akta, ili u drugom obliku asocijacije rada.

Osporene odredbe Pravilnika, po oceni Ustavnog suda, nisu nesaglasne s Ustavom Republike Srbije, jer njima nije povređeno ustavno načelo jednakosti građana i jednake zaštite prava pred državnim i drugim organima iz člana 13., niti pravo na rad i prava koja se ostvaruju po osnovu rada zajemčena članom 35. Ustava. Ove odredbe važe za sve zaposlene koji se nalaze u istim situacijama, pod jednakim uslovima, a ustavni princip jednakosti ne podrazumeva jednakost građana u apsolutnom smislu, već garantuje jednakost građana koji se nalaze u identičnim pravnim situacijama koje su uređene opštim aktom.

Pitanja opravdanosti i celishodnosti predviđenih rešenja Pravilnika, kao i ocene zakonitosti primene osporenog Pravilnika i po njemu donetih odluka kao pojedinačnih pravnih akta, koja se predlogom pokreću, nisu u nadležnosti Ustavnog suda utvrđenoj članom 125. Ustava.

Na osnovu izloženog, kao i člana 47. tačka 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-227/2003 od 23.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 112/2003)

Nep priznavanje radnog staža ostvarenog van opštine, odnosno na području drugih teritorijalnih jedinica nesaglasno je sa članom 13. Ustava Republike Srbije.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredba člana 12. stav 1. u delu koji glasi: "ostvarenu u organizacijama na teritoriji opštine Trstenik", Pravilnika o solidarnoj stambenoj izgradnji ("Službeni list opštine Trstenik", broj 9/2002), nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje, preduzete na osnovu odredbe Pravilnika iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti člana 12. stav 1. Pravilnika navedenog u izreci. Inicijator smatra da je odredba navedenog člana Pravilnika kojom je kao jedan od kriterijuma za utvrđivanje redosleda radnika u dodeli stanova solidarnosti, utvrđen radni staž ostvaren u organizacijama na teritoriji opštine Trstenik, u suprotnosti sa ustavnim principom jedinstvenosti teritorije Republike Srbije iz člana 4. stav 1, "sa čl. 17, 35. i drugim odredbama Ustava Republike Srbije, Ustavnom poveljom Srbije i Crne Gore, odredbama Zakona o zapošljavanju i sa drugim zakonima Republike Srbije". Mišljenja je da se ovakvim rešenjem vređaju prava građana učesnika konkursa za dodelu stanova solidarnosti, koji su ostvarili radni staž u organizacijama čije sedište nije na teritoriji opštine Trstenik. Predlaže određivanje privremene mere obustave primene osporene odredbe Pravilnika.

Donosilac osporenog akta u odgovoru se nije izjašnjavao o navodima inicijative, već je dostavio osporeni Pravilnik, sa aktima koji su predstavljali pravni osnov za njegovo donošenje.

U sprovedenom postupku pred Ustavnim sudom utvrđeno je da je Pravilnik o solidarnoj stambenoj izgradnji ("Službeni list opštine Trstenik", broj 9/2002) doneo Upravni odbor Fonda solidarne stambene izgradnje opštine Trstenik na sednici od 9. decembra 2002. godine, kao i da je Skupština opštine Trstenik dala saglasnost na Pravilnik Zaključkom od 26. decembra 2002. godine, koji je objavljen u "Službenom listu opštine Trstenik", broj 9/2002.

Članom 27. stav 3. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja zajmova, a članom 47. stav 2. Zakona propisano je da preduzeće, ustanova i državni organ mogu, u skladu sa svojim opštim aktom o rešavanju stambenih potreba, da daju stanove u zakup zaposlenim licima. Iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi da zakonom nisu uređeni način, uslovi i postupak za dodelu stanova u zakup i davanje stambenih zajmova na način koji bi ograničavao donosioca opšteg akta u pogledu izbora i vrednovanja kriterijuma i da je donosilac opšteg akta ovlašćen da samostalno uređuje uslove, kriterijume, merila i postupak za rešavanje stambenih potreba zaposlenih, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima, ali uz obavezu da izabrane kriterijume objektivizira, i da pri uređivanju odnosa poštuje Ustavom i zakonom utvrđene principe.

U članu 12. Pravilnika uređen je "radni staž", kao jedan od kriterijuma za utvrđivanje redosleda radnika u dodeli stanova solidarnosti predviđenih članom 10. Pravilnika. Osporenom odredbom člana 12. stav 1. Pravilnika utvrđeno je da za svaku godinu radnog staža ostvarenog u organizacijama na teritoriji opštine Trstenik radniku pripada po dva boda pri utvrđivanju rang liste.

Međutim, po oceni Ustavnog suda, radni staž ostvaren na teritoriji cele zemlje mora biti vrednovan na isti način, bez obzira na to da li je u pitanju staž kod donosioca opšteg akta ili u drugom obliku asocijacije rada, i nezavisno od toga da li je ostvaren po osnovu radnog odnosa ili po osnovu samostalnog obavljanja delatnosti. Neprižnavanjem radnog staža ostvarenog van opštine, odnosno na području drugih teritorijalnih jedinica i u organizacijama koje nemaju sedište na teritoriji opštine Trstenik, kako je to predviđeno u osporenoj odredbi člana 12. Pravilnika, donosilac osporenog akta povredio je načelo jednakosti građana iz člana 13. Ustava Republike Srbije prema kome su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima, kao i ustavni princip kojim je propisano pravo na rad i prava koja se ostvaruju po osnovu rada iz člana 35. st. 1. i 2. Ustava, jer je radni staž osnovni element za ostvarivanje prava po osnovu rada. Ovakvo uređivanje Pravilnika ne obezbeđuje jednaku i objektivnu primenu na sve subjekte u istim pravnim situacijama, zbog čega je suprotno i Zakonu o stanovanju. Iz tih razloga, Ustavni sud je utvrdio da odredba člana 12. stav 1. u delu koji glasi: "ostvarenu u organizacijama na teritoriji opštine Trstenik" osporenog Pravilnika, nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

Predlog za obustavu izvršenja pojedinačnog akta i radnje koja je preduzeta na osnovu osporene odredbe Pravilnika, Sud je odbacio na osnovu člana 42. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), jer je doneta konačna odluka.

Na osnovu izloženog, kao i člana 42. stav 3. i člana 46. tač. 1) i 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava, deo odredbe člana 12. stav 1. Pravilnika iz tačke 1. izreke prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-322/2003 od 30.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 5/2004)

Radni staž u dvostrukom trajanju je zakonska kategorija pa se može predvideti kao kriterijum za utvrđivanje reda prvenstva u rešavanju stambenih potreba.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Utvrđuje se da odredba člana 53. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba Organizacije boraca 91. opštine Lazarevac, broj 233/02 od 8. novembra 2002. godine, nije u saglasnosti s Ustavom.

2. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti člana 7. stav 1. tačka 8. Pravilnika iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podnet je predlog za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 7. stav 1. tačka 8. i člana 53. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba Organizacije boraca 91. opštine Lazarevac, broj 233/02 od 8. novembra 2002. godine. Predlagač navodi da član 7. stav 1. tačka 8. Pravilnika nije u saglasnosti s Ustavom, jer daje prioritet određenim kategorijama boraca, kojima je priznao dupli radni staž po rešenju Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih, filijala za grad Beograd. Dalje, navodi da je član 53. Pravilnika, po kome Pravilnik stupa na snagu odmah po objavljivanju, u suprotnosti sa članom 120. Ustava Republike Srbije.

U odgovoru donosioca Pravilnika ističe se da je rešenje Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje upravni akt kojim se utvrđuje da neko lice ima pravo na priznavanje penzijskog staža u dvostrukom trajanju kao poseban staž bez obzira da li su ta lica bila zaposlena ili nisu, jer se radi o tzv. posebnom stažu u smislu Zakona o penzijskom osiguranju. Po mišljenju donosioca Pravilnika nisu dovedeni u neravnopravan položaj nezaposleni, jer i oni ukoliko ispunjavaju Zakonom predviđene uslove mogu da ostvare pravo na priznavanje penzijskog staža kao poseban staž u dvostrukom trajanju vreme provedeno u vršenju vojne dužnosti. Što se tiče osporenog člana 53. Pravilnika, hitnost postupka i kratkoća vremena zahtevala je da Pravilnik stupi na snagu odmah po objavljivanju.

Ustavni sud je utvrdio da je Pravilnik o rešavanju stambenih potreba Organizacije boraca 91. opštine Lazarevac donela Organizacija boraca 91. opština Lazarevac, 8. novembra 2002. godine. U članu 7. stav 1. Pravilnika propisani su kriterijumi kojima se utvrđuje redosled rešavanja stambenih potreba, članova navedene Organizacije boraca, a u tački 8. člana 7. stav 1. Pravilnika, koji inicijator osporava, utvrđen je kriterijum "priznat dupli radni staž po rešenju iz Nemanjine"

Članom 13. Ustava utvrđeno je da su građani jednaki u pravima i dužnostima i da imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima bez obzira na rasu, pol, rođenje, jezik, nacionalnu pripadnost, veroispovest, političko i drugo uverenje, obrazovanje, socijalno poreklo, imovno stanje ili koje lično svojstvo.

Članom 27. stav 3. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01), utvrđeno je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja zajmova, a članom 28. Zakona da se sredstva od stanova prodatih putem otkupa čiji je vlasnik opština, grad, pokrajina i republika, koriste naročito za rešavanje stambenih potreba boraca i ratnih vojnih invalida, civilnih invalida rata i članova porodica sa kojima je živeo poginuli učesnik oružanih akcija

posle 17. avgusta 1990. godine, koji nisu u radnom odnosu. Članom 100. stav 1. Zakona o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SRJ", br.30/96, 70/2001, 3/2002, 39/2002), bilo je predviđeno da se u poseban staž u dvostrukom trajanju računa vreme koje je osiguranik, odnosno lice, vršeći vojne dužnosti ili druge dužnosti za vojne ciljeve ili ciljeve državne bezbednosti, provelo u akcijama i zarobljeništvu u smislu člana 264. stav 3. Zakona o Vojsci Jugoslavije ("Službeni list SRJ", br. 43/94, 28/96,22/99, 44/99, 74/99, 3/2002 i 37/2002). U članu 264. stav 3. Zakona o Vojsci Jugoslavije utvrđeno je da se vojnom osiguraniku, odnosno korisniku vojne penzije koji je kao pripadnik oružanih snaga Jugoslavije učestvovao u oružanim akcijama posle 17. avgusta 1990. godine, vreme provedeno u tim akcijama i u zarobljeništvu, kao i vreme provedeno na lečenju i medicinskoj rehabilitaciji usled bolesti ili povrede zadobijenih u oružanim akcijama i zarobljeništvu računa kao staž osiguranja u dvostrukom trajanju.

Iz navedenih odredaba Zakona proizlazi da zakonom nisu uređeni način, uslovi i postupak za dodelu stanova u zakup i davanje stambenih zajmova, niti ograničenja u pogledu izbora i vrednovanja kriterijuma, i da je donosilac opšteg akta, kao davalac stana na korišćenje, ovlašćen da samostalno uređuje uslove, kriterijume, merila i postupak za rešavanje stambenih potreba zainteresovanih lica u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima. U skladu sa navedenim Sud je utvrdio da je donosilac Pravilnika postupao u okviru svojih ovlašćenja kada je kao jedan od kriterijuma za utvrđivanje redosleda rešavanja stambenih potreba Organizacije boraca 91. u članu 7. stav 1. tačka 8. Pravilnika utvrdio "priznat dupli radni staž po rešenju iz Nemanjine". Ovaj staž se dokazuje rešenjem nadležne republičke organizacije, Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje. Sud ukazuje da je staž u dvostrukom trajanju zakonska kategorija i da to što navedeni kriterijum sa stanovišta zakonske terminologije u osporenoj odredbi Pravilnika nije najbolje nomotehnički oblikovan, pa se govori o "stažu u duplom trajanju", ne čini tu odredbu neustavnom i nezakonitom. Navedenom odredbom Pravilnika po oceni Suda nije povređeno ni ustavno načelo jednakosti građana pred zakonom iz člana 13. Ustava, jer se ona odnosi podjednako na sve zainteresovane subjekte koji imaju pravo da rešavaju stambene potrebe, stanovima kojim raspolaže donosilac, i to pod jednakim uslovima. Ustavni sud saglasno članu 125. Ustava, nije nadležan da ceni opravdanost, pravičnost i celishodnost pojedinih normativnih rešenja, pa time ni rešenja sadržanog u osporenoj odredbi člana 7. stav 1. tačke 8. Pravilnika.

Članom 53. Pravilnika propisano je da Pravilnik stupa na snagu odmah po objavljivanju konkursa na oglasnim tablama. Član 120. Ustava predviđa da zakon, drugi propis ili opšti akt stupa na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja, osim ako, iz naročito opravdanih razloga, nije predviđeno da ranije stupa na snagu. S obzirom da donosilac Pravilnika u postupku njegovog donošenja nije utvrdio naročito opravdane razloge za ranije stupanje na snagu Pravilnika, kako to određuje član 120. Ustava, Sud je utvrdio da odredba člana 53. Pravilnika nije u saglasnosti s Ustavom.

Na osnovu iznetog i člana 46. tačka 1) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Ustavni sud je doneo Odluku kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije odredba člana 53. Pravilnika iz izreke ove Odluke, prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda Republike Srbije u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Nije nesaglasno sa zakonskim ovlašćenjima donosioca osporenog Pravilnika da se ograniči kategorija radnika bez stana, za raspodelu stanova solidarnosti, na one radnike koji zajedno sa članovima porodičnog domaćinstva, nemaju u svojinu stan ili kuću, odnosno deo stana ili druge nepokretnosti.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da odredba člana 32. Pravilnika o raspodeli stanova solidarnosti, Akcionarskog društva za proizvodnju podova "Sintelon", Bačka Palanka, od 17. januara 2003. godine, nije u saglasnosti s Ustavom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonnosti odredaba člana 12. Pravilnika iz tačke 1.

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa kojom je traženo pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonnosti člana 12. Pravilnika navedenog u izreci. Po mišljenju inicijatora, osporeni član Pravilnika koji određuje koje se lice smatra licem bez stana prilikom konkurisanja za rešavanje stambene potrebe, protivan je odredbama Zakona o stanovanju koje definišu pojam stana. Smatra da su odredbe ovog člana nesaglasne i s Ustavom, jer se isključivanjem iz rešavanja stambenih potreba radnika koji na svoje ime ili na ime članova porodičnog domaćinstva poseduju neku nepokretnu imovinu, narušavaju osnovna ljudska prava.

Donosilac osporenog Pravilnika u odgovoru je naveo da se radi o posebnom Pravilniku kojim se uređuje dodela stanova solidarnosti koji su pribavljeni sredstvima solidarne stambene izgradnje, a ne o opštem pravnom aktu koji uređuje raspodelu stanova saglasno Zakonu o stanovanju. Smatra da se na stanove solidarnosti ne primenjuju odredbe Zakona o stanovanju, jer je ova pravna oblast regulisana Zakonom o porezu na fond zarada ("Službeni glasnik RS", broj 27/2001). Ističe da je Pravilnik objavljen na oglasnoj tabli 17. januara 2003. godine i stupio na snagu danom objavljivanja, da je na snazi i u primeni.

U sprovedenom postupku utvrđeno je da je osporeni Pravilnik doneo 17. januara 2003. godine generalni direktor Akcionarskog društva za proizvodnju podova "Sintelon", Bačka Palanka, uz saglasnost Sindikalne organizacije Društva. Pravilnik je istog dana objavljen na oglasnoj tabli preduzeća, kada je i stupio na snagu. Pravilnikom se uređuju kriterijumi, merila i postupak raspodele stanova solidarnosti zaposlenima u AD "Sintelon".

Osporenim odredbom člana 12. Pravilnika propisano je da se u smislu Pravilnika smatra da je radnik bez stana, ako on, njegov bračni drug ili član porodičnog domaćinstva nema, ili nije stekao u "ličnu" svojinu porodičnu stambenu zgradu ili deo zgrade, stan ili deo stana, odnosno drugu nekretninu ili deo nepokretnosti.

Zakonom o porezu na fond zarada ("Službeni glasnik RS", broj 27/2001) propisna je obaveza plaćanja poreza na fond zarada na isplaćene zarade, da je obveznik ovog poreza isplatilac zarada, da se porez na fond zarada plaća po zakonom utvrđenoj stopi od 3,5%, kao i da se odlukom skupštine opštine, odnosno grada, utvrđuje poreska stopa u okviru zakonskog maksimuma od 3,5% i način

korišćenja sredstava, s tim što se sredstva ostvarena po stopi od 0,3% -1% poreza na fond zarada usmeravaju za solidarnu stambenu izgradnju.

U smislu navedenih propisa, stanovi izgrađeni ili pribavljeni sredstvima solidarnosti raspodeljuju se na određena preduzeća, ustanove ili državne organe koji postaju njihovi vlasnici, zbog čega su uslovi za raspodelu stanova solidarnosti za zaposlene kod ovih pravnih lica u domenu njihove autonomne regulative, u okviru koje su ovlašćeni da svojim opštim aktom samostalno utvrđuju kriterijume i merila za davanje tih stanova i odlučuju o njihovom davanju u zakup, u skladu sa odredbama člana 27. stav 3. i člana 47. stav 2. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/01).

Imajući u vidu da je zakonom predviđena samo obaveza izdvajanja sredstava solidarnosti, a ne i način na koji će se propisati davanje stanova solidarnosti, Sud je stao na stanovište da je stvar normativne politike nosioca prava raspolaganja da li će dodelu ovih stanova vršiti prema jednom opštem aktu i jedinstvenim uslovima, kriterijumima i postupku koji se odnose na dodelu svih stanova, ili prema drugačijim kriterijumima i merilima utvrđenim posebnim pravilnikom. U tom kontekstu i materijalni položaj radnika, odnosno posedovanje nepokretnosti, može biti predviđeno kao element stambene politike i uticati na ostvarivanje prava radnika na solidarno rešavanje stambene potrebe.

Polazeći od navedenih zakonskih odredaba, Sud je ocenio da je davalac stana postupio u okviru svog ovlašćenja, kada je opštim aktom kao uslov za dodelu stana solidarnosti utvrdio stambenu situaciju lica koja imaju pravo na rešavanje stambene potrebe putem dodele stanova solidarnosti. Nije nezakonito da se u okviru navedenog ovlašćenja, kao što je to učinjeno odredbama člana 12. Pravilnika, ograniči kategorija radnika bez stana samo na one radnike koji, zajedno sa članovima porodičnog domaćinstva, nemaju u svojinu stan ili kuću, odnosno deo stana, ili druge nepokretnosti, jer ti radnici mogu ostvariti svoje pravo na odgovarajući stan u redovnom postupku raspodele stanova.

Osporenim odredbama Pravilnika nije povređeno ustavno načelo jednakosti građana pred zakonom i jednake zaštite prava pod jednakim uslovima iz člana 13., niti pravo na rad i slobodu rada zajemčeno članom 35. Ustava Republike Srbije, jer se one odnose podjednako na sve zaposlene koji se nalaze u istim pravnim situacijama.

O opravdanosti, celishodnosti i pravičnosti predviđenih kriterijuma, kao i pitanjima primene Pravilnika koja se pokreću u predstavi, Ustavni sud prema članu 125. Ustava nije nadležan da odlučuje.

Sud je po sopstvenoj inicijativi izvršio ocenu člana 32. Pravilnika, koji utvrđuje da Pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja na oglasnoj tabli preduzeća, od kada se i primenjuje. Utvrđeno je da ova odredba nije u saglasnosti sa odredbom člana 120. Ustava prema kome zakon, drugi propis ili opšti akt stupa na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja, osim ako iz naročito opravdanih razloga nije predviđeno da ranije stupi na snagu, pošto donosilac Pravilnika nije dostavio dokaze da su u postupku donošenja osporenog akta utvrđeni naročito opravdani razlozi za njegovo stupanje na snagu u roku kraćem od osam dana od dana objavljivanja.

Na osnovu izloženog, kao i člana 23. st. 2. i 3., člana 46. tačka 1) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava, odredba člana 32. Pravilnika iz tačke 1. izreke prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-241/2003 od 2.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 106/2003)

Osporena odredba koja priznaje samo radni staž ostvaren u Državnoj zajednici Srbija i Crna Gora, odnosno u SRJ, nije saglasna s Ustavom i zakonom.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

1. Utvrđuje se da član 2. Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o rešavanju stambenih potreba DP "HIP-AZOTARA", Pančevo, od 8. aprila 2002. godine, nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom.

2. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti člana 24. i člana 45. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba DP "HIP-AZOTARA", Pančevo, od 20. jula 1999. godine.

3. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnog akta, ili radnje preduzete na osnovu člana 2. Pravilnika iz tačke 1.

Predstavkom je pred Ustavnim sudom Republike Srbije inicirano pokretanje postupka za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredaba pravilnika navedenih u izreci.

Odredbe čl. 24. i 25. Pravilnika koje uređuju načine privremenog rešenja stambenih potreba, odnosno prava zaposlenih po tom osnovu osporene su tvrdnjom da protivpravno ograničavaju prava zaposlenih. Član 2. Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o rešavanju stambenih potreba osporen je iz razloga što ne priznaje radni staž ostvaren u republikama bivše SFRJ i tražena je obustava izvršenja pojedinačnog akta, odnosno radnje preduzete na osnovu toga člana.

Donosilac akta - "HIP-AZOTARA" Pančevo, u odgovoru Sudu, ističe da se odredbama čl. 24 i 45. Pravilnika ne uskraćuje pravo na rešavanje stambenog pitanja radnika koji je prihvatio manji stan, a da je članom 2. Pravilnika o izmenama i dopunama na zakonit način regulisan radni staž kao jedan od kriterijuma za utvrđivanje rang liste za rešavanje stambenih potreba na osnovu činjenice da se sredstva za stambenu izgradnju i ostvarivanja prava na stan ostvaruje u državi čiji je zaposleni državljanin.

Uvidom u osporeni opšti akt Ustavni sud utvrdio je da je članom 24. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba predviđeno da se radnicima daju u zakup na određeno vreme: stanovi veći od pripadajućih i stanovi koji se daju na korišćenje do pravosnažnog okončanja postupka njihovog davanja u zakup na neodređeno vreme, a članom 45. da će se radniku, kome je dodeljen u zakup stan koji je veći od pripadajućeg stana u smislu Pravilnika, dati prvi odgovarajući stan bez konkursa.

Članom 2. Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o rešavanju stambenih potreba definisan je radni staž. Naime, pod radnim stažom podrazumeva se staž osiguranja u efektivnom trajanju ostvaren kod domaćeg pravnog i fizičkog lica, koji se utvrđuje na osnovu podataka u radnoj knjižici. Pod stažom osiguranja u efektivnom trajanju ne podrazumeva se beneficirani radni staž.

Odredbama člana 27. stav 3. i člana 47. stav 2. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 46/94, 49/95, 16/97, 46/98 i 26/2001) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja stambenih zajmova i da preduzeća i ustanove u skladu sa svojim opštim aktom, odnosno propisom o rešavanju stambenih potreba

mogu da daju stanove u zakup na neodređeno vreme zaposlenima. Iz navedenih odredaba Zakona o stanovanju proizilazi da je obaveza donosioca opšteg akta da utvrdi kriterijume i da ih objektivizira, ali je stvar njegovog izbora određivanje kriterijuma za utvrđivanje reda prvenstva uz poštovanje principa utvrđenih Ustavom i zakonom.

Po oceni Suda članom 24. Pravilnika od 20. jula 1999. godine nosilac prava raspolaganja je mogao da predvidi u kojim će slučajevima dati stan u zakup na određeno vreme i to su slučajevi kada postoji neka smetnja za davanje stana u zakup na neodređeno vreme. Članom 45. istog Pravilnika, utvrdio je Sud, moglo se predvideti da radnik koji je već ostvario pravo na dodelu stana pa mu je dodeljen veći od pripadajućeg dobija bez konkursa odgovarajući stan čim takav stan preduzeće stekne. Načelo jednakosti iz člana 13. Ustava Republike Srbije nije povređeno jer se osporena odredba primenjuje i odnosi na radnike u istoj pravnoj situaciji.

Iz odredbe člana 2. Pravilnika od 8. aprila 2002. godine proističe da se priznaje samo radni staž ostvaren na teritoriji SRJ, odnosno Državne zajednice Srbija i Crna Gora, odnosno da se ne priznaje radni staž ostvaren na teritoriji bivše SFRJ, izvan teritorije Državne zajednice Srbija i Crna Gora. Po oceni Suda, osporenom odredbom Pravilnika povređeno je načelo jednakosti građana iz člana 13. Ustava Republike Srbije prema kome su građani jednaki u pravima i dužnostima i imaju jednaku zaštitu pred državnim i drugim organima kod kojih ostvaruju svoja prava. Kriterijum "radni staž" se u opštem aktu mora vrednovati u skladu sa ustavnim načelom jednakosti građana, jer je radni staž osnovni element za ostvarivanje prava po osnovu rada. Zato osporena odredba koja priznaje samo radni staž ostvaren u Državnoj zajednici Srbija i Crna Gora, odnosno u SR Jugoslaviji, nije saglasna Ustavu i zakonu.

Na osnovu člana 42. stav 3. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik Republike Srbije", br. 32/91 i 67/93) Sud je odbacio zahtev za donošenje rešenja o obustavljanju izvršenja pojedinačnih akata i radnji, obzirom da je doneo konačnu odluku o ustavnosti i zakonitosti člana 2. Pravilnika od 8. aprila 2002. godine.

Na osnovu izloženog i člana 42. stav 3. i člana 46. tač. 1) i 3) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, član 2. Pravilnika iz tačke 1. izreke prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY-195/2002 od 4.12.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 2/2004)

Donosilac osporenog pravilnika je mogao, u skladu sa zakonskim ovlašćenjima, da predvidi rešavanje započetih postupaka prema važećem pravilniku opredeljujući se za regulativu koja je najcelishodnija njegovoj poslovnoj i stambenoj politici.

Ustavni sud je doneo:

R E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonnosti odredbe člana 31. Pravilnika o rešavanju stambenih

potreba zaposlenih u Javnom preduzeću za komunalnu privredu "Lazarevac", Lazarevac, od 16. maja 2002. godine.

Predstavkom je pred Ustavnim sudom Republike Srbije inicirano pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonnosti odredbe člana 31. Pravilnika navedenog u izreci Rešenja. Odredbu navedenog člana inicijator smatra neustavnom i nezakonom, jer predviđa da će se postupak pokrenut za dodelu stana u zakup koji nije pravosnažno okončan, okončati po novom pravilniku. Pravilnik je osporen i zato što ne sadrži odredbe o objavljivanju i stupanju na snagu.

Javno preduzeće za komunalnu privredu "Lazarevac", Lazarevac, dostavljajući osporeni akt Sudu, nije se izašnjavalo o navodima inicijatora.

U sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio da je Pravilnik prestao da važi 20. jula 2002. godine na osnovu člana 62. Uredbe o rešavanju stambenih potreba izabranih, postavljenih i zaposlenih lica kod korisnika sredstava u državnoj svojini koju je donela Vlada Republike Srbije 11. jula 2002. godine, ("Službeni glasnik RS", br. 41/2002 i 76/2002).

Odredbom člana 31. Pravilnika bilo je predviđeno da "postupak pokrenut za dodelu stana u zakup koji nije pravosnažno okončan, okončaće se prema odredbama važećeg Pravilnika".

Odredbom člana 27. stav 3. Zakona o stanovanju ("Službeni glasnik RS", broj 50/92) propisano je da nosilac prava raspolaganja svojim opštim aktom uređuje uslove, kriterijume i postupak davanja stambenih zajmova, a odredbom člana 47. stav 2. istog Zakona propisano je da preduzeća i ustanove mogu u skladu sa svojim opštim aktom, odnosno propisom o rešavanju stambenih potreba da daju stanove u zakup na neodređeno vreme zaposlenim licima. Po oceni Suda, u skladu sa navedenim zakonskim ovlašćenjem donosilac akta je mogao da kao u odredbi člana 31. Pravilnika predvidi rešavanje započetih stambenih potreba, opredeljujući se za regulativu koja je najcelishodnija njegovoj poslovnoj i stambenoj politici. Takva regulativa ne uskraćuje pravo zaposlenima da rešavaju prema odredbama novog Pravilnika svoje stambene potrebe pod uslovima koji važe za sve zaposlene Preduzeća, čime se ne vredi načelo jednakosti iz člana 13. Ustava Republike Srbije.

Odsustvo regulative o pitanjima koje je donosilac opšteg akta ovlašćen da uređuje nije, po shvatanju Ustavnog suda, samo po sebi razlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonnosti opšteg akta. U tom smislu nepostojanje u osporenom Pravilniku odredaba o načinju njegovog objavljivanja i stupanja na snagu, nije razlog za utvrđivanje neustavnosti odnosno nezakonnosti istog akta.

Na osnovu izloženog i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY-202/2002 od 23.10.2003.

v) Javna preduzeća

Donosilac akta je imao ovlašćenje da samostalno utvrdi područja katastarskih opština i procenat u kome će se plaćati naknada za odvodnjavanje

u okviru katastarskog prihoda koji predstavlja zakonom utvrđeni osnov za određivanje visine ove naknade.

Propisivanje nadležnosti Republičke uprave javnih prihoda da vrši poslove obračuna, zaduženja i naplate naknade za odvodnjavanje nije u skladu sa Ustavom i zakonom.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Utvrđuje se da odredba člana 5. stav 1. u delu koji glasi: "za fizička lica vrši Republička uprava javnih prihoda" Odluke o visini naknade za odvodnjavanje u 2002. godini ("Službeni glasnik RS", broj 2/2002), u vreme važenja nije bila u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Utvrđuje se da odredba člana 5. stav 1. u delu koji glasi: "za fizička lica vrši Republička uprava javnih prihoda", Odluke o visini naknade za odvodnjavanje u 2003. godini ("Službeni glasnik RS", broj 15/2003), nije u saglasnosti sa zakonom.

3. Odbija se predlog za ocenjivanje neustavnosti i nezakonitosti člana 1. stav 1. i člana 6. stav 1. Odluke iz tač. 1. i 2. izreke.

Ustavnom sudu Republike Srbije, podnet je predlog za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti odredaba člana 1. stav 1, člana 5. stav 1. u delu koji glasi "za fizička lica vrši Republička uprava javnih prihoda" i člana 6. Odluke o visini naknade za odvodnjavanje u 2002. godini ("Službeni glasnik RS", broj 2/02) i istih odredaba Odluke o visini naknade za odvodnjavanje u 2003. godini ("Službeni glasnik RS", broj 15/03), koje je doneo Upravni odbor Javnog vodoprivrednog preduzeća "Srbijavode" iz Beograda. U predlogu se navodi da je član 1, obeju odluka nezakonit, jer određuje duplo veći procenat naknade za odvodnjavanje poljoprivrednog zemljišta za katastarske opštine koje se nalaze na teritoriji opštine Lazarevac, od procenta koji je utvrđen za katarske opštine koje se nalaze na teritoriji opština koje su u okruženju opštine Lazarevac. Takvim, kako predlagač navodi, proizvoljnim utvrđivanjem visine naknade, narušena je Ustavom zagarantovana ravnopravnost. Ustavnost i zakonitost dela odredbe člana 5. stav 1. čiji je sadržaj identičan u obe odluke osporava se iz razloga što, po mišljenju predlagača, Upravni odbor Javnog vodoprivrednog preduzeća nije ovlašćen da, svojom odlukom, propisuje nadležnost Republičke uprave javnih prihoda. Ističe se da je odredba člana 6. obeju odluka neustavna, jer donosilac akta nije obrazložio postojanje naročito opravdanih razloga za stupanje na snagu odluka pre isteka roka od 8 dana.

U odgovoru donosioca akta navodi se da Republička uprava javnih prihoda nije obavljala prinudnu naplatu naknade za odvodnjavanje na osnovu osporenih odluka, već na osnovu člana 107. Zakona o vodama, kojim je, između ostalog, propisano da se u pogledu postupka prinudne naplate naknada za ostale obveznike plaćanja (osim za preduzeća), primenjuju propisi o plaćanju poreza na dohodak građana. U odnosu na član 6. obeju odluka, ističe se da su, u postupku donošenja odluka, utvrđeni razlozi za ranije stupanje na snagu, odnosno da je stupanje na snagu narednog dana od dana objavljivanja propisano zbog zakonom predviđene obaveze pribavljanja saglasnosti na ove odluke, Ministarstva poljoprivrede i vodoprivrede, što dodatno prolongira vreme njihovog stupanja na snagu i izdavanja rešenja, a kako se radi o aktu koji se donosi za kalendarsku godinu, nema štetnih

posledica za obveznike naknade koji su dužni da plate utvrđeni iznos za tekuću godinu. Takođe se ističe da je neosnovana tvrdnja predlagača da je proizvoljno utvrđena visina naknade za odvodnjavanje za katastarske opštine u okruženju, u odnosu na teritoriju opštine Lazarevac, jer opštine navedene u predlogu, po lokaciji i kvalitetu zemljišta, ne spadaju u istu kategoriju u koju spada opština Lazarevac. Razlozi svrstavanja opštine Lazarevac u grupu opština koje plaćaju najveći iznos naknade za odvodnjavanje, nalaze se u činjenici da se opština Lazarevac, zajedno sa opštinama Obrenovac i Barajevo, nalazi na kvalitetnom zemljištu koje daje veće prihode, pa propisivanjem veće nadoknade za zemljište boljeg kvaliteta, predstavlja kriterijum koji upravo znači poštovanje ravnopravnosti u privređivanju.

Ustavni sud je utvrdio sledeće:

Obe osporene odluke identične su po formi, sadržini i numeraciji, ali različitog vremenskog važenja. Naime, Odluka o visini naknade za odvodnjavanje u 2002. godini, prestala je da važi stupanjem na snagu Odluke o visini naknade za odvodnjavanje u 2003. godini, pa je ocenu ustavnosti i zakonitosti Odluke donete za kalendarsku 2002. godinu, Sud izvršio u vreme važenja.

Odredbom člana 1. stav 1. osporenih odluka, propisano je da se visina naknade za odvodnjavanje poljoprivrednog zemljišta na melioracionom području, određuje prema katastarskom prihodu i to prema stopi koja je utvrđena u tač. 1), 2) i 3) odluka, a u okviru kojih su pobrojane katastarske opštine koje se nalaze na teritoriji opština određenog melioracionog područja.

Članom 5. stav 1. tih odluka, propisano je da obračun, zaduženje i naplatu naknade, utvrđene odlukom, za fizička lica vrši Republička uprava javnih prihoda, a osporenim članom 6. stav 1. obeju osporenih odluka, propisano je da Odluka, po dobijanju saglasnosti Ministarstva poljoprivrede i vodoprivrede, stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Naknada za odvodnjavanje zemljišta uređena je Zakonom o vodama ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 53/93 i 54/96). Članom 90. Zakona, dato je ovlašćenje Upravnom odboru Javnog vodoprivrednog preduzeća da, svojom odlukom, a uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove vodoprivrede, utvrđuje visinu naknada koje predstavljaju iznos prihoda ovog preduzeća. Prema članu 99. stav 3. istog Zakona, sredstva ostvarena od naknade za odvodnjavanje jesu prihod javnog vodoprivrednog preduzeća, a odredbama čl. 100 i 101. Zakona, propisani su bitni elementi ove dažbine, tako što su, članom 100. Zakona određeni obveznici naknade, subjekti koji se oslobađaju naknade i kriterijumi za utvrđivanje visine naknade. Članom 101. Zakona, utvrđen je katastarski prihod po jedinici površine, kao osnov za obračun naknade i određena je okvirna visina naknade po vrsti zemljišta za koje se naknada plaća, kao i način korišćenja sredstava ove naknade.

Na osnovu izloženih odredaba Zakona, Sud je utvrdio da je donosilac akta imao ovlašćenje da samostalno utvrdi područja katastarskih opština i procenat u kome će se plaćati naknada za odvodnjavanje, a u okviru katastarskog prihoda koji predstavlja zakonom utvrđeni osnov za određivanje visine ove naknade.

Za deo odredbe člana 5. stav 1. koji je identičan u obe Odluke, a koji glasi: "za fizička lica vrši Republička uprava javnih prihoda", Sud je utvrdio da nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom iz sledećih razloga:

U vreme važenja Odluke o visini naknade za odvodnjavanje u 2002. godini, Republička uprava javnih prihoda je predstavljala posebnu organizaciju čija je nadležnost bila utvrđena i uređena Ustavom, Zakonom o ministarstvima i Zakonom o kontroli, utvrđivanju i naplati javnih prihoda, pa stoga, Upravni odbor Javnog vodoprivrednog preduzeća nije bio nadležan niti ovlašćen da, svojom odlukom propisuje nadležnost ove posebne organizacije.

Stupanjem na snagu Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji ("Službeni glasnik RS", broj 80/2002) i njegovom primenom od 1. januara 2003. godine, prestala je sa radom Republička uprava javnih prihoda kao posebna organizacija, a istim Zakonom obrazovana je Poreska uprava, kao organ uprave u sastavu Ministarstva finansija i ekonomije, uređena je njena nadležnost i organizacija i uređen je postupak utvrđivanja, naplate i kontrole javnih prihoda. Stoga je, po oceni Suda, nesaglasno sa zakonom propisivanje nadležnosti službe koja je prestala sa radom, kako je to propisano odredbom člana 5. stav 1. Odluke o visini naknade za odvodnjavanje u 2003. godini.

Odredbom člana 120. Ustava Republike Srbije, propisano je da zakon, drugi propis ili opšti akt stupa na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja, osim, ako iz naročito opravdanih razloga nije predviđeno da ranije stupi na snagu.

Podnosilac akta je, u postupku donošenja odluka utvrdio razloge na osnovu kojih je propisano njihovo ranije stupanje na snagu, pa je Sud ocenio da, propisivanjem kako je to učinjeno odredbama člana 6. stav 1. obeju odluka, nije povređen član 120. Ustava.

Na osnovu izloženog i člana 46. tač. 1), 3), i 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je doneo Odluku kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, član 5. stav 1. u delu koji glasi: "za fizička lica vrši Republička uprava javnih prihoda", Odluke iz tačke 2. izreke, prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 119/2003)
IY-178/2003 od 6.11.2003.

Upravni odbor javnog vodoprivrednog preduzeća je ovlašćen da odlukom utvrdi konkretne usluge za koje određuje visinu naknade, uz saglasnost državnog organa, za one subjekte koji te usluge koriste.

Ustavni sud je doneo:

O D L U K U

Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredaba čl. 17. do 21. Odluke o visini naknada u 2003. godini, ("Službeni glasnik RS", broj 15/2003).

Kod Ustavnog suda Republike Srbije pokrenut je postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredaba čl. 17, 18, 19, 20. i 21. Odluke o visini naknada u 2003. godini ("Službeni glasnik RS", broj 15/03), koju je doneo Upravni odbor Javnog vodoprivrednog preduzeća "Srbijavode", na sednici održanoj 20. decembra 2002. godine. Prema navodima predlagača, Zakonom o vodama propisano je da Javno vodoprivredno preduzeće stiče i pribavlja finansijska sredstva za obavljanje delatnosti, između ostalog i od naknada utvrđenih tim Zakonom; da se naknade koje su uvedene osporenim članovima Odluke ne mogu smatrati naknadama propisanim u članu 106.

Zakona, odnosno da se korišćenje vodnog zemljišta ne može smatrati uslugom vodoprivrednog preduzeća za koju se plaća naknada. U dopuni predloga, navodi se da predlagač po istom osnovu (korišćenje prostora za deponovanje šljunka), istovremeno plaća zakupninu i Javnom preduzeću "Zelenilo-Beograd" iz Beograda, kome je grad Beograd, kao nosilac prava raspolaganja, dao na korišćenje i upravljanje bez naknade izgrađene i neizgrađene obale reke Save i Dunava, te, stoga Javno vodoprivredno preduzeće ne može biti korisnik tog zemljišta, niti zakupodavac.

Donosilac akta u odgovoru, pored ostalog, navodi da se, prema odredbama Zakona o vodama, vodnim zemljištem smatraju korita i obale vodotoka, jezera i akumulacija. Ističe se da je članom 90. stav 1. tačka 9) Zakona o vodama, propisano da Upravni odbor Javnog preduzeća utvrđuje visinu naknada koje predstavljaju izvor prihoda preduzeća, a članom 106. istog Zakona, predviđeno je da visinu naknada za korišćenje vodoprivrednih objekata i za vršenje drugih usluga, utvrđuje Javno vodoprivredno preduzeće uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove vodoprivrede. Donosilac akta smatra da su osporene odredbe Odluke donete na osnovu ovlašćenja iz člana 106. Zakona, kojima je zakonodavac samo primera radi, naveo šta se smatra vršenjem drugih usluga, pri čemu je ostavio mogućnost da Javno vodoprivredno preduzeće "Srbijavode" odredi visinu i za druge vrste naknada.

Ustavni sud je utvrdio sledeće:

Osporenim Odlukom određena je visina naknada u 2003. godini, pored ostalog, i za korišćenje vodoprivrednih objekata i drugih usluga koje daje vodoprivredno preduzeće. U osporenim delu, pod oznakom "druge usluge", Odlukom je određena naknada za korišćenje vodnog zemljišta za deponovanje šljunka i peska - član 17; naknada za boravak i privez čamaca, brodova - restorana i drugih ugostiteljskih objekata na vodnom zemljištu ili vodotoku - čl. 18. i 19.; naknada za korišćenje vodnog zemljišta za druge namene - član 20. i naknada za korišćenje vodnog zemljišta za rekreacione svrhe (odmor i izletnički turizam) - član 21.

Članom 52. Ustava Republike Srbije, propisano je da je svako dužan da plaća poreze i druge dažbine utvrđene zakonom. Odredba člana 60. st. 1, 5 i 6. Ustava, propisuje da su prirodna bogatstva i dobra u opštoj upotrebi, kao dobra od opšteg interesa i gradsko građevinsko zemljište u državnoj ili društvenoj svojini; da se zaštita, korišćenje, unapređivanje i upravljanje dobrima od opšteg interesa ostvaruju pod uslovima i na način utvrđen zakonom, te da se zakonom uređuje plaćanje naknade za korišćenje dobara od opšteg interesa i gradskog građevinskog zemljišta.

U smislu odredbe člana 5. tačka 13) Zakona o vodama ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 53/93, 67/93, 48/94 i 54/96), vodno zemljište čine korito i obale vodotoka, jezera i akumulacije. Odredbom člana 81. Zakona o vodama, osnovano je Javno vodoprivredno preduzeće "Srbijavode" čija je delatnost, prema članu 82 istog Zakona, između ostalog, gazdovanje vodnim resursima, praćenje, održavanje i unapređenje vodnog režima. Članom 90. tačka 9) Zakona, dato je ovlašćenje Upravnom odboru Javnog vodoprivrednog preduzeća da utvrđuje visinu naknada koje predstavljaju izvor prihoda preduzeća, a stavom 2. istog člana, propisano je da odluku o visini naknada, Upravni odbor donosi uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove vodoprivrede. Sredstva za finansiranje vodoprivredne delatnosti koju vrši Javno vodoprivredno preduzeće, obezbeđuju se iz naknada utvrđenih članom 99. stav 1. Zakona o vodama od kojih, prema stavu 3. istog člana, sredstva ostvarena od naknade za odvodnjavanje, naknade za navodnjavanje i naknade za korišćenje vodoprivrednih objekata i za vršenje drugih usluga, čine prihod Javnog vodoprivrednog preduzeća.

Navedene zakonske norme daju ovlašćenje Upravnom odboru Javnog vodoprivrednog preduzeća da utvrđuje visinu naknada koje predstavljaju izvor prihoda

preduzeća, a izvor prihoda preduzeća predstavlja i vršenje, osim zakonom navedenih, i drugih usluga, u okviru delatnosti gazdovanja vodnim resursima za koje je javno preduzeće osnovano. Gazdovanje vodnim resursima, po oceni Suda, podrazumeva i gazdovanje vodnim zemljištem koje čini i obala vodotoka, pa stoga Javno vodoprivredno preduzeće "vrši uslugu", dopuštanjem korišćenja vodnog zemljišta i vodotoka drugim licima, za različite svrhe. Odredba člana 106. Zakona o vodama, koja propisuje da "visinu naknada za korišćenje vodoprivrednih objekata i za vršenje drugih usluga (plovidba, proizvodnja električne energije i dr.) utvrđuje javno vodoprivredno preduzeće uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove vodoprivrede", daje ovlašćenje Javnom vodoprivrednom preduzeću za konkretizovanje pojma "vršenje drugih usluga", budući da sadržaj norme koji je dat u zagradi, a koji je interpretativnog karaktera, pod pojmom "druge usluge" podrazumeva, osim uvedenih, i druge osnove korišćenja vodnog zemljišta kao resursa kojim, u okviru svoje delatnosti, upravlja Javno vodoprivredno preduzeće.

U vezi sa drugim razlozima osporavanja, Sud je utvrdio da naknade koje su obuhvaćene osporenim odredbama Odluke, ne pripadaju teritorijalnoj jedinici lokalne samouprave koja u smislu čl. 78. i 83. stav 1. tač. 7), 11), 12) i 13), Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", broj 9/02), može uvoditi lokalne komunalne takse pored ostalog, i za "korišćenje obale u poslovne i bilo koje druge svrhe; držanje i korišćenje plovnih postrojenja i plovnih naprava i drugih objekata na vodi, osim pristana koji se koriste u pograničnom rečnom saobraćaju; držanje i korišćenje splavova na vodi, osim čamaca koje koriste organizacije koje održavaju i obeležavaju plovne puteve; držanje restorana i drugih ugostiteljskih i zabavnih objekata na vodi". Navodi predlagača, prema kojima jedna ista svrha korišćenja (vodnog) zemljišta za potrebe njegove delatnosti jeste opterećena davanjima različite vrste, nisu od uticaja na izloženu ocenu o ustavnoj i zakonskoj zasnovanosti osporenih odredaba navedene Odluke.

Shodno navedenom, Sud je ocenio da je Upravni odbor Javnog vodoprivrednog preduzeća imao ovlašćenja u zakonu za donošenje osporene Odluke, kao i ovlašćenje da tom Odlukom utvrdi konkretne usluge za koje određuje visinu naknade, odnosno da je Zakon o vodama propisao obavezu plaćanja naknade za usluge koje odredi Javno vodoprivredno preduzeće uz saglasnost državnog organa, za one subjekte koji te usluge koriste.

Na osnovu izloženog i člana 46. tačka 9) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), Sud je odlučio kao u izreci.

Odluka Ustavnog suda
IY-118/2003 od 13.11.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 126/2003)

g) Komore, udruženja, druge organizacije

Opštim uslovima poslovanja autobuskih stanica ne može se predvideti da se od prevoznika naplaćuje naknada za staničnu uslugu prijema i otpreme autobusa koja nije izvršena.

Ustavni sud je doneo:

ODLUKU

1. Utvrđuje se da odredba člana 21. Opštih uslova poslovanja autobuskih stanica ("Službeni glasnik RS", broj 21/96) u delu koji glasi: "usmeravaju putnike u svoje autobuse ili vrše prijem putnika izvan autobuskih stanica i stajališta" nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom.

2. Odbija se predlog za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti preostalog dela člana 21. Opštih uslova iz tačke 1.

Pred Ustavnim sudom pokrenut je postupak za utvrđivanje nezakonitosti člana 21. Opštih uslova navedenih u izreci. Prema navodima predlagača osporena odredba omogućava monopolistički položaj preduzeća koje upravlja autobuskom stanicom i u suprotnosti je sa članom 143. Zakona o obligacionim odnosima.

Privredna komora Srbije je, u odgovoru na predstavku, navela da Opšti uslovi poslovanja autobuskih stanica predstavljaju grupacijski dogovor preduzeća koja obavljaju prevoz putnika i preduzeća koja pružaju stanične usluge u cilju što kvalitetnijih usluga i sprečavanja monopolskog ponašanja. Osporeni član 21. Opštih uslova, bio je po njihovom mišljenju u neposrednoj vezi sa članom 20. za koji je Odlukom Ustavnog suda IY-190/96 od 14. oktobra 1999. godine utvrđeno da nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom.

Prema osporenom članu 21. Opštih uslova "Autobuska stanica će svojim cenovnikom utvrditi iznos naknade za prijem i otpremu autobusa za one prevoznike koji sa njom nisu zaključili ugovor o pružanju usluga prodaje karata, usmeravaju putnike u svoje autobuse ili vrše prijem putnika izvan autobuskih stanica i stajališta".

Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni glasnik RS", br. 46/95 i 66/2001) uređuje između ostalog javni prevoz, uslove izgradnje, održavanja i rada autobuskih stanica i autobuskih stajališta i druge uslove u pogledu organizacije i obavljanja prevoza u drumskom saobraćaju (član 1.). Prema članu 11. st. 1. i 2. Zakona javni prevoz putnika i stvari obavlja se u skladu sa tim zakonom i opštim uslovima prevoza koji utvrđuje Privredna komora Srbije. U članu 24. stav 1. Zakona propisano je da se prijem putnika u vozilo i iskrcavanje putnika u linijskom prevozu vrši na autobuskim stanicama i autobuskim stajalištima koji su uneti u red vožnje. Članom 25. Zakona propisano je da preduzeće koje upravlja autobuskom stanicom mora da vrši usluge prevoznicima i putnicima pod jednakim uslovima i u skladu sa opštim uslovima poslovanja autobuskih stanica koje utvrđuje Privredna komora Srbije. Stavom 3. člana 29. Zakona određeno je da se za korišćenje autobuskih stajališta ne može putnicima i prevoznicima naplaćivati naknada. U članu 48. stavu 1. tačka 3), 8) i 9) Zakona propisano je da će se novčanom kaznom kazniti za privredni prestup preduzeće i drugo pravno lice ako: koristi autobuska stajališta koja opština, odnosno grad nije odredila za

linijski prevoz putnika (tačka 3.), ako preduzeće koje upravlja autobuskom stanicom ne vrši usluge pod jednakim uslovima (tačka 8) ako za korišćenje autobusnog stajališta naplaćuje naknadu (tačka 9.). U članu 50. stav 1. tačka 1. Zakona propisano je da će se novčanom kaznom kazniti za prekršaj preduzeće i drugo pravno lice ako obavlja javni prevoz protivno opštim uslovima prevoza.

Članom 13. stav 6. Opštih uslova u međumesnom i međurepubličkom drumskom prevozu putnika ("Službeni glasnik RS", br. 21/96, 7/2000 i 47/2002), koji je donela Privredna komora Srbije, izričito je propisano da prevoznik ne može da vrši prijem i otpremu putnika i prtljaga izvan autobuske stanice i autobusnog stajališta.

Ustavni sud je utvrdio da Zakon sankcioniše obavljanje javnog prevoza protivno opštim uslovima prevoza (član 50. stav 1. tačka 1. Zakona), što znači prijem i otpremu putnika i prtljaga izvan autobuske stanice i autobusnog stajališta (član 13. stav 6. Opštih uslova u međumesnom i međurepubličkom drumskom prevozu putnika) i da izričito zabranjuje naplatu naknade za korišćenje autobusnog stajališta od putnika i prevoznika (član 29. stav 3. Zakona).

Međutim, u delu osporenog člana 21. Opštih uslova poslovanja autobuskih stanica, propisano je da autobuska stanica, cenovnikom utvrđuje iznos naknade i za one prevoznike koji usmeravaju putnike u svoje autobuse ili vrše prijem putnika izvan autobuskih stanica i stajališta.

Stoga je, Ustavni sud ocenio da, u delu osporene odredbe člana 21. Opštih uslova koji glasi: "usmeravaju putnike u svoje autobuse ili vrše prijem putnika izvan autobuskih stanica i stajališta", donosilac akta nije mogao propisati mogućnost da se za nezakonito ponašanje, (koje predstavlja prijem putnika izvan autobuske stanice i stajališta), od prevoznika naplaćuje naknada za staničnu uslugu (prijema i otpreme autobusa) koja nije izvršena.

Polazeći od principa ustavnosti i zakonitosti utvrđenog u članu 119. stav 3. Ustava Republike Srbije, po kome svaki propis i opšti akt mora biti saglasan sa zakonom i ostalim republičkim propisima, Ustavni sud je zaključio da član 21. Opštih uslova, u navedenom delu nije u saglasnosti i sa Ustavom.

Predlog za utvrđivanje nezakonitosti preostalog dela člana 21. Opštih uslova, Sud je odbio, jer je ocenio da je taj deo odredbe donet saglasno ovlašćenju sadržanom u Zakonu.

Povodom ostalih razloga osporavanja Sud je utvrdio da se Opšti uslovi poslovanja autobuskih stanica ne odnose na ugovorne odnose iz čl. 142. do 144. Zakona o obligacionim odnosima, kao i to da nije u nadležnosti Ustavnog suda da odlučuje o politici cena, odnosno o potrebi definisanja mera neposredne kontrole cena od strane nadležnih državnih organa.

Na osnovu člana 46. tač. 1) i 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Na osnovu člana 130. Ustava Republike Srbije, deo odredbe člana 21. Opštih uslova, naveden u tački 1. izreke, prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Odluka Ustavnog suda
IY- 32/2003 od 30.10.2003.

("Službeni glasnik RS", broj 116/2003)

d) Političke stranke

Pravo je političke stranke da, na načelu samoorganizovanja i autonomije uređivanja, utvrdi sopstvenu unutrašnju organizaciju, prava i dužnosti svojih članova i uredi pravila svog rada.

Ustavni sud je doneo:

REŠENJE

1. Ne prihvata se inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti odredbe člana 9. stav 1. tačka 4. Statuta Demokratske stranke Srbije od 26. maja 2001. godine.

2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja Odluke o raspisivanju dopunskih izbora za odbornika Skupštine opštine Palilula i Odluke o raspisivanju dopunskih izbora za odbornika Skupštine grada Beograda ("Službeni glasnik RS", broj 50/2002).

Ustavnom sudu Republike Srbije podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 9. stav 1. tačka 4. Statuta Demokratske stranke Srbije od 26. maja 2001. godine, prema kojoj član Demokratske stranke Srbije može biti isključen iz Stranke ako iznosi u javnost rasprave, zaključke i pisani materijal sa sednica organa Stranke, a nije za to ovlašćen. Prema mišljenju inicijatora, osporena odredba Statuta u suprotnosti je sa čl. 45. i 48. Ustava Republike Srbije, jer omogućava da svaki istup u javnosti člana Demokratske stranke Srbije može biti razlog za isključenje iz Stranke. Inicijator ističe da je zbog javne kritike pojedinih stavova i zaključaka zauzetih na sednicama organa Stranke isključen iz Stranke, da mu je oduzet odbornički mandat u Skupštini opštine Palilula i Skupštini grada Beograda i da je smenjen sa mesta potpredsednika Skupštine opštine Palilula. Navodeći da su raspisani izbori za nove odbornike u Skupštini opštine Palilula i Skupštini grada Beograda i da bi izborom novih odbornika trpeo štetne posledice, inicijator je predložio da Ustavni sud donese privremenu meru kojom će "da naredi obustavljanje odluke predsednice Narodne skupštine o raspisivanju dopunskih izbora, do okončanja postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti osporene odredbe Statuta".

Demokratska stranka Srbije u svom odgovoru navodi da iz osporene odredbe Statuta proizlazi da samo član Stranke koji je za to ovlašćen, može rasprave, zaključke i materijale sa sednice organa Stranke izneti u javnost. Na ovaj način, ističe se u odgovoru "Stranka se štiti od različitih javnih interpretacija stranačkih rasprava, zaključaka ili materijala, kojima se može stvarati zabuna u članstvu, otežati njeno političko delovanje i bezrazložno okrnjiti njen ugled." Demokratska stranka Srbije, pored ostalog, ističe da pravo na slobodu javnog izražavanja mišljenja nije apsolutno, neograničeno pravo, već da je navedeno ograničenje prava člana političke stranke utvrđeno u osporenoj odredbi Statuta samopodrazumevajuće i da proizlazi iz same prirode političkog organizovanja, kao i da bi neograničena sloboda javnog izražavanja mišljenja članova stranke mogla ugroziti samo postojanje političke organizacije, a time istovremeno i pravo ostalih članova Stranke na političko organizovanje. Politička stranka, po mišljenju donosioca akta, je dobrovoljna organizacija i pristupajući stranci svi članovi pristaju na izvesna ograničenja svojih sloboda i prava neophodnih za opstanak i delovanje organizacije.

Ustavni sud je konstatovao da je osporena odredba Statuta prestala da važi 15. juna 2003. godine, kada je usvojen novi Statut Demokratske stranke Srbije.

Ustavom Republike Srbije jamči se sloboda političkog, sindikalnog i drugog organizovanja i delovanja i bez odobrenja, uz upis u registar kod nadležnog organa (član 44. stav 1.), sloboda savesti, misli i javnog izražavanja mišljenja (član 45.), kao i pravo da građanin javno kritikuje rad državnih i drugih organa i organizacija i funkcionera, da im podnosi predstavke, peticije i predloge i da na njih dobije odgovor ako ga traži (član 48. stav 1.). Građanin, prema članu 48. stav 2. Ustava, ne može biti pozvan na odgovornost niti trpeti druge štetne posledice za stavove iznete u javnoj kritici ili u podnetoj predstavi, peticiji i predlogu, osim ako je time učinio krivično delo.

Zakonom o političkim organizacijama ("Službeni glasnik RS", br. 37/90, 30/92, 53/93, 67/93 i 48/94) građanima se jamči udruživanje u političke organizacije, na način utvrđen ovim zakonom (član 1.), utvrđuje se da je politička organizacija samostalna i dobrovoljna organizacija građana obrazovana radi ostvarivanja političkih ciljeva (član 2.) i propisuje se da politička organizacija osnovnim opštim aktom na demokratskim principima uređuje svoje programske ciljeve i unutrašnju organizaciju (član 6.).

Iz navedenih odredaba Ustava i Zakona o političkim organizacijama, po shvatanju Ustavnog suda, proizlazi da je građanima zajemčeno pravo na političko organizovanje i delovanje, da je politička organizacija samostalna i dobrovoljna organizacija i da ona, na načelu samoorganizovanja i demokratskim principima, svojim opštim aktom uređuje svoje programske ciljeve i unutrašnju organizaciju. Na osnovu toga, Demokratska stranka Srbije donela je Statut kojim je, pored ostalog, uredila i uslove i način učlanjivanja i prestanka članstva, kao i prava, obaveze i odgovornosti članova Stranke. Po oceni Ustavnog suda, osporenom odredbom člana 9. stav 1. tačka 4. Statuta nisu povređena prava na javno izražavanje mišljenja i na javnu kritiku zajemčena čl. 45. i 48. Ustava. Naime, osporenom odredbom utvrđuje se samo da članovi Stranke ne mogu da iznose u javnost rasprave, zaključke i pisani materijal sa sednica organa Stranke, ako za to nisu ovlašćeni. Stranka, po shvatanju Ustavnog suda, ima pravo da odredi koja su to lica, odnosno članovi Stranke koji će javno iznositi i zastupati političke stavove i interese Stranke. Pravo je političke stranke da na načelu samoorganizovanja i autonomije uređivanja utvrdi sopstvenu unutrašnju organizaciju, prava i dužnosti svojih članova i uredi pravila svog rada. Članstvo u političkoj stranci je dobrovoljno, i u stranku se ulazi i iz stranke se izlazi po pravilima koje ta stranka utvrdi u svom statutu. Onaj koji ulazi u određenu političku stranku podvrgava se svojevolejno prihvaćenim pravilima rada utvrđenim u aktima i pravilima funkcionisanja te stranke. Kršenje tih pravila može voditi i izricanju određenih disciplinskih mera uključujući, u krajnjem, i meru isključenja iz stranke predviđenu u statutu.

U vezi sa osporavanjem člana 9. stav 1. tačka 4. Statuta, sa stanovišta člana 48. Ustava, Ustavni sud ocenjuje da se navedenim članom Ustava pravo na javnu kritiku jamči kao pravo čoveka i građanina da kritikuje rad državnih organa i drugih organa i organizacija i funkcionera, da im podnosi predstavke, peticije i predloge i da na njih dobije odgovor i da se ovo pravo ne može dovoditi u vezu sa osporenom odredbom Statuta, jer se njome to ustavno pravo ne ograničava.

Ustavni sud je odbacio zahtev za obustavu izvršenja Odluke o raspisivanju dopunskih izbora za odbornika Skupštine opštine Palilula i Odluke o raspisivanju dopunskih izbora za odbornika Skupštine grada Beograda ("Službeni glasnik RS", broj 50/2002) s obzirom da se ne odnosi na obustavu izvršenja pojedinačnog akta ili radnje koja je preduzeta na osnovu osporene odredbe člana 9. stav 1. tačka 4. Statuta, čija se ustavnost i zakonitost ocenjuje, te stoga nisu ispunjene

procesne pretpostavke iz člana 42. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) za odlučivanju o zahtevu.

Na osnovu člana 19. stav 1. tačka 4) i člana 47. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka, Ustavni sud je odlučio kao u izreci.

Rešenje Ustavnog suda
IY- 94/2003 od 04.12.2003.

6. OSTALI AKTI

Tarifa i Nomenklatura poštanskih, telegrafskih i telefonskih usluga nije opšti akt.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije na sednici održanoj 27. novembra 2003. godine povodom Vaše predstavke za ocenjivanje ustavnosti i zakonitosti "Tarife i Nomenklature poštanskih, telegrafskih i telefonskih usluga" ("Službeni list SFRJ", br. 35/88, 38/89, 11/91 i "Službeni list SRJ", br. 57/93, 4/97, 11/98, 15/98 i 30/02) doneo ZAKLJUČAK o odbacivanju inicijative.

Odredbom člana 125. Ustava Republike Srbije propisana je nadležnost Ustavnog suda. Prema oceni Ustavnog suda, osporena Nomenklatura nema značenje opšteg pravnog akta koji bi bio podoban za ustavno-sudsku kontrolu u smislu člana 125. Ustava, već se radi o aktu poslovanja za čiju ocenu nije nadležan Sud.

Pored toga, Ustavni sud je konstatovao da se osporena sadržina podtački 3.6.1. i 3.7.1. Nomenklature odnosi na Izmene Nomenklature poštanskih, telegrafskih i telefonskih usluga objavljene u "Službenom listu SRJ", broj 4/97, koje su prestale da važe stupanjem na snagu Izmjena Nomenklature u "Službenom listu SRJ", broj 30/02.

Imajući u vidu izloženo Ustavni sud je inicijativu odbacio na osnovu člana 19. stav 1. tač. 1) i 2), člana 45. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), kao i člana 35. stav 1. tačka 6. Poslovnika o radu Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 9/95).

Zaključak Ustavnog suda
IY- 200/2003 od 27.11.2003.

Lista lekova Fonda za socijalno osiguranje nije opšti akt.

Ustavni sud Republike Srbije je na sednici održanoj 11. septembra 2003. godine razmatrao Vašu inicijativu za ocenu ustavnosti "pozitivne liste lekova fonda za socijalno osiguranje".

Na osnovu člana 19. stav 1. tačka 3) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 1. tačka 7. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 9/95), Ustavni sud je doneo Zaključak o odbacivanju navedene inicijative.

Ustavni sud je doneo navedeni Zaključak jer niste postupili po dopisu Suda kojim je traženo da dostavite odgovarajuće podatke neophodne za vođenje postupka, čime je onemogućeno postupanje Ustavnog suda po inicijativi.

Zaključak Ustavnog suda
IY- 236/2003

Osnivački akti nemaju karakter opštih pravnih akata.

Obaveštavamo vas da je Ustavni sud Republike Srbije, na sednici održanoj 2. oktobra 2003. godine, razmatrao predlog a ocenu ustavnosti i zakonitosti Odluke o izmenama Odluke o osnivanju Javnog preduzeća Direkcija za urbanizam i izgradnju - Jagodina ("Opštinski službeni glasnik", broj 6/2003).

Ustavni sud je, na osnovu člana 19. stav 1. tačka 1. i člana 45. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Sl. glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), doneo ZAKLJUČAK o odbacivanju predloga.

Sud je ovako odlučio iz razloga što se, u konkretnom slučaju radi o izmeni osnivačkog akta javnog preduzeća. Osnivački akti, po svojoj pravnoj prirodi nemaju karakter opštih pravnih akata iz člana 125. Ustava Republike Srbije, za koje je obezbeđena ocena ustavnosti i zakonitosti u ustavno sudskom postupku. Ovi akti sadrže odredbe koje se iscrpljuju jednom primenom, odnosno upisom u odgovarajući registar kod nadležnog trgovinskog suda, i za kontrolu zakonitosti tih akata obezbeđena je pravna zaštita pred Trgovinskim sudom.

Zaključak Ustavnog suda
IY- 141/2003 od 2.10.2003.

Akt koji po svojoj formi i sadržini predstavlja objašnjenje za pravilnu primenu zakona nije opšti akt.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije, razmatrajući inicijativu za pokretanje postupka za utvrđivanje nezakonitosti Akta Republičkog Zavoda za tržište rada o ostvarivanju prava nezaposlenih lica primenom izmenjenih odredaba Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava nezaposlenih lica, broj 0031-104-82/2001 od 3. jula 2001. godine, na sednici održanoj 23. oktobra 2003. godine, doneo, na osnovu člana 19. stav 1. tačka 1) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 1. tačka 3) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 9/95), Zaključak kojim se odbacuje inicijativa.

Po sprovedenom postupku i uvidom u osporeni Akt, Ustavni sud je utvrdio da on ne sadrži norme, kojima se na opšti način uređuju odnosi vezani za način ostvarivanja prava nezaposlenih lica, već po svojoj formi i sadržini predstavlja objašnjenje za pravilnu primenu Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava nezaposlenih lica ("Službeni glasnik RS", br. 22/92, 73/92, 82/92, 56/93, 67/93, 34/94, 52/96 i 46/98), dakle, ne predstavlja opšti pravni akt za čiju ocenu je nadležan Ustavni sud prema članu 125. Ustava Republike Srbije.

Zaključak Ustavnog suda
IY- 182/2002 od 23.10.2003.

Akt koji predstavlja uputstvo za postupanje zaposlenih u primeni propisa nije opšti akt.

Obaveštavamo vas da je Ustavni sud Republike Srbije na sednici održanoj 13. novembra 2003. godine, doneo Zaključak o odbacivanju predloga za ocenu ustavnosti i zakonitosti akta Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, Uprave saobraćajne policije br. 6125/02 od 28. decembra 2002. godine.

Navedeni Zaključak Ustavni sud je doneo na osnovu člana 19. stav 1. tačka 1) Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 1. tačka 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 9/95).

Ustavni sud je utvrdio da se osporenim aktom ne uređuju na opšti način određeni odnosi, već daje uputstvo za odgovarajuće postupanje zaposlenih u primeni

propisa kojima je uređena registracija motornih vozila, i da, na osnovu člana 125. Ustava Republike Srbije, nije nadležan da ocenjuje njegovu ustavnost i zakonitost. Budući da osporeni akt nije opšti akt, nije objavljen i stupio na snagu i da je zaštita prava građana i pravnih lica protiv eventualno nezakonitih pojedinačnih akata organa državne uprave koje oni donose u primeni odgovarajućih propisa obezbeđena pred drugim nadležnim državnim organima, Sud je zaključio da ne postoje procesne pretpostavke za vođenje postupka i odlučivanje u ovoj pravnoj stvari.

Zaključak Ustavnog suda
IY- 99/2003 od 13.11.2003.

Akt koji sadrži elemente cenovnika - revalorizacioni koeficijent, nije opšti akt.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije, na sednici održanoj 6. novembra 2003. godine, Zaključkom odbacio Vaš predlog za ocenu ustavnosti Zaključka Skupštine grada Novog Sada broj 352-2071/2001-I-2-9 od 17. septembra 2001. godine, na osnovu člana 19. stav 1. tačka 1) i člana 45. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 1. tačka 3) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 9/95).

Osporeni akt Skupštine grada Novog Sada je, prema oceni Ustavnog suda, akt koji ne sadrži norme opšteg karaktera, već elemente cenovnika, konkretan iznos (revalorizacioni koeficijent) za plaćanje naknade za uređenje gradskog građevinskog zemljišta. Za ocenu ustavnosti navedenog akta nije nadležan Ustavni sud koji, prema odredbama člana 125. Ustava Republike Srbije, odlučuje o ustavnosti i zakonitosti opštih pravnih akata, te su se stoga stekli uslovi za odbacivanje navedenog predloga.

Zaključak Ustavnog suda
IY- 329/2003 od 6.11.2003.

Nema procesnih uslova za ocenu zakonitosti postupka donošenja osporenog plana sa zakonom koji je prestao da važi.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije, na sednici održanoj 25. septembra 2003. godine, razmatrao Vašu inicijativu za ocenu zakonitosti Plana parcelacije - dopuna Detaljnog urbanističkog plana stambenog naselja "Čele kula" u Nišu - desno od Grabovačke reke ("Službeni list grada Niša", br. 37/01 i 39/01).

Ustavni sud je, na osnovu člana 19. stav 1. tač. 1) i 4) i člana 45. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), doneo ZAKLJUČAK o odbacivanju inicijative.

Sud je ovako odlučio iz razloga što je osporeni plan donet na osnovu člana 70. stav 2. tada važećeg Zakona o planiranju i uređenju prostor i naselja ("Službeni glasnik RS", broj 44/95), kojim je bilo propisano da se detaljni urbanistički planovi doneti do dana stupanja na snagu tog zakona, a koji nemaju rešenu parcelaciju mogu primenjivati pod uslovom da se dopune planom parcelacije u skladu sa tim zakonom.

Dopuna Detaljnog urbanističkog plana u konkretnom slučaju, izvršena je na način i po postupku propisanom tada važećim Zakonom o planiranju i uređenju

prostora i naselja, a zemljište koje je obuhvaćeno detaljnim urbanističkim planom, nalazi se u državnoj svojini i fizička lica ne mogu steći vlasnička prava na njemu.

U toku postupka, stupio je na snagu Zakon o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", broj 4/703), koji je propisao prestanak važenja Zakona na osnovu čijih odredaba je donet osporeni plan, pa stoga nema procesnih uslova za ocenu zakonitosti postupka donošenja osporenog plana, sa Zakonom koji je prestao da važi.

Zaključak Ustavnog suda
 IY- 232/2002 od 25.09.2003.

Ustavni sud nije nadležan za ocenu celishodnosti zakonskih rešenja.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije, na sednici održanoj 18.decembra 2003.godine povodom Vaše predstavke za utvrđivanje nezakonitosti člana 25. Uredbe o upisu u sudski registar ("Službeni list SRJ", broj 1/97) koju ste podneli Saveznom ustavnom sudu, a koja je saglasno članu 12. stav 2. Zakona za sprovođenje Ustavne povelje ("Službeni list Srbije i Crne Gore", broj 1/03) ustupljena ovom Sudu, doneo Z A K Lj U Č A K o odbacivanju inicijative.

Odredbom člana 125. Ustava Republike Srbije utvrđena je nadležnost Ustavnog suda.

Odredbom člana 20. stav 5. Zakona za sprovođenje Ustavne povelje državne zajednice Srbija i Crna Gora ("Službeni list Srbije i Crne Gore", broj 1/03) propisano je da se savezni zakoni i drugi savezni propisi koji nisu u oblasti u kojima je Ustavnom poveljom utvrđena nadležnost državne zajednice Srbija i Crna Gora, primenjuju posle stupanja na snagu Ustavne povelje kao opšti akti država članica dok ih njihovi nadležni organi ne stave van snage, osim u delovima koji su u suprotnosti sa odredbama Ustavne povelje, izuzev u oblastima koje su već regulisane propisima države članice.

Ustavni sud je konstatovao da Vaša inicijativa ne sadrži stvarni zahtev za ocenjivanje zakonitosti osporene odredbe Uredbe, već se osporava celishodnost određene norme sa stanovišta njene primene prilikom upisa u sudski registar. Prema oceni Ustavnog suda, uređivanje pitanja koje isprave se dostavljaju prilikom upisa i pitanja načina odnosno postupka pribavljanja tih isprava, regulisano različitim zakonskim i podzakonskim aktima, spada u domen celishodnosti zakonskih rešenja, o čemu Ustavni sud ne odlučuje, prema članu 125. Ustava.

Imajući u vidu izloženo, Ustavni sud je inicijativu odbacio na osnovu člana 19. stav 1. tačka 1. i člana 45. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 1. tačka 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 9/95).

Zaključak Ustavnog suda
 IY- 202/2003 od 18.12.2003.

Ustavni sud nije nadležan za ocenu međusobne saglasnosti republičkih zakona.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije na sednici održanoj 6. novembra 2003. godine doneo Zaključak kojim je odbacio inicijativu za ocenu saglasnosti odredaba člana 7. stav 1. tačke 5) do 13) Zakona o platama u državnim organima i javnim službama ("Službeni glasnik RS", broj 34/01) sa odredbama čl. 30. do 32. Zakona o sudijama ("Službeni glasnik RS", broj 63/01) i odredbama člana 1. stav 3. Zakona o radnim odnosima u državnim organima ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 66/91, 44/98, 34/01 i 39/02) i odgovarajućim odredbama Zakona o radnim odnosima ("Službeni glasnik RS", br. 55/96 i 28/01).

Sud je, odbacio navedenu inicijativu zbog nepostojanja procesnih pretpostavki za zasnivanje nadležnosti ovog Suda za ocenu međusobne saglasnosti republičkih zakona. Ovaj zaključak Sud je doneo na osnovu člana 125. Ustava, člana 19. stav 1. tačka 1. i člana 45. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 1. tačka 3) Poslovnika o radu Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 9/95).

Zaključak Ustavnog suda
 IY- 257/2003 od 6.11.2003.

Ustavni sud nije nadležan za ocenu ustavnosti i zakonitosti Rešenja o prestanku dužnosti sudija i starešina opštinskih organa za prekršaje.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije, na sednici održanoj 25. decembra 2003. godine, povodom Vaše inicijative za ocenu ustavnosti i zakonitosti Rešenja o prestanku dužnosti sudija i starešina opštinskih organa za prekršaje ("Službeni glasnik RS", broj 27/03) doneo ZAKLJUČAK o odbacivanju inicijative zbog nenadležnosti.

Osporeno Rešenje nije opšti pravni akt za čiju ocenu je Ustavni sud nadležan na osnovu člana 125. Ustava Republike Srbije.

U pitanju je Rešenje koje se donosi u primeni člana 98. stav 1. Zakona o prekršajima ("Službeni glasnik SRS", br. 44/89 i "Službeni glasnik RS", br. 21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98 i 65/01) i koje ne sadrži opšta pravna pravila. Kao pojedinačni pravni akt koji po svojoj formi i sadržini predstavlja jednu vrstu zbirnog pojedinačnog pravnog akta, koji se primenjuje na tačno određen broj slučajeva, odnosno lica koja se poimence i navode, osporeno Rešenje ne podleže oceni Ustavnog suda. Stoga je Ustavni sud, na osnovu člana 19. stav 1. tačka 1) i člana 45. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) i člana 35. stav 1. tačka 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 9/95) zaključio da odbaci inicijativu za ocenu ustavnosti i zakonitosti navedenog Rešenja.

Zaključak Ustavnog suda
 IY- 81/2003 od 25.12.2003.

Primena člana 58. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka uslovljena je predhodnim postupanjem po

članu 57. ovog zakona i okolnošću da se izmenom pojedinačnog akta ne mogu otkloniti posledice primene opšteg akta.

Obaveštavamo Vas da je Ustavni sud Republike Srbije na sednici održanoj 18. decembra 2003. godine razmatrao zahtev sindikata za povraćaj u pređašnje stanje i naknadu štete povodom odluka donetih na osnovu Pravilnika za čije je odredbe Odlukom Ustavnog suda IY - 96/2001 ("Službeni glasnik RS", broj 77/2003) utvrđeno da nisu u saglasnosti s Ustavom i zakonom i doneo Zaključak o odbacivanju zahteva.

Odredbom člana 129. st. 2. i 3. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da odluka Ustavnog suda opšteobavezna i izvršna, a da u slučaju potrebe, izvršenje odluke Ustavnog suda obezbeđuje Vlada.

Član 57. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) propisuje postupak i uslove za izmenu pojedinačnog akta donetog na osnovu zakona ili drugog propisa ili opšteg akta za koji je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom, a član 58. uslove koji moraju biti ispunjeni da bi Ustavni sud mogao da odredi da se posledice otklone povraćajem u pređašnje stanje, naknadom štete ili na drugi način.

Ustavni sud je konstatovao da iz zahteva za povraćaj u pređašnje stanje i naknadu štete proizlazi da nije prethodno proveden postupak iz člana 57. Zakona po zahtevu ovlašćenih lica za izmenu pojedinačnih akata donetih na osnovu opšteg akta za koji je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da u vreme važenja nije bio u saglasnosti s Ustavom i zakonom, te da stoga nisu ispunjene ni pretpostavke za primenu člana 58. Zakona. Primena člana 58. Zakona uslovljena je prethodnim postupanjem po članu 57. Zakona i okolnošću da se izmenom pojedinačnog akta ne mogu otkloniti posledice primene opšteg akta što utvrđuje Ustavni sud.

Imajući u vidu izloženo Ustavni sud je zahtev odbacio na osnovu člana 19. stav 1. tačka 4 Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93) kao i člana 35. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", broj 9/95).

Zaključak Ustavnog suda
IY- 96/2001 od 18.12.2003.

**II PISMA NARODNOJ SKUPŠTINI
REPUBLIKE SRBIJE**

NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Ustavni sud Republike Srbije je ocenjivao ustavnost pojedinih odredaba Zakona o izboru narodnih poslanika ("Službeni glasnik RS", br. 35/2000 i 69/2002), Zakona o izboru predsednika Republike ("Službeni glasnik RS", br. 1/90, 79/92 i 73/02), Zakona o lokalnim izborima ("Službeni glasnik RS", broj 33/02) i Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni glasnik RS", br. 49/99 i 27/01), kao i zakonitost drugih opštih akata za sprovođenje izbora. U vezi s ocenom ustavnosti i zakonitosti navedenih propisa, Ustavni sud je, na sednicama održanim 27. maja, 18. i 25. septembra 2003. godine, zaključio da, na osnovu člana 62. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91 i 67/93), ukaže Narodnoj Skupštini na uočene probleme u ostvarivanju ustavnosti i zakonitosti u oblasti Ustavom zajemčenog izbornog prava građana.

Ustavni sud je utvrdio da u Ustavu Republike Srbije i zakonima koji uređuju izbor narodnih poslanika i odbornika, kao i predsednika Republike, postoje određene pravne praznine i nedograđenosti pojedinih rešenja. One dovode do nedovoljno konzistentnog i jasnog normativnog izražavanja i oblikovanja političkog predstavljanja građana saglasno članu 2. stav 2. Ustava i ostvarivanja izbornog prava građana, kao i nedovoljnog uvažavanja specifičnosti ustavnog položaja i uloge organa za koje se izbori obavljaju.

I

Ustavni sud je konstatovao da u Ustavu Republike Srbije nedostaju odredbe, kojima bi se na celovit način uređio položaj narodnih poslanika. S obzirom na to, u budućem ustavu Republike Srbije neophodno je utvrditi sve bitne elemente sadržine poslaničkog mandata i jemstva njegove nepovredivosti, kao i osnove i razloge prestanka mandata. Naime, Ustavni sud smatra da bi, pored opšte ustavne garancije poslaničkog mandata, Ustav trebalo da sadrži i druga ustavna jemstva poslaničkog mandata, kao što su sloboda opredeljivanja i glasanja narodnih poslanika po sopstvenom uverenju; nespojivost poslaničke funkcije sa drugim javnim funkcijama i obavljanjem određenih delatnosti, kao i poseban postupak odlučivanja o povredi prava narodnih poslanika. Ustav bi trebalo da garantuje i zaštitu poslaničkog mandata u toku njegovog trajanja u posebnom sudskom postupku, ne isključujući i mogućnost zaštite pred Ustavnim sudom.

U pogledu uređivanja pitanja izbora predsednika Republike, Ustavni sud ukazuje da su u Ustavu uređena samo neka pitanja izbora predsednika Republike, a da je članom 87. stav 7. Ustava utvrđeno da će se postupak izbora i opoziva predsednika Republike urediti zakonom. Ustavni sud smatra da bi u budućem ustavu Republike Srbije trebalo urediti i pitanje oblika većine potrebne za izbor predsednika Republike (sada uređen samo u slučaju opoziva), bez obzira na način njegovog izbora (neposredno ili u Narodnoj skupštini), kao i rokove u postupku izbora predsednika, a naročito rokove za održavanje izbora za sve slučajeve kad dođe do prestanka mandata predsednika Republike pre isteka vremena na koje je biran, odnosno i za slučaj kad novi predsednik ne bude izabran.

II

U pogledu zakonskog uređivanja izbora narodnih poslanika, Ustavni sud je konstatovao da i u Zakonu o izboru narodnih poslanika postoje određene pravne praznine i nepotpunosti, kao i međusobne neusaglašenosti pojedinih rešenja, koje se, pre svega, odnose na način ostvarivanja Ustavom zagaranovanog izbornog prava i ustavne odredbe po kojoj se narodni poslanici biraju na neposrednim izborima. U tom cilju, prema mišljenju Ustavnog suda, neophodno je potpunije i na jasan način, regulisati način ostvarivanja i bližu sadržinu izbornog prava, način i postupak kandidovanja i utvrđivanje izbornih lista, tip izbornih lista, način raspodele mandata, kao i pravnu zaštitu izbornog prava, uključujući i sudsku zaštitu ostvarenog pasivnog biračkog prava za vreme trajanja mandata, što sada nije slučaj. Postojeća zakonska rešenja omogućavaju da se poslanički mandat može ostvarivati suprotno njegovoj prirodi i cilju, što dovodi u pitanje ostvarivanje načela suverenosti građana i neposrednosti izbora, a nije saglasno ni sa standardima demokratskih, slobodnih i fer izbora i savremenim principima parlamentarizma.

Ustavni sud smatra da je neophodno preispitati i pojedine odredbe Poslovnika Narodne skupštine Republike Srbije, posebno sa stanovišta ostvarivanja Ustavom garantovanog položaja narodnih poslanika.

U postupku ocene ustavnosti pojedinih odredaba Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o lokalnim izborima, Ustavni sud je uočio da i pitanja koja se odnose na položaj odbornika i sadržinu njihovog mandata nisu potpuno i precizno regulisana, isto kao što ta pitanja nisu na odgovarajući način regulisana Zakonom o izboru narodnih poslanika. Otuda ta pitanja treba na odgovarajući način urediti i u zakonodavstvu o lokalnim izborima.

U pogledu zakonskog uređivanja pitanja izbora predsednika Republike, Ustavni sud ukazuje da bi postupak njegovog izbora trebalo tako urediti da se sprovođenje tog postupka, bez obzira na njegovu složenost i moguću višefaznost, okonča izborom predsednika Republike, polazeći od toga da princip podele vlasti isključuje mogućnost nepostojanja izabranog predsednika u dužem vremenskom periodu. Takođe, po mišljenju Ustavnog suda, postupak izbora i opoziva predsednika Republike potrebno je celovito urediti u Zakonu o izboru predsednika, a ne upućivati na shodnu primenu Zakona o izboru narodnih poslanika, jer se radi o organima dveju različitih grana vlasti. Načelo shodne primene u praksi je izazivalo i izaziva brojne nejasnoće i različita tumačenja obima, sadržine i domašaja primene propisa na čiju primenu Zakon o izboru predsednika Republike upućuje.

III

Ustavni sud, takođe, ističe potrebu usklađivanja izbornog zakonodavstva u Republici Srbiji sa međunarodnim standardima u oblasti izbornog prava (kao što su npr. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i Dokumenta OEBS-a iz Kopenhagena) i to posebno u pogledu stvaranja mogućnosti da se građanin samostalno kandiduje (tzv. nezavisni kandidat). Takođe, po oceni Suda, neophodno je preispitati i rešenja koja utvrđuju: izborni cenzus; pravo podnosilaca izborne liste na raspodelu mandata; ostvarivanje prava na uvid u birački spisak; sastav i ovlašćenja organa za sprovođenje izbora i dr.

IV

Ustavni sud ukazuje da dosadašnja praksa i broj sporova pred nadležnim organima, pa i pred Ustavnim sudom, zahteva potpunije ustavno uređivanje

izbornog prava, a potom i adekvatniju i konzistentniju zakonsku i poslovničku razradu ustavnih odredbi o izbornom pravu. Valjano koncipiran i izgrađen izborni sistem, celovito i neprotivurečno izborni zakonodavstvo i njegovo dosledno sprovođenje su, po mišljenju Ustavnog suda, garancija ostvarivanja načela o građanskoj suverenosti i bitna pretpostavka ostvarivanja i drugih političkih sloboda i ustavnih prava građana, ali i razvoja demokratskog parlamentarnog predstavništva i demokratije ucelini.

III PREDMETNI REGISTAR

Odrednica	Broj predmeta	Strana
AKTI MINISTARSTAVA I DRUGIH REPUBLIČKIH ORGANA		
- Pravilnik o nastavnom planu i programu za gimnaziju	IY- 12/2002	85
- Pravilnik o polaganju ispita i merilima za upis učenika u srednju školu	IY- 244/2003	86
- Pravilnik o kalendaru obrazovno - vaspitnog rada srednjih škola	IY- 259/2002	88
- Poslovnik Velikog personalnog veća	IY - 180/2003	90
- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja	IY - 25/2003	91
VLADA		
UREDBE:		
- za sprovođenje Zakona o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu...	IY - 216/2000	63
- o visini zarada i drugim primanjima u javnim preduzećima	IY - 86/2001	66
- o metodologiji za procenu vrednosti kapitala i imovine	IY - 115/2003	68
- o organizovanju i ostvarivanju verske nastave i nastave alternativnog predmeta u osnovnoj i srednjoj školi	IY - 214/2002	71
- o prodaji kapitala i imovine javnom aukcijom	IY - 237/2002	72
- o izdavanju doplatnih poštanskih maraka u 2003. godini	IY - 139/2003	79
GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE I URBANIZAM		
- naknada za korišćenje, oslobođenje, ovlašćenja opštine	IY - 26/2003	114
- prenošenje ovlašćenja na izvršni organ SO; ekonomska snaga obveznika kao kriterijum	IY - 21/2002	116
- ovlašćenje izvršnog organa da utvrđuje visinu naknade za privremeno korišćenje građ. zemljišta	IY - 97/2003	119
- zabrana povratnog dejstva odluke	IY - 253/2001	122
- ovlašćenja opštine prema novom zakonu u uređivanju pitanja visine naknade	IY - 117/2001	125
- postavljanje privremenih objekata na javnim površinama	IY - 252/2003	127
- prenošenje poslova uređivanja građ. zemljišta na javno preduzeće; olakšice i pogodnosti	IY - 185/2003	129
- usklađivanje postojećih urbanističkih planova	IY - 241/2001	132

sa zakonom

ZAKONI

- Zakon o izboru predsednika Republike	IY - 23/2003	3
- Zakon o lokalnoj samoupravi	IY - 66/2002 IY - 249/2003	12
- Zakon o lokalnim izborima	IY - 66/2002 IY - 249/2003	12
- Zakon o nasleđivanju	IY - 358/95	16
- Zakon o unutrašnjim poslovima	IY - 10/2001	18
- Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sistemima veza	IY - 134/97	19
- Zakon o eksproprijaciji	IY - 74/2002	24
- Zakon o sudskim taksama	IY - 275/2002	27
- Zakon o prometu nepokretnosti	IY - 122/2003	30
- Zakon o osnivanju javnog preduzeća za istraživanje, preradu i promet nafte i prirodnog gasa	IY - 151/2002	32
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju	IY - 275/2003 IY - 153/2003 IY - 229/2003 IY - 376/2003 IY - 369/2003	34 36 38 40 42
- Zakon o amnestiji	IY - 72/2001	43
- Zakon o javnim nabavkama	IY - 292/2003	45
- Zakon o privatnim preduzetnicima	IY - 83/2003	46
- Zakon o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara	IY - 131/2003	48
- Zakon o zdravstvenom osiguranju	IY - 432/2003	51

POKRETANJE POSTUPKA

- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju	IY - 134/2003	53
- Zakona o izmenama i dopunama Zakona o sudijama	IY - 232/2003	54

- Zakon o načinu i postupku promene Ustava Republike Srbije	IY - 168/2003	56
Rešenje o obustavi izvršenja pojedinačnog akta ili radnje		
- Zakon o uređenju sudova	IY - 480/2003	58
JAVNA PREDUZEĆA		
- naknada za odvodnjavanje; ovlašćenje javnog preduzeća	IY - 178/2003	188
- naknada za usluge javnog vodoprivrednog preduzeća	IY - 118/2003	191
KOMUNALNE DELATNOSTI		
- radno vreme ugostiteljskih, trgovinskih i zanatskih objekata - prekršajne kazne	IY - 228/2003	134
- cena usluge iznošenja smeća; kriterijumi	IY - 160/2002	137
- način utvrđivanja mesečne potrošnje vode	IY - 68/2001	139
LOKALNI JAVNI PRIHODI		
- takse za držanje aparata za igre na sreću	IY - 211/2002	141
- visina takse: oblik organizovanja, sedište obveznika	IY - 190/2003	143
MESNE ZAJEDNICE		
- sastav organa mesne zajednice	IY - 242/2001	146
OBJAVLJIVANJE I STUPANJE NA SNAGU		
- Opštinska odluka: danom donošenja	IY - 242/2001	147
- Pravilnik: danom objavljivanja	IY - 179/2003	181
	IY - 241/2003	184
- Odluka javnog preduzeća: postoje naročito opravdani razlozi za ranije stupanje na snagu	IY - 178/2003	190
OPŠTINA I GRAD		
- naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine	IY - 320/2003	97
	IY - 132/2003	99
- davanje u zakup poslovnog prostora; pravila javnog nadmetanja	IY - 382/2002	104
- način postavljanja pčelinjaka	IY - 141/2002	107
- uslovi za obavljanje auto - taksi prevoza;	IY - 213/2001	109
kategorije vozačke dozvole	IY - 169/2002	111

PISMA NARODNOJ SKUPŠTINI		211
POVRATNO DEJSTVO		
- Zakon	IY - 153/2003	37
	IY - 229/2003	39
- Gradska odluka	IY - 253/2001	124
POLITIČKE STRANKE		
- Statut Demokratske stranke Srbije	IY - 94/2003	196
PRIVREDNA KOMORA SRBIJE		
- Opšti uslovi poslovanja autobuskih stanica	IY - 32/2003	194
PROCESNE PRETPOSTAVKE		
a) Nije opšti akt:		
- tarifa i nomenklatura poštanskih, telegrafskih i telefonskih usluga	IY - 200/2003	201
- Lista lekova	IY - 236/2003	201
- Osnivački akti	IY - 141/2003	202
- Objašnjenje za primenu zakona	IY - 182/2002	202
- Uputstvo za primenu propisa	IY - 99/2003	203
- Akt - cenovnik	IY - 329/2003	203
b) Nepostojanje procesnih uslova:		
- postupak donošenja urbanističkog plana	IY - 232/2002	204
- primena člana 58. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom	IY - 96/2001	206
v) Nenadležnost Ustavnog suda:		
- ocena celishodnosti zakonskih rešenja	IY - 202/2003	204
- ocena međusobne saglasnosti republičkih zakona	IY - 257/2003	205
- rešenja o prestanku dužnosti	IY - 81/2003	206
RADNI ODNOSI		
- nastavnik fakulteta: radni odnos posle navršene 65 godine života	IY - 223/2002	151
- naknada zarade sindikalnih funkcionera	IY - 77/2003	152
- ovlašćenje direktora preduzeća za donošenje	IY - 110/2003	156

akta o sistematizaciji radnih mesta	IY - 271/2003	157
- uslovi i kriterijumi za specijalizaciju zdravstvenih radnika	IY - 70/2002	160
- isplata jubilarnih nagrada	IY - 132/2002	162
STAMBENI ODNOSI		
- davanje stanova na čuvanje zaposlenima	IY - 39/2002	163
- stepen značaja posla kao kriterijum	IY - 197/2003	167
- učešće u ratu kao kriterijum	IY - 240/2003	171
- radni staž ostvaren na teritoriji bivših republika SFRJ	IY - 4/2002	173
- prioritet u rešavanju	IY - 227/2003	175
- stanovi solidarnosti: radni staž ostvaren van teritorije opštine	IY - 322/2003	178
- radni staž u dvostrukom trajanju	IY - 179/2003	180
- stanovi solidarnosti: ograničenje pojedinih kategorija	IY - 241/2003	182
- radni staž ostvaren u Državnoj zajednici Srbija i Crna Gora	IY - 195/2002	185
- rešavanje započete raspodele stanova	IY - 202/2002	187